

Barcelona Metròpolis

Capital en transformació

www.barcelonametropolis.cat
Número 85 - Estiu 2012 - 6€

**Barcelona, la gran encisera.
Del divan al *coach***

Barcelona, the great enchantress. From the couch to the coach

Barcelona, la gran encantadora. Del diván al *coach*

**Barcelona
wiki**

Panorama de Barcelona al llarg de 438 anys. Fotografia inclosa al llibre *Refotografiar Barcelona amb Mark Klett*, catàleg de l'exposició del mateix títol organitzada per l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona (AFB), que es va poder visitar fins al 19 de maig.

© Mark Klett / AFB

Una capital en transformació

Barcelona Metròpolis comença una nova època amb el propòsit de mostrar la ciutat tal com és, la capital que empeny i estira, que lidera i acompanya el país, que rep les seves energies però que posa incondicionalment la seva massa crítica al seu servei. *Barcelona Metròpolis* es proposa també donar testimoni de com vol la ciutat acomplir aquestes obligacions inherents a la condició de capitalitat: evolucionant, adaptant-se, millorant. Per això parlem d'una capital en transformació. Tothom està d'acord que en les darreres dècades Barcelona ha fet mèrits per ser on és. La ciutat ha pujat posicions en el rànquing de ciutats, s'ha guanyat una atenció positiva als ulls del món i ha consolidat una marca pròpia molt més coneguda –ara com ara– que la denominació Catalunya i molt més cotitzada que la d'Espanya. Els Jocs Olímpics ens van situar al mapa molt abans que l'emergència dels *smartphones* ens obsessionés per la geolocalització. L'aura olímpica i l'ascendent gaudinià són dos ingredients d'un glamur internacional que en els darrers anys ha crescut gràcies als èxits del Barça, la fira mundial de mòbils i l'exportació de la cuina catalana, entre d'altres.

Tot aquest prestigi, però, no ha de fer que ens adormim sobre els llores. Vivim temps convulsos, que ens obliguen a resituar-nos en cercles cada vegada més amplis: a Catalunya, a la Península i al Mediterrani, a Europa i al món. Barcelona no és només el rovell d'ou d'una àrea metropolitana, sinó la capital d'un país que s'estén més enllà de les comarques del cinturó industrial. Entre una Barcelona que s'alimenti només de la inèrcia i l'autocomplaença i una Barcelona que integri les forces vives de Catalunya i les obri al món, sempre ens quedarem amb la segona opció. Barcelona és avui un pol d'atracció no tan sols de Catalunya, sinó de tot un corredor urbà o megaregió que coincideix plenament amb el país català. Per això *Barcelona Metròpolis* vol mostrar sense complexos al món la catalanitat de Barcelona.

No vivim una època de canvi, sinó un canvi d'època. Qui més qui menys, tothom s'adona que el món ha canviat i que res ja no tornarà a ser com abans. Barcelona ha estat durant

anys una ciutat en construcció, permanentment aixecada per les obres després de dècades de paràlisi involuntària amb arrels de postguerra. Ha viscut, sens dubte, una etapa d'una expansió immobiliària que ha topat amb els seus propis límits. Hem descobert massa tard i amb estupor que construcció no era sinònim de creixement il·limitat, ni tampoc de creativitat. I a partir d'ara ben segur que serà la creativitat la que ens donarà joc i visibilitat en un món multipolar.

En l'etapa anterior aquesta revista ha contribuït, de manera edificant, al pensament urbà, a l'anàlisi crítica dels models de ciutat que hem assajat, posat en pràctica i consolidat. En aquesta nova etapa *Barcelona Metròpolis* es proposa recentrar el debat sobre Barcelona en tres eixos: d'on venim, on som i on anem. És des de la formulació d'aquestes tres preguntes ignasies que hem de discernir en cada cas si l'empenta que ens anima és fruit d'una inèrcia del passat o d'un impuls present.

Barcelona Metròpolis manté la periodicitat trimestral i se'n farà una sola edició trilingüe. El nou director, Bernat Puigtobella, té l'encàrrec de fer arribar la revista a persones, d'aquí i de fora, que no la llegien, ignorant-ne o no l'existència. Això requereix donar també veu i tribuna a les noves generacions, joves nascuts poc abans o poc després dels Jocs Olímpics, que seran els actors de la Barcelona que estem creant avui. Amb aquest ànim de fer més accessibles els continguts de *Barcelona Metròpolis*, també n'hem renovat la pàgina web. Potenciem així l'edició digital de la revista, més dinàmica i permeable a les xarxes socials, especialment a Twitter, on *Barcelona Metròpolis* ja compta amb més de mil seguidors. La digitalització també permetrà consultar l'hemeroteca de la revista. I sobretot, obre les possibilitats de participació dels lectors. Des de *Barcelona Metròpolis* convidem els ciutadans a dir-hi la seva, a conversar, afirmant l'autoestima sense caure en l'autocomplaença i sense perdre l'esperit crític. Una capital en transformació ha d'estar oberta a la participació, per aprendre a transformar-se i per ser veritablement capital. ■

Marc Puig i Guàrdia
Director de
Comunicació i
Atenció Ciutadana

Panorama of Barcelona over the course of 438 years. Photograph taken from the book *Refotografar Barcelona amb Mark Klett*, the catalogue of the exhibition of the same name staged by the AFB (Barcelona Photographic Archive), which was open to visitors until 19 may.

© Mark Klett / AFB

A great transformation of Barcelona

Marc Puig i Guàrdia
Director of
Communications and
Citizen Service

Barcelona Metròpolis is entering a new era with a renewed purpose: to show the city the way it really is; a capital that pushes and pulls, that leads the country and journeys alongside it, that gets its energy from it but also puts its critical mass at the service of that country, unconditionally. *Barcelona Metròpolis* intends to bear witness to how the city aims to meet these obligations inherent in its position as a capital: evolving, adapting and improving. That's why we speak of a capital in transformation. We all agree that in recent decades, Barcelona has worked hard to be where it is. The city has climbed the ranking of cities, it has attracted positive attention from the eyes of the world and it has consolidated its own brand name, which is currently better known than the name of Catalonia and much more sought-after than that of Spain. The Olympic Games put us on the map long before smartphones got us obsessed with geolocation. The Olympic aura and Gaudí's legacy are two ingredients of an internationally recognised glamour that has grown in recent years thanks to the success of factors such as Barça, the Mobile World Congress and the export of Catalan cuisine.

All this prestige does not mean we can rest on our laurels. We live in a time of turmoil that is forcing us to re-position ourselves in ever-widening circles: in Catalonia, on the Iberian Peninsula, in the Mediterranean region, in Europe and in the World. Barcelona is not just the nucleus of a metropolitan area; it is the capital of a country that extends beyond its industrial outskirts. Given the choice between a Barcelona that feeds only on momentum and complacency and a Barcelona that integrates the living forces of Catalonia and opens them up to the rest of the world, we will always go for the second option. Today, Barcelona is a magnet not just in Catalonia but in an entire urban corridor or mega-region that fully integrates Catalonia. That is why *Barcelona Metròpolis* aims to openly show the world Barcelona's Catalan identity.

Practically everyone now realises that the world has changed and nothing will ever be the same again. For many years, Barcelona was a city under construction, permanently incon-

veniented by building works after decades of involuntary paralysis dating back to the post-Civil War period. It has undoubtedly undergone a period of real estate growth that has ended up colliding with its own limitations. We have discovered too late that construction was not synonymous with unlimited growth, or with creativity. From now on, you can be sure that it will be creativity that will allow us to function and give us visibility in a multipolar world.

In its previous phase, this magazine has contributed positively to urban thinking, to critical analysis of the city models that we have tried out, put into practice and consolidated. In this new phase, *Barcelona Metròpolis* proposes that we refocus discussions along three lines: where we come from, where we are and where we're going. By asking these three Ignatian questions we can work out, in each case, if what is pushing us along is the result of a momentum that started in the past or a present-day impetus.

Barcelona Metròpolis will continue to be a quarterly magazine, and will now be published in a single trilingual edition. The remit of Bernat Puigtobella, the new Editor, is to bring the magazine to people, from here and elsewhere, who did not previously read it. This also involves giving a platform to the younger generation, young people who were born just before or just after the Olympic Games, who will be the real players in the Barcelona that we are creating today. With this purpose of making the content more accessible, we have also overhauled the website. By doing so, we have given a boost to the magazine's digital edition, which is now more dynamic and better connected to the social networks, particularly Twitter, where *Barcelona Metròpolis* already has over a thousand followers. Digitalisation will also allow readers to look up back issues. Above all, it also opens up the possibilities of reader participation. *Barcelona Metròpolis* invites the public to have their say, to express their self-esteem without falling into complacency and without losing their critical thinking. A capital in transformation must be open to participation, so that it learns how to transform and how to really be a capital. ■

Panorama de Barcelona a lo largo de 438 años. Fotografía incluida en el libro *Refotografiar Barcelona amb Mark Klett*, catálogo de la exposición del mismo título organizada por el Arxiu Fotogràfic de Barcelona (AFB), que se pudo visitar hasta el 19 de mayo.

© Mark Klett / AFB

Una capital en transformación

Barcelona Metròpolis empieza una nueva época con el propósito de mostrar la ciudad tal como es, la capital que empuja y hace avanzar, que lidera y acompaña al país, que recibe sus energías pero que pone incondicionalmente su masa crítica a su servicio. *Barcelona Metròpolis* se propone también dar testimonio de cómo quiere la ciudad cumplir estas obligaciones inherentes a la condición de capitalidad: evolucionando, adaptándose, mejorando. Por eso hablamos de una capital en transformación. Todo el mundo está de acuerdo en que en las últimas décadas Barcelona ha hecho méritos para estar donde está. Ha subido posiciones en el *ranking* de ciudades, se ha ganado una atención positiva a los ojos del mundo y ha consolidado una marca propia mucho más conocida –hoy por hoy– que la denominación Cataluña y mucho más cotizada que la de España. Los Juegos Olímpicos nos situaron en el mapa mucho antes de que la emergencia de los *smartphones* nos obsesionase por la geolocalización. El aura olímpica y el ascendente gaudiniano son ingredientes de un *glamour* internacional que ha crecido gracias a los éxitos del Barça, la feria mundial de móviles y la exportación de la cocina catalana, entre otros.

Este prestigio no debe hacer que nos durmamos en los laureles. Vivimos tiempos convulsos, que nos obligan a resituarnos en círculos cada vez más amplios: en Cataluña, en la Península y en el Mediterráneo, en Europa y en el mundo. Barcelona no es solo el centro neurálgico de un área metropolitana, sino la capital de un país que se extiende más allá del cinturón industrial. Entre una Barcelona que se alimenta solo de la inercia y la autocomplacencia y otra que integre las fuerzas vivas de Cataluña y las abra al mundo, nos quedaremos con la segunda opción. Barcelona es hoy un polo de atracción no tan solo de Cataluña, sino de todo un corredor urbano o megarregión que coincide plenamente con el país catalán. Por eso *Barcelona Metròpolis* quiere mostrar sin complejos al mundo la catalanidad de la ciudad.

No vivimos una época de cambio, sino un cambio de época. Todos nos damos cuenta de que el mundo ha

cambiado y de que nada volverá a ser como antes. Barcelona ha sido durante años una ciudad en construcción, permanentemente levantada por las obras tras décadas de parálisis involuntaria con raíces de posguerra. Ha vivido una etapa de expansión inmobiliaria que ha topado con sus propios límites. Hemos descubierto demasiado tarde y con estupor que construcción no era sinónimo de crecimiento ilimitado ni de creatividad. A partir de ahora será la creatividad la que nos dará juego y visibilidad en un mundo multipolar.

En la etapa anterior esta revista ha contribuido al análisis crítico de los modelos de ciudad que hemos probado, puesto en práctica y consolidado. En esta nueva etapa nos proponemos recentrar el debate sobre Barcelona en tres ejes: de dónde venimos, dónde estamos y adónde vamos. Desde la formulación de estas tres preguntas ignacianas tenemos que discernir en cada caso si la pulsión que nos anima es fruto de una inercia del pasado o de un impulso presente.

Barcelona Metròpolis mantiene la periodicidad trimestral y se publicará una sola edición trilingüe. El nuevo director, Bernat Puigtobella, tiene el encargo de hacer llegar la revista a las personas, de aquí y de fuera, que no la leían, ignorando o no su existencia. Esto pasa por dar también voz y tribuna a las nuevas generaciones, jóvenes nacidos poco antes o después de los Juegos Olímpicos, que serán los actores de la Barcelona que estamos creando hoy. Con este espíritu de hacer más accesibles los contenidos, también hemos renovado la página web. Potenciamos así la edición digital de la revista, más dinámica y permeable en las redes sociales, especialmente en Twitter, donde *Barcelona Metròpolis* ya cuenta con más de mil seguidores. La digitalización también permitirá consultar la hemeroteca de la revista. Y sobre todo, abre las posibilidades de participación de los lectores. Invitamos a los ciudadanos a dar su opinión, a conversar, afirmando la autoestima sin caer en la autocomplacencia y sin perder el espíritu crítico. Una capital en transformación tiene que estar abierta a la participación, para aprender a transformarse, y para ser verdaderamente capital. ■

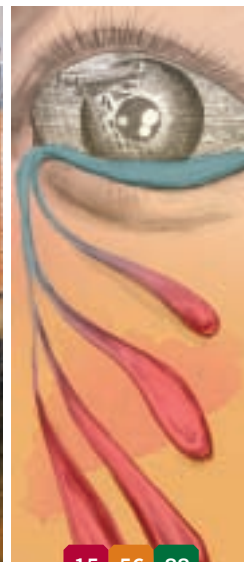
Marc Puig i Guàrdia
Director de
Comunicación y
Atención Ciudadana

6 51 82

10 54 86

15 56 88

27 62 94

Barcelona Metròpolis número 85, estiu de 2012

Editor Ajuntament de Barcelona

Consell d'edicions i publicacions Jaume Ciurana, Jordi Martí i Galbis, Marc Puig, Miquel Guiot, Jordi Joly, Vicent Guallart, Àngel Miret, Marta Clari, Josep Lluís Alay, José Pérez Freijo, Pilar Roca

Edició i producció

Direcció de Comunicació i Atenció al Ciutadà

Director: Marc Puig

Direcció d'Imatge i Serveis Editorials

Director: José Pérez Freijo

Passeig de la Zona Franca, 66. 08038 Barcelona

Tel. 93 402 30 99

Direcció Bernat Puigtobella

Coordinació editorial Marga Pont

Edició de textos Jordi Casanovas

Col·laboradors D. Sam Abrams, Sebastià Alzamora, Jordi Joan Baños, Ada Castells, Sergi Doria, Àlex Gutiérrez, Gaspar Hernández, Marc Piquer, Anna Punsoda, Jaume Radigales, Genís Sinca, Xavier Theros, Enric Vila

Maquetació Daniel Muñoz

Fotografia Albert Armengol, Christian Maury, Pepe Navarro, Eva Parey, Pere Virgili, Arxiu Fotogràfic de Barcelona, Magnum Photos, Prisma

Il·lustracions Stéphane Carteron, Òscar Julve, Pep Montserrat, Cristina Sampere

Portada i contraportada Cristina Sampere

Correcció i traducció L'Apòstrof SCCL, Nova Language Services, Tau Traductors

Producció Maribel Baños

Administració general Ascensión García

Distribució M. Àngels Alonso

Dipòsit legal B. 37.375/85 ISSN: 0214-6223

Adreces electròniques

barcelonametropolis@barcelonametropolis.cat

redaccio@barcelonametropolis.cat

www.barcelonametropolis.cat

www.bcn.cat/publicacions

http://twitter.com/bcnmetropolis

Els articles de col·laboració que publica *Barcelona Metròpolis* expressen l'opinió dels seus autors, la qual no ha de ser necessàriament compartida pels responsables de la revista.

Els continguts de *Barcelona Metròpolis* es troben disponibles al lloc web de la revista sota una llicència Creative Commons de Reconeixement-No Comercial-Compartir Igual 2.5 Espanya. Més informació a www.barcelonametropolis.cat.

ÍNDEX

6 Entrevista

Jaume Cabré: "Vaig carregar les piles personals i intel·lectuals a Barcelona"

D. Sam Abrams

10 Barcelona, la gran encisera. Del divan al coach

De natural distreta i força secreta Xavier Theros

Barcelona o la por del fracàs Enric Vila

Pateixo, ergo sóc Anna Punsoda

Sóc i seré melòmana Jaume Radigales

En l'era de la informació, els mitjans trontollen

Alex Gutiérrez

La bella encisera treu la llengua Bernat Puigtobella

30 Biografia

L'estrany cas del doctor Robert, l'alcalde indignat Genís Sinca

32 Generació etcètera...

Aleix Saló. Mar Coll. Bank Robber Oriol Rodríguez

34 Barcelona vista des de...

Nova Delhi Jordi Joan Baños

36 Barcelona wiki

BarcelonaActua, Lost & Found, Wikiartmap, Verkami i Fònics 2.0 Ada Castells

48 Llibres

Bany de mar Sergi Doria

Barcelona balla Sergi Doria

Vides privades de la Barcelona burgesa Marc Piquer

48 El conte

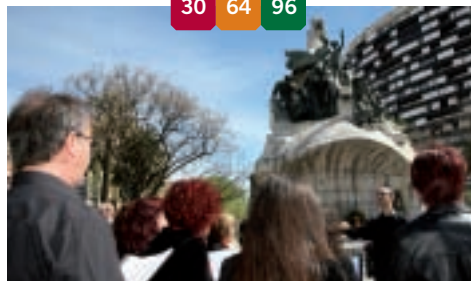
La visió interior Sebastià Alzamora

50 Capital emocional

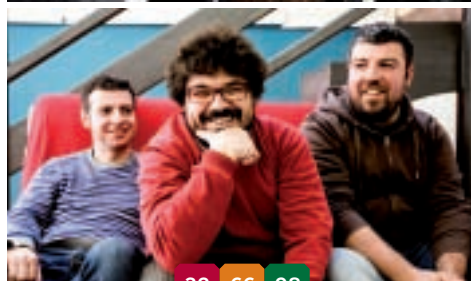
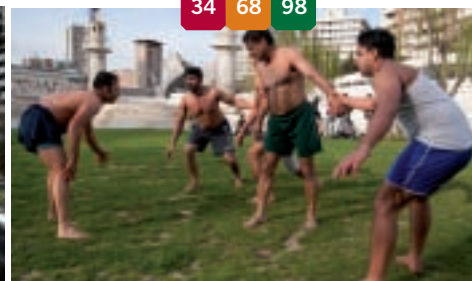
Capdavaners en educació emocional

Gaspar Hernández

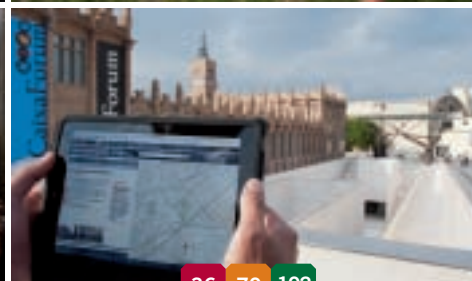
30 64 96

34 68 98

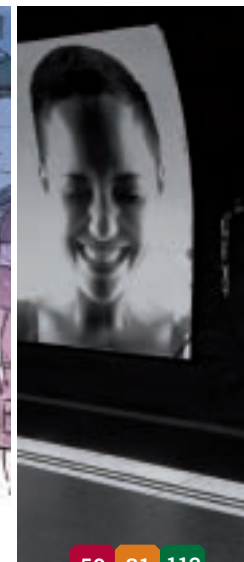
32 66 98

36 70 102

48 80 111

50 81 112

SUMMARY

- 51 Interview**
Jaume Cabré: "I owe my personal and intellectual formation to Barcelona"
D. Sam Abrams
- 54 Barcelona, the great enchantress. From the couch to the coach**
Absent-minded and very secretive by nature X. Theros
Barcelona, or the fear of failure Enric Vila
I suffer, therefore I am Anna Punsoda
A music-lover for life Jaume Radigales
In the information age the media staggers along Àlex Gutiérrez
The lovely enchantress sticks out her tongue Bernat Puigtobella
- 64 Biography**
The strange case of Doctor Robert, the outraged mayor Genís Sinca
- 66 Generation etcetera...**
Aleix Saló. Mar Coll. Bank Robber Oriol Rodríguez
- 68 Barcelona, as seen from...**
New Delhi Jordi Joan Baños
- 70 Barcelona wiki**
BarcelonaActua, Lost & Found, Wikiartmap, Verkami and Fònics 2.0 Ada Castells
- 77 Books**
Banyes de mar Sergi Doria
Barcelona balla Sergi Doria
Vides privades de la Barcelona burgesa Marc Piquer
- 80 The story**
Inner sight Sebastià Alzamora
- 81 Emotional capital**
Pioneers in emotional education Gaspar Hernández

ÍNDICE

- 82 Entrevista**
Jaume Cabré: "Cargué las pilas personales e intelectuales en Barcelona"
D. Sam Abrams
- 86 Barcelona, la gran encantadora. Del diván al coach**
Distraída y muy secreta Xavier Theros
Barcelona o el miedo al fracaso Enric Vila
Sufro, ergo soy Anna Punsoda
Soy y seré melómana Jaume Radigales
En la era de la información, los medios se tambalean Àlex Gutiérrez
La bella encantadora, con la lengua fuera Bernat Puigtobella
- 96 Biografía**
El extraño caso del doctor Robert, el alcalde indignado Genís Sinca
- 98 Generación etcétera...**
Aleix Saló. Mar Coll. Bank Robber Oriol Rodríguez
- 100 Barcelona vista desde...**
Nueva Delhi Jordi Joan Baños
- 102 Barcelona wiki**
BarcelonaActua, Lost & Found, Wikiartmap, Verkami y Fònics 2.0 Ada Castells
- 108 Libros**
Baños de mar Sergi Doria
Barcelona balla Sergi Doria
Vidas privadas de la Barcelona burgesa Marc Piquer
- 111 El cuento**
La visión interior Sebastià Alzamora
- 112 Capital emocional**
Pioneros en educación emocional Gaspar Hernández

Jaume Cabré

“Vaig carregar les piles personals i intel·lectuals a Barcelona”

D. Sam Abrams

Fa un dia rúfol. El fotògraf Pere Virgili i jo pugem el darrer tram costerut del carrer de les Fogaroses, que ens deixarà davant la porta de la casa d'en Jaume Cabré i la Margarida Barba. Tot i haver passat pel desfici del centre de Terrassa a primera hora, arribem deu minuts abans de la cita. Ja ens esperen. Tot està a punt i preparat. A la casa hi ha un ambient càlid, acollidor, silenciós i serè. Ens posem de seguida a la feina. La Marga s'assegura que ho tenim tot i es retira, sensiblement emocionada i contenta, encara després de tants anys. Primer en Pere fa fotos al jardí. En Jaume compleix amb les demandes del fotògraf. Entre foto i foto m'explica que els fotògrafs alemanys són incansables. Al jardí es respira la pau densa d'un matí de boira baixa. Després pugem a l'estudi, al primer pis, i encetem la conversa mentre el fotògraf continua la feina. La conversa s'apodera de tot.

© Pere Virgili

La darrera vegada que et vaig entrevistar va ser l'any 1994. Ho recordo perfectament. Era per a la revista *Catalan Writing* i el text era en anglès. Arran de l'èxit de *Senyoria*, es començava a buscar la manera de projectar la teva obra a l'estranger. Era una aportació modesta. I ara, després de gairebé vint anys, hi torno i la situació és tan diferent... Autor d'èxit, referent internacional de la literatura catalana, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes...

Sí, sí, sí... Fa tant de temps? [Somriu, feliç, amb el somriure de la persona que està recordant i meditant.] Caram...

Robert Louis Stevenson va explicar que *L'illa del tresor* va sorgir d'un mapa que havia dibuixat un dia per entretenir-se. Per a Stevenson la narrativa sempre començava a partir de la definició de l'escenari. En canvi, per a Henry James, l'inici sempre era la definició dels personatges. I tu, per on comences: l'escenari, els personatges o una altra cosa?

Va com va. Cada cas és diferent. Depèn de la novel·la que tingui entre mans. Segurament recordes que *Fra Junoy o l'agonia dels sons* literalment me la vaig treure de la màniga. Vaig veure en la imaginació una imatge ben precisa d'una màniga i un gest. I vaig estirar el fil. Com era la màniga? A qui pertanyia aquesta màniga? En canvi, a *Les veus del Pamano* la cosa va ser completament diferent. Tot va començar quan sobre el terreny vaig veure un edifici escolar. Després vaig traslladar-lo a un altre poble perquè m'anava més bé. A *Jo confesso* tot va començar a partir d'un lloc simbòlic, la Inquisició. Se'm va aparèixer l'inquisidor Eimeric, que durant la redacció se m'anava transformant en Rudolf Höss. De fet, la novel·la va començar com una sèrie de contes... Tampoc no acaba de ser això... És que és tan complicat, explicar com va anar tot; fa tant de temps de tot... El que saps és que tot tu ets un gran i constant tempteig.

A tu et passa que sovint la gent no recorda que ets barceloní, un autor de Barcelona. Has viscut tants anys a Matadepera... Abans havies viscut a Terrassa, i abans a Vila-real. Però tu ets de Barcelona. Com és la teva Barcelona? Què significa per a tu?

Efectivament, vaig carregar les piles personals i intel·lectuals a Barcelona. Els primers 27 anys vaig viure a l'Eixample, en un pis discret situat al xamfrà dels carrers de València i Llúria. Vaig fer al meu barri tots els estudis, com qui diu: el parvulari, primària i secundària, el "preu" [antic curs preuniversitari] i filologia, a la Universitat de Barcelona. En definitiva, feia vida de barri, la típica d'aquella època, amb visites al Tibidabo i a l'escullera els dies de festa; i també fèiem excursions més llunyanes, amb els pares i els cinc germans entaforats en un Renault que vam batejar amb el nom de Kon-Tiki... Quan em vaig casar vaig canviar de barri i vaig anar a viure al Guinardó.

A Barcelona vas descobrir una cosa que per a tu seria absolutament essencial: la música. Crec que per a tu la música sempre s'associa amb la ciutat i amb els teus records personals sobre ella.

I tant que vaig descobrir la música a Barcelona! A casa hi havia un piano, que sempre estava obert. La mare tocava i el pare fins i tot componia. Tota la família cantava. Qualsevol reunió de la família acabava amb tothom cantant. Recordo que, quan alguns xicots començaven a rondar les meves

germanes, el meu pare estava gairebé més interessat en la qualitat i la tessitura de la seva veu que en les qüestions pragmàtiques de com es guanyaven la vida i de quins plans de futur tenien.

Quins canvis has vist a Barcelona al llarg dels anys?

Perquè te'n facis una idea, recordo quan van cobrir el carrer d'Aragó, i les cases negres del fum dels trens. Recordo els tramvies de la ciutat. Jo em movia en tramvia fins que vaig comprar una moto de tercera o quarta mà. Recordo les llambordes i com van donar pas a l'asfalt. Recordo una ciutat molt autosuficient, construïda a partir de barris autosuficients. Després, per qüestions sentimentals i laborals, vaig començar a sortir del meu barri i a descobrir altres realitats. Vaig començar a festejar amb una dona del Poble-sec i vaig descobrir una manera diferent de viure a Barcelona. Vaig freqüentar el Verdum, Roquetes, el món del Besòs. Mentrestant Barcelona s'anava transformant en la gran ciutat que és ara. I jo me n'he anat allunyant cada vegada més. A Castelló, a Vila-real, vaig descobrir un país, el meu, molt més ample. Tornant de Castelló no vam voler viure a Barcelona. La ciutat era massa gran. Preferíem un lloc més petit, més abastable, on els nostres fills, en Martí i la Clara, poguessin arrelar. A Terrassa i a Matadepera vaig conèixer un altre punt de vista sobre Barcelona. Ara hi tinc una relació molt diferent. Francament, m'atabala. Hi baixo poc. La Rambla no és el que era. La meua Barcelona, una part d'ella, encara hi és, però integrada dins la gran Barcelona orgànica.

Ara bé, hi tinguis la relació que hi tinguis, la ciutat és molt present a la teva obra, d'una manera directa o indirecta. Per exemple, *Senyoria* és Barcelona. A *La teranyina*, encara que situada a Feixes (Terrassa), tots els personatges principals estan pendents de les notícies de Barcelona arran de la Setmana Tràgica. I a *Jo confesso* fa un paper destacat.

Així és. No hi puc afegir gaire res més!

I, amb tot, hi ha la preocupació que encara no s'hagi escrit la gran novel·la sobre Barcelona. La gran novel·la sobre Barcelona és un conte de Sergi Pàmies!

No crec que s'hagin de fer les coses per força, sinó només quan et surten. Jo sempre he fet el que m'ha sortit. No es pot escriure una obra d'aquesta mena per imposició o autoimposició. A més, crec que ja hi ha grans novel·les sobre Barcelona. Abans em parlaves de *Vida privada*, de Josep Maria de Sagarra, que és una gran novel·la sobre Barcelona. Potser és impossible fer la gran novel·la perquè és una ciutat molt atomitzada. Sagarra parla de la seva Barcelona, la que ell coneixia i dominava.

Una part del gran retrat de la ciutat l'han feta els poetes. Ho dic perquè sé que ets un lector constant de poesia.

És veritat. Hi ha poetes com Verdaguier o Maragall o Comadira que han fet poemes puntuals sobre Barcelona, poemes importants, poemes de magnitud que han influït molt. I després n'hi ha com Joan Margarit i David Castillo que han treballat la ciutat d'una manera més sostinguda, potser més des de la quotidianitat, des del dia a dia. Conec millor l'obra de Margarit. Em sembla que Castillo escriu des d'un territori més delimitat: el Carmel. Margarit ha anat treballant la ciutat d'una manera més orgànica, més transversal. Ara, tot això d'escriure sobre la ciutat

és una cosa que es fa, abans que res, si et surt de dins. Si et surt un poema puntual, com a Maragall o a Verdaguier, molt bé. Si te'n surten constantment, com a Margarit, molt bé. Has de fer el que no pots deixar de fer. Si em pregunten per què escric, solc contestar: "perquè no puc no fer-ho". Però escrius perquè vols: l'art és gratuït. No et pots obligar ni et poden obligar a fer res. Ja és prou difícil fer el que et surt!

Però per a tu els llocs són importantíssims. Sempre necessites escriure des d'un lloc concret, conegut, plenament assumit. El pensador Martin Heidegger va distingir l'espai i els llocs. L'espai era un terme neutral, tècnic, físic, mentre que el lloc era un espai viscut, conegut, ja habitat pels homes i les dones.

Em fas pensar, amb aquestes preguntes. Em fas racionalitzar coses de les quals no era conscient del tot. Sí, sí. A *Galceran, l'heroi de la guerra negra* i a *L'home de Sau*, aquest lloc és la Plana de Vic. Amb els meus pares i germans vaig estiuejar a Tona durant molts anys, i després, amb la meua família, a Vilanova de Sau. A *Carn d'olla* és l'altra Barcelona, els altres barris que vaig anar descobrint quan vaig conèixer la Marga: el Poble-sec, Sant Antoni, el Guinardó... A *Senyoria* i a *La història que en Roc Pons no coneixia* és la meua Barcelona, la de la meua infantesa i la meua joventut, encara que no ho pugui semblar perquè les dues són situades al segle XVIII; tots hi porten perruca, però són a la Barcelona que conec. *La teranyina*, *Fra Junoy* i *El llibre de preludis* formen el cicle de Feixes, on Feixes és Terrassa i el Vallès. A *L'ombra de l'eunuc* el lloc torna a ser el Vallès, amb Barcelona de rerefons. A *Les veus del Pamano* és el Pallars, un lloc que he anat fent meu. I a *Jo confesso*, que és on vaig recollint els papers i posant una mica d'ordre en tot, em moc per tot Europa però partint sempre de l'Eixample barceloní, el lloc on vaig néixer. Sóc barceloní de naixement; però, sobretot, sóc eixamplí.

Els llocs són espais socials, de la memòria, que es carreguen de significació cultural, política, ideològica i identitària. ¿No tens la sensació que Barcelona no acaba de complir la funció de capital d'una nació; que, en certa manera, encara viu del barcelonisme franquista de l'alcalde Porcioles, que la va voler separar de la resta del territori? A la teua obra forma part integral d'una realitat molt més gran.

I això m'ho ha de dir un foraster!

M'agradaria parlar de la importància de la ciutat en la literatura, i també de les ciutats literàries. Sé que n'has visitat moltes.

Totes les ciutats poden ser literàries. Vaig ser una hora i mitja a Trieste. Anava de passada, amb presses, camí de Ljubljana, però m'hi havia d'aturar encara que només fos per fer un cafè. Trieste tenia un no sé què. Hi veia Rilke, i Magris, i Svevo. A partir de les meves lectures me n'havia fet una idea, que era el fruit de la fantasia lectora.

A través de la lectura construeixes nous escenaris, nous indrets. Després ve el contrast amb la ciutat real si hi vas, i has de negociar el pas de l'ideal a la realitat. De vegades no passa res perquè no s'han produït grans canvis. El poble de Grasmere i la famosa regió dels llacs, a Anglaterra, no són gaire diferents des de l'època del gran romàntic William Wordsworth i la seva germana Dorothy. De vegades, però, hi

Totes les ciutats poden ser literàries. A través de la lectura construeixes nous escenaris, nous indrets.

ha una gran diferència entre l'ideal i el real. Es conserven alguns entorns que recorden Aleksandr Puixkin, Nikolai Gogol i Fiodor Dostoievski a Sant Petersburg, però el dia a dia de la ciutat no té res a veure amb el seu passat literari.

De vegades tot és *attrezzo* o una distorsió museística. Recordo una visita a la casa d'Àngel Guimerà al Vendrell. Em va agradar molt, però el que va ser fantàstic és que vaig trobar un exemplar d'un llibre meu damunt de la taula de treball del gran dramaturg. Ja m'agradaria saber que m'havia llegit, en Guimerà!

A voltes, sobretot ara que viatjo menys, penso: per què he de visitar tal o tal ciutat si ja la tinc a dintre? Si conec Lisboa a través del millor Saramago, el de *L'any de la mort de Ricardo Reis*, i de les novel·les de Lobo Antunes, per què hi he d'anar? És un dir, és clar...

A la teua obra transites perfectament per la separació entre l'ideal i el real. Els llocs sempre tenen tres nivells de profunditat. Hi ha el nivell de la memòria personal, el real i el de significació, més simbòlic o conceptual.

Em reconec en això que acabes de dir. Amén!

Sempre has tingut clara la presència dels lectors i els contagies el teu interès pels llocs. En la presentació d'*El llibre de Feixes*, que recull les tres obres que vas dedicar al Vallès i a Terrassa, Manuel Royes, aleshores alcalde d'aquesta població, va dir que era més important que una ciutat estigués literaturitzada que en un mapa de carreteres.

Agustí López, l'alcalde de Sort, em deia una cosa semblant a propòsit de les novel·les de Maria Barbal o de *Les veus del Pamano*. A veure: sí que tinc en compte els meus lectors. Però no treballa per al lector, sinó que treballa per a mi, perquè, si no ho faig així, em moro.

El que em plantejo és si allò que estic escrivint interessa o no. El meu interès per les coses ha de passar al lector. Miro d'apassionar-lo. Vull que aquell pollancre de fulles que groguegen que veig tingui interès i apassionament. Vull que el lector interioritzi el meu pollancre, que se'l faci seu; que acabi amb arbres interiors. Em documento sobre els llocs, però no vull que el lector tingui la sensació que ara li estic col·locant la fitxa número 159 de la meua recerca. Potser

seria millor parlar de passions documentals. És veritat que hi ha una certa voluntat topogràfica a la meua obra. Sé que uns lectors de Bordeus es van apassionar tant amb *Les veus del Pamano* que van sentir la necessitat de visitar la vall d'Àssua. Són molts quilòmetres! I em consta que molts lectors alemanys ho han fet.

La literatura patrimonialitza els llocs. Els sacralitza d'alguna manera. I també crec que fa una crida molt especial als lectors perquè vagin a visitar els llocs. Si hi van, sempre acabaran descobrint-hi alguna cosa nova. Les teves novel·les han mobilitzat molts lectors.

Mentre em deies això em venia al cap la imatge de Llorenç Soldevila i els itineraris per visitar els paisatges literaris de Verdaguer, Maragall o Porcel que trobem a la seva obra en curs *Geografia literària*. A la vall d'Àssua hi ha una ruta del riu de Pamano que passa pels escenaris de *Les veus del Pamano*. A Barcelona n'hi ha una per visitar els racons relacionats amb la novel·la *Senyoria*. A mi també m'ha passat això que dius, en la meua doble condició de lector i autor. Després de llegir *Viatge a Armènia*, d'Óssip Mandelstam, vaig anar de seguida a Google per mirar de veure l'illa de Sevan, Sukhum i altres indrets que esmenta l'autor.

A la teua obra exteriors i interiors són igualment importants.

Tens tota la raó. Busco la proporció justa entre exteriors i interiors. En el fons estic buscant la totalitat ben repartida. Ja coneixes l'expressió "Déu és pertot". El novel·lista és com un déu en el seu món narratiu i mira de ser-hi present arreu. El novel·lista ho vol tot!

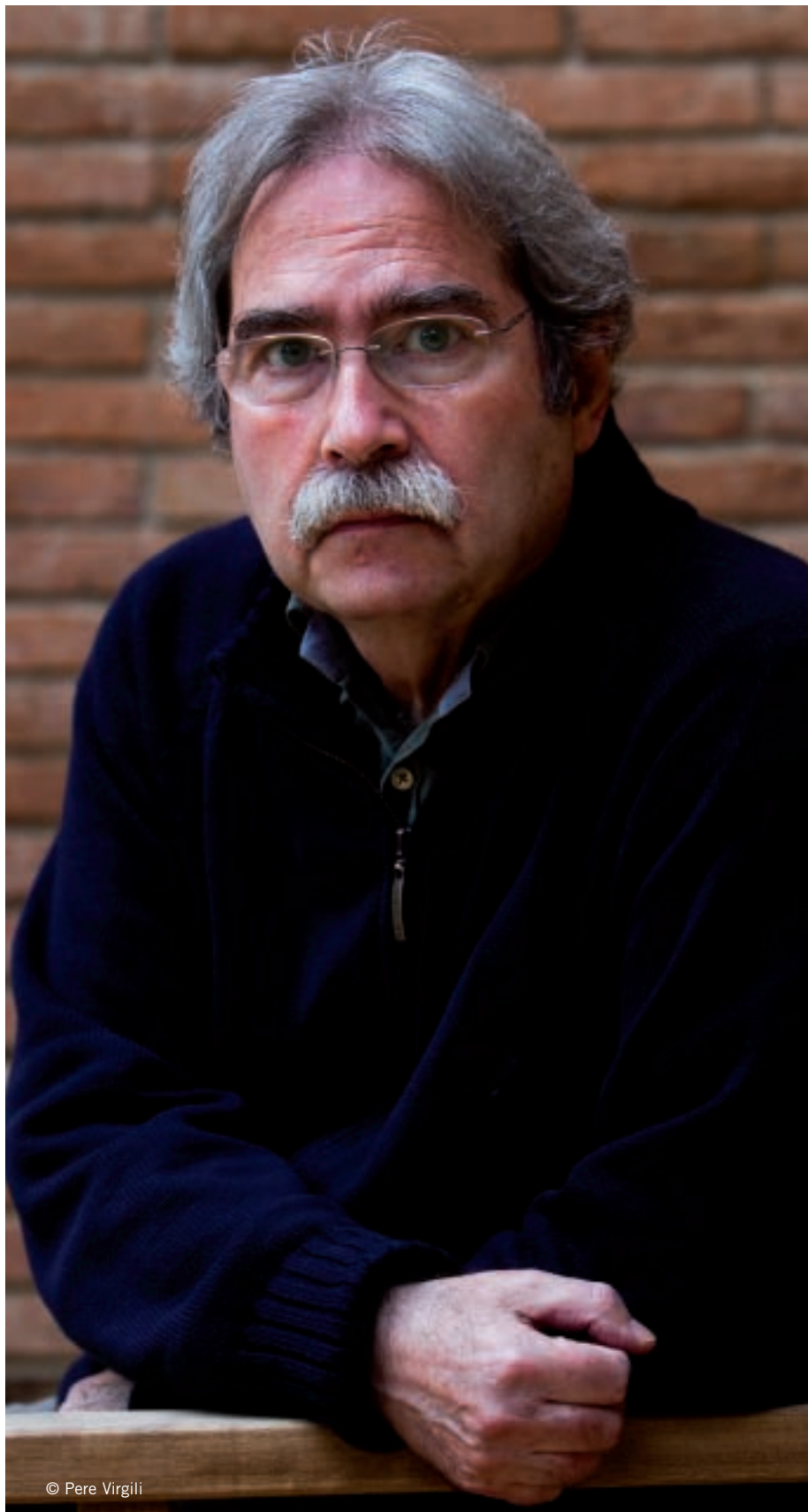
De vegades, però, t'hi has d'afanyar. Recordo la feina que vaig tenir per imaginar-me l'interior del monestir de Sant Pere de Burgal a *Jo confesso*. Coneixia l'interior d'altres petits monestirs de Catalunya com ara Sant Pere de Casserres, però no era el mateix. Havia de ser Sant Pere de Burgal, el refector dels monjos de Sant Pere de Burgal, per entendre'ns.

El que és important és que tot el que posis a la novel·la tingui un sentit i una justificació clara, que sigui necessari. Tots els detalls d'exteriors i d'interiors hi han de ser per alguna raó. La pintura et pot ajudar: els paisatges dels segles XVIII i XIX, els interiors tan detallistes dels primitius flamencs... Cada element ha de contribuir al conjunt i a la imatge final.

Em sembla que era Txèkhov qui explicava que, si en un conte parlaves d'un clau que hi havia en una paret, més valia que fos un element necessari per a l'argument, perquè, en cas contrari, millor no fer-ne menció. Stefan Zweig, al seu torn, es referia a les paraules necessàries: en una obra narrativa no n'hi podia haver de sobrereres. Les paraules ens han de remetre a les coses del món, que tenen cos i ànima, i n'han de copsar les dues realitats. El gat de *Les veus del Pamano* és un gat de veritat, però també és molt més que això. No és una casualitat que la novel·la acabi amb el gat!

Crec que a *Jo confesso* has intentat sintetitzar el bo i millor de la gran novel·la dels dos segles passats. De la del XIX has agafat la gran escala i la complexitat argumental, i de la del XX has agafat la precisió expressiva, la profunditat conceptual i l'experimentalisme.

Aquesta era la meua intenció, però no puc dir si ho he aconseguit o no. Decidir-ho és feina dels crítics i dels lectors. La

© Pere Virgili

veritat és que el teu comentari em fa reflexionar i, per anar bé, hauries de tornar demà o un altre dia perquè et pugui donar una resposta! ■

Barcelona, la gran encisera. Del divan al *coach*

“Dins la nostra fusta mesquina / ressonen homes i ciutats.” (Carles Riba)

*“Així s’han fet les ciutats: / construïdes lentament / amb pedres que ahir van ser
vides humanes: amors, sofriments que ningú no recorda.”* (Narcís Comadira)

Barcelona no ha quedat al marge de la globalització. És una ciutat acollidora, porosa al que ve de fora, i això fa que ens arribin reverberacions de tot arreu. La ciutat és un sensor fiable del que passa al món. Però també és veritat que Europa ha deixat de ser el melic del món. El centre geopolític es va desplaçant cap a l'Àsia. El Mediterrani, bressol de la civilització occidental, podria quedar aviat reduït en el nou mapa-mundi a un estatus perifèric com el que té avui, per exemple, Alaska. Barcelona és una ciutat que ha crescut gràcies a l'empena de grans efemèrides (Exposició Universal, Jocs Olímpics, Fòrum Universal de les Cultures) o al desplegament de projectes urbanístics de gran abast (l'Eixample, Vila Olímpica, 22@, etc.). Ara la ciutat ja està urbanitzada i equipada amb bons serveis, però no és immune a la crisi i necessita generar un nou model productiu que la faci sostenible. El turisme aporta encara grans ingressos, però no impulsarà el nou model productiu que ens ha d'assegurar un lloc en el mapa del capitalisme cognitiu. Vivim temps convulsos. El món que hem conegut mor abans que n'hagi nascut un de nou. La crisi que estem patint no és conjuntural. Més aviat respon a un canvi sistèmic i demanarà per part de tothom un esforç perllongat.

Barcelona Metròpolis ha pivotat sempre sobre un quadern central, que documenta de manera exhaustiva i aprofundida un aspecte de la vida a la ciutat. En aquesta nova etapa el dossier central estarà dedicat a la transformació de Barcelona. En moments de crisi cal obrir el compàs per abordar els problemes amb perspectiva històrica i visió de futur. Barcelona és una capital en transformació. Cartografiar, projectar, argumentar, il·lustrar i documentar el seu canvi en el món és a partir d'ara el sentit d'aquesta revista. I ho farem amb una mirada que reculli retrospectivament el passat i ens ajudi a

descriure el present i assajar camins amb una mica de prospectiva.

Barcelona, la gran encisera, necessita redefinir-se, reorientar-se. És el moment de seure al divan o de demanar hora al *coach*. Hem demanat a escriptors que facin un exercici de prosopopeia, posant en boca de Barcelona un monòleg dramàtic que versis sobre les pors i les esperances, els traumes i les fantasies de la ciutat. En cadascun d'aquests sis soliloquis o diàlegs amb el psicoanalista, Barcelona s'asseu al divan per explicar-nos què li passa (què ens passa) i dilucidar d'on venim, on som i on anem. Al final de cada monòleg, els mateixos autors es posen en la pell d'un *coach* que proposa nous reptes i actituds per encarar el futur.

L'historiador Enric Vila explora la Barcelona que ha rivalitzat i rivalitza encara amb orgull i enveja amb altres ciutats veïnes. Xavier Theros la fa parlar des de la monumentalitat de les seves pedres i racons i ens recorda que la història avui és present i evident en els nostres edificis. Anna Punsoda dóna veu a la ciutat que s'ha pensat a si mateixa des de la filosofia, des de l'edat mitjana fins als nostres dies. Jaume Radigales fa parlar la ciutat melòmana, tant la del Liceu com la de la sala Razzmatazz. Àlex Gutiérrez dóna veu a la Barcelona que ens ha explicat el món des de la premsa, un sector amenaçat per la crisi de la publicitat i que viu un canvi de model justament en un moment en què proliferen les capçaleres en català. Tanquem el dossier amb una exploració de la realitat lingüística de Barcelona, cada dia més plurilingüe però alhora polaritzada entre el català i el castellà. No podíem abraçar totes les disciplines i la tria és forçosament parcel·lada, però suficient per fer-nos una idea dels símptomes i de l'extrema agudesesa del moment. ■

Xavier Theros

Poeta i antropòleg. Cronista de la ciutat al diari *El País*

De natural distreta i força secreta

No sé si és per l'edat o pels maldecaps, que tinc una certa tendència a deixar escampats trossets de mi mateixa; com si em fes por perdre'm, o no em refiés de qui em governa. Nostàlgica de la infantesa, m'he vist obligada a deixar un rastre de cigronets per on passava. Per veure'm de debò s'ha d'aixecar la mirada, buscar-me darrere d'un pedrís o guiparme de reüll dins d'un forat. Sóc maldestra amb els detalls, malfiada i reservada. I amago els meus tresors amb l'avarícia de qui sempre està en perill. No per casualitat els objectes més trobats pels arqueòlegs que em burxen són les bales de canó, de totes les mides i les èpoques. Amb tants esclats i tantes bombes, tinc problemes de memòria. Massa sovint m'he deixat enlluernar pels grans projectes. No he planificat gaire, he crescut a cop d'esdeveniment i a corre-cuita; m'agrada canviar d'un rampell la decoració de casa. Quan m'aturo m'ensopeixo, m'agafa un *spleen* de tortellet del diumenge; aquell gust tan català per la indiferència que aquí en diem seny.

De petita era tan poca cosa que amb prou feines vaig ser coneguda per unes muralles, amagades durant segles entre parets mitgeres. Jo venia l'aigua que necessitaven les naus que viatjaven d'Empúries a Tarraco. Ara ensenyo un tros d'aqüeducte fals davant la catedral, per al gaudi dels turistes. Després vaig saltar els murs i em van sortir tot de viles noves, com una granissada adolescent: la del Pi, la de la Mar i la de Sant Pere, on he deixat un escampall de façanes gòtiques i marques de picapedrer. Encara conservo la porta de l'hort dels templers, i el forat d'una *mezuzah* jueva en un portal del Call.

Aprofitant l'abundància del tràfic marítim, vaig estrenar muralles per encabir els nous veïnats. I posats a fer, convençuda d'enriquir-me construint cases per als emigrants que em poblarien, també vaig rodejar els horts del Raval. Malauradament va arribar la pesta negra, i en comptes de créixer em vaig aprimar en un terç. D'aquell malson en guardo pocs records, només les esglésies més belles que tinc: la del Pi, la de la Mar i la catedral. Aquelles epidèmies van durar més d'un segle, i en acabar van arribar els soldats com una llagostada. Els segadors es van alçar, i a moltes cantonades de pedra conservo marques allà on ells esmolaven les baionetes. Ja em resignava a la mida, just acabada la guerra de Successió, quan van tallar-me un bocí per fer la Ciutadella.

Em van amputar mig barri de la Ribera; encara se'm pot veure la cicatriu en una casa partida per la meitat del passeig del Born. Tinc la pell farcida de símbols maçònics i tatuada amb vells vïctors pintats amb sang de brau en els portals dels antics doctorats universitaris.

Davant l'antiga illa de Maians, a costa d'anys de llençar-hi runes, finalment em va sortir una península, que per semblança vaig batejar com la Barceloneta, lloc de mariners i tavernes que encara té el seu antic far. Un cop lliure de muralles em vaig expandir per totes bandes. Els militars em van donar permís per poblar els Vinyars, una àmplia zona de seguretat per als seus canons, i n'hi vaig dir l'Eixample. Llavors vaig fer l'estirada. Em vaig fer gran de cop i volta. En poc temps ja m'havia estès pel pla, engolint tots els municipis que se'm posaven al davant. Les petites viles que m'envoltaven mai no m'ho han perdonat, i segueixen mantenint una certa independència en el posat i en les traces. Si sabeu buscar entre els plec del meu vestit hi trobareu els casinos de cada llogarret, encara amb olor de poble.

Més tard vaig parcel·lar les hortes de Sant Bertran, i van aparèixer el Poble-sec, l'avinguda del Paral·lel i l'exposició del 29. Déu n'hi do el que va sortir d'un camp de faves! La meua nostàlgia juganera va fer que el primer barri de barraques que vaig conèixer em sortís a Montjuïc i es voltés de galliners i tomaqueres. Una altra guerra civil em va fer tot de placetes i avingudes, i els urbanistes de l'aviació italiana em van deixar una renglera sense cases a l'Arc de Sant Agustí, de recordatori. Fins molts anys després no es trobaria per casualitat la plaça del Milicià Desconegut, retolada amb quitrà a la plaça de Sant Josep Oriol, o la darrera sirena de la defensa aèria, penjada al terrat de Can Jorba.

Per més que volgués castigar-me deixant-me sense obra nova al centre, el dictador va contribuir a preservar els meus racons antics de l'especulació i vaig poder salvar molta cosa. Durant aquella postguerra tan llarga vaig acollir quasi un milió de nous veïns, tot i que no estava preparada per fer-ho. El Somorrostro, el Pekín, el Carmel o la Perona, llocs de la meua geografia que es van esborrar a corre-cuita, per no avergonyar el règim als ulls del món. Improvisant de mala manera, com sempre va prevaldre el dret al guany i em van sortir tot de blocs de formigó, sense cap servei bàsic. La política de veri-

tat la feien les associacions de veïns més que les autoritats, mentre els altres catalans s'amuntegaven a la Zona Franca. I la Guineueta, Canyelles o el Verdum anaven emparentant-se amb els municipis adjacents, també plens d'emigrants meridionals. D'aquesta manera em vaig convertir en el centre d'una àrea metropolitana de 4,5 milions de persones.

Les darreres terres conquerides al meu municipi m'han fet arribar al mar, a la Vila Olímpica. D'altres m'han tapat forats, com el Fòrum, que oculta el que va ser el temut Camp de la Bota. I n'hi ha que es van plantejar com un districte tecnològic, com el 22@. A empentes segueixo en creixement; capejant amb una certa indolència la temptació de perdre la meua personalitat per convertir-me en un lloc neutre i internacional. Sento la melangia de qui espera un nou esdeveniment, que em doni l'excusa per posar-ho tot panxa enlaire. Mentrestant, els meus barris populars s'allunyen i el centre es converteix en un aparador monumental.

Sempre he sabut que les ciutats som alguna cosa més que urbanisme i estadística. Estem fetes amb bocins de temps pretèrits, i deixem un rastre de petits detalls que a voltes no sabem com explicar als nostres fills. Jo puc enorgullir-me de tenir una història llarga i densa. He estat capaç de conservar un munt d'espais on llegir les passions i els anhels que han marcat la meua vida. En altres llocs del món les meves parets estarien plenes de plaques blaves de metall recordant una casa natal o un detall curiós. En canvi, a mi sempre m'ha fet mandra recordar segons quines coses. I molt sovint ho he acabat fent obligada per la pressió veïnal. Hi ha parts senceres de la meua biografia que encara em dol mostrar, mentre que a d'altres els dono una atenció excessiva. Em va costar obrir els refugis de la Guerra Civil, i no paro de donar voltes a què faig amb els antics teatres del Paral·lel. Del passat llibertari amb prou feines en parlo, com mai no em va agradar reconèixer que vaig ser un port nord-americà.

Al costat d'aquestes línies, el moll de pescadors de la Barceloneta en una imatge presa entre 1880 i 1889.

A sota, la barriada de Pekín, situada entre el Poblenou i Sant Adrià, afectada per un temporal el febrer de 1919.

A peu de pàgina, passejants a la muntanya de Montjuïc entre 1910 i 1920, abans de la gran reforma de l'Exposició Internacional.

Sembla que m'acabi d'assabentar que hi va haver barris de barraques i veurem què acabo fent amb el castell de Montjuïc. Gràcies a Déu, sóc de natural distreta i em vaig deixant coses pel camí. Petjades d'ocell en la sorra que s'han d'esbrinar en privat.

Malgrat fer-ne l'esforç, encara m'explico poc als joves. Gran part del que sóc és fora dels circuits turístics; els meus principals clients haurien de ser els mateixos barcelonins. Veig amb una certa esperança un increment en l'oferta de visites guiades, no solament per a les escoles, sinó com a activitat de lleure. És important donar a conèixer els meus arxius documentals i fotogràfics, molts digitalitzats en xarxa. Entre les mancances, trobo a faltar a internet el *Diari de Barcelona*, degà de la premsa continental. És necessari potenciar els grups de recerca local i difondre'n les investigacions. Iniciatives com el CERHISEC al Poble-sec, el Taller d'Història de Gràcia o el Centre d'Estudis Ignasi Iglésias sobre Sant Andreu del Palomar en són bons exemples. Ser distreta m'ha fet secreta, però no perquè jo pretengui que només els iniciats llegeixin els missatges de les meves parets.

Barcelona ha tingut tant d'èxit venent la seva imatge a la resta del món, que en conseqüència n'ha fet la principal font d'ingressos. La pressió del turisme a Ciutat Vella ha foragitat molts barcelonins cap a una sèrie de metastasis del centre, com ho han estat cronològicament Gràcia, el Born, el Poblenou i ara el Poble-sec; aquest darrer integrat en el gran projecte de rehabilitació del Paral·lel. És perceptible una reactivació de la vida de barri, amb tot el que això té també d'element nostàlgic.

En els darrers anys ha faltat una atenció més exigent a la conservació d'establiments públics, botigues i comerços centenaris de Ciutat Vella, que en molts casos s'han vist obligats a afrontar costoses adaptacions o a plegar. Al mateix temps, elements privats tan vistosos com decoracions de façanes, rellotges públics o fanals ornamentals han desaparegut del paisatge després d'una restauració de l'edifici on eren. La ciutat és plena de retolacions de vells negocis –alguns de mitjan segle XIX– que esperen ser catalogades. El mateix es pot dir de l'aparició d'inscripcions de carrers de la Guerra Civil, o tapes de clavegueram en funcionament que tenen encara els escuts de quan els barris eren municipis independents.

En una ciutat com aquesta la història és troba arreu. I en la feina de conservar-la i donar-la a conèixer hi han d'estar implicats tant els organismes públics com els historiadors aficionats, que moltes vegades acaben fent troballes importants. El cas més evident seria el de Valerie Powles (1950-2011), la veïna del Poble-sec que va lluitar per la supervivència del refugi 307 o d'El Molino. De la mateixa manera que es va fer en temps dels primers ajuntaments democràtics amb els centres cívics, avui es podria allunyar el perill de la despersonalització apostant per la història local. Potenciant una percepció que entengui el passat com una possibilitat d'oci, com un tret d'identitat i com un valor afegit per viure en un determinat lloc de Barcelona. ■

Enric Vila

Escriptor. Professor de la Facultat de Comunicació Blanquerna

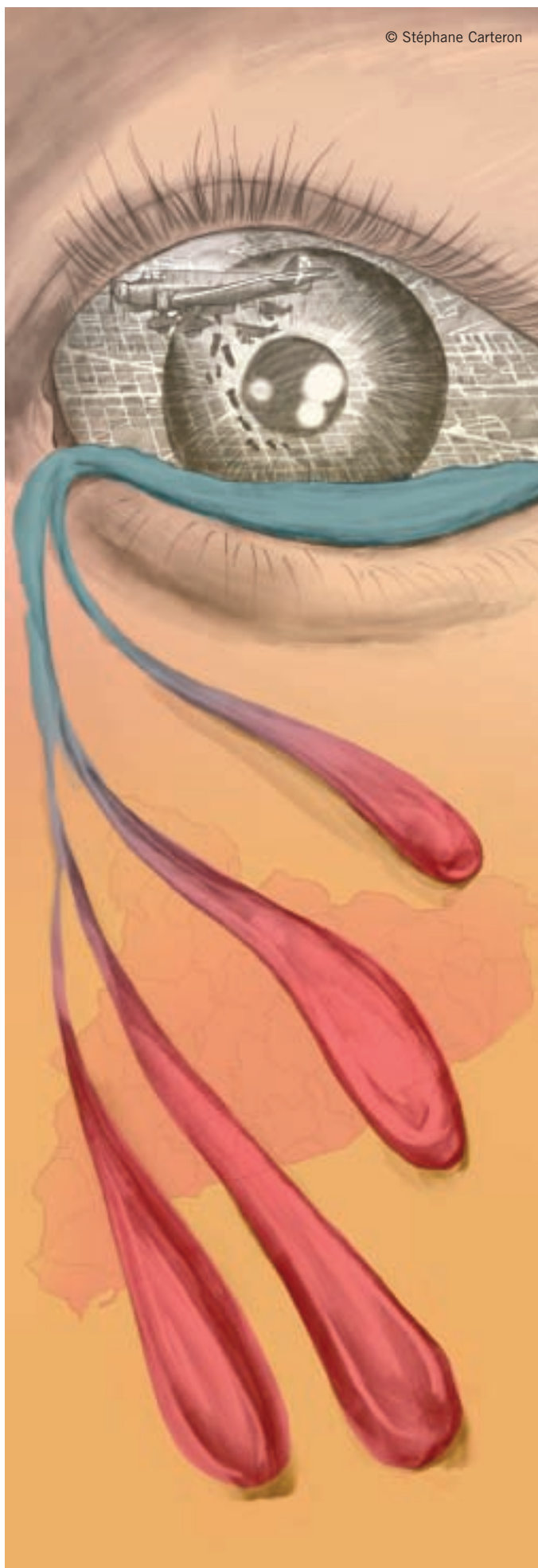
Barcelona o la por del fracàs

PSICÒLEG: Ara feia temps que no venies!

BARCELONA: Oh, és que he passat una època boníssima, que totes em ponien. A tot arreu on anava era la reina del ball. Era com aquests pintors abstractes que ningú no entén però que tothom elogia i que col·loquen la seva obra amb una facilitat admirable –a un preu encara més admirable, de vegades incompreensible. Em penso que cap ciutat del món no ha estat tan consentida com jo aquests últims vint anys. Tant se valia què fes, tothom em reia les gràcies. Suposo que he encarnat millor que ningú les il·lusions que va despertar la caiguda del mur de Berlín. Recordes l'*Amics per sempre*, aquella cançó que cantaven Josep Carreras i Sara Brightman i després també Els Manolos, un grup que semblava de Còrdova però que era del Poble-sec? Bé, la cançó no va ser només l'himne oficial de les meves olimpíades, ha estat l'himne d'una època. Sí, sí, ja sé que l'atac a les Torres Bessones es va produir el 2001, però no són els esdeveniments els que determinen el final d'una època, sinó les esperances i les pors.

PSICÒLEG: Has vist l'última edició del Global City Index? El 2008 no hi apareixies, el 2010 eres al lloc 26. Ara ets en la posició 24 de la taula, per davant de Roma, d'Amsterdam i d'altres capitals d'estat. I mentre tu vas amunt, Madrid baixa del 17 al 18. Em pensava que estaries contenta.

BARCELONA: Una part de mi ho està, però l'altra pateix. Ara que el mite del final de la història ja no se'l creu ni Francis Fukuyama, em fa por que la història em torni a ensorrar. Estic tipa de ser una ciutat de primaveres. Des del segle XV que navego contra vent. De vegades sembla que el vent m'infla la vela, però de sobte em trobo enmig d'una tempesta i no reaparec fins al cap dels anys, amb les restes del naufragi, quan tothom ja em dona per acabada. Recordo la primavera modernista, i tot seguit el terrorisme i la dictadura de Primo de Rivera. Recordo la primavera republicana i el llarg hivern franquista. Recordo el saqueig de Roma i la lliçó que vam donar als turcs a la batalla de Lepant, però també tinc present on va instal·lar Felip II la capital d'Espanya. Recordo la Guerra dels Segadors i com Madrid em va impedir que fes el pas de l'economia mercantil a la capitalista al mateix temps que Amsterdam o Londres. Això per no parlar de la derrota de 1714, quan ho tenia tot a favor per convertir-me en un focus de la

Representació de les Corts Catalanes reunides a Montblanc el 18 de juny de 1333 sota la presidència del rei Alfons III, en una làmina del llibre dels Usatges de Barcelona, una recopilació de drets anterior en cent anys a la Carta Magna d'Anglaterra.

© Prisma

Il·lustració. O de Napoleó, que va dividir-me el país quan tot just em començava a refer de l'ocupació borbònica. Fins i tot recordo les pestes del segle XIV, que em van deixar sense massa humana per consolidar un estat modern, en el millor moment de la meua història, de la meua màxima expansió.

Conec la història i no em fa gràcia veure que ha reprès la marxa perquè sempre me la fot quan les coses em van bé. Segur que les meves amigues s'estan fregant les mans. París fa 800 anys que em mira amb recel. Londres sempre ha traficant amb les meves febleses. A Roma li fa ràbia que em prengui la fe cristiana tan seriosament i Madrid, si pogués, assecaria el Mediterrani. Aquests últims trenta anys m'han deixat fer perquè no tenien més remei. Recordes quan Bill Clinton va dir que el món seria català o talibà? El món s'assemblava a mi i no podien maltractar-me. Hem viscut una època tremendament liberal i individualista, però sobretot hem viscut en una època en què les grans ciutats d'Europa estaven escarmentades per la història. El meu èxit ha tingut més a veure amb el context internacional que no pas amb la meua força objectiva. Les meves amigues estaven tan fotudes com jo, però elles encara són capitals d'estat. Jo sóc una reina vídua; tinc el caràcter i l'encant, però no tinc el poder.

Estic segura que totes han pensat: "On s'és vist compar-tir el prestigi amb una ciutat sense estat, sense exèrcit, que ni tan sols té una llengua pròpia d'abast internacional?" Segur que pensaven això. El món admira la meua arquitectura, els meus pintors, la meua cuina, el Barça, però gairebé mai no es recorda que el secret de la meua màgia és Catalunya. Potser val més així, perquè quan Catalunya em dona massa personalitat tothom corre a destruir-la. Si encara sóc aquí és per la força que m'ha donat el record de les meves llibertats

perdudes i perquè m'he mantingut il·legible als ulls de la majoria d'estrangers. Els forasters no relacionen la meua gràcia amb la meua història i les meves ambicions. Ni tan sols els meus ciutadans són conscients, en la majoria dels casos, que tinc una idea de civilització, com la pugui tenir qualsevol altra gran capital del món.

D'una banda, se'm tracta com una ciutat de segon ordre, però de l'altra, faig por, perquè jo, Barcelona, i no Londres, ni París, ni Berlín, ni Madrid, sóc l'hereva legítima de l'antiga Roma. Jo entronco amb la república romana, on el cap d'estat era un *primus inter pares*, un primer entre iguals. A casa meua els reis han governat sempre per contracte. Quina ciutat ha imposat als seus reis un jurament com aquest: "Nosaltres, que som tan bons com vós, jurem a vostra mercè, que no sou millor que nosaltres, acceptar-vos com a rei i senyor sobirà, sempre que respecteu les nostres llibertats i lleis. I, si no, no?"

La història no m'ha deixat imposar els meus ideals, però això no impedeix que travessin tota la meua història. Els meus patrons són una dona (santa Eulàlia) i un negre (sant Cugat). Ramon Llull, que era fill d'una eminent família barcelonina, va intentar conciliar cristians i musulmans. A casa meua la paraula "feudal" sempre va voler dir respecte pel poble baix. Jo em vaig inventar el feudalisme ben entès. Catalunya va ser el primer territori de tot Europa amb una declaració escrita de drets. Els Usatges, de 1076, es van avançar cent anys a la Carta Magna d'Anglaterra. A París les masses van creure necessari abolir el feudalisme perquè els francesos eren uns animals, però els catalans, fins a la derrota de 1714, van ser el poble més lliure d'Europa.

No he estat mai la ciutat més important del món, ni he pretès ser-ho. Quan vaig conquerir els mallorquins, els vaig

El 14 d'abril de 1931, dos dies després de les eleccions municipals que van donar la victòria als partits republicans en tot l'Estat, Lluís Companys va depositar l'alcalde de Barcelona i va proclamar la República des del balcó de l'Ajuntament.

© Josep M. Sagarra / AFB

donar un regne; quan vaig conquerir els valencians, també. Sempre he trobat estúpides les ciutats que actuen com si al món només existissin elles. La política necessita l'altre per no caure en abusos. Si ara ens trobem en crisi és a causa de la mania que han tingut les capitals dels grans estats d'actuar com si estiguessin soles al món. Amb una ciutat o amb un país hi pots comerciar o li pots declarar la guerra, però no pots prendre-li allò que Déu li ha donat. Els discursos que ara es fan sobre la importància de les xarxes urbanes a mi no em diuen res de nou. Els meus juristes del segle XV ja deien que Catalunya era un sistema de deu ciutats. Sempre m'ha agradat formar part d'una entitat superior. Ara, quan aquesta entitat va contra els meus interessos, lluito per deslligar-me'n, igual que una persona es desfaria d'un club o d'un partit que no el representés.

Dispensa'm; com veus, estic desorientada; d'una banda, no necessito àvia per tirar-me floretes, i de l'altra, em sento insegura i tinc por de perdre el poc que tinc.

PSICÒLEG: Aviam, has nascut amb una combinació de virtuts i de mancances molt humana, per això la gent t'estima tant. Vas néixer de cara al Mediterrani, que és el mar més tractable de la Terra. Tens un clima i un entorn esplèndids. En aquest sentit fas justícia a la frase de Voltaire segons la qual "Catalunya no necessita els seus veïns, però els seus veïns sí que necessiten Catalunya". Ets un punt de confluència ideal per a totes les ciutats catalanes, però des d'un punt de vista ibèric o europeu la teva situació geopolítica és secundària. Gènova, València, Venècia, Constantinoble són ports mediterranis més ben situats. Tarragona permet una penetració més fàcil a l'interior de la península. Madrid, Roma, París i Londres estan més ben situades que

tu per ser capitals d'un gran estat. Tu tens la virtut que et trobes en un lloc immillorable per recollir les sinergies del territori català, que és un territori pobre en recursos naturals però agradable de clima i, sobretot, fàcil de defensar. La geopolítica ha mediatitzat la teva història, i alhora que t'ha protegit i t'ha amanyagat i t'ha permès fer-te una idea dolça de la vida, t'ha impedit concretar els teus grans ideals i això t'ha anat ficant el dubte al cos.

Quan els exèrcits massius van passar a determinar les guerres, vas perdre l'imperi, perquè tens més enginy que força. Però has sobreviscut i l'euro et dóna l'oportunitat de convertir-te en la capital d'una gran euroregió que comprèn des de València fins a Montpeller, passant per Marsella, Tolosa, Saragossa i Palma. Si aconsegueixes connectar la península amb l'eix urbà que va de Londres a Milà, tindràs un rol al món; només cal que milloris l'actitud. Has de perdre la por de fracassar, t'has de treure del damunt el temor que t'han deixat les derrotes del passat. De vegades has estat massa idealista, però d'altres has caigut en la trampa del teu propi pragmatisme. Des de Felip V la política de l'Estat s'ha basat en el convenciment que les teves elits es podien comprar. I no era exactament això. A Prim el van comprar amb una faixa de general i després, quan ja no van poder comprar-lo més, el van pelar. A la burgesia catalana la van comprar amb títols nobiliaris i quan el país va anar massa lluny van muntar una guerra civil. Per conservar el poder, has cedit quan no podies guanyar. Per no sortir de la roda de les grans ciutats, has suportat totes les vexacions. T'has deixat dir i t'has deixat fer de tot. Però ara que tens l'èxit a tocar, no hauries de permetre que aquestes vexacions esdevinguessin els teus fantasmes en comptes de les raons de pes que et facin tirar endavant. ■

Pateixo, ergo sóc

No és cortès ventilar les misèries d'una dama, per això m'estalvio els detalls de la nit que la filosofia catalana va arribar a urgències presa d'un atac d'ansietat. Amb tot, i com que és un tema d'interès nacional, transcric la conversa que al cap d'uns dies va mantenir amb un psicoanalista amic meu a qui vaig adreçar-la, confiant que seran discrets.

—Segui, senyora, sisplau. Acabo de llegir l'informe que m'ha passat el psiquiatre de guàrdia que la va atendre i estic un pèl sorprès. No ha rebut mai assistència psicològica?

—Perdoni'm, doctor, perdoni'm. És que no gosava sortir de casa.

—Res a perdonar, dona. Posi's còmoda i expliqui'm una mica què li passa.

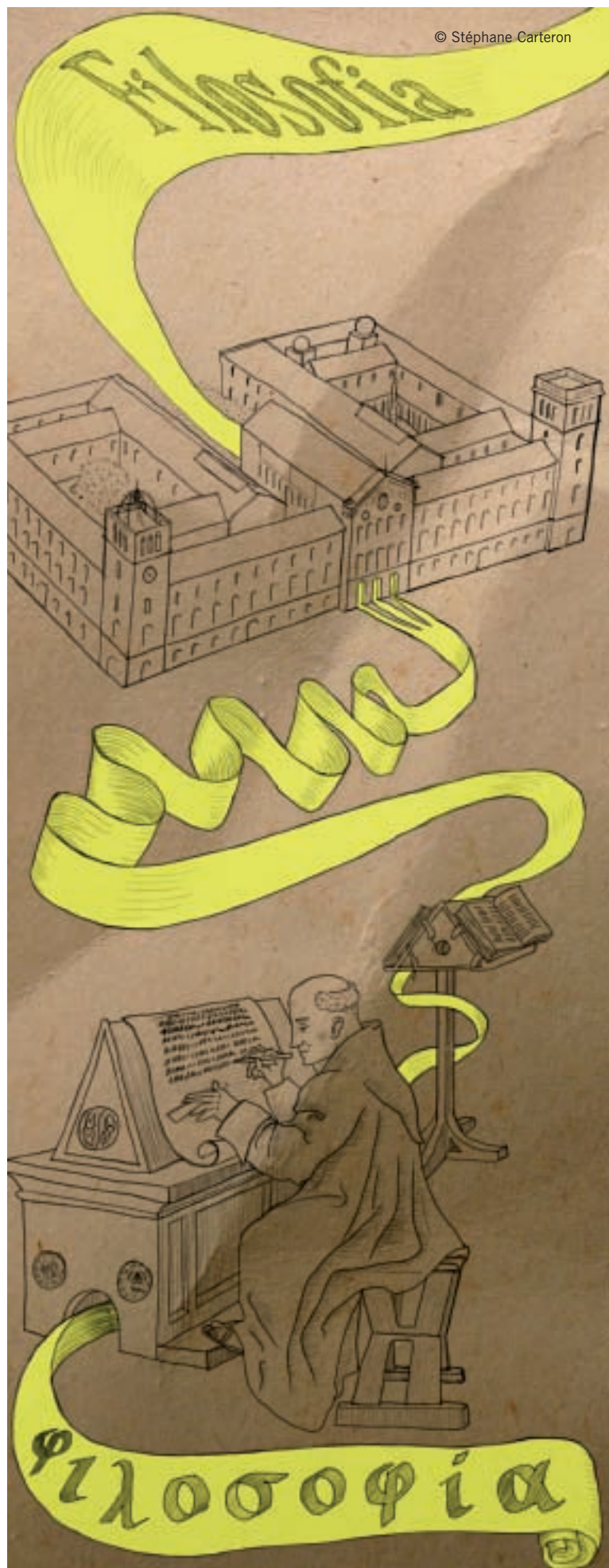
—Veurà doctor, és que no sé com dir-l'hi. És que hi ha dies, alguns dies, de fet força dies, en què sospito, sospito que, que... no existeixo. Crec que no sóc res, o que no sóc res clar i distint, potser només un seguit d'intents sempre estroncats. Tothom sap què és la filosofia alemanya o la francesa. Però jo? Què sóc jo? Sóc la filosofia que s'ha fet al Principat? La dels Països Catalans? La dels territoris de l'antiga Corona d'Aragó amb parla catalana? Compten els catalans exiliats? Compten els catalans del segle XIX que van escriure en castellà? Puc incloure-hi juristes, poetes, polítics divagant sobre el seu ideari? Què sóc jo?

—Calmi's, dona, i expressi's tranquil·lament. No hi ha pressa; cap filosofia no és amiga de la pressa.

—Ja ho sé. Precisament això m'ha costat molt d'entendre i d'acceptar. Fins fa cosa de trenta anys, quan veia que les filosofies estrangeres em portaven tants anys d'avantatge en la producció d'obres i en el diàleg entre els seus autors, incorporava l'estudi dels seus corrents com una boja. Vaig omplir les universitats catalanes de heideggerians, hegelians, marxistes, neopositivistes, estructuralistes... perquè tocava. Vaig rebre totes aquestes filosofies d'una manera asistemàtica i sovint acrítica. Perdoni'm, doctor. Jo només volia recuperar el temps perdut. *Être à la page, comprenez-vous?*

—Perfectament. Però pari de disculpar-se i expliqui-m'ho per ordre, sisplau. Com i quan va començar a filosofar?

—D'acord, doctor, perdoni'm. Miri, durant molts segles, a Catalunya igual que a tot arreu la discussió intel·lectual va ser un luxe de l'Església. El primer nucli actiu que vaig tenir va ser

“
**Vaig omplir la universitat
de filosofies estrangeres
perquè tocava. Volia
recuperar el temps
perdut. ‘Être à la page’.**
”

el monestir de Ripoll, que va alçar-se en temps de Guifré el Pilós, encara que els meus primers anys forts van venir amb Jaume I, tres segles després. Parlo per Ramon de Penyafort i Ramon Martí, dos frares dominics consellers seus, apòlogues i estudiosos de les escriptures i del dret canònic, dedicats el primer a convertir musulmans i el segon a convertir jueus. Amb tot, els consellers de Jaume II van ser molt més ambiciosos, penso en Arnau de Vilanova i sobretot en Ramon Llull, a qui molts consideren el fundador de la filosofia catalana. Llull tenia, pfft..., un projecte faraònic, pretenia sistematitzar-ho tot. Volia explicar, per exemple, la fe a través de la raó: per això de vegades sembla un místic i de vegades un científic. Per la seva apologetica de la fe, Menéndez Pelayo el va considerar l'origen dels místics castellans del segle XVI. I per la tècnica amb què volia escrutar el visible i l'invisible combinant unes nocions primeres, Leibniz va assenyalar-lo com la font de la seva *Ars magna*, que va titular així en honor a la lògica universal lul·liana. La fama de Llull va estendre's ràpidament com taca d'oli i, de fet, de Pere Joan Llobet a Salvador Bové, del segle XV al XX, ha estat el català més estudiat i el que ha deixat més empremta entre els meus pensadors.

–Perdoni que la talli, però tots els seus filòsofs eren cristians? És una dada important.

–En absolut. No sé si coneix Hasday Cresques, el rabí de Barcelona que el 1397 va escriure la *Refutació dels dogmes cristians*. Bé, també va discutir la lectura de Maimònides sobre Aristòtil i es diu que sense la seva tesi de l'emanació no es pot entendre Spinoza. De totes maneres, pensi que aleshores la teologia era el marc dins el qual s'estudiaven àmbits que ara són independents, com per exemple la filosofia del llenguatge. Caldrà avançar uns segles per pensar al marge de Déu.

De fet, caldrà avançar fins a Pere III, que va muntar una mena d'oficina literària dins la cancelleria reial, on tenia escriptors traduint al català obres llatines. Aquest MIT, per entendre'ns, va consolidar-se en temps de Joan I i de Martí l'Humà i és on va treballar Bernat Metge, a qui molts consideren el referent de l'humanisme català. De totes maneres, durant els segles XIV i el XV també vam tenir dos religiosos importantíssims: Francesc Eiximenis i Raimon Sibiuda, la *Teologia natural* del qual resulta una lectura molt original de les dues ciutats de sant Agustí i de l'escala dels éssers de sant Bonaventura.

Potser li sona: Montaigne va traduir l'obra al francès i va discutir-ne alguns aspectes al seu assaig més llarg. La Inquisició va prohibir-la, la *Teologia* de Sibiuda, segurament perquè assenyala l'home com a veritat primera i apel·la a la seva experiència concreta per arribar a Déu. Suposo que devien enumerar que era averroista però més aviat de la banda de la raó, ja m'entén, que és una mica el que li va passar a Joan Lluís Vives... No deu tenir pas un caramel, doctor?

–Doncs no, em sap greu. Però descansi un moment si vol. Pel que veig, té uns orígens sòlids i això és fonamental perquè són els anys en què forgem la personalitat, cosa que òbviament fa més fàcil qualsevol remuntada.

–No ho sé, doctor. Pensi que després va venir un segle força complicat. El 1717 Felip V va fer traslladar totes les universitats del Principat a Cervera, i la de Barcelona no va tornar a funcionar fins al 1838. Ho va fer per evitar aldarulls, perquè els professors i els estudiants de la capital havien estat un nucli molt actiu de l'austriacisme. I va ser una llàstima, perquè al final del segle XVI la seva universitat tenia sis càtedres de filosofia i era més receptiva amb el Renaixement europeu, mentre que a Cervera bàsicament s'hi estudiava tomisme i suarisme. Per allà, però, hi van passar els noms més sonats: Ramon Martí d'Eixalà, Manuel Milà i Fontanals i Jaume Balmes, és clar. No l'ha llegit, *El Criterio*? Faci-ho. Sense ell, per exemple, no es pot explicar el bisbe Torras i Bages, que també és molt important.

–Així, doncs, vau tenir un segle XIX molt beat? En guardeu un record dolorós?

–No, no. De fet, durant aquells anys els meus pensadors es van dedicar en pes a rumiar què érem els catalans com a poble. Primer Martí d'Eixalà, després Xavier Llorens i Barba i Manuel Duran i Bas van formar l'escola filosòfica catalana o escola del sentit comú, d'influència escocesa. Llorens i Barba va formular la teoria de l'esperit nacional, partint d'una idea de la filosofia com a expressió de la consciència col·lectiva. Segons Alexandre Galí, sense el seu discurs inaugural del curs 1854-1855 a la Universitat de Barcelona, Prat de la Riba no hauria formulat els seus principis polítics tal com va formular-los. És el nostre Fichte, com si diguéssim.

–I tot això ho va viure en un entorn universitari?

–No només. Tenia facultat de filosofia i lletres, però fins a

La representació del símbol de la doctrina de Ramon Llull en un còdex que es conserva a la Biblioteca de Baden, a Karlsruhe, Alemanya. A la dreta, Jaume Balmes, aquarel·la de Francesc Fonollosa realitzada a partir d'un oli de Pere Borrell.

l'any 1910 només va tenir una classe de lògica fonamental que donava una mòmia instal·lada a la universitat, el senyor Josep Daurella. Després s'hi van incorporar Tomàs Carreras i Artau com a professor d'ètica i Jaume Serra Húnter com a professor d'història de la filosofia, i el 1913 es va inaugurar la càtedra de psicologia superior en les famoses oposicions que Cosme Parpal va guanyar a Eugeni d'Ors. El clima universitari era força gris, i encara ho hauria estat més si no hagués estat pels seminaris que organitzava Serra Húnter. No m'estranya que l'Eugeni no s'hi trobés bé, en aquell ambient. Si una cosa tenia és que s'ofegava ràpidament amb qualsevol sistema. Per això va crear un programa filosòfic propi amb un llenguatge inventat: l'arbitrarietat, l'home que treballa i juga, les idees com a "transsumptes" i arquetips... De vegades parlava del que no sabia, és cert, però tenia talent, era ambiciós i la seva obra, si més no, és exuberant.

Durant uns anys el Xènius va ocupar el tron de Joan Maragall, que no havia fet filosofia pròpiament dita, però que a través de la premsa i dels seus elogis va elaborar un pensament cada cop més refinat. La seva teoria de l'amor enllaça amb la de Raimon Sibiuda. I la "paraula viva", d'aires romàntics, de la qual creia que Francesc Pujols prendria el relleu és... Es pot saber per què riu? Si ha de riure's de Pujols, me'n vaig. N'estic tipa que el menyspreïn. Si el cansa el seu estil diarreic, faci un esforç i veurà que no només va fer facècies. O es pensa que si hom no escriu com Eduard Nicol i Josep Ferrater Móra ja no fa filosofia? Ni Josep Maria Calsamiglia ni Ramon Valls ni Francesc Canals, sens dubte els meus revitalitzadors en l'etapa postfranquista, van fer gaire cas de Pujols.

—Jo no he rigut, senyora. I relaxi's, que per avui ja n'hi ha prou. Haurem de treballar, és clar, però no serà tan complicat com em pensava. De cara a la propera sessió, li demanaria en primer lloc que no es disculpés més: fora complexos. Encara que un complex neixi d'una falta, d'una mancança, i que per tant podríem dir que és un buit, no es confongui, és un buit que pesa molt i que ens empeteix.

Després m'agradaria que pensés quins autors creu que s'han ignorat injustament i quins altres s'han inflat, si fos el cas. No ens caldrà fer una tesi de totes les obres de tots els pensadors perquè es comenci a trobar més bé, però convè que es faci una idea més aproximada de si mateixa. Jo li garanteixo que existeix. Però si encara no es coneix honestament és perquè la història l'ha anat estroncant i l'ha fet estar sempre a la defensiva. Per això es deixa impressionar tan fàcilment i qualsevol cosa que ve de fora li sembla *per se* millor que el que ha fet o pot fer.

I encara voldria demanar-li un tercer exercici. Com que no es tracta de venjar-se de ningú sinó de trobar eines que l'armin per al futur, voldria que em digués amb quins pensadors vius podem comptar per fer-la créixer. Ara li parlo d'oïda, però digui'm què poden aportar-li Pere Lluís Font, Jordi Sales o Victòria Camps; com podem optimitzar *Enrahonar* o el nou *Journal of catalan intellectual history*.

Vostè té avui grans professors universitaris, que fan extensos comentaris als savis clàssics i als contemporanis, que van de congressos i que publiquen sovint una obra pròpia... que no transcendeix. Ja sé que un filòsof no és una vedet i que el públic es redueix com més es complica una temàtica, però té el deure d'eleva el nivell general de les converses, si vol comptar entre les humanitats i —disculpi'm la indiscreció— si vol rebre alguna ajuda pública. Això li pot semblar una quimera, però la seva tasca passa, per exemple, per repensar conceptes fossilitzats i per donar contingut als clixés que ha fet circular. Últim home? Societat oberta? Urbanitat? Hiperparaxiologia? No s'hi val a traduir o a inventar conceptes, a deixar-los créixer entre els pipiolis com si fossin arbres del torrent i en acabat queixar-se perquè s'han malentès.

Si vol que la compreguin, s'haurà d'explicar. Primer haurem d'anar recuperant el seu passat sense obsessionar-nos-hi i després haurem d'aconseguir que es faci necessària en aquests temps nostres tan... postmoderns?, hipermoderns?, líquids?, hiperpolítics? ■

Jaume Radigales

Professor titular de la Universitat Ramon Llull.
Crític musical a Catalunya Ràdio i *La Vanguardia*

Sóc i seré melòmana

La meua faldilla marítima va trigar a dur-me aires forans. Els primers, els italians, que, primer al Palau Reial i després al Teatre de la Santa Creu, em van regalar l'òpera. Els "cruza-dos", com en deia Pitarra –referint-se al Teatre Principal, antic Teatre de la Santa Creu–, i els liceistes s'esbatussaven en aquells bons moments per a la lírica. És clar que aviat, i sobretot des del Liceu, va haver-hi molta tabarra wagneriana, cosa que va permetre que em vestís de gala amb l'arquitectura modernista que sovint feia referència a mitologies de les quals Wagner havia extret no poc material.

De tota manera, aquest vessant tan seriós també va tenir ressons populars, començant per un cant coral viu des de Clavé i que amb la "casa dels cants" (com Maragall va definir el Palau de la Música Catalana) va arribar al punt culminant. Per no parlar de les primeres fornades "canalles", ja des d'aquell Paral·lel on la Bella Dorita entonava cançons d'ambivalència més que evident; o de les primeres notes de jazz que vaig poder sentir en locals com el Rector's Club de l'Hotel Palace, amb aquella orquestra que en deien "de negres"... (santa innocència!)

També van experimentar sobre les meves parts altes: a l'Institut Francès, per exemple, els del Cercle Manuel de Falla compartien inquietuds amb els del Dau al Set. Sort vam tenir d'aquella gent, que maldaven per dur els aires de veritable modernitat de França o de l'Europa Central, mentre que la programació del Palau de la Música era escarransida i la del Liceu obeïa al bon ofici d'un empresari que feia el que podia, però que només omplia el coliseu a base de bohèmes i traviates... És clar que aquells senyorets de Liceu i amb amant a qui posaven un estanc continuaven freqüentant El Molino, on la Bella Dorita enlluernava amb la seva ingenuïtat visiblement postissa, entonant aquells cuplets controlats pel puny ferri del censor de torn.

Vaig ser una mica de Xàtiva, de Verges, de Palma o del Poble-sec quan van arribar en Raimon, en Lluís, la Maria del Mar o en Joan Manuel, que s'han aprofitat ocasionalment o definitivament dels meus carrers i de les meves places per instal·lar-s'hi a viure mentre forjaven allò de la Nova Cançó en espais com la Cova del Drac. Eren bons nois, ben diferents d'aquella gent de classe alta que es divertien tant amb els nous aires del rock anglosaxó a la primera ronda que em van

Al costat d'aquestes línies, l'animació de l'avinguda del Paral·lel reflectida en una fotografia d'autor desconegut presa al principi del segle passat. A la dreta, el concert inaugural del Palau de la Música Catalana, el 9 de febrer de 1908.

regalar, la del General Mitre, a l'alçada de Muntaner: temps de Boccaccio. És clar que qui em va definir amb una etiqueta de la qual em sento orgullosa va ser la colla que formava part d'aquell "rock laietà" que, repeteixo, passejo amb no poca vanitat.

I heus aquí que se'm va cremar el Liceu. I aleshores tot van ser escarafalls i plors davant de les seves runes fumejants. I van decidir que aquell Liceu d'uns quants fos de tots i per a tots. En l'entretant, em van fer l'Auditori, encara que me'l van col·locar en un lloc tan mancat d'encís que encara avui he de xiuxiuejar a cau d'orella a algun taxista poc informat on s'ubica l'edifici que algú ha dit que és tan llarg com el Titanic (Déu nos em guard que acabés tenint la mateixa dissort!).

Tot això em passava com a ressaca d'una borratxera que en el fons m'ha sortit molt cara: m'ho vaig passar molt bé quan em van encendre la torxa olímpica, però després ja no vaig estar d'humor per a fòrums, perquè en preveia les conseqüències: massa oferta per a poc client, tot i que el Primavera Sound i el Sónar encara em produeixen un estrany i plaent pessigolleig.

Veig, però, massa inèrcia i badallo en excés davant d'una programació, la de l'Auditori, que sembla massa previsible: procuro saltar-m'ho sempre que puc, i tan sols hi vaig per a actes protocol·laris d'aquells que hom no es pot saltar ni que vulgui. Han fet el que han pogut, però la veritat és que de vegades, mentre passejo per les immediacions del local, veig sempre els mateixos que van al Palau o ocasionalment al Liceu. Tenim els equipaments que hem de tenir, d'acord, però al capdavant són continents sense contingut. Per no parlar de les seves gestions nefastes (i en alguns casos pròpies de les pitjors èpoques del gangsterisme) en alguns d'ells, començant pel mateix Palau de la Música, amb aquell personatge que respon al nom de Fèlix Millet ("Fèlix Bitllet", com es pot llegir a la placa que encara hi ha just davant de l'edifici de Domènech i Montaner). O la pèssima gestió del Liceu... Què ens deu estar passant?

Mentrestant, i a banda d'aquells festivals de músiques electròniques i alternatives, em conformo amb la moguda dels joves adolescents (o dels adults amb posat adolescent) que mantenen viva la flama de la ballaruga en espais com la Sala Apolo, el Be Cool, Razzmatazz o Luz de Gas. És clar que són

xicots que senten però que no escolten, i que potser no són conscients de la realitat musical del moment. Jo, ho confesso, tampoc: passo massa hores amb l'iPhone descarregant-me cançons de novetats discogràfiques que escolto potser tan sols un cop, sense que aquelles cançons de grups de casa nostra facin i creïn pòsit: he esdevingut una ciutat, en l'àmbit musical, massa profilàctica. Utilitzar i llençar, en definitiva.

I que consti que no sento pas nostàlgia, però sí que alguna cosa s'ha perdut. Qui sap si la il·lusió per aprendre coses noves, i això em fa pensar en un futur sempre millor.

Sempre he estat (i me'n vanto) una ciutat que ha donat al món molts i bons músics. I que n'ha acollit d'altres. I això podrà seguir sent així si realment els qui tenen cura de mi em fan més atractiva musicalment. Això ho aconseguiran dotant l'Auditori d'una infraestructura de concerts amb una línia de programació que sumi tradició amb modernitat, assumint els riscos propis de tot equipament cultural. Serà també el moment de veure del tot sanejat un Palau de la Música embrutit des de la primera fins a la darrera pedra, per tornar-li la dignitat que mai no hauria d'haver perdut.

També espero que en el futur hi haurà una interacció temàtica en les línies de programació: seria molt interessant que la Filmoteca, el Centre de Cultura Contemporània o el MACBA s'alineessin amb el Palau, l'Auditori o el Liceu a l'hora de programar activitats expositives o d'exhibició, de manera que estiguessin vinculades temàticament amb un programa o un altre. Ara que s'estila això de la transversalitat, caldria que romangués per als nostres fills o néts, una mica per allò que siguin una mica més cultes, rics, lliures, desvetllats i feliços.

Tot això, però, no s'aconseguirà si no em cuiden una mica més els centres d'ensenyament musical. A l'ESMUC li cal una repassada a fons, el Conservatori del Liceu té una nova seu que molts encara no saben ni on és i del meu estimat conservatori del carrer del Bruc ningú no sembla recordar-se. És clar que els plans docents pel que fa a la música en els cicles escolars fan plorar, però hem arribat a una situació que, si es manté així, portarà a una educació paupèrrima dels nostres futurs joves.

Deia al principi d'aquesta part en què goso somiar en el futur que he estat una ciutat de músics o acollidora de

© Pepe Navarro

© Ariadna Borràs

D'esquerra a dreta, concert del grup Standsill al festival Primavera Sound de l'any 2007, al parc del Fòrum, i concert inaugural de la 40a edició del Festival de Jazz de Barcelona, l'octubre del 2008, al parc del Centre del Poblenou.

He estat una ciutat generadora i acollidora de músics, compromesa amb la modernitat, el risc i l'avantguarda.

músics, i de potències compromeses amb la modernitat, el risc i l'avantguarda. Prometo rentar-me més sovint la cara i no obrir-me tants esvorancs en carrers amb dificultats de circulació; però, això sí, a canvi torneu-me aquell risc i aquella mirada dues passes més enllà per part de joves o no tan joves creadors que tornin a aplegar-se a l'entorn de festivals o de jornades de música realment contemporània, per tal de seguir-me creient capdavantera i mirall de la creació musical dins i fora de les fronteres d'aquest país del qual vull seguir sent (i molt orgullosament) cap i casal.

A la gran encisera no li falta raó quan reflexiona com ho fa a propòsit d'un present que sembla estancat i d'un futur del tot incert. Les ensopegades i les ficades de pota que han situat la música a Barcelona en una situació d'atzucac no es deuen, en absolut, ni a la manca de talent ni als centres d'ensenyament, que tenen bons professionals com a docents, de solvència provada i contrastada. Ni tampoc a la manca d'uns equipaments que, independentment d'alguns bunyols arquitectònics, poden donar cabuda a moltes activitats i a un públic nombrós. El problema és un altre i és de caire administratiu i polític. Quan determinats homes encorbatats potinegen i fiquen les mans on no els pertoca, posant en pràctica allò del "ni fer ni deixar fer", la música s'atura i es manté inexorablement en un

fatal compàs d'espera. I qui diu la música diu, és clar, qual-sevol altra activitat artística o de l'àmbit que sigui.

Cal deixar la música i l'organització i l'explotació dels seus equipaments en mans de tècnics o d'artistes qualificats per a la gestió. Convé, i cal fer-ho ja, abans que sigui massa tard (o sigui, abans que marxin), que els joves músics tinguin aquí garantit un lloc de treball estable o una possibilitat de promocionar-se. D'altra banda, les programacions ignoren sistemàticament la creació dels qui surten, ben preparats, dels centres d'ensenyament de les ciutats. No sobraria encarregar-los regularment i periòdicament obres per estrenar al costat de les grans peces de tota la vida.

A banda dels equipaments més emblemàtics, convé reactivar la presència de la música als barris; per exemple, als recuperats patis interiors de l'Eixample, o en alguns parcs i jardins (com es va fer als anys noranta), durant els mesos de bon temps. Treure la música dels seus llocs neuràlgics, traslladar-la a la realitat quotidiana dels veïns que no volen o no poden desplaçar-se a un gran auditori o a un gran teatre, per qüestions econòmiques o de comoditat.

Ja sabem que la capital catalana no ha estat ni serà mai Viena, Berlín, Londres o París. Però s'ha de fer tot el que calgui perquè Barcelona no deixi de ser mai el que sí que ha estat sempre: melòmana. ■

Àlex Gutiérrez

President d'ESCACC (Fundació Espai Català de Cultura i Comunicació)

En l'era de la informació, els mitjans trontollen

–Li diria que m'ho expliqués tot des del principi. Però m'ha avançat que el seu problema és de diners, i jo cobro per hora.

–Efectivament, les meves butxaques no són fondes. Com a ciutat vaig fent, el turisme em manté dreçada; intoxicada però dempeus. És la premsa allò que em neguiteja. La tinc en crisi: no només econòmica, també d'identitat. Tenint en compte que el periodisme és un ofici a major glòria de la memòria, a curt termini em sembla coherent –i prudent– seguir la seva indicació i estalviar-me la mirada més remota. Al capdavant n'estic orgullosa, del passat; el que m'angoixa és el futur. Tanquen capçaleres, els mitjans públics s'encongeixen, el quilo de periodista està a un preu tirat...

–Tranquil·la, no pateixi. Ja hi arribarem.

–D'acord. A veure, a la premsa li agrada queixar-se, és part substancial de la seva activitat: el control democràtic i aquestes coses que, comptat i debatut, són invents d'abans-d'ahir. Perquè fa cent anys la majoria dels meus diaris eren extensions dels partits polítics. Sí, ara n'hi ha que també, però, malgrat tot, solen guardar una mica més les formes, no troba? Una mica, almenys.

–Centri's, que divaga, i això no li és propi, si és la seva premsa la que parla per boca seva.

–*Touché*. Li deia que em queixo per la situació econòmica que travessen els meus diaris i revistes –com, d'altra banda, pateixen els diaris i les revistes de mig món–, però, si sóc honesta, he de reconèixer que l'exercici del periodisme rares vegades ha estat negoci. Moltes de les grans plomes que recordem del principi del segle XX es guanyaven les garrofes en altres ocupacions i el periodisme era, per a ells, poc més que un *divertimento* o una manera de jugar les seves cartes ideològiques. Ho explica molt bé Joan Puig i Ferrer a *Servitud*, una novel·la en què despulla les interioritats de *La Vanguardia*, el meu diari més veterà. Això sí, va canviar tots els noms, no fos cas.

–No intenti ironitzar: se li escapa una mirada nostàlgica.

–Sí, perquè és aleshores quan neix la figura del periodista professional, per molt que sigui encara un ofici precari. I és també quan es renova profundament la manera d'explicar notícies. S'incorporen les fotografies, es posen de moda els reportatges moderns i els catalans som uns dels primers

© Pep Montserrat

L'escriptor i periodista Ernest Hemingway va cobrir la Guerra Civil espanyola per a l'associació de diaris North American Newspaper Alliance des de l'any 1937. En aquesta imatge de Robert Capa, Hemingway apareix amb un grup de milicians i soldats republicans del front de Terol, el desembre del mateix any.

a importar el millor del periodisme europeu i nord-americà. La revista *D'Ací i d'Allà* és una mostra de sensibilitat i avantguarda artística. O els reportatges intrèpids de Domènec de Bellmunt, un precursor del periodisme *gonzo*, capaç d'infiltrar-se en clíniques on reclouien noies afectades per malalties venèries. Una revista com *El Patufet* venia 65.000 exemplars setmanals: no hem igualat mai la fita. Fins i tot vam estudiar de muntar una televisió a Catalunya ja als anys trenta! L'Eduard Rifà, un pioner de la ràdio, va regirar cel i terra per poder impulsar una televisió inequívocament catalana, en el que aleshores era la protohistòria del mitjà: pura ciència-ficció, semblava. Però no era cap utopia: el mateix president Macià havia donat suport a la iniciativa, pocs dies abans de guanyar les eleccions que ens portarien la República.

—Ho veu? Supura excitació. No hi havia diners però el panorama era efervescent.

—Fins que la guerra ho va escombrar tot. Aquí vam perdre quaranta anys. Mentre el país es desintegrava entre la repressió i l'exili, el món no parava de girar. I, és clar, molts dels escriptors de la ciutat —els que no van marxar— van passar-se al castellà, ni que fos amb catalanades deixades anar expressament, com feia el murri de Josep Pla. De fet, encara ara Barcelona és la capital editorial de l'estat i ho és per les empreses que hi editen en castellà. Al cap d'uns anys, tímidament i amb *Serra d'Or* com a punta de llança, hi ha unes quantes publicacions i editorials que mantenen viu el català imprès, però són sempre esforços resistencialistes. Amb l'arribada de la transició hi ha una autèntica explosió de mitjans, naturalment. Apareixen la majoria de diaris en actiu

avui dia. La premsa local i comarcal també floreix i compra moltes de les capçaleres del règim, les democratitza i les tradueix al català. Fundem una ràdio i una televisió públiques que esdevenen èxits esclatants d'audiència. La comunicació viu un parell de dècades prou bones i m'ajuda a créixer com a ciutat. No hi ha normalitat, perquè el mercat català competeix en una desigualtat tremenda de condicions respecte al castellà, però les estructures són més o menys sòlides. Molts mitjans tenen una vida curta, però el saldo al cap de l'any sempre és positiu: més capçaleres, més lectors.

—I què ha passat perquè hagi anat a parar al meu divan?

—Doncs que han coincidit en molt poc temps tres crisis sobre la meua premsa. Primer, la situació econòmica general, que afecta gairebé tothom. Hi ha una segona crisi, més específica: la caiguda de la publicitat. És conseqüència de la primera, però amb la diferència que algun dia la crisi general marxarà i, en canvi, ningú no creu que es torni a facturar com una dècada enrere, quan els diaris oferien pàgines i pàgines d'anuncis immobiliaris i classificats. I aleshores hi ha una tercera crisi, la més aguda de totes: la que qüestiona si en el futur serà possible viure del periodisme o fer-ne negoci. És una angoixa que recorre no només els meus mitjans, sinó els de mig món, però això no serveix de consol. Han canviat les regles de joc, el taulell, les peces i el tapet.

—Expliqui's.

—Estem instal·lats en una paradoxa ben curiosa. Som a l'era de la informació, diuen, i els mitjans de comunicació viuen una de les seves eres més crítiques. Els lectors han migrat en massa als suports digitals, però el negoci de la

Grup de periodistes preparant-se per a una roda de premsa a la seu barcelonina d'un partit polític, el gener del 2008.

© Pere Virgili

premsa encara depèn fonamentalment de la venda d'exemplars físics i la publicitat inserida a les edicions en paper. Encara més, ningú no sap ben bé com treure profit de les webs: se sua sang per vendre continguts i els anuncis a la xarxa es venen rebentats de preu.

—Per què diria que costa tant vendre diaris digitals?

—Perquè la xarxa ha abaratit el valor de la informació. Ep, i els mateixos diaris, fa una dècada, van participar alegrement en aquest procés, regalant a internet els mateixos articles pels quals intentaven cobrar en paper. S'alimentava així la noció que es pagava pel paper, no per la informació. Letal. A més, hi ha tanta oferta informativa a internet, oferta immediata, que costa crear continguts vendibles. O bé perquè algú altre —un mitjà, un bloque, un web institucional— ofereix alguna cosa similar de franc, o bé perquè, en el moment que es publica una exclusiva, dotzenes de webs la repeteixen al cap de pocs minuts, no sempre citant la font original. Pots trigar tres dies a treure un tema i al cap de cinc minuts ha perdut valor perquè és arreu. Per no dir que, cada cop més, les notícies no es consumeixen dins dels diaris, sinó que són compartides entre els usuaris de les xarxes socials, cosa que fa més difícil per a un mitjà fer valer la seva marca. “Ho he llegit al Facebook”, imagini's. Al final, fan negoci les xarxes socials, els cercadors, els proveïdors d'internet, els fabricants de mòbils i tauletes... Tothom, menys qui produeix els continguts.

—Quants diaris es venen a Barcelona cada dia?

—Més de 250.000, sense comptar els esportius ni els econòmics.

—No hi deu haver gaires productes dels quals venguis 250.000 unitats cada dia, oi? Crec que el primer que cal fer és no precipitar-se a cantar les absoltes de la premsa en paper. Certament, quedarà com a canal minoritari, però, pel que em diu, la seva vigència com a suport publicitari segueix sent molt forta. La gent navega per les pantalles de manera més superficial; almenys de moment. Miri, vostè es guanya la vida parlant i jo, fonamentalment, escoltant. Però ara invertirem els papers. I ja pot recompondre's i cordar-se la gavadina, que el temps se li acaba. Mentrestant, permeti'm que li doni alguns consells, procedents d'una mirada externa. Si l'entenc bé, són els mitjans els que estan en crisi, més que el periodisme. Se li presenta el repte d'una transició, i això

sempre és traumàtic. Segur que pel camí patirà. I que el mercat laboral resultant serà més aspre per als periodistes. D'altra banda, té sentit que al país del qual exerceix de capital hi hagi una dotzena llarga de facultats on s'imparteixen estudis de comunicació? No han muntat entre tots unes gegantines fàbriques de futurs frustrats? Els mitjans tradicionals han pecat d'immobilistes, pel que m'explica. Potser només una fracció petita sabran reconvertir-se. Estigui atenta a les noves iniciatives: en un moment de canvi sorgeixen nous models, nous negocis. Segur que hi ha una pila d'iniciatives modestes ben posicionades per sobreviure en aquesta etapa. Ara és el moment de tenir idees i d'arriscar-s'hi. En el futur segur que seguiran fent falta periodistes, perquè, al final, tota aquesta informació que circula per la xarxa cal ordenar-la d'una manera o altra. Probablement tindrem menys mitjans globals i més capçaleres especialitzats. I la manera d'obtenir diners també es diversificarà: han de buscar formes adaptades a cada usuari i explorar noves vies de negoci. Tal volta tingui un superàvit de periodistes, però un dèficit d'empresaris o emprenedors.

—De fet, un altre dels meus drames és que al costat sempre hi tinc, poc o molt, la societat civil. Però el meu empresariat rares vegades ha apostat per la cultura catalana, o pels mitjans amb òptica centrada a Catalunya. I els pocs que ho han fet ha estat més per compromís nacional que per aposta empresarial. És l'ou i la gallina. Els mitjans en català no solen ser grans negocis i, per tant, l'empresariat no hi aposta. I el fet que no hi inverteixin fa que bona part del sistema s'aixoplugui encara sota l'ombrel·la del voluntarisme. En fi, ho deixo aquí, perquè ja m'ha recordat que cobra per hora i justament no vaig sobrada de virolla. No li interessaria pas cobrar en espècie? Li podria reservar unes pàgines ben bones de publicitat en algun dels meus diaris.

—Em sap greu, però no. Cobro al comptat.

—No pateixi: ho provo sempre. I funciona en els casos més inversemblants. Repassi els diaris: si hi veu un anunci de mobles d'oficina... allà han renovat les cadires! En fi, sembla que plou bastant. No tindria pas un diari antic, que no vull mullar-me els cabells?

—Em sap greu, però no en tinc cap a la consulta. Els llegeixo a internet. És molt pràctic, sap? ■

La bella encisera treu la llengua

–Bella encisera, ja hi tornem a ser. Posa't còmoda. Vols seure a la cadira o al divan? Avui arribes esbufegant, vas traient la llengua.

–La llengua, sí. Diuen que sóc una ciutat políglota.

–Políglota? Dir que ets una ciutat políglota és una manera elegant d'amagar el cap sota l'ala. Seu al divan.

–Als meus carrers s'hi parla amazic, swahili, italià, francès, urdú, rus, espanyol, àrab, anglès... Fixi's si s'hi parlen llengües que fins i tot s'hi parla català...

–Tens el dia bromista. D'on surt tanta facècia?

–Hi ha gent que se'n meravella. Per a mi també és un petit miracle que després de tants segles, amb la història de prohibicions i persecució que ha patit la llengua catalana, encara la senti parlar als meus carrers. Perquè, tot i que m'agrada sentir la fonètica del kikongo o del rongga, del castellà o l'anglès, la catalana me l'estimo especialment perquè és la llengua pròpia de la ciutat. Aquí parlem moltes llengües, però el català s'hi ha parlat sempre.

–Sempre?

–Des que el llatí es va convertir en un gresol de llengües romàniques. A l'edat mitjana Barcelona va ser el cap i casal d'un regne que va estendre el seu imperi per tot el Mediterrani. Els reis catalans van ser uns dels primers monarques europeus que van abandonar el llatí per redactar les seves cròniques reials i van adoptar la llengua que parlaven els seus súbdits. La cancelleria reial va contribuir a fixar un idioma que encara avui compartim catalans, mallorquins i valencians. L'esplendor catalana va ser precoç (potser prematura i tot), perquè la corona de Catalunya i Aragó va tenir el seu moment de glòria abans de la creació dels estats moderns, que són els que han acabat dibuixant el mapa d'Europa, sia amb guerres, sia a cops de romanticisme. Els francesos han sabut "civilitzar" bretons, occitans i rossellonesos. Els espanyols no han acabat de "civilitzar" els catalans... Tot just ara fa cent anys, l'any 1912, Pompeu Fabra publicava la primera gramàtica catalana moderna. La va escriure en castellà, perquè l'entengués tothom i no passés desapercibuda als qui la necessitaven i als qui se n'havien d'assabentar. Aquest esforç per explicar al món que el català no és un simple dialecte l'han fet sempre, els barcelonins. Miri, si no, els Jocs Olímpics.

Retrat de Pompeu Fabra, d'autor desconegut, realitzat en un any no determinat del segon decenni del segle passat. A la dreta, exposició bibliogràfica catalana organitzada al Palau de les Belles Arts de Barcelona amb motiu del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, que va tenir lloc del 13 al 18 d'octubre de 1906.

© AFB

© Frederic Ballell / AFB

–Ara toques l'os. Digue'm, doncs, què és el que et preocupa?

–No vull perdre la serenitat. Oficialment sóc una ciutat bilingüe. Tinc una llengua pròpia, la catalana. I una altra que comparteixo amb la resta de pobles i ciutats de l'Estat espanyol. És un joc de contrapesos. Alguns em diuen que, si abracés més el castellà (els espanyols en diuen “la llengua comú”), m'entendria més gent, però jo veig que parlant la llengua de casa també m'entén tothom aquí. El català també és llengua comuna. Per què renunciar-hi? Alguns en volen fer un problema i d'altres sempre s'hi han agafat com si fos la solució...

–Vols dir que uns han vist la llengua com la solució del problema i d'altres com un problema que cal solucionar.

–Pensar que la llengua és un problema és tan perillós com creure que és la solució. Fa trenta anys que a Barcelona parlem de normalització de la llengua catalana. És relativament fàcil normalitzar l'ús institucional de la llengua, al govern, a les escoles, però les persones òbviament no es poden normalitzar. Un bomber no es pot normalitzar, un jutge no es pot normalitzar, un futbolista no es pot normalitzar.

–És aquest, el problema? N'hi hauria prou que Messi parlés català?

–Ara mateix em preocupen més la demografia i la gramàtica que no pas la política lingüística. El català ha de consolidar una massa crítica de parlants per continuar mantenint el seu espai a la vida pública. Si no, corre el perill de conver-

tir-se en una llengua oficial i residual. Sap què passa? Qui més, qui menys, tothom l'entén o el sap, el català, però els que el saben parlar no el volen parlar sempre, i molts que el parlen no el parlen prou bé, o el parlen a mitges.

–I què és més important: la quantitat o la qualitat dels parlants?

–Aquest és un dels meus dilemes. Des de fa dècades els meus dirigents han apostat per la quantitat. Van obrar amb la fe que el català, que d'entrada semblava un obstacle per a la integració, podria ser justament la solució. És cert que avui ningú no pot treballar en aquesta ciutat en un lloc de certa responsabilitat, tant si és a l'Administració com en un mitjà de comunicació, sense entendre el català. Vista així, la normalització ha estat un èxit, però pel camí hem sacrificat els pronoms febles, hem contaminat la sintaxi.

–Els catalans tenim l'oïda encesa. Què és més important per a tu: la correcció lingüística o l'atreviment?

–No em faci triar. Algú va dir que la principal amenaça per a la supervivència d'una llengua no són els que no la parlen, sinó aquells que, essent del país, la parlen malament.

–De qui és la llengua? Dels qui la saben o dels qui només la parlen?

–Dels qui l'estimen. A mi m'agradaria que tothom entengués que, per més políglota que sigui, la catalana és la meua llengua pròpia. M'agradaria, per exemple, que en el cartipàs municipal el reglament d'ús de la llengua no s'hagués d'impu-
gnar ni discutir.

© Julio Parralo

Les classes de català són una de les activitats que organitza al Poble-sec l'entitat Bona Voluntat en Acció, que fa una intensa labor assistencial i a favor de la integració social de les persones més desfavorides del barri, en gran part immigrants d'altres països.

—Escolta, bella encisera, ara és el *coach* qui et parla. Creus de debò que un reglament d'ús, tot sol, pot salvar la llengua catalana? La protecció legal hi és perquè hi ha consens, perquè el poble sobiranament ho ha volgut així. La teva llengua no la salvaran només les lleis o els exàmens de català, sinó l'Amor. Ara no és tan urgent conquerir l'esfera pública, sinó preservar aquells espais on regna l'afecte: més val la carícia d'un mestre que la sentència del jutge. Més val guanyar a l'hora del pati que no polvoritzar les audiències televisives. Alguns s'havien pensat que havíem de normalitzar els nouvinguts, però la normalització comença pel catalanoparlant, per l'*homo fabra*, per dir-ho en termes darwinians. Els que el parlen veuen el català com un dret, i els que no, en canvi, la llengua més aviat els pesa com un deure. Hauria de ser justament al revés. Els que no el saben prou haurien de veure el català com un dret. I els que l'han parlat tota la vida i s'omplen la boca de supervivència se l'haurien de prendre com un deure.

El català l'han de defensar els teus ciutadans, activament, parlant-lo i no només parlant-ne. Les llengües són mercats i els catalanoparlants de Barcelona han de decidir, individualment i col·lectivament, en quina ciutat volen viure. Si l'*homo fabra* fes vaga d'anar al cinema fins que li oferissin pel·lícules doblades o subtitulades en català, no hauria calgut formular la llei del cinema. Si l'*homo fabra* comprés preferentment productes etiquetats en català, els fabricants ho notarien i obrarien en conseqüència. Per què Microsoft o

Google ofereixen els seus productes en català i en canvi costa trobar una llauna de pèsols etiCATada? Del català, més que l'atac, m'interessa la taca. No "a l'atac", sinó "la taca". Són les mateixes lletres distribuïdes de manera diferent. Fer taca. Ser un mercat recognoscible.

Saps què passa, bella encisera? Hem repartit certificats de nivell C com qui expedeix passaports de catalanitat. I ara ens trobem que molts dels teus ciutadans han après la llengua sense necessitat de sentir-se catalans. És català només qui parla català? Es pot aprendre català sense sentir-se'n, per un pur mèrit administratiu? La llengua va sola, vola amunt. Hem de procurar que no se'ns barregi amb els sentiments, no encomanar-li reumes ni dolors. Cal que s'obri camins sense peatges identitaris. La llengua és el patrimoni més gran que els catalans llegaran a la humanitat. Ja no és només nostra. I amb els conciutadans que no parlen la mateixa llengua, tant si és perquè no en saben com perquè no els surt, ens hi entendrem igual si parlem el mateix llenguatge. El llenguatge del Respecte i de l'Amor. ■

L'estrany cas del doctor Robert, l'alcalde indignat

La figura insòlita de Bartomeu Robert i Yarzabal (Tampico, 1842 – Barcelona, 1902), el popular doctor Robert, va capgirar la política barcelonina durant els set mesos que va estar al capdavant de l'Ajuntament, període culminat amb un tancament de caixes en què l'alcalde, indignat, va empènyer els contribuents a deixar de pagar els impostos a Madrid.

El cas del doctor Robert és únic i excepcional. Mai un alcalde de Barcelona no ha marcat la ciutat de manera tan profunda i en tan poc temps. Es va dedicar a la política només els tres últims anys de la seva vida, però en tan sols set mesos com a alcalde de Barcelona aquell metge honest, ponderat, pragmàtic, que els alumnes de la Facultat de Medicina recordaven com “el professor tranquil”, va capgirar totalment el rumb polític i social de la ciutat.

Després d'una carrera científica inqüestionable de gairebé tres dècades, la figura del doctor Robert, català per origen patern, mexicà de naixença i sitgetà d'arrels, havia esdevingut popular en el món de la medicina. S'havia fet metge seguint la tradició familiar i, després d'una brillant trajectòria com a facultatiu i també com a professor, es va erigir en renovador de la docència i de la pràctica mèdiques a la Catalunya del darrer quart del segle XIX. A la vegada era un barceloní compromès, que pertanyia a nombroses entitats cíviques, culturals i científiques de la ciutat com a membre o directiu.

Però l'impacte de la desfeta colonial espanyola del 1898 –la pèrdua de les darreres colònies d'ultramar de l'*Imperio*–, amb el consegüent replegament polític de l'Estat espanyol i la reclusió definitiva en el territori peninsular, li va fer descobrir el “catalanisme”. Una presa de consciència política que el portaria a convertir-se en pioner atípic del catalanisme i, de retop, a fer pública la seva indignació contra el centralisme com a alcalde de Barcelona.

Just després del desastre militar, el novembre del 1898, el ciutadà Robert es va adonar de l'enduriment centralista del Govern de Madrid. Va ser un dels signants del missatge a la reina regent –subscrit per una sèrie d'institucions econòmiques i culturals representatives de Catalunya– on es reclamava “una àmplia descentralització administrativa”. Era, sens dubte, una crítica inesperadament severa al sistema central de Madrid, emesa per una colla de ciutadans que demanaven també una regionalització de l'Estat. Amb aquest únic antecedent polític, avalat pel prestigi professional i la fama d'honestat cívica i d'altruisme que havia aconseguit al llarg de tres dècades exercint de metge, el doctor Robert va ser nomenat alcalde, per reial ordre, el 14 de març del 1899. Un fet inaudit en la història de Barcelona, sobretot perquè era neòfit en el món de la política. Una part de la premsa madrilenya, irritada, va afirmar que el metge barceloní era un “separatista”.

Per acabar-ho d'adobar, el Govern central del president Silvela-Polavieja s'acabava de constituir amb el suport electoral del ministre de Gràcia i Justícia, el prestigiós jurista barceloní Manuel Duran i Bas, amb la promesa de dur endavant un projecte regeneracionista i descentralitzador. El doctor Robert hi faria un paper principal: la seva alcaldia només va durar set mesos, però seria intensa i controvertida, inesperadament moguda. Quan el nou alcalde es va adonar dels projectes pressupostaris i fiscals discriminatoris del ministre d'Hisenda, Fernández Villaverde, va posar el crit al cel. Es va indignar, no sols com a alcalde, sinó com a ciutadà: les imposicions de Madrid i la voluntat centralitzadora li van semblar un atac frontal a Barcelona.

El doctor Robert, sense experiència ni perfil polític definit, es va decebre enormement. D'entrada no va entendre res. Al cap de pocs dies d'haver jurat el càrrec es va marcar

© Ajuntament de Barcelona

com a objectiu lluitar “per una qüestió moral” contra una voluntat centralitzadora que considerava del tot injusta, i per deslligar Barcelona del caciquisme madrileny. Robert es va indignar i va fer una crida als ciutadans perquè deixessin de pagar la contribució. En un tres i no res va posar el sistema cap per avall i va aconseguir que els contribuents barcelonins es declarassin en estat de revolta. Un fet històric sense precedents.

La crida va tenir un èxit i una difusió inesperats. S'hi van apuntar desenes de comerciants, sobretot botiguers, així com una colla suficientment nodrida de petits industrials que es van comprometre a deixar de pagar. La intransigència de l'Executiu de Madrid va empènyer els indignats cap a una radicalització de posicions que culminaria el setembre del 1899 amb una vaga fiscal i, sobretot, amb la negativa definitiva a pagar la contribució, tal com havia proposat l'alcalde: el famós tancament de caixes. Aquest fet va convertir el doctor Robert, de manera inesperada, en la figura política més popular de Catalunya.

En ple conflicte –un daltabaix polític i social considerable, amb comerços, botigues i petites indústries barcelonines decidits a suspendre el peatge contributiu a Madrid–, el doctor Robert, en lloc d'arronsar-se, va seguir donant suport incondicional als gremis de la revolta. Allò era encara més insòlit i sorprenent. Des del seu despatx de l'Alcaldia el primer ciutadà indignat intentava frenar i obstaculitzar amb tota mena de picaresques polítiques i administratives les mesures coercitives i repressives del Govern central.

L'estira i arronsa del doctor Robert amb Madrid va arribar a un punt insostenible i, el 22 d'octubre, va presentar la dimissió per raons de dignitat civil i de coherència. El caràcter excepcional d'aquest gest va provocar una onada d'adhesions i homenatges arreu de la ciutat. Un suport ciutadà mai vist abans que, juntament amb la seva pròpia experièn-

cia fugaç com a alcalde, va situar-lo, de manera inesperada, al bell mig d'un moviment catalanista que tot just començava a despuntar.

El portaveu de la famosa protesta barcelonina, seguint el rastre reivindicatiu iniciat amb el tancament de caixes, va ser escollit diputat per la Lliga Regionalista gairebé tot seguit. Robert va ser el diputat més votat de la circumscripció barcelonina i el cap visible d'un gir històric, ja que la seva figura pionera encarnava la recuperació, mitjançant el sufragi popular, d'uns drets llargament segrestats a Catalunya. L'excalde encapçalava l'estrena política del catalanisme al Parlament espanyol. A Madrid no se'n sabien avenir.

Dos dies després de la presa de possessió, el 17 de juliol del 1901, el doctor Robert pronunciava el seu primer discurs de rèplica al missatge de la Corona. Els diputats espanyols van quedar esparverats. El debut va ser un èxit, al contrari del que es pensava. L'habilitat i l'elegància del seu estil oratori i un didacticisme ferm i conciliador alhora el van fer guanyar-se el respecte de l'hemicicle madrileny. El nouvingut, com qui no vol la cosa, acabava de normalitzar la presència del catalanisme en la vida parlamentària espanyola.

El novembre del 1901 li va tocar encapçalar el primer gran debat del segle XX al voltant del “problema català”. Didàctic, serè, tranquil, va fer la sorprenent reivindicació d'un model autonòmic d'estat amb una frase que va deixar garritat l'hemicicle: l'objectiu d'aquest model era que “*en Cataluña nos podamos gobernar nosotros mismos*”.

Una mort fulminant, d'atac de cor, el 10 d'abril del 1902, va acabar per convertir el doctor Robert en un mite, com a pioner d'una manera de fer política pacífica, honesta i valenta, que li va valer el reconeixement definitiu de la societat i la construcció d'un monument espectacular, actualment situat a la plaça de Tetuan de Barcelona. ■

A dalt, Bartomeu Robert i Yarzabal el 1904, i la plaça de la Universitat en una imatge presa entre 1929 i 1932, amb el monument que li va dedicar la ciutat, obra de Josep Llimona. Les autoritats franquistes el van retirar l'any 1940. Després de la mort de Franco l'obra es va restaurar i el 1979 va ocupar el seu lloc actual a la plaça de Tetuan. A la pàgina anterior, homenatge al doctor Robert, el 14 d'abril passat, amb motiu del 110è aniversari de la seva mort.

Oriol Rodríguez
Periodista

Aleix Saló, el traç mordaç

Expliquen que fins i tot José Luis Rodríguez Zapatero, en l'última època de la seva etapa al capdavant de la Moncloa, va visitar YouTube per veure *Espanyistan*. Aquest país se'n va a la merda, el vídeo d'animació (també n'hi ha la versió en paper de títol homònim publicada per l'editorial Glenat) amb què el ninotaire Aleix Saló (Ripollet, 1983) explicava, fent ús d'un estil corrosiu i punyent, l'origen de la crisi econòmica que ja fa massa que ens afecta. Tot un fenomen a la xarxa que el va consagrar com una de les grans figures emergents dins del món del còmic i la il·lustració de casa nostra. Un èxit que el jove creador, torrent constant d'idees, només considera el punt de partida dels molts projectes que li manquen per fer en el futur: "M'apassiona la meua feina i, a vegades, crec que fins i tot massa. Els darrers anys he tingut tants problemes econòmics que moltes vegades gairebé no tenia diners ni per menjar, però no puc fer res més que dibuixar".

Diu que la seva és una generació de tastaolletes, i que potser per això no va créixer pensant que volia ser dibuixant: "Però sóc d'un poble, Ripollet, que, encara que amb unes infraestructures culturals inexistentes, té un col·lectiu de gent molt potent que, entre d'altres moltes coses, edita un setmanari". Va ser en aquella publicació local on, amb tot just quinze anys, va començar a publicar unes primeres vinyetes on ja reflectia el seu gust per analitzar l'actualitat amb un cert to satíric. Unes tires que durant aquells primers anys va anar combinant amb els estudis d'arquitectura. "Vaig trigar sis anys a acabar tres cursos! –confessa el dibuixant, establert des de fa anys a Barcelona–. Era una carrera que m'encantava, però li has de dedicar tot el temps, encara que no sigui més complicada que altres estudis. Aleshores jo vivia a Sabadell, treballava a Ripollet i estudiava a Sant Cugat. No vaig poder amb tot".

Però, tal com ho explica, va tenir un cop de sort i va guanyar el concurs de tira còmica de Carnet Jove, fet que li va permetre publicar el primer llibre i dedicar-se exclusivament a dibuixar. Un temps després arribaria aquest *Espanyistan*, que descriu com el fill d'un estat d'ànim, "de les estones que vaig passar llegint pàgines web com meneame.net o burbuja.info, que et permeten copsar el pensament de la gent. I és que aquest mateix terme, 'Espanyistan', s'empra des de fa temps en els fòrums d'internet més crítics per referir-se a la necessitat que hem tingut de demostrar que som un país ric del primer món, cosa que no és certa".

Mantenint aquest traç mordaç, Saló ha tornat a apuntar i disparar amb ironia i acidesa contra els que considera els responsables de la crisi en la seva nova obra, *Simiocràcia. Crònica de la gran ressaca econòmica* (Debolsillo). El dibuixant dels indignats? "Ja m'ho diuen, però és una etiqueta totalment immerescuda. L'únic que faig és documentar-me i fer còmics sobre la situació econòmica. Encara més, tot i que simpatitzo amb el moviment, no vaig trepitjar cap dia l'acampada del 15-M a la plaça de Catalunya, sinó que era a casa treballant. I és que jo no vull lluitar contra el sistema, sinó aconseguir que les coses millorin". ■

Mar Coll, complint promeses

La seva carta de presentació dins del món del cel·luloide, *Tres dies amb la família*, cinta estrenada el 2010, la va destacar com una de les grans promeses del cinema català. Una magnífica *opera prima* amb què la cineasta Mar Coll (Barcelona, 1981) es va acostumar a col·leccionar crítiques elogioses i premis: el Gaudí a la millor direcció, el Goya al millor director novell i el Biznaga d'argent a la millor direcció al Festival de Cinema de Màlaga... L'amor pel setè art se li va despertar de ben petita, encara que, més que dirigir, el que realment desitjava aleshores era situar-se davant de les càmeres i ser actriu: "No va ser fins uns anys més tard que em vaig plantejar seriosament dedicar-me d'una manera o altra a fer pel·lícules. Ho veia com una feina no rutinària, on cada dia seria diferent i que em permetria conèixer gent nova tota l'estona. Un estil de vida que m'ompliria molt més que fer un horari d'oficina de nou a tres".

Sorgida d'aquella inesgotable factoria de talent cinematogràfic que és l'ESCAC, va ser en acabar l'últim curs de la carrera que es va decidir a escriure un guió. Va donar la casualitat que per aquella mateixa època l'Escola Superior de Cinema i Audiovisuals de Catalunya estava posant en marxa el projecte Opera Prima perquè directors principiants poguessin rodar el primer llargmetratge. Mar Coll va marxar a Mèxic i durant un any va treballar en la història. La van escollir a ella: "Vaig tenir molta sort. Em trobava en el lloc precís i en el moment idoni. Si no hagués estat a l'escola i no hagués sorgit el projecte Opera Prima m'hauria costat molt més poder tirar endavant la pel·lícula. Rodar pot arribar a ser una odissea, però en el meu cas només vaig haver de presentar el guió".

La pel·lícula versa sobre la incomunicació familiar i té el punt de partida en una experiència personal: "Quan començava a buscar un tema es va morir el meu avi. Em vaig adonar que aquest podria ser un bon principi, ja que tenia la història estructurada. La trama no era gaire rocambolesca i era fàcil de desenvolupar perquè només m'havia de centrar en els fets viscuts per una família durant els tres dies de vetlla. Tampoc no és res de nou; hi ha milers de pel·lícules amb la trama basada en una boda o en un funeral".

Això sí, apunta que, encara que hi ha certes reminiscències del seu entorn, els personatges i les situacions que es narren a la pel·lícula no són reals: "Potser vaig robar algun detall d'aquí o d'allà, però l'objectiu no era retratar la meua família, encara que tenien curiositat –i fins i tot por– de veure què explicava".

La directora barcelonina treballa actualment en el segon llargmetratge, *Geni*, un film que protagonitzarà l'actriu Nora Navas, guanyadora del Goya pel seu treball a *Pa negre*, i on també apareixeran altres rostres coneguts del món de la interpretació catalana com Clara Segura i Àgata Roca. La pel·lícula ens descobrirà la història d'una dona casada que s'enfronta a uns canvis en la seva vida que alteraran les relacions que manté amb l'entorn familiar i amb les amistats. ■

Estimulants Bankrobber

Encara que sempre romandrà la llegenda que es van negar a publicar el primer disc de Manel, a Marçal Lladó (Girona, 1978) i Xavier Rieimbau (la Bisbal d'Empordà, 1975) se'ls recordarà per haver creat la discogràfica Bankrobber, un dels segells més estimulants de l'actual escena musical a casa nostra. El segell, que acaba de celebrar el desè aniversari, ha estat refugi d'artistes com ara Mazoni, Sanjosex, El Petit de Cal Eril, Guillamino, Els Surfing Sirls, Le Petit Ramon...

Es van conèixer quan, les tardes de dissabte, freqüentaven el local d'assaig del Red Orange, grup on militaven un tal Jaume Pla –que poc després passaria a liderar aquells creadors de melodies exquisides que eren Holland Park, i que anys més tard es donaria a conèixer sota l'Àlies de Mazoni– i Miquel Abras, que també acabaria fent carrera musical. "En aquell local d'assaig de la Bisbal d'Empordà va néixer la història de Bankrobber –revela Xavier Rieimbau–. Un temps després vaig fer de mànager de Holland Park, i no hi havia cap segell que li volgués treure el disc". Llavors es va decidir a buscar una persona de confiança que apreciés el grup per muntar la discogràfica. "Marçal em va dir que sí, però amb la condició que primer havíem de buscar algú seriós que se n'ocupés de les finances [riu]. L'escollit va ser en Jordi Pi, un amic de Barcelona que havia estudiat empresarials a més de ser molt fan de Holland Park". L'equip fundacional es va completar amb Ramon Ponsatí per a la part gràfica i de disseny. "Tots venim d'àmbits diferents, però tenim una afició comuna que és la música –explica en Marçal–. En Xavier es dedicava al management de grups, jo sóc periodista i en Jordi dominava més la gestió empresarial –un àmbit que ens calia assumir si volíem que el projecte tingués futur–, mentre que en Ramon es va encarregar de l'estètica i la imatge".

Sabien que havien d'anar més enllà d'aquella primera referència de Holland Park i buscar més grups. Ràpidament van incorporar a la família El Chico con la Espina en el Costado, després van quedar al·lucinat amb en Guillamino, i més tard vindrien Sanjosex, Espaldamaceta, Mazoni, Le Petit Ramon i altres.

Des de fa uns mesos s'han instal·lat en un local de dues plantes del barri de Gràcia. Avui dia no hi ha cap mitjà que deixi de ressenyar els discos amb el seu segell, però no sempre va ser així. "Al principi la sensació era la de predicar al desert –recorda en Xavier–. Al concert de presentació del segell només va venir un periodista. Però hi posàvem tanta il·lusió que magnificàvem cada petita victòria".

El salt el van fer quan van aconseguir que Guillamino presentés el primer disc al Sónar. El llegendari locutor de ràdio britànic John Peel hi era present; li van donar una còpia de l'àlbum i Peel el va punxar al seu programa quan va tornar a Anglaterra. En un temps de crisi global, que s'aguditza si ens referim a la indústria discogràfica, tenen clar quin és el secret del seu èxit: "Editar bons discos amb la música que paga la pena i que no arriba als mitjans o no té les vies de difusió apropiades. Tenim una fórmula ben definida de creixement en paral·lel amb l'artista". ■

Jordi Joan Baños
Periodista i escriptor. Corresponsal
de *La Vanguardia* a Nova Delhi

Barcelona vista des de Nova Delhi

De tant en tant, a l'Índia algú em pregunta si Barcelona és la capital d'Espanya. Com que no els vull desenganyar, sempre els dic que sí –i ells fan cara de “ja m'ho pensava”. El fet és que la pulsio de capital treu el cap periòdicament des de l'edat mitjana. Una altra cosa és que la Barcelona contemporània sàpiga de què vol ser capital. Alguns indis, però, ho tenen clar.

Tanmateix, quan es viu a Nova Delhi es fa evident que Barcelona no juga a la mateixa lliga –i no li cal pas fer-ho. A casa nostra no hi ha poder central ni organismes beneficiaris (o parasitaris) de la seva escalfor, com ara ambaixades o –a gran escala– multinacionals que visquin d'adjudicacions, grups de pressió, corresponsalies, etc.

Una de les distorsions que genera la capitalitat és que compten més les coneixences que no pas allò que es fa o se sap fer. Per aquesta i altres mil raons, són multitud els que prefereixen Nova York a Washington, Xangai a Pequín o, ja que hi som, Bombai a Nova Delhi i Barcelona a Madrid. Perquè les ciutats fetes a si mateixes –i no pel poder polític– tenen un tremp especial. Per a elles, el dinamisme no és una opció, sinó una necessitat, que sol anar acompanyada d'altres virtuts com la innovació, l'obertura, la lleugeresa i la joia de viure. És a dir, tot allò que fa de mal maridar amb burocràcia, jerarquia i formularis.

Ara bé, el dinamisme es panseix si no se'l rega o si no aconsegueix traduir-se en poder o influència política. Barcelona no es pot permetre que el necessari debat identitari soterrí uns altres debats urgents que sotraguegen les economies capitalistes avançades. La capital catalana no pot badar, perquè no és en un cul-de-sac, però tampoc no és una cruïlla, ni té un pes econòmic ni una massa de població que la converteixin en una dada incontrovertible en el mapamundi.

Així doncs, Barcelona no és Delhi, però tampoc no és Bombai. Encara que, amb criteris qualitius, no quantitatius, Barcelona sigui fins i tot superior a Bombai –i a moltes altres ciutats emergents– en la majoria de paràmetres. I ho pot seguir sent, tot i que ha de triar amb més cura els reptes que es planteja. Cosa que ja es va veure amb el Fòrum 2004, un corollari insatisfactori dels grans esdeveniments de 1888, 1929 i 1992. Una Barcelona amb les arquitectures buides ja no pot recórrer a la mateixa fórmula per reinventar-se.

En qualsevol cas, Barcelona gaudeix de no pocs avantatges. Respecte a una ciutat índia de la seva mida (o deu vegades més gran), el més notori és la fortalesa política i pressupostària del poder municipal. Que hi hagi una administració autonòmica entre la ciutat i l'Estat central no és gens sorprenent per als indis, que viuen en un estat federal. A un ciutadà de l'Índia –o del Pakistan– les diferències entre catalans i castellans no l'impressionen gaire, però les accepta de bon grat. Així mateix, l'autonomia política, educativa, sanitària, cultural i lingüística l'entendrà perfectament, perquè l'Índia també està organitzada així. Canviar d'estat a l'Índia acostuma a suposar un canvi de llengua oficial i fins i tot d'alfabet.

Aquest visitant indi hipotètic, que anomenarem Abhishek, trobarà que a Barcelona s'hi pot viure molt bé: per la bellesa i la personalitat d'una ciutat agraciada amb platja i muntanya, història i modernor, bon clima i millor gastronomia –encara que, ai las, no prou condimentada– i agraciada, també, pel salari indirecte que suposen els serveis i els transports públics, el manteniment de l'ordre i la neteja o els equipaments cívics, culturals i sanitaris. A Bombai, els rics miren el mar Àrabi des de la finestra com si fos un quadre; no hi posarien els peus mai de la vida (per brut, negre i pudent). I la seguretat se la paguen.

L'existència de voreres transitables –que de l'Índia estant és només una sospita– converteixen la ciutat europea en un continu urbà: Barcelona n'és un exemple superlatiu. Tanmateix, no hi ha autèntics gratacels, per la qual cosa l'indi mitjà mirarà l'*skyline* barceloní amb una certa decepció. El fet és que a l'Índia s'enderroca indiscriminadament, per construir-hi a sobre, sens falta, un edifici més lleig. Antic i vell són sinònims, inferiors a nou i modern. Els murs van a terra, però les parets mentals de religió i de casta es mantenen.

A la pàgina anterior i en aquesta, d'esquerra a dreta: una família originària del Punjab afincada a Badalona en una visita al Fòrum, abril de 2009; dansa de les espases del Festival de la collita, celebració sikh que es fa al Raval al voltant del 13 d'abril, i un grup de joves de la comunitat indopakistanesa fent entrenament de kabadi, un esport emblemàtic del Punjab, al parc de l'Espanya Industrial (març de 2008).

© Eva Parey

L'Abhishek, passejant per l'Eixample, potser s'adonarà que a Barcelona hi ha una llengua oficial al marge del castellà, cosa que tampoc no l'impressionarà gaire: als bitllets de rupia hi figuren setze llengües i deu alfabets. El que li sabrà greu és que tan poca gent parli bé l'anglès. Val a dir que el català és molt més fort a Barcelona que el kanara a Bangalore o el marathi a Bombai –també oficials–, ciutat aquesta última que no té cap inconvenient a ser la capital dels mitjans de comunicació i del cinema en hindi (Bollywood). Això sí, Nova Delhi respecta escrupolosament el dret dels tàmls a viure en tàmil o dels bengalins a viure en bengalí, per posar dos exemples.

El nostre amic ha vingut a Barcelona perquè, tot i haver descobert a última hora que la capital és una altra ciutat –que s'estalviarà si les combinacions aèries li ho permeten–, Espanya no havia tingut mai tanta visibilitat a l'Índia com en els últims cinc anys. I si, malgrat la crisi, la marca Espanya aguanta, la marca Barcelona encara puja com l'escuma. Com desenes de milions d'indis, l'Abhishek ha vist la pel·lícula *Zindagi Na Milegi Dobara*, el gran èxit de Bollywood de l'any passat, que va ser filmada entre Barcelona, la costa empordanesa, Bunyol i Pamplona. L'Abhishek està encantat que, tal com al cinema, Barcelona sigui un gran aparador de la Mediterrània, amb una atractiva combinació de festa, cultura, espectacle i gastronomia.

Quan jo vivia a Lisboa el primer que em sorprenia en aterrar a Barcelona era la vitalitat i el soroll. Amb els anys aquesta vivacitat va anar pujant de to, acompanyada de la immigració de països més càlids, més acolorits i de menjar més picant. Ara les estadístiques diuen que la tendència s'ha invertit, i a l'Abhishek li cridarà l'atenció la diversitat d'ètnies i nacionalitats, però no la falta d'integració real.

Des de fa un parell d'anys tornar a Barcelona és cada vegada menys engrescador. Durant el Nadal eren palpables al carrer la incertesa i el desànim. Però ni abans érem "la millor ciutat del món" ni ara som a les portes de la insignificança. L'Abhishek, que tindrà fresc el record de corrupció i malbaratament dels Jocs de la Commonwealth 2010 a Delhi, quedarà gratament sorprès per les transformacions urbanes efectuades amb motiu dels Jocs Olímpics i del Fòrum 2004 i la seva integració a la ciutat.

A mitjan 2008 hi havia la sensació que tothom anava de puntetes. I així costa molt de fer camí. Quan Zapatero va dir que ja havíem passat per davant d'Itàlia i que aviat avançaríem França, semblava que demanés a crits l'actual devaluació interna.

Ara sembla que molts joves formats que podrien anar a peu pla no tenen més alternativa que fer el farcelllet i marxar a Alemanya o al Canadà. La Barcelona que donava l'esquena a la platja s'ha convertit en una prolongació de la platja fins a la Gran Via, que destrueix ocupació qualificada i crea *Mac jobs* per al primer que vingui. Sembla que el Brasil siguem nosaltres (empobrint-nos, però amb futbol, platja i festa de la millor qualitat) i que el Brasil sigui el que nosaltres havíem estat. Però no s'amoïnin, el Brasil i l'Argentina també comencen a anar de puntetes. I el Govern indi encreua els dits.

Tanmateix, entre el visitant indi i els seus hostes barcelonins hi ha una diferència fonamental, que, a més, és paradoxal. Perquè hi ha coses opinables i coses que no. Per exemple, l'esperança de vida d'una catalana és quinze anys superior al d'una índia (i els anys d'escolaritat de l'una multipliquen els de l'altra). Ara bé, per a l'indi el futur cotitza a l'alça i veu el demà amb la il·lusió de qui no dubta que serà millor que el present. El barceloní, ja no.

L'estiu de l'any passat vaig tenir la sort de presenciar a Bombai l'exhibició dels Castellers de Vilafranca, que actua amb les colles locals (*govindes*). Era interessantíssim veure com un mateix fenomen s'havia desenvolupat en consonància amb unes societats i uns valors completament diferents. Els *govindes* eren tots nois, pobres i abrandats, i els seus castells s'alçaven amb la mateixa velocitat que feien llenya. Els de Vilafranca, que encara aixequen castells un pis més amunt que els indis, feien una pinya d'homes i dones, nens i nenes, nois i noies, de diferents procedències, oficis i classes socials –democràcia en moviment. L'alcalde era un més, deixant que els veïns li passessin literalment per sobre! A l'Índia fragmentada per mil prejudicis això és política-ficció. Si la nostra cohesió aguanta l'envestida de la crisi i encara es reforça, Barcelona se seguirà enfilant més amunt durant molt de temps. És el model indi el que s'ha d'acostar al nostre, però si en comptes d'això deixem que el nostre model s'en-sorri fins a les profunditats de l'Índia, ho perdrem tot. ■

Barcelona wiki

Abans de l'estat del benestar la gent mantenia llaços de cooperació que prenen formes d'organització diversa. Les cooperatives obreres, les escoles parroquials o anarquistes, les mútues sanitàries o els asils catòlics, els monts de pietat, les associacions corals laiques o confessionals constituïen al segle XIX una xarxa de socialització que gradualment va ser substituïda per l'estat del benestar. La socialdemocràcia procura als ciutadans una sanitat i una escola públiques, i dedica un pressupost a la cultura.

Ens trobem en una cruïlla inquietant. Cada dia que passa l'anomenat estat del benestar va perdent més i més capes. Es va esvaint la vella assumptió que una superestructura provident sufragada amb els nostres impostos vindrà a protegir-nos en cas de necessitat. D'altra banda, emergeixen noves formes de relació i cooperació, en bona part gràcies a l'aguda connectivitat que aporten les noves tecnologies. Amb l'impuls de les xarxes socials, internet desemboca a l'àgora, obre noves vies de cooperació en plataformes wiki.

Internet connecta persones que no es coneixen però que podrien compensar carències complementàries. Es tracta d'eixamplar la mutualitat. Aquest és el propòsit de BarcelonaActua, plataforma impulsada per Laia Serrano, que posa en contacte gent amb necessitats diferents, tant si són assistencials com culturals. La cooperació reforça relacions preexistents al món físic i en crea de noves, relacions que no queden

circumscribides a l'àmbit virtual, sinó que es tradueixen en noves trobades reals, en intercanvis i col·laboracions que fructifiquen i eixamplen la xarxa de les persones. Aquesta és la raó de ser de Lost & Found, un mercat d'objectes inútils de primera necessitat que aposta per l'intercanvi en un món en què cada dia més s'imposarà la reducció del consum irresponsable, la reutilització dels objectes i el reciclatge. L'activitat cultural demanarà cada dia més fórmules imaginatives, com les iniciatives de Wikiartmap, Verkami o Fònic 2.0, que no requereixin estratègies de finançament, sinó la col·laboració desinteressada dels que hi participen.

El dossier "Barcelona wiki", que ha coordinat i escrit Ada Castells, ens presenta un mapa de les noves formes de col·laboració que emergeixen a la ciutat gràcies a internet. Mentre velles estructures s'enfonsen, en neixen de noves, molt més lleugeres i descentralitzades. Segurament n'hi ha moltes d'altres que no hem detectat o que estan aflorant en aquest moment. Però tenim la certesa que el teixit de la ciutat es reconstruirà en aquestes capes invisibles i, en certa manera, inconsútils.

Aquella vella distinció de Josep Pla, que solia dir que en el món tenim amics, coneguts i saludats, es manté plenament vigent al món digital, però és segur que amb el temps serà també molt més dinàmica. Un saludat es pot convertir ràpidament en un conegut, i un conegut en un amic. ■

© Albert Armengol

© BarcelonaActua

Visita guiada gratuïta organitzada per BarcelonaActua a l'exposició "Ferran Adrià i elBulli. Risc, llibertat i creativitat", que es pot veure al Palau Robert fins al febrer del 2013. A la pàgina anterior, trobada d'intercanvi de llibres convocada per BarcelonaActua en un bar de l'Eixample barceloní el mes de maig passat.

Ada Castells
Periodista

BarcelonaActua: una experiència solidària

Si un avantatge tenen les comunitats wiki és que es poden engegar amb ben poc pressupost i creixen espectacularment en poc temps. La base és tenir una bona idea i dur-la a terme en el moment oportú. L'economista Laia Serrano (Barcelona, 1973) en va tenir una: muntar una xarxa solidària on la gent de Barcelona pogués oferir temps, treball, activitats i objectes que ja no feien servir.

Hem quedat amb ella perquè ens ho expliqui. "Tot va començar a finals de desembre del 2010, quan, al programa de RAC1, Jordi Basté va llançar la pregunta de què deixaríem de fer aquell Nadal per culpa de la crisi. Molta gent trucava amb històries colpidores relacionades amb la pèrdua de feina, amb la falta de regals i amb la solitud, fins que una dona va trucar i va oferir casa seva. Això em va fer pensar que tots tenim un fons de solidaritat latent i, quan ens posen les coses fàcils, ens animem a treure'l. Vaig entendre que era una bona idea unir els nous pobres il·lustrats –és a dir, tots nosaltres– a través de les noves tecnologies".

Així va sorgir BarcelonaActua, amb un llançament oficial que va tenir lloc el 30 d'octubre de l'any passat. Des del primer moment, Laia Serrano, que va treballar onze anys al departament de màrqueting de Codorniu i durant quatre mesos va fer de cooperant a Cali, va tenir molt clar que la clau de volta era unir el món social amb la comunicació. Així, doncs, va fonamentar la plataforma BarcelonaActua en tres pilars: posar en contacte persones amb necessitats i oferiments; crear comunitat no només virtual, sinó també presencial, i sensibilitzar sobre la realitat social del nostre entorn.

Des d'aleshores la plataforma posa en contacte persones que tenen necessitats bàsiques per cobrir, persones solidàries i també gent que se sent sola, que a les ciutats n'hi ha molta. "Tots estem al mateix vaixell i podem passar per qualsevol d'aquestes situacions en moments diferents de la nostra vida. No hi ha beneficiaris ni voluntaris; qui ara dona pot rebre demà, i a l'inrevés", explica Serrano. I té un munt d'exemples per il·lustrar-ho: "Una noia va donar un piano que va anar a parar a un institut del Besòs; va ser molt emotiu veure la il·lusió que els va fer als nens. També es va posar en contacte amb nosaltres un noi que tenia controlada tot de gent sense sostre i va aconseguir 42 sacs de dormir i

15 flassades contra rellotge, perquè ja arribava l'onada de fred. La gent té moltes ganes d'ajudar; però s'han de demanar coses concretes i posar-los-ho molt fàcil".

Laia Serrano té molt clar que la clau és generar confiança, i en bona part això explica el perquè de les trobades presencials, com les que es van fer al Raval o quan els inscrits a la plataforma van quedar per intercanviar roba al garatge d'una de les activistes de BarcelonaActua, una vídua que s'havia quedat sola i buscava la possibilitat de trobar altres senyores com ella. "Ara li ha canviat la vida i són un grup de dones que no paren –comenta Serrano–. Crec que la proximitat és fonamental per a la translació del món virtual al món real, per això ens hem limitat a Barcelona. Hem entrat en contacte amb la gent del Banc del Temps, que encara ho tenen millor des del punt de vista de la proximitat, perquè s'organitzen per barris, i així nosaltres també podem difondre les seves iniciatives".

El web és molt accessible i enregistrar-s'hi és qüestió de segons. Després un ha de triar l'apartat on vol actuar: treball, oci, parament de la llar, roba, formació, acompanyament, assessoria, cultura, electrònica i altres. Serrano considera que l'apartat cultural és molt important perquè ajuda a posar en contacte la gent de la plataforma amb diverses activitats que ells mateixos proposen. El dia que elaboràvem aquest reportatge, l'Agustí havia descobert un pub irlandès prop de la Sagrada Família on feien música en directe i proposava d'anar-hi. En pocs dies ja hi havia qui s'hi animava. Mentrestant, la Susanna oferia pastilles per enfortir les ungles i els cabells "a algú que les necessiti de veritat", i en Jordi proposava canviar roba per sabates, a la vegada que el Xavier buscava un pis de lloguer barat perquè es trobava a l'atur.

Amb aquest panorama, però, la pregunta a Laia Serrano és inevitable: com et guanyes la vida? "No me la guanyo. Som a la primera fase. Ho hem fet. I ara hem d'anar a buscar finançament, amb aquestes experiències reeixides que tenim al darrere. Hi ha empreses catalanes amb una forta vinculació a Barcelona que volen mostrar la seva responsabilitat social". El lema de la plataforma és "Tots per tots a la ciutat". Segur que a través de la xarxa aquest "tots" tan desitjat està sent cada cop més real. ■

Lost & Found

Lost & Found és una fira que propicia la trobada entre gent que no es coneix. Max Porta, un dels seus impulsors juntament amb Diego Albanell, explica que el projecte va germinar en converses a la màquina de cafè: “Havíem vist iniciatives semblants a fora i creïem que a Barcelona faltaven espais interactius, populars, on la gent pogués vendre o intercanviar objectes de casa”. La fira, de periodicitat trimestral, facilita als particulars un espai on exhibir i vendre objectes domèstics, des de roba fins a llibres, passant per qualsevol cosa prescindible que pugui tenir una segona vida en mans d'algú altre. El sentit de Lost & Found és donar una segona oportunitat a objectes de primera necessitat inútils, objectes que ens sabia greu llençar però que estaríem contents de saber que algú els aprofita.

Si busquem mercats equivalents en altres països trobarem referents en el *garage sale* americà i també a Holanda. El Dia de la Reina d'Amsterdam és un dels esdeveniments que els han inspirat: a Amsterdam, un cop l'any, la gent marca el terra amb el seu nom i l'endemà ocupa el lloc per vendre. A partir d'aquests referents van construir un model propi.

Lost & Found és un esdeveniment que ha nascut i s'ha fet gran sota el paraigua de les xarxes socials. L'esperit col·laboratiu que impregna el seu modus operandi no és res més que la traducció d'unes relacions que prèviament s'han establert virtualment.

Ja s'han fet vuit edicions des del 2007. Va costar trobar el model, i el van trobar finalment gràcies a la xarxa. “La xarxa va fer que molta gent es posés en contacte amb nosaltres, perquè no podíem fer una campanya de comunicació convencional. Hi va haver un punt d'inflexió en el moment en què vam entrar a Facebook, on ja tenim més de 5.000 amics i fans”, explica Max Porta. La divulgació a les xarxes en va permetre eixamplar la base. Van començar amb 60 parades el primer any i a l'edició del juny d'enguany es preveu que n'hi hagi 350, i si no n'hi ha més és perquè no hi caben. El mercat se celebra als vestíbuls de l'Estació de França a l'hivern i a la platja de la Barceloneta a l'estiu.

“La gent s'ha d'inscriure al nostre web. Omplés un formulari de subscripció i reserves una parada al mercat per 30 euros. Cada parada ocupa quatre metres quadrats. Hi ha una autoselecció. Has d'oferir alguna cosa que et diferenciï”.

La fira es fa en àmbits tancats o oberts segons l'època de l'any. Al costat d'aquestes línies, l'edició del mes de març passat, a l'Estació de França. A la pàgina anterior, edició d'estiu a la platja de la Barceloneta. També a la pàgina anterior, a sota, cartell de l'edició d'aquest mes de juny.

“ L'ideari d'aquest mercat per a particulars es resumeix en les tres erres: reutilitzar objectes, reduir el consum i reciclar. ”

Lost & Found és un mercat per a particulars. No està permès que vinguin botigues. “Abans d'assignar una parada demanem una descripció dels objectes que es portaran. L'artesanía no hi està permesa, perquè entrariem en competència amb els mercats d'artesanía de la zona. En cas contrari, això s'ompliria de fires d'artesans”, explica Diego Albanell.

Lost & Found no és, però, una simple versió 2.0. del mercat dels encants. El projecte té diverses branques. La primera, i la més evident, és el mercat, que se celebra cada tres mesos amb la voluntat de generar un punt de trobada en diumenge, on hi hagi música, ball, festa: potenciar l'oferta lúdica de la ciutat els diumenges. La vessant lúdica és indisociable de la part comercial. El col·lectiu de discjòqueis 2nd Hand Deejeys punxen música molt eclèctica, música jamai-

cana, jazz, soul, estils que d'alguna manera reflecteixen el mateix tipus de producte que podem trobar al mercat però en l'àmbit musical.

Un dels lemes de Lost & Found és potenciar una manera sostenible d'adquirir béns materials. El seu ideari es resumeix en les tres erres: reutilitzar objectes, reduir el consum i reciclar. Lost & Found ha anat adquirint tota una identitat pròpia, basada en una estètica *vintage*, que és palesa en els seus cartells, dissenyats per Guillem Pericay, que sempre traspuen un humor festiu. Els fundadors d'aquesta cita trimestral són conscients que el *vintage* és *cool* i resulta atractiu. Saben també que el *vintage* encara s'associa al glamur, però que aviat servirà per dissimular la pobresa que ve. Reciclem coses velles i direm que són antigues. ■

Wikiartmap: l'art situat al món

Maite Oliva, la impulsora de Wikiartmap, ens explica que tot va començar fa tres anys, quan ella comissariava un cicle d'exposicions de fotografies al carrer i es va adonar que no hi havia cap eina per difondre la creació que es du a terme a l'espai públic. Això és l'acabada d'estrenar Wikiartmap. Això i més: "És una plataforma d'àmbit mundial, en què la gent pot ser consultora i introductora de continguts per situar en el mapa informació sobre l'art, la creació i el patrimoni històric i cultural que es genera a l'aire lliure", explica Oliva.

Aquesta jove figuerenca ha tingut com a referents la Viquipèdia i Google, "per la seva visió a l'hora de generar noves eines que terceres persones poden fer servir per desenvolupar altres aplicacions". És el que ella ha fet utilitzant la cartografia de Google i els textos generats a l'enciclopèdia de lliure accés.

El seu projecte sempre ha tingut una vocació mundial: "Si les eines ho permeten, per què limitar-se? Ja hi havia mapes d'entitats en concret, però aquest projecte vol anar més enllà, amb abast internacional i continguts dinàmics". Aviat la plataforma es podrà oferir en sis idiomes: català, castellà, francès, anglès, italià i portuguès.

Oliva sap que aquest és un treball col·lectiu i subratlla que el seu equip i ella s'han limitat a posar una primera pedra del projecte que anirà creixent amb les aportacions de tothom: "Crec que serà útil per facilitar als artistes la difusió de la seva obra. També oferirem estadístiques que poden anar bé a diverses entitats i als agents culturals. Així mateix, servirà per a la difusió patrimonial. Totes les eines són de lliure ús per a qualsevol usuari".

Wikiartmap està integrat en xarxes socials com Facebook, Twitter i Google+, i treballarà amb una xarxa social pròpia per permetre a l'usuari compartir i seguir continguts o il·lustrar amb mapes els seus propis blocs. Es convida a tothom a participar en la construcció d'aquest diccionari de l'art: els promotors especifiquen que "no es requereix la perfecció, sinó només la voluntat de descriure un patrimoni que és de tots i per a tots". Això sí, s'advoca per la neutralitat, encara que ja se sap que en aquest camp "el que per a uns és imprescindible per a d'altres és qüestionable".

Oliva tenia molt clar aquest aspecte de la llibertat d'ús del seu projecte, i insisteix que "les administracions han d'apostar pels continguts oberts". Wikiartmap és una eina que funciona sota la llicència de Creative Commons i incorpora i estructura els continguts existents ja a la Wikipedia i a la Viquipèdia. També permet als usuaris introduir nous continguts referenciant-los en el mapa i relacionant-los amb d'altres. Perquè l'eina sigui realment una bona font d'informació s'ha creat una estructura que revisa els continguts suggerits pels usuaris.

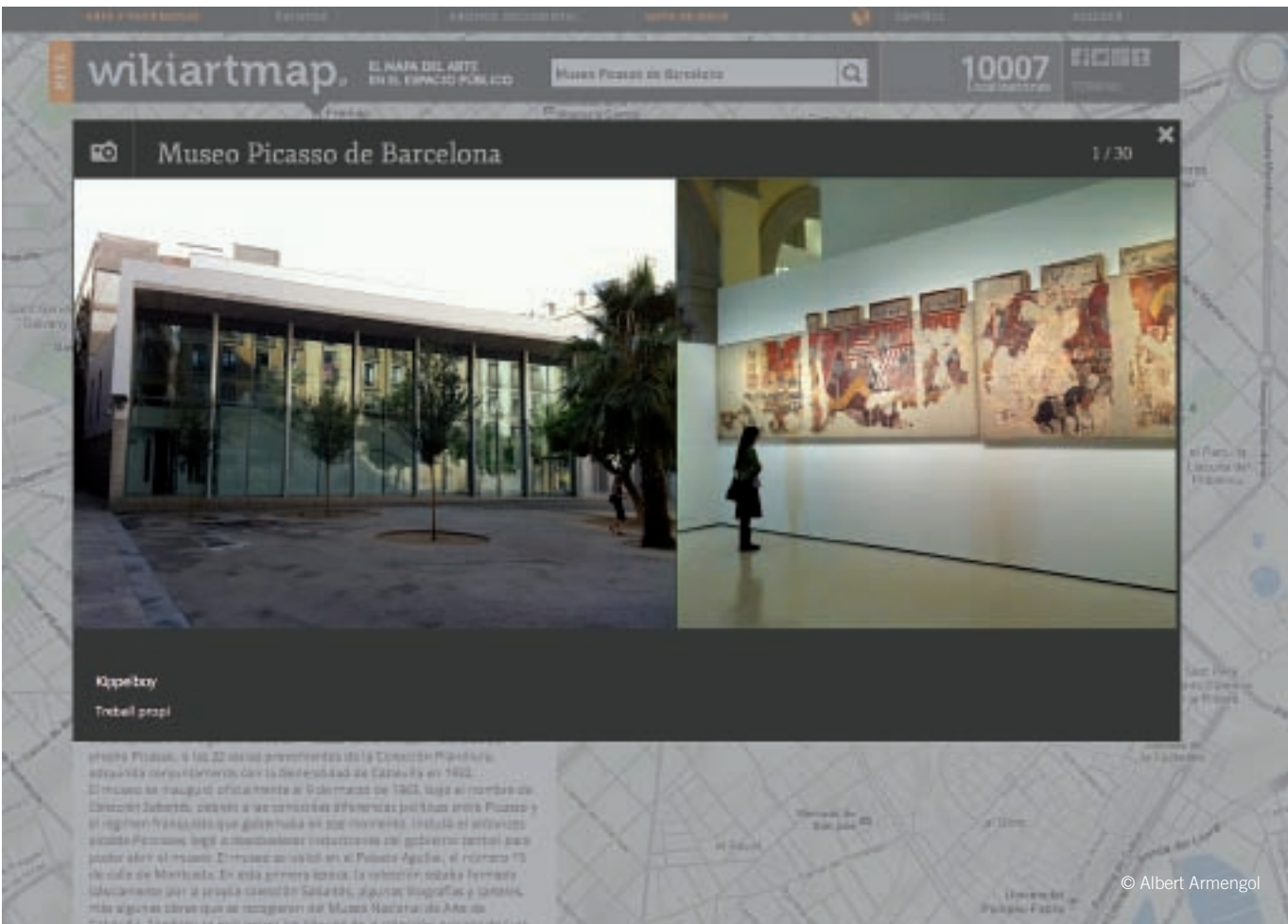
I per moure's entre tanta informació, s'han posat a punt diverses categories que donen una idea de la magnitud de la iniciativa: arquitectura, escultura, *wallcovering*, sketch, creació sonora, festivals, exposicions urbanes... Els continguts es localitzen sobre el mapa i l'usuari pot cercar-los per la població, per la matèria o per una paraula clau. El mapa sempre mostra cent entrades de contingut, ordenades per popularitat, mai per un criteri de qualitat. Les fitxes d'informació s'obren damunt del mapa perquè l'usuari no perdi en cap moment la localització.

Un exemple: si un vol saber on estan situades totes les obres de Gaudí que hi ha a Barcelona i als seus voltants, pot clicar al mapa, pot entrar pel cognom de l'arquitecte o pot referir-se al Modernisme. La informació que li apareixerà serà la que ja es troba disponible a la xarxa, tant en imatges com en entrades de text, però l'interessat hi haurà arribat d'una altra manera. És a dir, aquesta no és una enciclopèdia feta per a especialistes, sinó que té una vocació bàsicament divulgativa, per facilitar l'accés de l'usuari a aquests continguts. La seva condició dinàmica també la converteix en una eina útil per conèixer les últimes creacions artístiques, encara que siguin efímeres, com exposicions o *happenings*.

La iniciativa, que es va donar a conèixer aquesta primavera a l'Arts Santa Mònica, ha tingut el suport del Ministeri de Cultura, la Diputació de Girona, el Patronat de Turisme Girona Costa Brava, l'Ajuntament de Figueres i l'Euroregió Pirineus Mediterrània, i per tirar endavant confia en el suport de socis privats que hi vegin sortida en àmbits com el turisme i la promoció cultural. ■

Un usuari del Wikiartmap consulta el servei a la seva tauleta digital a l'entorn del CaixaForum.

A sota, captura de pantalla amb una de les pàgines sobre el Museu Picasso.

Verkami: creativitat a mida

Al desembre del 2010 a la família Sala li va caure el regal d'una bona idea: crear una plataforma per donar suport econòmic a la creació cultural. En Joan, biòleg de formació, i els seus dos fills, en Jonàs, físic, i l'Adrià, historiador de l'art, van reunir els seus coneixements diversos per posar-hi mans a l'obra. Els unia una cosa: ser ells mateixos uns apassionats de la creativitat.

Així va sorgir Verkami, inspirada en la plataforma Kickstarter, impulsada des dels Estats Units feia un any i mig. La idea de la família Sala era transportar aquesta iniciativa: "No existia cap lloc similar ni a Europa ni a Sud-amèrica, i tot va començar per la nostra pròpia necessitat de rodar un curt que necessitàvem finançar", recorda el fill gran, Jonàs Sala.

En el moment d'escriure aquestes línies ja s'han finançat 280 projectes, amb un 72% d'èxit, i a la pàgina principal de Verkami llueix una iniciativa ambiciosa: finançar el diari *El Público* amb 30.000 euros. Ja n'han aconseguit gairebé 14.000, quan encara queden 25 dies per fer donacions. I és que així és com funciona l'invent: els promotors proposen el seu projecte i tenen un temps límit de quaranta dies per aconseguir els diners que necessiten a través de donacions dels usuaris. El creador se les ha d'empescar per donar-los

alguna cosa a canvi i aquí és on sorgeixen les idees més curioses: "Un grup fins i tot s'oferia a tocar en el teu casament si els donaves una quantitat de diners per finançar el seu primer disc", comenta Jonàs Sala.

Perquè la iniciativa arribi a bon port, el gran dels Sala creu que és bàsic "saber transmetre la teva idea i dirigir-te al teu públic potencial, tenint en compte que no són gent amb diners que ho fan per filantropia, sinó que són consumidors com nosaltres, que volen que sorgeixin obres que els interessin. La gent no paga més diners per un DVD o per un llibre, i amb més raó si encara no estan fets. Has de saber transmetre confiança i entendre que, com que estàs eliminant intermediaris, pots oferir els productes a més bon preu". Un altre bon consell és cuidar la comunicació i utilitzar tots els canals de difusió possibles, tant en xarxes socials com en blocs. "El *crowdfunding* és una bona eina, però demana una feina extra als creadors, i és aquesta de la difusió. N'hi ha que no hi estan acostumats", comenta Sala.

Qui sí que hi està acostumada és la poeta Sílvia Bel, que acaba d'editar el seu nou llibre gràcies al finançament aconseguit a través de Verkami. Ella valora molt positivament aquesta experiència: "Volia treure el segon llibre de poemes

© Pere Virgili

El músic lleidatà Jordi Gasion va obrir el 4t Festival de Músiques des d'un Balcó, a la plaça del Comerç de Sant Andreu, el desembre del 2011. Aquesta edició del festival es va finançar a través de Verkami. A l'esquerra, la poeta Sílvia Bel amb el llibre que ha editat gràcies al suport econòmic obtingut amb Verkami.

La força del micromecenatge rau en el fet que els participants ajuden directament l'artista.

acompanyat amb les músiques de Clara Peya, però incloure un suport de CD en un llibre encaria molt el projecte. L'editorial no ho podia assumir. Al final vaig trobar la manera: posar-ho en codis QR. Però, és clar, el que era car era la gravació. I llavors vaig decidir fer un Verkami per pagar tota la part multimèdia del llibre. L'experiència ha estat molt enriquidora i ha fet créixer moltíssim el projecte. Primer, perquè ha estat una manera de començar a fer difusió del llibre. Dia a dia veus com creixen les aportacions dels mecenes –en el meu cas, angelets– i és molt estimulante sentir que la gent hi creu i aposta per una il·lusió”.

Bel ha estat molt conscient de la feineda que això suposava: “Engrescar la gent en un projecte així comporta alhora una gran responsabilitat i un compromís. Ara em sento com si estigués promesa amb vuitanta angelets. Ells són els que m’han posat les ales. Ells i també l’editorial, a qui agraeixo la llibertat i la confiança absoluta que m’han donat per dur a terme aquesta part musical i *videoclipera*. Em sembla que als crèdits del llibre hi he afegit prop de cent agraïments a diferents persones. Espero no deixar-me ningú!”.

La poeta té ara experiència directa d’aquest món del *crowdfunding* i alerta: “El Ministeri de Cultura vol *regular* els

micromecenatges. S’equivocuen. La força del micromecenatge rau en el fet que qui hi participa sent que ajuda directament l’artista, sense intermediaris ni cànons per entremig. No sé quant de temps durarà aquest sistema. És clar que la gent no pot (ni hauria de) finançar *in aeternum* tots els projectes que surtin (sobretot perquè paguem impostos). Espero que no s’acabi instrumentalitzant políticament. Si toquem sostre, ja trobarem la manera de tornar-lo a transformar! Crec que els creadors hem obert camí i, en aquest sentit, no em puc estar de comprimir el mateix concepte i repetir-lo perquè quedi ben clar: els creadors hem *overkamt*”.

Gràcies a això el llibre multimèdia *Fila índia enfora*, entre centenars d’iniciatives, ja és una realitat. ■

El Saló del Tinell va acollir els assajos del projecte sobre la música del Renaixement espanyol i del Barroc italià. El concert es va fer l'11 de febrer al monestir de Pedralbes.

© Fònics 2.0

Fònics 2.0: units per a la música

Fònics 2.0 es defineix com una formació musical dinàmica que selecciona els intèrprets a través d'internet. La seva primera iniciativa va ser el muntatge d'*A Ceremony of Carols*, de Britten, concert que es va fer el 20 de febrer de l'any passat al Palau Falguera de Sant Feliu de Llobregat, amb un cor de divuit noies que s'havien triat en audicions convocades des de la xarxa. Tota l'operació la va impulsar l'actual director de Fònics 2.0, Lluís Vilamajó, que treballa amb un equip format per Alba Carbó, Mireia Font i Laia Santanach.

La plataforma aconsegueix els recursos que necessita per als projectes a partir d'intercanvis. Ni Fònics 2.0, ni els membres de l'organització, ni els músics participants es lucren econòmicament amb aquestes activitats. Per exemple, per a un projecte sobre el Renaixement espanyol i el Barroc italià es va fer un acord amb el Museu d'Història de Barcelona (MUHBA) segons el qual Fònics 2.0 oferia un concert al museu a canvi que el MUHBA cedís els seus espais per assajar el programa.

Santanach ens explica què els va moure a engegar una iniciativa que no té equivalent enlloc: "Teníem ganes de fer música en grup, però no de qualsevol manera. Volíem treballar amb gent que s'hi impliqués al màxim, que arribés als assajos amb un gran coneixement del repertori i amb ganes d'aprofundir en el treball d'interpretació en grup. És molt difícil crear un grup de músics on el grau d'implicació sigui semblant i per això vam estar buscant fórmules per aconseguir-ho. Ens vam decidir pels projectes convocats per internet: a les convocatòries tothom sap què s'espera d'ell, quin repertori es farà i en quines dates, de manera que cadascú pot decidir si li interessa prendre-hi part. A través de les audicions el director pot veure si els músics s'han pres el compromís seriosament i observar les seves actituds i aptituds".

El cost d'una iniciativa wiki no sol ser gaire alt, però sí que demana molta empena i moltes hores. Santanach recorda que, un cop valorada la idea, quedava la part més difícil: fer-la realitat. "Normalment es compleix la dita de 'qui paga mana'. Si vols decidir lliurement sobre el repertori, les dates, la manera de tirar-ho endavant, etc., o bé ets ric i t'ho pagues tu o bé decideixes que no paga ningú, que és el que hem fet nosaltres. Funcionem per intercanvis i això ens dona molta llibertat".

Per a Santanach, la iniciativa més emocionant ha estat fins ara la dedicada a Britten, perquè va ser la primera i no es podien imaginar quina resposta hi hauria. Al projecte, per al qual van disposar de la col·laboració del pianista Josep Surinyac, "es va apuntar més gent de la que esperàvem per fer audicions, gent d'un gran nivell –explica Santanach–. Tothom es va implicar en el procés de treball i l'ambient va ser fantàstic. Els músics participants van valorar molt positivament el treball desenvolupat i el mateix concert, que va ser tot un èxit de públic".

Aquest final feliç s'ha repetit amb el projecte basat en la música del Renaixement espanyol i del Barroc italià, del mes de febrer passat: "Per a mi ha significat un pas endavant important per dos motius. D'una banda, per la col·laboració i la bona entesa que hi ha hagut amb el MUHBA, que ens ha permès assajar i fer el concert en espais increïbles de la ciutat com ara el Saló del Tinell, el Museu Picasso o el monestir de Pedralbes. En segon lloc, per la quantitat enorme de gent involucrada: des de les 90 persones que es van apuntar a les audicions per cobrir les 27 places que necessitàvem, passant pels particulars que han ofert espais on dur a terme els projectes, fins al nombrós públic assistent".

Com en tot projecte basat en la col·laboració, hi ha moltes oportunitats per implicar-s'hi. Santanach comenta que hi ha gent que "ha cedit el menjador de casa seva perquè hi poguéssim fer assajos de grups petits". També hi ha qui ha col·laborat amb la documentació històrica, amb les fotografies o amb la difusió. La intèrpret es mostra satisfeta del fet que amb aquest intercanvi, treballant amb les persones implicades en els diferents projectes, ha après molt sobre temes molt diversos.

El fet que Fònics 2.0 sigui un projecte en xarxa ha estat una de les raons fonamentals de l'èxit: "Les noves tecnologies permeten a un equip petit com el nostre organitzar projectes, coordinar-los, convocar persones, promoure intercanvis i fer boca-orella d'una manera molt àgil. D'altra manera caldria invertir en cada projecte una quantitat molt més gran d'energia i de temps i seria notablement inferior la velocitat amb què Fònics es fa conèixer entre els possibles participants". Ara només cal que torni a sonar. ■

Sergi Doria

Banys de mar

Paco Villar

Ajuntament de Barcelona

Barcelona, 2011

214 pàgines

Paco Villar va començar el 1989 a indagar en les històries de Barcelona amb els seus reportatges d'*El Periódico* sobre el casino de l'Arrabassada, l'Avinguda de la Llum, el Café de Marsella i la seva llegenda d'absenta, o els vells cafès. La llavor periodística va fructificar durant una dècada en una obra de referència: *Historia y leyenda del Barrio Chino*. Investigador consciencios, Villar va dedicar uns altres deu anys a *La ciutat dels cafès (1750-1880)*, primera entrega sobre les fumejants àgores de la socialització ciutadana.

El nostre cronista evoca a *Banys de mar* el matí del 22 de novembre de 1990: les màquines van enderrocar els banys de Sant Miquel, últim refugi de la memòria balnearia. Abans dels banys de Sant Miquel havien "caigut" els seus antics competidors. Als Orientals, una trentena de dones es van aferrar a les reixes, però la policia les va desallotjar sense contemplacions... No era un dia propici per al bany: el temps amenaçava pluja i mentre les màquines arrasaven El Astillero i els dos restaurants que hi havia al costat, va caure un xàfec que va deixar un paisatge de silenci, runa i tolls.

La batalla per la platja havia començat a finals del segle XVIII, quan els higienistes van trencar amb el *diktat* purità que els banys d'aigua de mar eren

perniciosos per a la salut física i, sobretot, moral. Els joves treballadors de les indianes, la majoria originaris del Maresme, van començar a banyar-se a la petita cala de l'Olla, al costat del passeig de la Llanterna i a la platja de Sant Bertran, des de Santa Madrona fins a la falda de Montjuïc. Aquest va ser l'indret, el 1800, del primer establiment públic de banys. Cinc anys després, el governador de Barcelona, marquès de Vallesantoro, autoritzava el bany a les dones; ara bé, limitat als peus i turmells, "sense que se'ls permeti cap altra nuesa per l'escàndol que provocarien".

El problemàtic equilibri entre ritus social i moral dominant regirà els banys d'una ciutat cada vegada més conscient de la seva condició mediterrània. Entre el tarannà apol·lini i el dionisiac, els barcelonins opten pel segon. A mitjan segle XIX, revistes com *Un Tros de Paper*, *Barcelona Còmica*, *Lo Nunci* o *La Tomasa* il·lustren portades amb escenes de platja: banyistes grasses embotides en una parafernàlia tèxtil. Les Ordenances municipals de 1857 tenen en compte els hàbits balnearis i la Barceloneta s'imposa a Sant Bertran: l'ampliació del port i la construcció de l'escullera acaben amb aquella primitiva platja.

L'últim terç del segle XIX va ser l'eclosió aquàtica: van obrir els Orientals,

La Deliciosa o El Astillero i es van popularitzar les guies higienistes, com la del doctor Bataller, "per prendre amb profit els banys de mar". El nou segle va suposar el desplegament esportiu –regates, rem, vela, natació– i la fundació el 1907 del Club Natació Barcelona. La fi de la *belle époque* va donar peu a la funcionalitat del mallot femení i la inauguració el 1928 dels banys de Sant Sebastià va fer realitat la vella aspiració de comptar amb un centre balneari de categoria. La platja era una realitat social, tot i que, el 1930, la prohibició de "La Reina dels Banys de Barcelona" que patrocinava el setmanari *Imatges*, truncava la projecció de la platja de Sant Sebastià a Deauville. Per a Josep Maria Planes, el concurs nonat havia fet un gran servei: "Exposar a la llum del dia com una minoria grotescament medieval regia encara els destins d'una capital que acabava de fer una Exposició que havia suscitat l'admiraació mundial". Els *Banys de mar*, de Paco Villar, aporten una faceta més a la biografia d'una ciutat que, si ahir transitava com un funàmbul entre el cosmopolitisme i la tradició, avui posseeix un moviment pendular que discorre en un equilibri precari entre senyes d'identitat i aquest progressisme políticament correcte que promociona la turística marca Barcelona. ■

Sergi Doria

Barcelona balla

Ferran Aisa

Editorial Base i Ajuntament de Barcelona

Barcelona, 2011

347 pàgines

Un repàs a la cartellera d'espectacles dels anys trenta als vuitanta del segle XX permet constatar que a Barcelona sempre s'ha ballat molt. Ferran Aisa va conèixer el foxtrot, el swing, els boleros i el bugui-bugui amb uns pares assidus del Rialto de la ronda de Sant Pau, on treballava de *maître* el seu oncle Fernando. Ballaven també al menjador de casa, al voltant de la ràdio. Als quinze anys, l'autor de *Barcelona balla* va tenir la seva primera feina en una empresa de megafonia per a teatres i envellats i la segona en una gestoria que portava la comptabilitat de restaurants i cabarets. Així va conèixer Oriol Regàs, cervell de Bocaccio, i la Sra. Vicenta, ànima d'El Molino: mentre li preparaven la documentació, recorda, "esperava a la barra del bar prenent un refresc i gaudia de l'espectacle moliner que es feia cada tarda al famós *music hall* del Paral·lel".

"Barcelona balla" des del segle XVIII al teatre de la Santa Creu i els aristocràtics palauets. *Al seu Calaix de sastre*, el baró de Maldà hi anota el primer vals d'Strauss que se sent a Barcelona perquè el balli la marquesa d'Aguilar i el Liceu celebra el seu primer ball de màscares el febrer de 1848. La festa popular esclata a La Patxada del carrer de les Tàpies. Proliferen les societats recreatives que promouen balls públics:

Romea, Odeón, La Fraternitat, Terpsícore... La muntanya de Montjuïc no és solament un castell temible; a la Font Trobada i El Gurugú els soldats empaiten les criades, mentre que als jardins de Tívoli i dels Camps Elisis l'orquestrina burgesa es conjuga amb els Cors de Clavé entonant el *Tannhäuser* wagnerià.

El segle XX és del Paral·lel, els nius d'art, els espectacles "psicalíptics" i els cafès-cantant. Aisa recorre les adreces del "Broadway barceloní": Café Español, Arnau, El Molino, Olympia, Chicago, Las Delicias (després, Talía), Cádiz, Apolo, Nuevo Pabellón Soriano, Cómic... Els anys vint i trenta sonen a jazz, xarleston, foxtrot, tango; s'aprenen amb *taxi-girls* i es posen a prova a concursos de resistència.

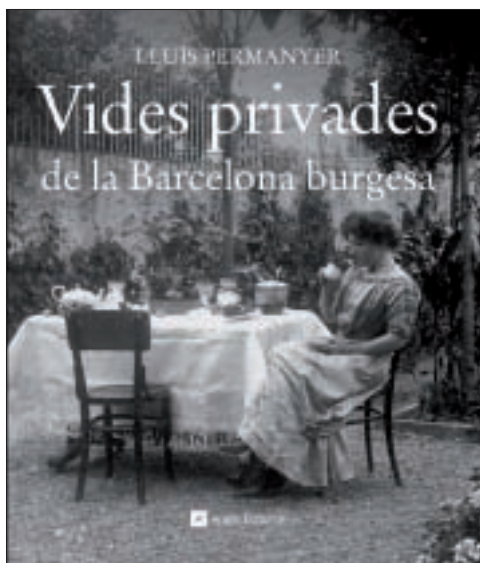
Després de la Guerra Civil, la fèrria moral nacional-catòlica no acaba amb les ganes de ballar: es recomponen orquestres i funcionen acadèmies a distància. Aisa afirma que ja el 13 de març de 1939 l'orquestra Demon's Jazz toca al Teatre Circ Barcelonès temes de musicals de Hollywood: el swing americà plantant cara als himnes "imperials". La cartellera torna a estar ben plena de sales de ball. Vocalistes com Antonio Machín, Jorge Sepúlveda o Rina Celi ajuden a oblidar, qualsevol tarda de diumenge, les penúries del racionament.

Als anys cinquanta, Carmen de Lirio inaugura a Bolero el primer *nightclub* i la discoteca Bikini obre les portes en una Diagonal encara deshabitada.

Un llibre d'opulència gràfica amb alguna errata, com la que converteix el *cantaor* Angelillo en Angiolillo, l'assassí de Cánovas. Relliscades tipogràfiques a part, Aisa demostra amb rigor documental que les dècades de franquisme no van apagar la Barcelona de la nit i el ball.

A l'alliberació dels anys seixanta i l'eròtico-festiva transició democràtica, hi va seguir un marasme que va anar abaixant les persianes de molts locals associats a educacions sentimentals. Es van imposar les macrodiscoteques amb massa decibels i els *after hours*: "Les sales d'oci nocturn van entrar en conflicte amb l'Administració sovint per problemes de soroll, ordre públic i manca d'insonorització o de seguretat dels locals", apunta Aisa.

L'historiador conclou que queden molt poques sales de ball i gran part de les discoteques s'han reciclat en sales de concerts, però l'afició pel ball continua viva a acadèmies i festes coordinades a través de les xarxes socials. Hi ha molta demanda de concerts, perquè la música, tard o d'hora, impulsa a moure l'esquelet. ■

Marc Piquer

Vides privades de la Barcelona burgesa

Lluís Permanyer
Angle Editorial
Barcelona, 2011
272 pàgines

En una de les més de dues-centes instantànies reunides a *Vides privades de la Barcelona burgesa*, el famós retratista Pau Audouard hi fa aparèixer l'industrial de la xocolata i també excel·lent fotògraf Antoni Amatller dinant amb la seva filla Teresa, mentre una donzella els serveix i l'altra s'ho mira, al sumptuós menjador de la casa del passeig de Gràcia que duu el nom de la nissaga i la firma de Puig i Cadafalch. Hi ha una segona foto, en aparença molt distinta, en què els mateixos protagonistes són transportats per un grup d'autòctons pel desert egipci durant un viatge de plaer que només ells i alguns altres podien permetre's aleshores.

Les imatges, rescatades d'arxius particulars, ens revelen com la gent de bona família, per més que s'impliqués políticament i social en el dia a dia, vivia la seva pròpia quotidianitat amb un fort sentit de classe. Probablement això es va accentuar encara més amb l'enderroc de les muralles: si ja hi havia una distància mental respecte dels qui passaven penúries, ara s'hi sumaria una distància física. Certament, la burgesia no era qui més havia patit l'asfíxia que suposava residir en una de les ciutats més denses i alhora insalubres d'Europa; amb tot, va empènyer el carro, interessada, per descomptat, a treure'n rèdits. Sabia que davant seu tenia 200.000 hectàrees a disposar o, cosa que és el mateix, una nova ciutat que la rebria amb els braços oberts. Es tractava d'una oportunitat massa temptadora per deixar-la escapar.

El resultat s'explica en aquest volum, amable de cap a fi, i que ens descobreix intimitats, costums molt arrelats, algunes

excentricitats i presències inesperades (o no em direu que veure Pau Casals amb un puro en una mà... i una raqueta de tennis a l'altra, no és una raresa!).

En un altre llibre recent, publicat amb motiu del 150è aniversari del Pla Cerdà, Lluís Permanyer no s'havia mossegat la llengua a l'hora de jutjar el paper que va fer la burgesia durant el procés de selecció del projecte per a l'Eixample. Segons ens advertia, havia rebut la proposta de l'enginyer amb un menyspreu absolut, adduint raons estètiques i urbanístiques –fregant en alguns casos l'absurd, com ara que una quadrícula de carrers com aquella només provocaria corrents d'aire malsans. Però, en realitat, el que més preocupava és que l'igualitarisme d'un socialista utòpic com l'edificat Cerdà, decidit a prioritzar la qualitat de vida dels ciutadans sense distincions, posés en perill les seves ànsies especuladores.

Quan *Vides privades de la Barcelona burgesa* agafa el relleu, ja ningú no discuteix una reforma que, tot i no haver tingut en compte les idees més visionàries de Cerdà, almenys havia sabut preservar una de les bondats d'aquell territori: allò no era ni seria mai la Bonanova. De mansions i palauets se'n van construir a dojo, però amb modestos habitatges de lloguer com a veïns, algunes indústries i nombrosos comerços. La interacció entre ciutadans desiguals era, per tant, inevitable, cosa que va alimentar, segur, els desitjos de presumir d'un espai zelosament reservat als amics i parents: la casa. Hi va contribuir l'esclat del Modernisme, que donava peu a fer gala dels edificis nous de trinca i deco-

rats segons la tendència emergent. Permanyer posa com a exemple la tribuna, perfecte per observar i ser observat, i la porteria, carregada de detalls fins a la desmesura i, quina coincidència, últim espai on es permetia a l'intrús tafanejar.

Si l'Eixample (com la Rambla), les seves avingudes i les façanes pomposes signades per professionals de renom van ser idonis perquè la burgesia es projectés públicament i actués com a tal (si calia, passant-se al castellà en converses de carrer, o lluint l'amant a l'òpera), l'àmbit privat esdevindria el millor escenari per posar en pràctica els rituals que esqueien a les seves obligacions de classe (contractar nodrisses, rebre visites al saló o tenir un piano, que no volia dir tocar-lo) i la seva moral religiosa (enviar la tieta a fer d'espelma per tenir controlats els fills o, per Nadal, convidar un pobre a taula). De portes endins, imperaven, doncs, les formes, encara que en moltes llars es concedien llicències. Per diversió, els senyors i les senyores es prestaven a actuar en funcions teatrals només aptes per a la família i les amistats, i organitzaven balls de disfresses o sessions d'espiritisme. Però més que saber què es trobarien en el més enllà, els amoïnava si aconseguirien mantenir l'estatus una vegada traspasats. Tant és així que *La Vanguardia*, ens recorda Permanyer, va convertir-se en el diari "en què era obligat morir-se": les esqueles, com més grans millor, van passar a ocupar durant anys les primeres pàgines del rotatiu, relegant a la cinquena o a la setena les veritables notícies de portada. ■

La visió interior

Per a la Síndria Màgica

Les primeres vegades no hi va donar gaire importància. Li havia succeït que, en lloc de baixar a Fontana, com tenia per costum, ho havia fet una estació abans (a Diagonal) o una o dues després (a Lesseps o a Vallcarca). En aquestes ocasions es va recriminar mentalment el fet d'anar sempre tan distret. Tan absort, tan capficat, com li havia dit mil vegades la Muriel.

Va començar a preocupar-se el dia que va aixecar els ulls d'uns papers que duia i es va adonar que havia arribat a l'estació de Poble Sec. Així doncs, havia agafat la línia 3 en sentit contrari! Aquesta ja era una distracció de major calibre, perquè requeria haver-se situat a l'andana equivocada. Va baixar del vagó, va travessar a l'altra banda i es va posar a esperar el proper metro, mentre es feia propòsits de posar una mica més d'atenció en les coses que feia.

L'endemà mateix, però, es va espantar de debò quan, en obrir els ulls (insòlitàment havia trobat un seient lliure, i s'hi havia mig condormit, engronat pels sotracs), es va trobar a la parada d'Urquinaona. Línia 4? Això sí que ja era massa, on havia anat a agafar el metro? Es va angoixar de constatar fins a quin punt anava despistat per la vida i es va prometre fermament que no tornaria a passar res de semblant. Però la situació es va anar repetint, i en els dies successius va aparèixer en estacions de la línia 2 (Sant Antoni: va haver de sortir al carrer i prendre un cafè al Tres Tombs per refer-se de l'ensurt), de la mateixa línia 4 (una vegada va arribar fins a Joanic, i una senyora el va mirar malament quan li va preguntar si allò no era Fontana) i fins i tot de la 5, que es pensava que ja era una línia fora de servei. No aconseguia mai arribar al seu destí a una hora raonable i ja havia notat mirades inequívokes de desaprovació.

Li feia una certa vergonya parlar del seu problema, però finalment es va decidir a comentar-ho amb el seu amic Albert, el nihilista.

–Sembla un cas de desubicació –va opinar l'Albert–. Segurament té relació amb això que et passa als ulls.

–Als ulls? –va preguntar–. Què m'hi passa, als ulls?

L'Albert el va mirar amb expressió de sorpresa i estenent les palmes de les mans, com dient “però, home”.

–Què t'hi ha de passar? –va replicar, amb incredulitat–. Que se't giren cap a dintre, això és el que et passa.

Es va fer un silenci. Al cap d'uns segons, fent-se càrrec de la situació, l'Albert va rematar:

–És força desagradable –es va sincerar–. Les pupil·les se te'n van dins les conques i llavors els ulls et queden en blanc, sense mirar enlloc. Fa angúnia i una mica de por.

Ell seguia sense dir res. L'Albert es va adonar de la seva desolació.

–De debò no te n'havies adonat? Ningú no te n'havia dit mai res?

–I què puc fer? –va preguntar finalment, amb un murmuri.

L'Albert es va arronsar d'espatlles.

–No ho sé –va sospirar–. Prova d'agafar el bus. O camina, que és molt sa.

Va passar tres dies mirant-se al mirall, esperant que els ulls se li gressin, però no va arribar a veure-hi res d'estrany. Com que no sabia què pensar va voler consultar l'Alfred, que no era tan amic seu com l'Albert, però almenys tenia l'avantatge de no ser nihilista.

–Doncs mira, ja era hora que algú t'ho digués, noi –va sentenciar l'Alfred, mirant de fingir aplom–. Això que fas amb els ulls és una cosa tremenda.

–Però si jo no faig res! –va protestar.

–Et queden oberts de bat a bat i completament blancs, com si te'ls haguessin punxat amb una agulla –va precisar l'Alfred–. Fot impressió, de veritat. Amb la colla del casinet ho hem comentat moltes vegades, però no gosàvem parlar-te'n perquè no sabíem si només et feies l'interessant.

Ell va empassar-se saliva i va voler saber des de quan recordava l'Alfred allò dels seus ulls.

–Oh, diria que t'he conegut sempre igual –va respondre, sense dubtar-ho–. De fet, jo més o menys m'hi he arribat a acostumar, però hi ha a qui se li fa molt difícil de suportar. Per què et penses que et va deixar la Muriel?

Va voler respondre alguna cosa, però va notar que s'ofegava i no va aconseguir articular paraula. L'Alfred va continuar:

–Ella t'estimava, ja ho crec que t'estimava. Fins que una tarda –crec que va ser pels volts de Nadal–, plorant a la barra del casinet, em va explicar que havia intentat mil vegades fer-te entrar en raó perquè no gressis els ulls cap a dintre. I que havia estat debades. Va dir que no podia continuar d'aquesta manera... Em sap greu, noi.

© Óscar Julve

Va seguir una ronda frenètica de consultes. Va parlar amb l'Armand, amb l'Abel, amb l'Antònia i amb l'Amanda. Tots li van corroborar el fenomen dels ulls en blanc i un que li deien Eudald fins i tot va tenir la indelicadesa de parlar-li de globus oculars, una expressió que li va quedar entravessada a l'esòfag. Finalment, cansat de contemplar-se al mirall fins a adormir-se sense treure'n res en clar, va anar a visitar la seva mare.

–Fill meu, nosaltres sempre et vam estimar tal com ets – va dir, amb la veu tremolosa–. Però al teu pobre pare, això dels teus ulls sempre el va enristir molt. Fins i tot al llit de l'hospital, just abans de morir, em va demanar...

No va poder acabar: un parell de sanglots, seguits d'un plor discret però sincerament amarg, la van interrompre. Va sortir deprimida de casa dels seus pares i va anar a buscar l'estació de la línia 3 per enfilarse cap a Fontana. No es va sorprendre quan, en baixar del vagó, es va trobar al mig de la platja de la Mar Bella. Hi havia un grup de nens jugant a pilota i una

parella d'homosexuals estirats damunt l'arena, despullats sota un cel ple de núvols baixos. L'aire era encara una mica massa fi, però l'olor del mar era agradable.

Aleshores la va veure. Caminava sola arran de l'aigua, amb els camals dels pantalons arregussats i amb aquella brusa blanca que solia posar-se quan estava de més bon humor.

–Muriel! –va cridar–. Muriel, sóc jo! Espera'm!

La Muriel es va aturar i va girar-se en direcció cap a on havia sentit el seu nom. Ell va sortir corrents cap a ella, però al cap de poques passes va ensopegar amb una arrel i va caure damunt l'arena tan llarg com era.

Es va incorporar una mica avergonyit i es va posar a espolsar-se la roba, que li havia quedat arrebossada. Quan va aixecar el cap, la tenia al davant. Estava més bonica que mai, amb un somriure a la cara com un sol de primavera, i el mirava fixament als ulls. ■

Gaspar Hernández.
Periodista i escriptor

Capdavanters en educació emocional

Sense pretendre-ho, Barcelona s'ha convertit en una de les ciutats capdavanteres del món pel que fa a l'educació emocional. I dic sense pretendre-ho perquè la ciutat mai no ha fet explícit aquest objectiu, si bé ha donat suport a nombrosos col·lectius que sí que ho han fet. Ja fa set anys que la Universitat de Barcelona porta a terme el Màster d'educació emocional. El 2007 es va crear la Fundació per a l'Educació Emocional, responsable dels anomenats gimnasos emocionals a la ciutat. Altres fundacions, com Àmbit, fa més anys que divulguen la importància de gestionar correctament les emocions. També els mitjans de comunicació públics han apostat fort per aquests continguts, a través del programa *Bricolatge emocional*, a TV3, i *L'ofici de viure*, a Catalunya Ràdio, que he tingut i tinc el privilegi de presentar.

La iniciativa més recent prové de l'Observatori de Salut de la Infància i l'Adolescència de l'Hospital Sant Joan de Déu. Acaba de publicar l'últim informe Faros, titulat *Com educar les emocions?* De l'informe es desprèn que al món occidental, pel que fa a la sensibilització sobre la importància de la gestió, diguem-ne, correcta de les emocions, encara hi ha molta feina a fer. S'han fet estudis, però amb comptagotes, la majoria als Estats Units i la Gran Bretanya. I Catalunya s'ha convertit en un dels països capdavanters, a pesar que només el cinc per cent de les escoles inclouen la intel·ligència emocional en el currículum. El Govern de la Generalitat està elaborant el Pla Nacional de Valors que, entre altres qüestions, s'ocuparà del tema.

Es tracta, com diu el divulgador Eduard Punset, "d'acabar amb el menyspreu sistemàtic cap a les nostres emocions bàsiques i universals". De l'informe de l'Hospital Sant Joan de Déu es desprèn que l'educació emocional influeix directament en el progrés acadèmic de nens i joves. I en el seu futur: segons el professor Juan Carlos Pérez-González, els països que promouen l'educació emocional generen un efecte dominó sobre els nivells de motivació, autocontrol i benestar dels ciutadans.

El problema és que poca gent predica amb l'exemple. "Moltes de les informacions que transmeten els diaris són exemples d'analfabetisme emocional", diu el professor Rafel Bisqueria, coordinador de l'estudi. Flota en l'atmosfera –com diria l'escriptor Josep Pla– una mala gestió de la ira. Es prac-

© Christian Maury

tica la violència verbal a tort i a dret. Una violència verbal que pot provocar i provoca en molts casos violència física. I si alguna emoció flota en l'atmosfera és la de la por. La por generalitzada al futur. I al present econòmic, és clar. Ningú no ens va ensenyar, ni a les escoles ni enlloc, que la por no serveix pràcticament per a res. Que només en comptades ocasions és amiga de la prudència.

Per si no fos prou, un dels pocs protagonistes de l'actualitat que gestionen bé les emocions, l'entrenador del Barça, Pep Guardiola, ha plegat. Guardiola, sense pretendre-ho, ha sigut un gran divulgador emocional. Ha respectat l'adversari, a diferència del que ha fet l'entrenador del Madrid, Mourinho. No ha practicat la violència verbal. Un home afable en una societat que cada cop estarà més neurotizada si no aprèn a gestionar les emocions.

Sortirem de la crisi, com a país potser aconseguirem la independència, però els nivells de felicitat i d'infelicitat de la població seran els mateixos que abans de la crisi si no anem cap a allò que el filòsof Francesc Torralba anomena "una nova cultura de l'ésser". Una cultura, com deia Erich Fromm, basada en el "ser" i no pas en el "tenir". La cultura de l'autoconeixement. Dos dels pilars en serien l'educació emocional –i dels valors– i la meditació. ■

Jaume Cabré

“I owe my personal and intellectual development to Barcelona”

D. Sam Abrams

The sky is overcast. The photographer Pere Virgili and I walk up the last stretch of les Fogaroses that leads us to Jaume Cabré and Margarida Barba's front door. Despite having to negotiate the early-morning lassitude of Terrassa's city centre, we arrive ten minutes early. They're already waiting for us. Everything is ready. The house exudes a warm, homely, silent, serene atmosphere. We get to work immediately. Marga makes sure we have everything we need and then withdraws, truly excited and happy, even after so many years. Pere takes a few photos in the garden first. Jaume attends to the photographer's needs. Between photos, he tells me that German photographers are tireless. The garden is shrouded in the dense peace of a low morning mist. We go up to his studio and start to talk, as the photographer snaps away. The conversation takes over everything.

The last time I interviewed you was in 1994. I remember it perfectly. It was for the *Catalan Writing* journal and the text was in English. After the success of *Senyoria* [Your Honour], it was an attempt to take your success abroad. It was a modest contribution. Now, almost 20 years later, I've returned and things are so different: successful author, international star of Catalan literature, the Premi d'Honor de les Lletres Catalanes lifetime achievement award...

Yes, yes... Was it that long ago? (He smiles happily, remembering and meditating.) Wow!

Robert Louis Stevenson once said that *Treasure Island* arose from a map he drew for fun. Stevenson always began his stories by setting the scene. On the other hand, Henry James' starting point was always character definition. So where do you begin: the setting, characters or something else?

It depends. Each case is different. It depends on the novel in question. You probably remember that I literally invented *Fra Junoy o l'agonia dels sons* [Fra Junoy or the Agony of Sounds]. In my mind I could clearly see a sleeve and a gesture. I just took it from there. What was the sleeve like? Whose was it? On the other hand, *Les veus del Pamano* [The Voices of the Pamano] was totally different. It all began with a school building I'd seen. I then relocated the building to another town because it worked better that way. With *Jo confesso* [I confess], it all began with a symbolic place, the Inquisition. I had a vision of Eymerich the Inquisitor, who gradually became Rudolf Höss as I wrote. In fact, the novel started out as a series of short stories... Although it wasn't that either... Explaining how it all happened is really rather complicated; it was so long ago... The only thing you know is that anything around you could be a source of inspiration.

People tend to forget that you're from Barcelona. You've lived in Matadepera for so long and also in Terrassa for some time, and before that in Vila-real. What's your Barcelona like? What does Barcelona mean to you?

You're so right. I owe my personal and intellectual development to Barcelona. I lived in Barcelona's Eixample district until I was 27, in a little flat on the corner of carrer de València and carrer de Llúria. I received all my education in my

own backyard, so to speak: kindergarten, the Jesuit school on carrer Casp, the “Preu” [former pre-university course], philology at the University of Barcelona. In a nutshell, that part of my life was spent on my home turf, doing the typical things of the time, going to Tibidabo and the breakwater on holidays. When we ventured further afield it was with my parents and the five children all crammed into a Renault, nicknamed Kon-Tiki... When I got married I moved to the Guinardó district.

In Barcelona you discovered something crucial for you: music. I think that for you music is always associated with Barcelona and your personal memories of the city.

I certainly did discover music in Barcelona! We'd a piano at home, and it was always open. My mother played and my father even composed. The whole family used to sing. All our family gatherings invariably ended with a singsong. I remember when my sisters started to go out with boys, my father was almost more interested in how well they could sing rather than pragmatic matters such as their job or future plans.

What changes have you seen in Barcelona over the years?

I remember when they surfaced carrer d'Aragó, and the houses blackened by the smoke from the trains. I remember the city trams. I used to get about by tram until I bought a third- or fourth-hand motorbike. I remember the old paving stones and how they were replaced by tarmac. I remember a very self-sufficient city, built up from self-sufficient districts. Then, for love and work reasons I started to venture beyond the confines of my district and discover other realities. I started to go out with a woman from Poble-sec and discovered another kind of life in Barcelona. I frequented Verdum, Roquetes, the world of the Besòs. Meanwhile, Barcelona was gradually becoming the big city it is now. And I was gradually moving further away from it. In Castelló, in Vila-real, I discovered my own country, which was much bigger. On returning from Castelló we didn't want to live in Barcelona; it was too big. We wanted somewhere smaller, more manageable, where our children, Martí and Clara, could settle. In Terrassa and Matadepera I discovered another way of looking at Barcelona. Now my relationship with Barcelona is very different. To be honest, I find it bewildering. I rarely go there. The Rambla

isn't what it used to be. My Barcelona, part of it, is still there, but subsumed within the big organic Barcelona.

Regardless of your relationship with Barcelona, the city is very present in your work, directly or indirectly. For example, *Senyoria* is Barcelona. Although *La teranyina* [The Cobweb] takes place in Feixes (Terrassa), all the main characters are waiting for news from Barcelona on account of the Tragic Week. And Barcelona plays a major role in *Jo confesso*.

I can't add much more to what you've already said!

But even so, there is a concern that the great novel about Barcelona has not been written yet. *La gran novel·la sobre Barcelona* [The Great Novel about Barcelona] is a short story by Sergi Pàmies!

I don't think things should be forced; they have to just come out of you. I've always done things by letting them out. I don't think that the great novel about Barcelona can be imposed or self-imposed. Moreover, I think that some great novels have been written about Barcelona. Earlier you were talking about *Vida privada* [Private Life], by Josep Maria de Sagarra; a great novel about Barcelona. Maybe the great novel about Barcelona cannot be written because it's such a fragmented city. Sagarra talks about his Barcelona, the Barcelona he knew and that was his own.

Poets have contributed a lot to the great portrait of the city. I say this in the knowledge that you're an avid poetry reader.

It's true. There are poets like Verdaguier, Maragall and Comadira who've written specific poems about Barcelona, important poems, major poems that have had a huge influence. Then there are poets such as Joan Margarit's and David Castillo who have worked on the city more consistently, perhaps from a more everyday angle. I know Margarit's work best. I think that Castillo writes from a more delimited territory: the el Carmel area. Margarit addresses the city in a more organic, all-encompassing way. Even so, you can only really write about the city if it comes out of you. If what comes out is a one-off poem, as with Maragall or Verdaguier, that's fine. But if things flow out of you constantly, as with Margarit, that's fine too. You have to do what you cannot help doing; when asked why I write, I usually say: "Because I can't help it." You write because you want to: art is free. You cannot force yourself or be forced to do anything. Doing what comes naturally is difficult enough!

But places are very important for you. You always need to write from a specific place, a place you know, a place you can totally relate to. The philosopher Martin Heidegger distinguished between space and places. Space was a neutral, technical, physical area, whereas place was a space that was lived in, known and inhabited by men and women.

Your questions really make me think. You make me rationalise things I wasn't really aware of. Yes, yes. In *Galceran, l'heroi de la guerra negra* [Galceran, the Hero of the Black War] and in *L'home de Sau* [The Man from Sau], this place is the Plain of Vic. I spent many summers in Tona with my parents and brothers and sisters, and then in Vilanova de Sau with the family. *Carn d'olla* [Stew] depicts the other Barcelona, the other districts I gradually discovered when I met

Marga: Poble-sec, Sant Antoni, Guinardó and so on. *Senyoria* and *La història que en Roc Pons no coneixia* [The History Roc Pons Didn't Know] are my Barcelona, the Barcelona of my childhood and youth, although it might not seem so because both are set in the 18th century. Although they're disguised, they take place in the Barcelona I know. *La teranyina*, Fra Junoy and *El llibre de preludis* [The Book of Preludes] make up the Feixes cycle, where Feixes is Terrassa and Vallès. *L'ombra del l'eunuc* [The Eunuch's Shadow] is Vallès again, with the backdrop of Barcelona. *Les veus del Pamano* is Pallars, a place I've made my own. And *Jo confesso* is where I start to put things in order; I roam Europe a little, but always from Barcelona's Eixample district. I was born in Barcelona, but above all I was born in the Eixample.

Places are social spaces, memory spaces, spaces laden with cultural, political, ideological and identity significance. In this regard, do you feel that Barcelona doesn't quite fulfil its role as a national capital? Do you feel that to a certain extent Barcelona still lives off the Francoist "Barcelona-ism" of the mayor Porcioles, who sought to sever it from the rest of the territory? In your work, Barcelona is part of a reality that is larger than the actual city.

And all that coming from a foreigner!

I'd like to talk about the importance of the city in literature. And I'd also like to talk about literary cities. I know you've visited many.

All cities can be literary cities. I spent an hour and a half in Trieste. I was en route to Ljubljana, I was in a hurry, but I just had to stop for a coffee at least. There was something about Trieste. I could see Rilke there, and Magris, and Svevo. Reading had given me an idea about it, the fruit of my reading fantasy. Through reading you build new scenarios, new places. Then there is the contrast with the real city if you actually go there. You have to negotiate the transition from the ideal to reality. Sometimes it doesn't make any difference because there have been no great changes. The town of Grasmere and the famous Lake District in England are not that different from the era of the great Romantic William Wordsworth and his sister Dorothy. But sometimes there is a major difference between the ideal and reality. Some settings recalled by Alexander Pushkin, Nikolai Gogol and Fyodor Dostoyevsky still survive in Saint Petersburg, but the city's day-to-day life has nothing to do with its literary past. Sometimes it's all *attrezzo* or a museum-like distortion. I recall a visit to Guimerà's house in Vendrell. I really liked it, but what was really fantastic was finding a copy of one of my books on the great playwright's desk. It would be great to know that Guimerà had read me! Sometimes, now that I travel less, I think: why should I visit such and such a city if I carry it inside me? If I know Lisbon through the best Saramago, evoked in *The Year of the Death of Ricardo Reis*, and the novels of Lobo Antunes, then why go there? It's a manner of speaking, naturally.

Your work navigates the separation between the ideal and reality perfectly. Places always have three levels. There is the level of personal memory, the real level and then the more symbolic or conceptual level of significance.

I see myself reflected in what you've just said. Amen!

You've always been very aware of your readers' presence. And your interest in places is catching. I remember the speech by Manuel Royes, then mayor of Terrassa, during the presentation of *El llibre de Feixes* [The Feixes Book], a compilation of the Feixes cycle, the trilogy you dedicated to Terrassa and Vallès. At one point Royes said it was more important for a city to be on the literature map than on a road map.

Agustí López, the mayor of Sort, made a similar observation to me on the Barbal novels or *Les veus del Pamano*. Let me see: yes, I do take my readers into account. I don't work for the reader. I work for myself; otherwise it would be the death of me. What I do think about is whether people are interested in what I'm writing about. My interest in things must be passed on to the reader. I aim to inspire passion in the reader. I want that poplar tree with leaves that turn yellow that I'm looking at to stir up interest and passion. I want the reader to internalize my poplar tree, make it their own. I want the trees to grow inside the reader. I read up on places, but I don't want the reader to feel that I'm regurgitating page number 159 of my own research

© Pere Virgili

on them. Perhaps we should be talking about documentary passions. It's true that there is a certain topographic slant to my work. I heard that some readers from Bordeaux were so moved by *Les veus del Pamano* that they felt the need to visit the Àssua valley. That's some distance! I have it on good authority that some German readers have visited, too.

Literature makes places part of our heritage. It somehow consecrates them. I also believe that literature reaches readers in a very special way and makes them want to visit places. And if they do go there they always end up discovering something new about the place the author has added to our heritage. Your novels have mobilised many readers.

Just as you were saying that, the image of Llorenç Soldevila and his routes for visiting the literary landscapes of Verdaguer, Maragall and Porcel in his ongoing work *Geografia literària* [Literary Geography] sprang to mind. In the Àssua valley there's a route along the Pamano river that traverses the settings of *Les veus del Pamano*. In Barcelona there is a route for visiting the spots in Barcelona related to the *Senyoria* novel. This has also happened to me in my dual role as reader and author. After reading *Journey to Armenia*, by Osip Mandelstam, I went straight to Google to get a look at the island of Sevan, Sukhum and other places mentioned by the author.

In your work, exteriors are just as important as interiors.

You're right. At the end of the day, I'm after a well-distributed ensemble of exteriors and interiors. You know the expression "God is everywhere". The novelist is like a god in his narrative world and tries to be ubiquitous. The novelist wants to have it all! Although sometimes you have to work hard for it. I remember how hard it was to imagine the inside of the monastery of Sant Pere de Burgal in *Jo confesso*. I had been inside other smaller Catalan monasteries, such as Sant Pere de Casserres, but it wasn't the same. It had to be Sant Pere de Burgal, I mean the monks' refectory in Sant Pere de Burgal. It's important that everything you say in the novel has a meaning, a clear justification, and is necessary. All the details, of exteriors and interiors, must be there for a reason. Painting can help you out. The 18th and 19th-century landscapes; the finely detailed interiors of the Flemish Primitives. Every element has to contribute to the whole. I think it was Chekhov who said that if your story refers to a rifle hanging on the wall then that rifle had better be a necessary part of the story, otherwise you shouldn't bother mentioning it. Stefan Zweig, on the other hand, talked about necessary words. There should be no extraneous words in a narrative work. Words must refer to things in the world that have a body and a soul. Words must embrace both realities. The cat in *Les veus del Pamano* is a real cat, but it's also a great deal more. It's no coincidence that the novel ends with a cat!

I believe that in *Jo confesso* you try to synthesize all the good and best aspects of the great 19th- and 20th-century novels. You tap into the huge scale and plot complexity of 19th-century novels and the expressive precision, conceptual depth and experimentalism of 20th-century works.

That was my intention, although it's not for me to say whether or not I achieved it. That's up to critics and readers. The truth is that your observations have given me food for thought, but you'd have to come back tomorrow or another day for me to be able to give you a proper answer! ■

Bernat Puigtobella. Editor of *Barcelona Metròpolis*

Barcelona, the great enchantress. From the couch to the coach

"Within our mean wood / reverberate men and cities." (Carles Riba)

"Thus have cities been made: / built up slowly / with stones that yesterday were human lives: loves, sufferings that no one recalls." (Narcís Comadira)

© Cristina Samper

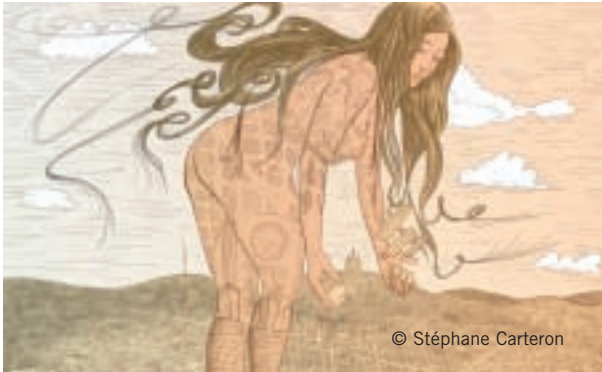
Barcelona has not been left on the sidelines of the globalisation process. It is a welcoming city that opens itself up to outsiders and this means that ripples reach us from everywhere. However, it is also true that Europe is no longer the centre of the world. The geopolitical centre is shifting towards Asia. The Mediterranean, the cradle of Western civilization, could soon be downgraded to a peripheral status on the world map. Barcelona is a city that has grown because of the impetus given by big one-off events (the Universal Exposition, the Olympic Games, the Universal Forum of Cultures) and the roll-out of large-scale urban development projects (the Eixample, the Vila Olímpica, the 22@ business district, etc). Now that the city is

developed, it is still not immune to the economic crisis and it needs to come up with a new productive model to make it sustainable. Tourism still brings in a lot of revenue, but it will not drive the new productive model that must ensure us a place on the cognitive capitalism map. We live in a time of unrest. The world we knew is dying, before a new world is born. The crisis is not a transient phenomenon. It is more like a systemic overhaul and it will demand the continued efforts of everyone.

Barcelona Metròpolis has always revolved around a central dossier, creating in-depth documentation of an aspect of life in the city. In this new stage, the central theme will be Barcelona's transformation. In moments of crisis, one must use different lenses to look at problems with a historical perspective and a vision of the future. Barcelona is a capital undergoing transformation. From now on, mapping, projecting, debating, illustrating and documenting Barcelona's changing place in the world will be the purpose of this magazine. And we shall do so with eyes that take in the past, help us to describe the present and test out different paths as we look to the future. The great enchantress needs to redefine herself. It is time to sit on the therapist's couch or get an appointment with a life coach. We have asked some writers to conduct an exercise in prosopopoeia, giving Barcelona a dramatic monologue about her hopes, fears, traumas and fantasies. In each of these six soliloquies or dialogues with her therapist, Barcelona lies on the couch to explain what the matter is with her (with us) and elucidate where we come from, where we are and where we're going. At the end of each monologue, the authors themselves put themselves in the shoes of a life coach, suggesting new challenges and attitudes with which to move forward.

Historian Enric Vila explores the Barcelona that measures itself against other neighbouring cities with a mixture of pride and envy. Xavier Theros gets Barcelona to speak from her architectural heritage. Anna Punsoda gives a voice to the city that sees itself from a philosophical angle. Jaume Radigales gets the music-loving city to speak. Àlex Gutiérrez gives voice to the city from the perspective of press journalism, a sector threatened right at a time when titles in Catalan are proliferating. We end the dossier with an exploration of the linguistic reality of Barcelona, ever more multilingual but also polarized between Catalan and Spanish. The choice is fragmented, but it is enough to give us an idea of the symptoms and the acute situation we are currently experiencing. ■

Note: "Great enchantress": is a translation of the Catalan *gran encisera*, the famous and oft-quoted epithet that the poet Joan Maragall dedicated to the city in his *New ode to Barcelona*, dated 1909.

Xavier Theros

Poet and anthropologist.
City columnist with *El País* newspaper

Absent-minded and very secretive by nature

I don't know whether to put it down to age or headaches, but I tend to leave little bits of myself strewn all over the place, as though fearful of getting lost, or distrustful of those who govern me. Wont to look back at my childhood, I have to leave a trail of beans behind me. To see me properly you have to look up, seek me out behind a stone bench or peep into some hole. I am clumsy with details, wary and reserved. I stow my treasures with the avarice of one who is always on their guard. It is no coincidence that the archaeologists find mainly cannon balls of all sizes and from all eras. So many explosions and bombs have numbed my memory. I have allowed myself to be dazzled by ambitious projects all too often. I have not been a big planner; I have grown hastily and on the spur of each moment; I tend to change the decor of the house out of the blue. When I stop, I fall into a stupor, lulled into a kind of post-Sunday dinner spleen; that oh-so Catalan penchant for indifference which we call "*seny*" (good sense) here.

I was such a mere slip of a lass that I was barely visible behind my walls, which subsequently lay hidden for centuries between party walls. I sold the water to the ships that sailed from Empúries to Tarraco (now Tarragona). Now I can show off a chunk of a false aqueduct just in front of the Cathedral; for the tourists, of course. Afterwards I jumped over the walls and a whole bunch of new villages sprang up like an outbreak of adolescent pimples: the churches of Pi, Mar and Sant Pere, bequeathing numerous gothic facades and stonemason's marks. The gate of the Orchard of the Templars is still with me, as is the hole of a Jewish mezuzah in a doorway in the Call Jewish Quarter.

Making the most of the sea traffic, I availed myself of new walls to contain the emerging neighbourhoods. And while I was at it, in the conviction that I was erecting houses for emigrants-to-come who would bring me good fortune, I also encircled the vegetable gardens of the Raval neighbourhood. Unfortunately, the Black Death came, and instead of growing I lost almost a third of what I was. Few memories remain of that nightmare, only my most beautiful churches: Santa Maria

del Pi, Santa Maria del Mar and the cathedral. Those epidemics dragged on for more than a century, after which the soldiers arrived like a plague of locusts. The reapers revolted, and many of my stone corners still bear the marks of bayonets being sharpened. I was just about to make do with my size when they lopped a piece off me, just after the War of the Spanish Succession, to build the Ciutadella fortress. Half of my Ribera district was amputated; I still bear the scar of a house rent asunder in the passeig del Born. My skin is darned with symbols of the masonry, tattooed with old hurrahs with bull's blood for ink, on the portals of the old university doctorates.

Years of dumping debris spawned a peninsula in front of the old island of Maians, which was baptised Barceloneta, home to seafaring folk and taverns, and where the old lighthouse still stands. Once shot of the walls I began to grow outwards, in all directions. The military granted me permission to populate Vinyars, a large security area which sheltered their cannons, and I called it the Eixample. Then I had a growth spurt. All of a sudden I grew up. I swiftly moved in from the plains, gobbling up all the municipalities in my path. The small villages encircling me never forgave me for that, and to this day they still look and feel independent. If you peer carefully into the folds of my dress you will find the main bars or centres that once stood in each little hamlet, where a village-like smell lingers on.

Later on I split the orchards of Sant Bertran into plots, whence Poble-sec, Paral·lel and the 1929 Expo eventually sprouted. You should have seen what a simple field of beans threw up! My playful nostalgia engendered my first shanty town in Montjuic, surrounded by hen coops and tomato plants. Yet another civil war bequeathed me numerous little squares and avenues; the Italian air force city planners blasted an empty row where houses once stood in the Arc de Sant Agustí as a memento. Many years would pass before the square of the Unknown Militiaman was found, by chance, marked by a tar sign in Plaça de Sant Josep Oriol. No matter how hard the dictator tried to chastise me, rendering me bereft of new buildings in the centre, he unwittingly helped to save many of my old nooks and crannies from speculation. In the course of that protracted post-war period I welcomed some half a million new residents, even though I was unprepared to do so. The shanty towns Somorrostro, Pekín, el Carmel and la Perona; sites in my geography that were quickly demolished to avoid embarrassing the regime in the eyes of the world. With shockingly poor improvisation, the right to profit prevailed, as always, and I emerged laden with blocks of concrete, devoid of the basic services. The districts of Guineueta, Canyelles and Verdum shackled up with the adjacent municipalities, also chock-a-block with immigrants from the south. I thus became the centre of a metropolitan area with four and a half million inhabitants.

The last pieces of land conquered in my municipality paved the way to the sea and the Olympic Village. Others were cover-ups, such as the Fòrum, which conceals the much-feared Camp de la Bota execution ground. And some were conceived as a technological district, such as 22@. I continue to grow in fits and starts, resisting the temptation to surrender my personality and become a neutral and international place. I feel the melancholy of one waiting for a happening that will give me an excuse to turn things upside down. Meanwhile, my centre has become a monumental shop window.

I have always known that cities are more than just planning and statistics. We are all made of fragments of times past. I have a long and dense history to be proud of. I have managed to conserve a heap of places where the passions and longings that have shaped my life can be perused. Elsewhere in the world my walls would be adorned with metal plaques marking somebody's birthplace or extolling some kind of event. On the other hand, I have always been a bit lazy about remembering some things. And I have often ended up having to do so due to local lobbying. There are whole parts of my biography which it pains me to show, while I often tend to pay too much attention to others. Opening the Civil War shelters was not easy for me, and I cannot stop thinking about what I am doing with the old theatres on Paral·lel. I barely talk about the libertarian period, as I do not like to admit I was once a North American port. I seem to have just found out about the shanty towns, and we shall see what I eventually do with Montjuïc castle. Thank God I am by nature absent-minded and drop things along the way. Bird tracks on the sand that have to be sought out in private.

Despite my efforts, I talk very little to young people. Much of what I am lies outside the tourist circuits; my main clients should be the actual citizens of Barcelona. I harbour some hope of an increase in the range of guided tours, not just for schools, but also as a leisure activity. My documentary and photographic archives, many of them digitised and networked, should be publicised. I would like to see the *Diari de Barcelona*, one of the oldest daily newspapers in Europe, on the Internet. Local research groups must be fostered and their research disseminated. Initiatives such as the CERHISEC in Poble-sec, the Gràcia History Workshop, the Ignasi Iglésias Study Centre are good examples of this. Absent-mindedness has made me secretive, but not because I want only the initiated to read the messages on my walls.

Barcelona has been so successful in selling its image to the rest of the world that this has become its main source of income. The pressure of tourism in Ciutat Vella has driven out many inhabitants towards a series of metastases outlying the centre. There is a tangible and nostalgia-tinged reactivation of life in the neighbourhoods.

In recent years, the maintenance of centennial public establishments, shops and businesses has been below par. At the same time, fancy private elements such as decorations on facades, public clocks and ornamental streetlights have vanished from the cityscape in the wake of the refurbishing of the buildings that once harboured them. The city is full of signs of old businesses waiting to be catalogued. The same can be said about the appearance of Civil War street lettering, and of sewer covers still in use that still bear the coats of arms of when the districts were independent municipalities.

History is everywhere, and the task of conserving it and publicising it must involve both the public organisations and amateur historians, who often make important findings. The most obvious case is that of Valerie Powles (1950 to 2011), the resident of Poble-sec who fought for the survival of air-raid shelter 307 and El Molino. As occurred with the first democratic city councils with the civic centres, nowadays the danger of depersonalisation could be staved off by leveraging local history, promoting a perception that sees the past as a recreational possibility, a sign of identity and an added value of living somewhere in Barcelona. ■

© Stéphane Carteron

Enric Vila

Writer. Lecturer at the Faculty of Communication, Blanquerna

Barcelona, or the fear of failure

THERAPIST: It's been a while since your last visit!

BARCELONA: Oh, it's because I've been having a great time, everyone's been so nice. Everywhere I went I was like the carnival queen. It was like those abstract painters that nobody understands but everybody praises; the ones who can show their work with such admirable ease and charge even more admirable prices, numbers that can be truly mind-boggling. I don't think any city in the world has been as pampered as I have over the last 20 years. Whatever I do, everyone flatters me. I suppose that I, more than anyone, embody the hopes and dreams that arose from the fall of the Berlin Wall. You remember *Amigos para siempre*, that song sung by José Carreras and Sarah Brightman and later by Los Manolos, that group that sounded Andalusian but were actually from Poble-sec in Barcelona? Well, that song was not only the official anthem for my Olympics, it was also the anthem of an era. Yes, yes, I know that the attack on the Twin Towers happened in 2001, but it's not events that mark the end of an era, it's hopes and fears.

THERAPIST: Have you seen the latest edition of the Global City Index? In 2008 you weren't on it and in 2010 you were number 26. You're now at number 24 on the list, above Rome, Amsterdam and other capitals. And while you continue to rise, Madrid has dropped from 17 to 18. I thought you'd be happy about that.

BARCELONA: Part of me is happy, but I'm also upset. Now that not even Francis Fukuyama believes that myth about the end of history, I'm scared that history will bring me down again. I'm fed up with constantly being a city of false dawns. Since the 15th-century, I've been sailing against the wind. Sometimes it seems I've the wind in my sails but then I suddenly find myself in a storm and I don't emerge until years later, a shipwreck, when everyone presumes I'm finished. I remember the dawn of *modernisme*, and right after that came Primo de Rivera's terrorism and dictatorship. I remember the Republican dawn and then the long, dark night of Franco's dictatorship. I remember the Sack of Rome in 1527 and teaching the Turks a lesson at the Battle of Lepanto, but I also know where Philip II decided to establish Spain's capital. I remember the Catalan Revolt, or the

Reapers' War, and how Madrid stopped me from making the move from a commercial economy to a capitalist economy at the same time as Amsterdam and London. Not to mention the defeat by the Bourbons in the War of the Spanish Succession in 1714, when I was just on course to become a focal point of the Enlightenment. Or Napoleon, who cut my country to pieces just when I was starting to recover from the Bourbon occupation. I even remember the 14th-century plagues that left me without the human force I needed to consolidate a modern state just at the zenith of my history, my greatest time of growth.

I know history and I don't like seeing it on the march again, because it always kicks me in the teeth just when things are going well for me. I bet my boyfriends are rubbing their hands in glee. Paris has been looking at me askance for 800 years. London has always played on my weaknesses. Rome gets annoyed I take Christianity so seriously and Madrid, if she could, would dry up the Mediterranean because she's so jealous of it. These last 30 years, they've let me do what I want because they had no choice. Remember when Bill Clinton said that "the future will be either Catalan or Taliban"? The world looked like me, so it couldn't mistreat me. We've been through a hugely liberal and individualistic time, but above all we've lived through a time in which Europe's great cities were taught a very severe lesson by history. My success has more to do with the international background than my own actual strength. My girlfriends were as screwed as I was, but they're still state capitals. I'm like a widowed queen: I've all the character and charm, but none of the power.

I'm sure they've all thought: "When have you ever heard of sharing prestige with a stateless city, a city without an army, a city without an international language?" I bet that's what they think. The world admires my architecture, my painters, my cuisine, Barça football team, but it hardly ever remembers that the secret to my magic is Catalonia. Maybe it's better that way, because when Catalonia gives me too much personality of my own, everyone rushes to destroy it. If I'm still standing, it's because of the strength I get from the memory of my lost freedom and because I've remained inscrutable to most foreigners. Outsiders don't make the connection between my charm and my history and ambitions. Even my own citizens are mostly unaware that I know something about civilization, just like any other capital in the world.

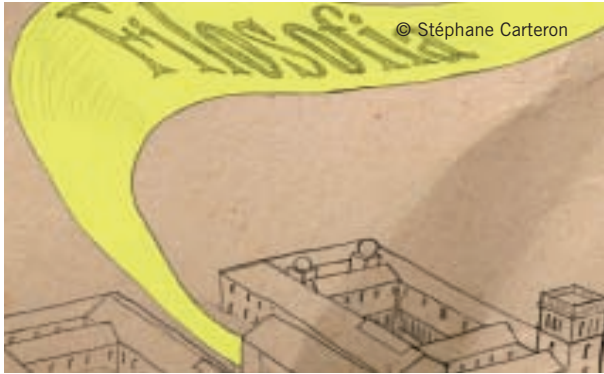
On the one hand, I'm treated like a second-class city, but on the other I instil fear because it is I, Barcelona, who is the legitimate heiress of Ancient Rome. I'm directly related to the Roman Republic, where the head of state was a *primus inter pares*, a first among equals. In my house, kings have always governed under a contract. Which other city imposed an oath like this on its kings: "We, who are as good as you, swear to you, who are no better than us, to accept you as our king and sovereign lord, provided you observe all our liberties and laws, but if not, not"? History has not let me impose my ideals, but that hasn't stopped them from permeating my entire history. My patron saints are a woman (St Eulàlia) and a black man (St Cugat). The 13th-century writer, Ramon Llull, who was the son of an eminent Barcelona family, tried to reconcile Christians and Muslims. Here, the word "feudal" always meant respect for the common people. I invented feudalism in the good sense. Catalonia was the first region in Europe to have a written declaration of rights. *The Usatges* of 1076, a

compilation of laws, came 100 years before England's Magna Carta. In Paris, the masses abolished feudalism because the French were beastly with it, but until the defeat of 1714, the Catalans were the freest people in Europe.

I've never been the world's most important city, nor have I tried to be. When I conquered the people of Majorca, I gave them a kingdom; when I conquered the people of Valencia, I did the same. Politics needs the others, so it doesn't become abusive. The crisis we're now in is due to the obsession that the capitals of large nation states have with acting as though they were alone in the world. With a city or country, one can trade or declare war, but you can't take away what is given by God. Today's discourse on urban networks doesn't tell me anything new. My 15th-century experts already said that Catalonia was a system of ten cities. I've always liked being part of a larger body. But when that body goes against my interests, I struggle to get away, just like a person will leave a club or political party that no longer represents them.

THERAPIST: Well, you were born with a very human combination of virtues and faults: that's why people love you. You were born facing the Mediterranean, the kindest of all the world's seas. You have a wonderful climate and surroundings. In this sense, you do Voltaire justice when he said that "Catalonia can forgo the whole universe, but her neighbours cannot forgo her". You're an ideal point of convergence for all the Catalan cities, but from an Iberian or European point of view, your geopolitical location is marginal. Genoa, Valencia, Venice and Constantinople are all better placed Mediterranean ports. Tarragona gives better access to the Iberian Peninsula. Madrid, Rome, Paris and London are better positioned than you because they're all capitals of major nation states. Your virtue is your unequalled positioning for gathering the synergies of Catalonia, a land poor in natural resources but with a pleasant climate and, above all, easy to defend. Geopolitics has mediated your history and while it has protected and pampered you and allowed you to have a rosy view of life, it has also stopped you from realising your great ideals and this has gradually made you doubt yourself.

When major armies started to determine the outcome of wars, you lost your empire, because you have more brains than brawn. But you survived and the euro is giving you the opportunity to become the capital of a large Euro region that stretches from Valencia up to Montpellier, taking in Toulouse, Zaragoza and Palma de Majorca. If you manage to connect the Iberian Peninsula with the urban axis from London to Milan, you'll have a role on the world stage; you just need to improve your attitude. You have to lose your fear of failure and get over the fear fostered by past defeats. Sometimes you've been too idealistic, but at other times you've fallen into the trap of your own pragmatism. Since Philip V, the Spanish state's policies have been based on the belief that your elite classes could be bought. And that was not exactly the case. They bought off the Catalan bourgeoisie with noble titles and when Catalonia went too far for their liking, they kicked off a civil war. To retain your power, you had to give in when you couldn't win. You've dealt with all kinds of humiliation to avoid being left outside the circle of the big cities. You've let all kinds of things be said and done to you. But now that success is within reach, you shouldn't let past humiliations become your demons, but rather the driving force to move onwards and upwards. ■

Anna Punsoda
Philosopher

I suffer, therefore I am

It is not polite to air a lady's distress, so I will spare you the details of the night that Catalan philosophy went to A&E suffering from a panic attack. Nevertheless, given that it is a matter of national interest, I shall transcribe the conversation between her and the hospital psychologist, relying on your utmost discretion.

–Please take a seat, madam. I've just read the duty doctor's report and am somewhat surprised. Have you never had psychological counselling?

–Please excuse me, doctor. But I didn't dare to leave the house.

–There is no need to apologise, madam. Just make yourself comfortable and tell me what's wrong.

–Actually, I find it hard to explain, doctor. The thing is that there are some days, a great many days in fact, when I feel, I feel that... I don't exist. I think that I'm nothing, or at least that I'm nothing clear and distinct, perhaps merely a series of attempts that are always thwarted. Everyone knows what German and French philosophy is. But me? What am I? Am I the philosophy of the Principality of Catalonia? Of the Catalan countries? Of the territories of the former Crown of Aragon where Catalan is spoken? Do Catalans in exile count? Do 19th century Catalans who wrote in Spanish count? May I include jurists, poets and politicians rambling on about their ideology? What am I?

–Take it easy, madam, and express yourself calmly. There is no rush; philosophy and haste do not mix well.

–I know that. That is precisely what I have found so hard to understand and accept. Until about 30 years ago, when I realised that foreign philosophies had stolen a march on us in terms of output and dialogue between authors, I started to study their trends as if there were no tomorrow. I filled the Catalan universities with Heideggerians, Hegelians, Marxists, Neopositivists, Structuralists and so on because that was the order of the day. I took in all these philosophies, unsystematically and often uncritically. Excuse me, doctor. I just wanted to make up for lost time. *Être à la page, comprenez-vous?*

–Perfectly. But please stop apologising and tell me all about it, in order. How and when did you start to philosophise?

–Very well, doctor, excuse me. For many centuries, in Catalonia, like everywhere else, intellectual debate was a luxury

reserved for the Church. The first active core was the monastery of Ripoll, built in the times of Wilfred the Hairy, although the truly important years began with James I of Aragon, three centuries later. I'm referring to Ramon de Penyafort and Ramon Martí, two Dominican monks and the king's councillors, apologists and scholars of the scriptures and canon law, the former dedicated to converting Muslims and the latter to converting Jews. Nevertheless, James II of Majorca's advisors –I mean Arnau de Vilanova and particularly Ramon Llull–, were much more ambitious, the latter regarded by many as the founder of Catalan philosophy. Llull had, well, a towering project: he wanted to systematise everything. He sought to explain, for example, faith through reason: this is why sometimes he seems to be a mystic and sometimes a scientist. Thanks to his defence of faith, Menéndez Pelayo regarded him as the origin of Spanish 16th-century mystics. And by virtue of his technique of attempting to examine the visible and the invisible by combining first notions, Leibniz identified him as the source of his *Ars magna*, a title which is a homage to Llull's universal logic. Llull's fame spread like wildfire, and in fact, from Pere Joan Llobet to Salvador Bové, from the 15th to the 20th century, he was the most widely studied Catalan and the one who left the greatest mark on my thinkers.

–Excuse me for interrupting, but are all your philosophers Christians? It's important.

–Not at all. I don't know if you've heard of Hasday Cresques, the rabbi of Barcelona who wrote, in 1397, *The Refutation of Christian Dogmas?* However, he also discussed Maimonides' reading of Aristotle and it is said that his thesis on emanation is crucial for understanding Spinoza. In any case, do not forget that in those days theology provided the framework for studying areas that are now independent, such as the philosophy of language. A few centuries were to elapse before we could move away from religion. In fact, this did not come to pass until the time of Peter IV of Aragon, who set up a kind of literary office inside the royal chancellery, where he had scribes translating works from Latin into Catalan. This MIT, so to speak, was consolidated in the times of John I of Aragon and Martin the Humane, and is where Bernat Metge worked, regarded by many as the reference point of Catalan humanism. In any event, the 14th and 15th-centuries also yielded two very important religious thinkers: Francesc Eiximenis and Raymond of Sabunde, whose *Natural Theology* delivers a very original reading of the two cities of St Augustine and St Bonaventure's scale of creatures. Maybe you have heard of it: Montaigne translated the work into French and addressed certain aspects of it in his longest essay. The Inquisition prohibited Sabunde's *Theology*, probably because it sees man as the first truth and appeals to his specific experience to reach God. I suppose they must have suspected that he was Averroist, albeit leaning more towards the side of reason, not unlike what happened to Joan Lluís Vives... You don't happen to have a sweet, do you doctor?

–No, sorry, I don't. But take a breather if you want. From what I can see your foundations are solid, which is crucial, because these are the formative years, when one's personality is forged, which obviously makes any subsequent recovery much easier.

–I don't know, doctor. The ensuing century was very difficult. In 1717, Philip V of Spain had all the Principality's

universities relocated to Cervera, and the University of Barcelona did not resume activity until 1838. He did so to avoid riots, because the lecturers and students of the capital had constituted a very active pro-Austria core. And that was a pity, because in the late 16th-century the university had six philosophy professorships and was much more open to the European Renaissance, whereas at Cervera basically Thomism and Suarezianism were studied. However, it did host some of the most renowned philosophers: Ramon Martí d'Eixalà, Manuel Milà i Fontanals and Jaume Balmes, of course. Haven't you read *El Criterio* [The Criterion]? You should. Without it, it is impossible to understand, for example, the bishop Torres i Bages, who is also very important.

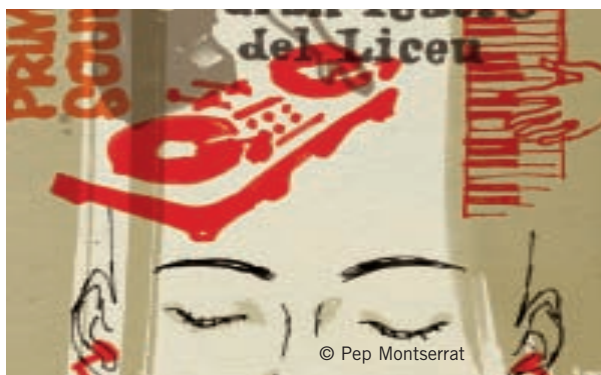
—So you had a very pious 19th-century? Is that a very painful memory?

—No, no. In fact, during those years my thinkers were heavily focused on cogitating about what we Catalans were as a nation. First Martí d'Eixalà, then Xavier Llorens i Barba and Manuel Duran i Bas formed what became known as the Catalan philosophy school, or the school of common sense, with a Scottish influence. Llorens i Barba formulated the national spirit theory, driven by an idea of philosophy as the highest expression of collective consciousness. According to Alexandre Galí, without his opening speech at the University of Barcelona for the 1854-1855 academic year, Prat de la Riba would never have formulated his political principles as he did. He is our Fichte, so to speak.

—And did this all take place in the proper setting; in the university, I mean?

—Not just there. It had a Faculty of Arts, although up until 1910 it only had a class in fundamental logic, which was given by Mr Josep Daurella. He was followed by Tomàs Carreras i Artau, professor of ethics, and Jaume Serra Húnter, professor of the history of philosophy, and in 1913 the higher psychology professorship was created, involving that famous competitive examination in which Cosme Parpal bested Eugeni d'Ors. The truth is that the university atmosphere was very grey, and would have been even more so had it not been for the seminars organised by Serra Húnter. I'm not surprised that Eugeni felt a tad uncomfortable in that environment. The thing about him was that he was always quickly stifled by any system. So he created his own philosophical programme with a language of its own. It is true that he sometimes talked about things he knew little about, but he did have talent, was ambitious and his work is at least exuberant. For some years Eugeni sat on the throne of Joan Maragall, who was not into philosophy proper, but thanks to the press and its praise he crafted an increasingly more refined thinking. His theory of love ties in with Raymond of Sabunde's. And the romantically tinged "living word", which Francesc Pujols thought he would take over from... Are you laughing? If you are going to mock Pujols I'm out of here. I'm fed up of seeing him scorned. Or are you of the opinion that you are not a philosopher unless you write like Eduardo Nicol and Josep Ferrater Móra?

—I was not laughing, madam. But anyway, calm down, as I think that we've had enough for today. For the next session, first of all I would ask you to stop apologising: forget your hang-ups. Then please make an honest list of the authors you believe have been unfairly ignored and those who have been overrated, as the case may be. And finally, tell me which living thinkers can help you to grow. ■

Jaume Radigales

Senior Lecturer at Ramon Llull University. Music critic for Catalunya Música and *La Vanguardia*

A music-lover for life

It took a while for melodies from distant lands to reach my shores. The Italians were the first to give me the gift of opera, initially at the Palau Reial and then at the Teatre de la Santa Creu. The "*cruzados*" ("crossers", as the 19th-century playwright and theatre impresario Pitarra referred to those who attended the Teatre Principal, formerly the Teatre de la Santa Creu), and the *liceistes* who went to the Liceu almost came to blows in those heady days of operatic glory. Quite soon, of course, and especially at the Liceu, there was a great deal of Wagnerian waffling, which allowed me to get all dressed up in my *modernista* architecture, with its frequent references to the myths which had so inspired Wagner himself.

But that very serious side also created echoes in popular music, starting with a choral piece by Clavé and culminating in the "*casa dels cants*" (or song house, as Maragall described the Palau de la Música Catalana). Not to speak of the first batches of musical "rebels" to be found at the music halls on Paral·lel where La Bella Dorita sang out her thinly veiled innuendo, or the first jazz notes I heard in places like the Rector's Club at the Hotel Palace, with what they used to call the "negro" orchestra (such naivety!).

They also developed my mind: at the Institut Francès, for example, members of the Cercle Manuel de Falla discussed their intellectual concerns with those of the Dau al Set society. Lucky we had those people, who strived to bring the echoes of true modernity from France and Central Europe, while the musical programme at the Palau de la Música became paltry and that of the Liceu was simply the result of the job of an impresario who did what he could but could only fill this coliseum with *bohèmes and traviatas*... Naturally, the little lords of the Liceu, with their lovers whom they set up in business with a tobacco shop, continued to frequent the El Molino music hall, where La Bella Dorita continued to dazzle audiences with her patently artificial innocence, as she sang those couplets so clenched by the iron fist of the censor of the day.

I carried a little of Xàtiva, Verges, Palma de Majorca and Poble-sec inside me when Raimon, Lluís, Maria del Mar and Joan Manuel appeared. They've all walked my squares and streets and settled here while they forged the *Nova*

Cançó or New Song, the Catalan protest song movement, in venues like the Cova del Drac. They were good lads and lasses, very different to those high-class people who were having such a good time with the new sounds of English and American rock on that first ring road they gave me, the Ronda del General Mitre, where it crossed carrer Muntaner: it was the heyday of the Boccaccio club. But it was the gang that formed part of the *rock laietà* movement (Catalan jazz-rock of the 1970s that emerged in the bars around Via Laietana) that gave me a badge I still wear with pride.

Then fire broke out in the Liceu, and it was all sobbing and beating of breasts in front of the smouldering ruin. So they decided that the Liceu of the few would be of the many and for the many. In the meantime, they built me the Auditori, although they put it in a place so lacking in charm that even today I have to whisper in the ear of some uninformed taxi drivers to guide them to the building that someone said was as long as the Titanic (let's hope it doesn't end up the same way!).

All of that happened like a hangover after a drunken party that actually turned out to cost me a lot: I'd a great time when they lit my Olympic torch, but after that I wasn't in the mood for forums, because I could see where they were going: too much on offer for too few people, although the Primavera Sound and Sónar festivals still give me a nice, tickly feeling.

But what I see is too much inertia and I can hardly stifle my yawns when it comes to the programme at the Auditori, which seems far too predictable. I try to miss it whenever I can and only go for ceremonial events, the ones you can't miss even if you want to. They did what they could, but the fact of the matter is that when I wander around its environs, I always see the same people who go to the Palau or, occasionally, to the Liceu. True, we have the facilities we should have, but ultimately they are containers with no content. Not to speak of their disastrous management (in some cases worthy of the worst days of gangsterism), starting with the Palau de la Música and that character who goes by the name Fèlix Millet ("Fèlix Bitllet" or Felix Banknote, as can be read on the plaque just opposite the concert hall designed by Domènec i Montaner). Or the dreadful management of the Liceu... What's going on?

Meanwhile, aside from the electronic and alternative music festivals, I content myself with the teen scene that's still tripping the light fantastic in clubs like Sala Apolo, Be Cool, Razzmatazz and Luz de Gas. Of course they're kids who hear but don't listen and maybe they're not aware of today's musical reality. Nor, I must confess, am I: I spend too much time on my iPhone downloading new tracks I may only listen to once, and those songs by our local bands don't make or create much of an impression. When it comes to music, I've become a prophylactic city: use it and bin it.

I've always been, I like to boast, a city that has given the world many good musicians. And that has welcomed many others. And it could stay that way if those looking after me made me more attractive, musically. They could do that by giving the Auditori a concert infrastructure with a range of programmes that combine the traditional and the modern, taking the risks inherent to any arts facility. It is also time to clean up the Palau de la Música, from the first to the last stone, restoring the dignity it should never have lost. I also hope that in the future, cultural programmes will interact with each other

thematically: it would be fascinating to see the Filmoteca, the Centre de Cultura Contemporània or the MACBA align themselves with the Palau, the Auditori or the Liceu when scheduling performances or exhibitions, so that the programmes are thematically linked. Now that all that is cross-disciplinary is in vogue, we should leave something to our children or grandchildren to make them more cultured, enriched, free, alive and happy.

But none of that can be done if they don't care for my musical schools a little better. ESMUC (Catalan College of Music) needs a total spring clean, the Liceu's Conservatori has a new building and many people still don't know where it is, and no-one even seems to remember my dear old conservatoire on carrer del Bruc. Of course, the music curricula in schools make you want to weep, and we have reached a situation which, if things stay the same, will lead to a dire education for our young people in the future.

As I said at the start of this section in which I dare to dream of the future, I've been a city of musicians or a city that has welcomed musicians. And a city with strongly rooted forces committed to modernity, risk and the avant-garde. I promise I will clean my face more often and not open up so many holes in my streets, clogging up the traffic; but in return, give me back that risk and that perspective from two steps ahead that young and not-so-young creators have. Let them gather once more at festivals or meetings of truly contemporary music, so that I may continue to know that I'm at the forefront; a mirror for musical creativity within and beyond the borders of this country of which I want to remain (and proudly so) the capital and the family seat.

The "great enchantress" is not wrong when she contemplates an apparently stagnant present and a very uncertain future. The blunders and gaffes that have sent music in Barcelona down a blind alley are certainly not due to a lack of talent or to the schools, which have highly skilled, tried and tested professional teachers. Nor are they due to a lack of facilities that can host many events and house large audiences. No, it's an administrative and political problem. When certain suited men fiddle with things that don't concern them, the music stops and inexorably remains at a terrible bar rest. This goes for any activity in the arts or any other field.

Music and the running of music venues should be left to the experts or to artists who are qualified to manage them. Right away, young musicians must be guaranteed a stable job and opportunities to further themselves here. Music programmes are systematically ignoring the creativity of those well-educated youngsters who come out of city schools. It would not be too much to commission from them pieces to be performed alongside the great works of history.

As well as the more iconic venues, we need to reactivate music's presence in neighbourhoods: in the reclaimed courtyards of the Eixample, for example, or in parks and gardens (as we did in the 1990s) when the good weather comes. Music should be taken out of its hubs and moved into the daily lives of the public who don't want to or are unable to get to a large auditorium or theatre, for reasons of affordability or convenience. We know that the Catalan capital has never been and never will be Vienna, Berlin, London or Paris. But everything possible must be done to ensure that Barcelona never stops being what it has always been: a music-lover. ■

Àlex Gutiérrez

Chairman of ESCACC (Catalan Culture and Communication Forum Foundation)

In the information age, the media staggers along

–I would ask you to tell me the whole story right from the start, but you’ve forewarned me that there’s a money issue, and I charge by the hour.

–That’s right. I don’t have deep pockets. As a city, I manage; tourism keeps me going, drunk but still standing. It’s the press that worries me. It’s in crisis: not just its finances, but its identity, too. Bearing in mind that journalism is a trade plied for the greater glory of our collective memory, in the short term I think it would be appropriate and prudent to follow its lead and save myself the trouble of a longer-term view. After all, I’m proud of the past: it’s the future that worries me. They’re closing down titles, the public media organisations are shrinking, journalists are working for peanuts...

–Calm down, don’t worry. We’ll make it.

–Alright. See, the press likes to complain; it’s an essential part of its function: democratic control and all that stuff which, when all is said and done, are yesteryear’s inventions. Because a hundred years ago, most of my newspapers were extensions of political parties. Some are today, too, but despite all that, they do generally keep up appearances, don’t you think? A bit, at least.

–Stay focused, you’re going off on a tangent, and that’s not like you. It’s the press speaking through your mouth.

–Touché. I was complaining about the financial situation that my newspapers and magazines are in, just like the newspapers and magazines of half the planet. I must admit that journalism has never been good business. Many of the great wordsmiths we remember from the early 20th century earned their keep from other professions and for them journalism was not much more than a diversion or a way of playing their ideological cards. Joan Puig i Ferrer explains it very well in his 1927 novel *Servitud* (Servitude), which reveals the inner workings of *La Vanguardia*, my oldest newspaper. That was when the professional journalist first appeared, even if it is still a rather precarious trade. And that was also when there was a sea change in the way news was told. Photographs were included, modern reporting came into fashion and Catalans were among

the first to adopt the best aspects of European and North-American journalism. The *D’Ací i d’Allà* magazine in the 1920s and 1930s was an example of that perceptiveness and cultural pioneering. Or the intrepid reporting of Domènec de Bellmunt, a forerunner of Gonzo journalism, who managed to infiltrate clinics where they confined girls suffering from venereal diseases. The magazine *El Patufet* sold 65,000 copies a week; we have never reached that milestone since. We even considered setting up a TV station in Catalonia back in the 1930s! Eduard Rifà, a pioneer of radio, moved mountains to develop an unmistakably Catalan TV channel when the medium was still in its infancy. But it wasn’t a utopia: the President of Catalonia, Francesc Macià himself had given his support to the project, a few days before winning the 1931 elections and proclaiming the short-lived Free Catalan Republic.

–You see? You exude excitement. There was no money, but the picture was one of dynamism.

–Until the Civil War swept it all away. We lost 40 years here. While the country was falling apart from repression and exile, the world kept on turning. And of course many of the city’s writers (the ones who didn’t leave) started to write in Spanish instead of Catalan, albeit sometimes with deliberate Catalanisms, like those of crafty old Josep Pla, the popular author and journalist. In fact, even now Barcelona is still the publishing capital of Spain because of the companies here that publish in Spanish. After a few years, timidly at first with *Serra d’Or* (a Catalan magazine that first came out in 1959) spearheading the change, a few titles and publishing houses kept Catalan in print, but these were always attempts at resistance, anomalies in a country that wanted to be “normal”. With the start of the transition to democracy, there was of course a veritable explosion of media. Most of the newspapers in operation today were started then. Local and regional papers also blossomed, buying up many of the titles run by Franco’s regime, democratising them and translating them into Catalan. We founded a public radio station and TV channel that both enjoyed resounding success. Communications had a couple of good decades and helped me to grow as a city. It was not a balanced situation, because the Catalan language market had to compete with Spanish in totally unequal conditions, but the structures were more or less solid. Lots of media organisations had a short life, but the end-of-year report was always good: more titles, more readers.

–Why have you ended up on my couch?

–Because, in a very short space of time, three crises have converged on my media. Firstly, the general economic situation. Then there’s a second, more specific crisis: the drop in advertising. And then there’s the third crisis – the most acute of all: the question as to whether it will be possible to make a living or a business from journalism in the future. This is an anxiety that is not only spreading around my media, but around half the world’s media. The rules of the game have changed, and so have the board, the pieces and the dice. We’re at the core of a curious paradox. We live in the information age, so they say, and the mass media are going through one of their most critical periods. Readers have migrated en masse to digital formats, but the press still fundamentally depends on selling paper copies and advertising space in its hard-copy editions. Moreover, no-one really knows how to make a profit from websites.

–Why do you think it’s so hard to sell digital newspapers?

–Because the internet has decreased the value of information. And by the way, a decade ago, the newspapers themselves were merrily taking part in this process, giving free online access to the same articles they tried to charge you for in hard copy. That fed into the notion that one was paying for the paper, not for the information. Lethal! Besides, there is so much information on offer on the internet – live information –, that it is hard to create saleable content. Either because someone else is offering something similar for free, or because as soon as one publishes a scoop, dozens of websites regurgitate it a few minutes later, not always citing the original source. It might take you three days to produce a piece and after five minutes it's lost its value because it's everywhere. And of course news is not consumed from newspapers; news is shared among users of social networks, which makes it more difficult for a newspaper to assert itself and its brand. "I read it on Facebook"; just imagine. In the end, it's the social networks, the search engines, the internet providers, the mobile phone and tablet manufacturers that get the business... everyone, except the people who produce the content.

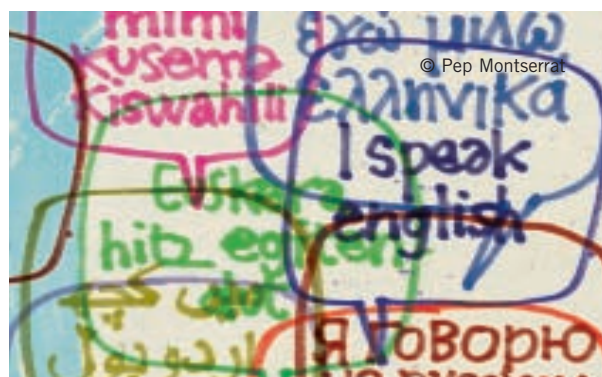
–How many newspapers are sold in Barcelona each day?

–Over 250,000, not counting the specialist sports and financial papers.

–There can't be many products that sell 250,000 units a day, right? I think that the first thing to do is stop ringing the death knell for the print media. Of course it will become a minority channel, but from what you're saying, its relevance as an advertising medium is still very strong. People surf the net in a more superficial way, at least at the moment. Look, you earn your living by talking and I earn mine, fundamentally, by listening. But let's switch roles. And now you'd better compose yourself and do up your raincoat because we're out of time. If I understand you correctly, it's the media that are in crisis, more so than journalism. They are facing the challenge of transition, and that's always traumatic. On the other hand, is there any sense in the fact that the country of which you are capital has at least a dozen communication faculties? Haven't they all set up these massive factories producing the frustrated journalists of the future?

The traditional media have resisted the march of progress. Maybe only a tiny fraction of them will be capable of reinventing themselves. Now is the time for new ideas and for taking risks. I'm sure journalists will still be needed in the future because all that information circulating around the internet has to be organised in some way. And the way of getting money will also diversify: they have to look for ways that are adapted to each user and explore new business channels. Maybe there is a surplus of journalists but a deficit of entrepreneurs and business people.

–Actually, another of my dramas is that I always have the general public with me, to a greater or lesser extent. But my business people have rarely supported Catalan culture or the media that focuses on Catalonia. And the few that have, have done so more out of a sense of commitment to the country than for business reasons. It's a chicken-and-egg situation. Catalan language media are not usually big business so business owners don't support them. And because they don't invest, a large part of the system runs for cover under the umbrella of volunteering. Anyway, I'll stop now, because as you've reminded me, you charge by the hour and frankly, I'm not exactly rolling in it. ■

Bernat Puigtobella

The lovely enchantress sticks out her tongue

–Lovely enchantress, here we are again. Make yourself comfortable. Would you like to sit on the chair or the couch? You're panting, your tongue's hanging out.

–My tongue... yes. They say I'm a multilingual city.

–Multilingual? Saying you're a multilingual city is a very elegant way of burying your head in the sand. Take a seat on the couch.

–On my streets, one hears Amazigh, Swahili, Italian, French, Urdu, Russian, Spanish, Arabic, English... There are so many languages, they even speak Catalan!

–You're in a jokey mood today. Why so facetious?

–Some people are amazed. Even for me, it's something of a miracle that, after so many centuries and such a history of prohibitions and persecution that the Catalan language has suffered, I can still hear it spoken on my streets. Because, while I enjoy listening to the phonetics of Kikongo and Ronga, of Spanish and English, I especially love the sound of Catalan as it is the city's own language. We speak lots of languages here now, but Catalan has always been spoken here.

–Always?

–Since Latin became a crucible for the Romance languages. In the Middle Ages, Barcelona was the capital of a kingdom that spread its empire around the entire Mediterranean. The Catalan kings and queens were among the first European monarchs to turn away from Latin for the writing of their royal chronicles and adopt the language spoken by their subjects. The royal chancellery helped to consolidate a language that is still shared by Catalans, Majorcans and Valencians today. Catalonia's age of splendour came early (maybe even prematurely) because the Crown of Catalonia and Aragon had its moment of glory before the creation of the modern nation states that have ultimately drawn the map of Europe, either with wars or with blows of romanticism. The French worked out how to "civilize" the Bretons, the Occitans and the people of Roussillon. The Spanish have not quite managed to "civilize" the Catalans... Exactly 100 years ago, in 1912, Pompeu Fabra published the first modern Catalan grammar. He wrote it in Spanish, so that everyone could understand it and it wouldn't go unnoticed by those

who needed it or those who had to acquaint themselves with it. The people of Barcelona have always made an effort to explain to the world that Catalan isn't just a dialect. Take the Olympics, for example.

—Now you've put your finger on it. So tell me, what's on your mind?

—I don't want to lose my calm. Officially, I am a bilingual city. I have my own language: Catalan. And another one that I share with the other towns and cities in Spain. It's a balancing act. Some tell me I should embrace Spanish more (the Spaniards call it "the common language"). More people would understand me, but I can see that when I speak my home language, everyone here still understands me. Catalan is also a common language. Why give it up? Some people want to make it into a problem and others have always seen it as the solution.

—You mean some have seen language as the solution to the problem and others see it as a problem to be solved.

—Thinking that the language is the problem is just as dangerous as believing it's the solution. In Barcelona we've been talking about the normalisation of the Catalan language for 30 years now. It's relatively easy to normalize the institutional use of the language in government and schools, but obviously people can't be normalised. A fireman can't be normalised, a judge can't be normalised, a footballer can't be normalised.

—Is that the problem? Would it be enough if Messi spoke Catalan?

—At the moment, I'm more concerned about demographics and grammar than language policy. Catalan has to consolidate a critical mass of speakers if it's to retain its place in public life. If not, it runs the risk of becoming an official marginal language. You know what the matter is? More or less everyone understands or speaks Catalan but those who can speak it don't always want to. And many who do speak it, willingly or otherwise, don't speak it well enough. Or they half-speak it.

—And what's more important, the quantity or the quality of speakers?

—That's one of my dilemmas. For decades, my leaders have gone for quantity. They acted in the belief that Catalan, which initially looked like an obstacle to integration, was in fact the solution. It's true that today in this city, no-one can work in any position of authority, be it in public service or the media, without understanding Catalan. Seen like this, normalisation has been a success, but along the way we've sacrificed weak pronouns and contaminated syntax.

—The Catalans are pricking up our ears. What's more important to you: correct use of language or having the courage to speak?

—Don't make me choose. Someone said that the main threat to a language's survival isn't the people who don't speak it, but the natives who speak it badly.

—Who does the language belong to? To those who know it well or those who just get by?

—To those who love it. I'd be happy if everyone understood that, however much of a polyglot I am, Catalan is my language. I would love it, for example, if the city authorities didn't have to contest or debate the use of the language.

—Listen, lovely enchantress. This is now your life coach talking. Do you really think that regulations on the use of language alone can save the Catalan language? The legal protection is already in place because there is consensus; the

people have wanted it that way. Your language won't be saved by laws or Catalan language exams alone, but by love. Conquering the public domain is no longer so urgent, but preserving those spaces ruled by affection for the language is: better a teacher's hug than a judge's sentence. Better to win in the playground than smash TV viewing figures. Some thought we needed to normalise the newcomers, but normalisation begins with the Catalan speaker, the *homo faber*, to put it in Darwinian terms. Those who speak it see Catalan as a right and those who don't see it as a somewhat burdensome duty. It should be the other way round. Those who don't know it should see Catalan as a right. And those who've spoken it their whole lives and boast about its survival should see it as a duty.

Catalan has to be actively defended by your citizens: speaking it and not just speaking of it. Languages are markets and Barcelona's Catalan speakers must decide, individually and collectively, in which city they want to live. If *homo faber* had boycotted the cinema until he was offered films dubbed into or subtitled in Catalan, we wouldn't have had to draw up the cinema law. If *homo faber* chose to buy products labelled in Catalan, manufacturers would soon notice and take action. Why do Microsoft and Google offer their products in Catalan and yet it's hard to find a tin of peas labelled in Catalan? What interests me more than the attack of Catalan is the mark of Catalan. Making a mark. Being a recognized market.

You know the problem, lovely temptress? We've handed out level C certificates in Catalan language as though they were Catalan identity passports. Now we find that many of your citizens have learned the language without the need to feel Catalan. Is a Catalan person just someone who speaks Catalan? Can one learn Catalan without feeling like a Catalan, purely for administrative merits? The language is off on its own, flying away. We must try to stop it from getting caught up in feelings. We mustn't pass on our aches and pains to it. We must open up paths for it, without identity checks. Our language is the greatest legacy that Catalans will leave mankind. It's not only ours any more. And with the fellow citizens who don't speak the same language, because they don't know it or find it difficult, we'll still understand each other if we speak the same language. The language of respect and of love. ■

Genís Sinca
Journalist and writer

The strange case of Doctor Robert, the outraged mayor

Bartomeu Robert i Yarzabal (Tampico, 1842 – Barcelona, 1902) was an unusual character. Commonly known as Doctor Robert, he turned local politics in Barcelona on its head for the seven months that he led the City Council, a period that culminated in the mayor indignantly shutting the cashboxes and encouraging taxpayers to stop paying their dues to Madrid.

The case of Doctor Robert is unique and exceptional. Never has a mayor of Barcelona left such a deep mark on the city and in such a short time. He devoted himself to politics for only the last three years of his life, but in just seven months as mayor of Barcelona, this honest, measured, pragmatic man of medicine, who students at the Medical School remembered as “the calm lecturer”, took the city’s political and social context in a completely new direction.

After an irreproachable career in science that stretched over almost 30 years, Doctor Robert – Catalan on his father’s side, Mexican by birth and with his roots in Sitges – had become a popular name in the world of medicine. He had followed in the family footsteps to become a doctor and after a brilliant career as a physician and lecturer, he set himself up as the reformer of medical teaching and practice in Catalonia in the final quarter of the 19th century. At the same time, he was also a committed citizen of Barcelona, a member or chairman of numerous civic, cultural and scientific organisations in the city.

However, the impact of the crumbling of the Spanish Empire in 1898 (the loss of the Imperio’s last overseas colonies) with the resulting political withdrawal of the Spanish state and

its ultimate confinement within its peninsular borders, led him to discover Catalan nationalism. This sudden political awareness would turn him into an atypical pioneer of Catalan nationalism and, as a result, lead him to make his outrage about centralism public, as mayor of Barcelona.

Shortly after the military defeat, in November 1898, Robert, as a member of the general public, noticed the hardening of the centralist policies of the government in Madrid. He was one of the individuals who signed a message endorsed by a number of Catalan financial and cultural institutions and addressed to Queen Regent Maria Christina, asking for “broad administrative decentralisation”. This was clearly an unexpectedly severe criticism of Madrid’s central government system, issued by a group of citizens that also asked for the state to be regionalised. With this unique political background and his professional prestige and reputation for civic-mindedness, honesty and altruism gained during three decades as a practising physician, Doctor Robert was appointed mayor by royal decree on 14 March 1899. It was an unprecedented event in the history of Barcelona, particularly as he was a novice in the world of politics. A section of the Madrid press, in irritation, asserted that this Barcelona doctor was a “separatist”.

To top it all, the central government headed by Prime Minister Silvela-Polavieja had just been formed with the support of the minister for grace and justice, the prestigious lawyer from Barcelona, Manuel Duran i Bas, promising to carry out a process of regeneration and decentralisation. Doctor Robert was to play a major role in this: his term as mayor only lasted seven months, but it was intense and controversial and unexpectedly eventful. When the new mayor heard of the discriminatory tax and budget proposals forwarded by the minister for the public treasury, Fernández Villaverde, he hit the roof. He was outraged, not just as a mayor, but as a citizen: Madrid’s impositions and push for centralisation seemed to him like a frontal attack on Barcelona.

Doctor Robert, inexperienced and with no well-defined political profile, was bitterly disappointed. First of all, he could not understand it. A few days after being sworn in, he set himself the goal of fighting “on moral grounds” against this drive for centralisation that he considered completely unjust

© Ajuntament de Barcelona

and to free Barcelona from the local political chiefs in Madrid. Robert was outraged and put out a call to the public to stop paying taxes. In the blink of an eye, he turned the whole system upside down and got the taxpayers of Barcelona to declare a state of civil disobedience. This was an unprecedented historic event.

The call met with an unexpected level of successful and dissemination. Dozens of traders, particularly shopkeepers, joined the movement, as well as a sufficient number of small-scale industrialists, who also were committed to withholding their tax payments. The intransigence of the Madrid authorities drove the outraged citizens to radicalise their position, which in September 1899 culminated in a tax strike and an absolute refusal to pay local property taxes, just as the mayor had wanted: what became known as the *tancament de caixes* (shutting the cashboxes). This unexpectedly turned Doctor Robert into the most popular political figure in Catalonia.

In the midst of the conflict (a significant political and social upheaval, with the businesses, shops and smaller factories of Barcelona committed to suspending payment of their taxes to Madrid) Doctor Robert, instead of shrinking away, continued to give his unconditional support to the guilds involved in the revolt. That was even more unusual and surprising. From his mayoral office, this forerunner of the *Indignados* or Outraged movement tried to halt and hinder the central government's coercive and repressive measures with all manner of crafty political and administrative moves.

Doctor Robert's tug of war with Madrid reached an unsustainable point and on 22 October, he tendered his resignation for reasons of civil dignity and consistency with his ideals. The exceptional nature of this gesture created a wave of support and tributes around the city – a degree of public backing never seen before which, along with his own fleeting experience as mayor, unexpectedly put him right in

the middle of a Catalan nationalist movement that was just beginning to grow.

In the rebellious wake of the shutting of the cashboxes that he had caused, this spokesman for the famous protest of Barcelona was chosen to be member of parliament for the Regionalist League almost immediately afterwards. Indeed, he was the most voted-for member in the Barcelona constituency, but he was also the visible leader of an historic turnaround because he represented the reclaiming of largely hijacked rights through popular suffrage. The former mayor headed the political birth of Catalan nationalism in the Spanish Parliament. In Madrid, they did not know what to make of it.

Two days after taking up his post, on 17 July 1901, Doctor Robert made his first speech in response to the message from the Crown. The Spanish parliamentarians were bewildered. Nonetheless, his debut was a success, contrary to what was expected. His skill and elegance as an orator and his didacticism, both firm and conciliatory, earned him the respect of the House. This newcomer, with all the ease in the world, had just normalised the presence of Catalan nationalism in Spanish parliamentary life.

In November 1901 he was chosen to lead the 20th century's first major debate on the "Catalan issue". Didactic, serene and calm, he called for something rather surprising; for a model of the state as an organisation of autonomous regions. He used a phrase that astounded the House: the purpose of this model was so that "in Catalonia, we may govern ourselves".

On 10 April 1902, his sudden death from a heart attack turned Doctor Robert into a legend; a pioneer of a peaceful, honest and courageous way of doing politics. It won him lasting public recognition and earned him a spectacular monument, currently located at the Plaça de Tetuan in Barcelona. ■

Above, Bartomeu Robert i Yarzabal in 1904, and the Plaça de la Universitat in a photo taken between 1929 and 1932, showing the monument dedicated to him by the city, which was the work of Josep Llimona. The Franco government removed it in 1940, but following Franco's death, it was restored and installed on its current site on Plaça de Tetuan in 1979. On the previous page, a tribute to Dr Robert that took place on 14 April to mark the 110th anniversary of his death.

Oriol Rodríguez
Journalist

The scathing pen of Aleix Saló

They say that even José Luis Rodríguez Zapatero, towards the end of his term as Spanish prime minister, went onto YouTube to see *Españistán. Este país se va a la mierda* (or “Spainistan, This Country is Going to the Dogs”), the video animation (there is also a paper version with the same title published by Glenat) in which the cartoon illustrator Aleix Saló (born in 1983) used a corrosive and cutting style to explain the source of the financial crisis that has been affecting us for too long now. It became an internet hit that positioned him as one of the great up-and-coming players in the world of comic-strips and illustration in Catalonia. However, this young artist only sees this success as the starting point for many projects he wants to do in the future: “I love my job; sometimes I think I love it too much. In recent years, I’ve had so many financial problems that I often didn’t even have enough for food, but I can’t do anything other than draw.”

He says that his generation is one of choppers and changers, people with very diverse interests, and maybe that’s why he didn’t grow up thinking he wanted to be an illustrator: “But I’m from a town, Ripollet, which, although its arts facilities are non-existent, does have a group of very active people who, among many other things, publish a weekly magazine.” It was in that local publication that, at the tender age of 15, he started publishing his first cartoons, which already reflected his penchant for analysing current affairs in a somewhat satirical tone. In those early years, he combined those comic strips with an architecture degree. “It took me six years to do three years of the course!”, Saló, who is now a long-standing Barcelona resident, admits. “I loved the course, but you have to put all your time into it, although it’s no harder than other courses. Back then, I was living in Sabadell, working in Ripollet and studying in Sant Cugat. I couldn’t keep up with it all.”

However, as he says, he had a stroke of luck and won the *Carnet Jove* comic strip competition, which allowed him to publish his first book and devote himself exclusively to drawing. A little later, *Españistán* came out, which he describes as the product of a certain mood, “of the times I spent reading websites like meneame.net or burbuja.info, which give you a grasp of what people are thinking. That term, ‘*Españistán*’, has been used on the more critical internet forums for some time to refer to the need we’ve felt to prove that we are a rich, first-world country, which we are not.”

With the same scathing pen, Saló has once again aimed and fired, with irony and causticity, at those he considers responsible for the financial crisis, in his new work *Simiocràcia. Crònica de la gran ressaca econòmica* (Ape-ocracy. Chronicle of the Big Economic Hangover), published by Debolsillo. Is he the preferred illustrator of the Indignant movement? “Some have said that, but that label is totally undeserved. All I do is research and make comic strips about the economic situation. And while I am sympathetic to the movement, I never even set foot in the 15-M camp on Plaça de Catalunya. I was at home, working. I don’t want to fight the system. I just want things to get better.” ■

Mar Coll, keeping promises

Her letter of introduction to the world of the silver screen, *Tres dies amb la família* (Three Days with the Family), came out in 2010 and positioned her as one of the most promising new directors in Catalan cinema. It was a magnificent *opera prima* with which film-maker Mar Coll (born in Barcelona in 1981) became accustomed to outstanding reviews and awards: the Gaudí Award for best director, the Goya Award for best new director and the Silver Biznaga for best director at the Málaga Film Festival... Her love of cinema began at an early age although, rather than directing, what she really wanted then was to be in front of the camera as an actress. "It wasn't until a few years later that I seriously thought about working in film in one way or another" she says. "I saw it as a job with no routine, where every day would be different and I would get to meet new people all the time. A lifestyle that would satisfy me much more than working nine to five in an office."

She emerged from that boundless cinematographic talent factory, ESCAC (the School of Cinema and Audiovisual Studies of Catalonia), and as she finished the final year of her degree, she decided to write a script. By pure coincidence, at the same time ESCAC was setting up an Opera Prima project so that novice directors could shoot their first feature film. Mar Coll left for Mexico and worked on the plot for one year. She was selected. "I was so lucky. I was in just the right place at the right time. If I hadn't been at the school and the Opera Prima project hadn't come about, it would have been so much harder for me to make the film. Shooting a film can be a bit of an odyssey, but in my case all I had to do was present the script."

The film is about lack of communication within the family and is based on a personal experience: "When I was starting to look for a subject, my grandfather died. I realised this could be a good beginning, because it gave structure to the story. The plot wasn't too elaborate and it was easy to develop because I just had to focus on the events experienced by the family over the three days of the wake. It's nothing new; there are thousands of films with a plot based on a wedding or a funeral." But, as she points out, although there are certain echoes of her own life, the characters and situations in the film are not real. "I might have stolen a detail here and there, but the purpose was not to portray my family, although they were curious, and even nervous, to see what it was about."

Mar Coll is currently working on her second feature film, *Geni*, starring actress Nora Navas, winner of a Goya for her role in *Pa negre* (Black Bread) alongside other familiar faces from Catalan stage and screen, such as Clara Segura and Àgata Roca. The film tells the story of a married woman who faces changes in her life that alter her relationships with her family and friends. ■

Stimulating bankrobbers

Marçal Lladó (Girona, 1978) and Xavier Riembau (La Bisbal d'Empordà, 1975) will be remembered for having created a record company, Bankrobber, which is one of the most exciting labels on today's Catalan music scene. The label has just celebrated its tenth anniversary, and has been home to artists such as Mazoni, Sanjosex, El Petit de Cal Eiril, Guillamino, Els Surfing Sirles, Le Petit Ramon and others.

They met when, on Saturday evenings, they both went to the band practice of Red Orange, a group that included a certain Jaume Pla (who a little later would head up Holland Park, those creators of exquisite melodies, and years later would be known by the artistic name of Mazoni) and Miquel Abras, who also forged a successful music career. "It was in that band rehearsal space in La Bisbal d'Empordà that the story of Bankrobber began," says Xavier Riembau.

He decided to find someone he trusted and who saw promise in the group, with whom to set up the record company. Obviously, that was Marçal. "He said yes, but on the condition that first we had to find someone reliable to do the accounts," he laughs. "We chose Jordi Pi, a friend from Barcelona who had studied commerce and was also a big fan of Holland Park." The founding fathers of Bankrobber also included Ramon Ponsatí, responsible for graphics and design. "We all came from different fields, but we all share a passion for music," explains Marçal. "Xavier worked in band management, I'm a journalist and Jordi was good at business management. Meanwhile, Ramon took charge of the image and identity."

At the outset, their goals were very short-term, but they knew they had to go further than Holland Park's first record and seek out more bands. They quickly brought El Chico con la Espina en el Costado into the family, and then were bowled over by Guillamino, soon to be followed by Sanjosex, Espaldamaceta, Mazoni, Le Petit Ramon and many more.

A few months ago, they settled into a two-storey premises in Gràcia, with offices on the top floor and a spacious room on the lower floor that will be used for launches and acoustic performances. Today, every media organisation draws attention to the records brought out by this label, but it was not always that way. "At the beginning, it felt like what we said was falling on deaf ears," recalls Xavier. "Only one journalist came to the label's launch concert."

The turning point came when they got Guillamino to present his first record at the Sónar festival. The legendary British radio host John Peel was there; they didn't miss the chance to give him a copy of the album and Peel played it on his show when he got back to England.

At this time of global recession, which is even more acute in the recording industry, they know the secret to their success. "The goal has always been to make good records with music that we feel is worthwhile and that, for whatever reason, doesn't make it into the media or the right channels. Our formula is no better or worse than any other, but it is well defined: a formula in which we grow alongside the artist." ■

Jordi Joan Baños
Journalist and writer.
La Vanguardia's correspondent in New Delhi

Barcelona, as seen from New Delhi

Now and again, someone in India asks me if Barcelona is the capital of Spain. As I don't want to disappoint them, I always say yes, and they put on that "I knew it" face. The urge to be a capital has been regularly raising its head since the Middle Ages. Another question is whether contemporary Barcelona knows what it wants to be capital of. But some Indians seem sure. When you live in New Delhi, it becomes clear that Barcelona is not in the same league and doesn't need to be. In Barcelona there is no central authority with organisations that are beneficiaries (or parasites) of its body heat, like embassies or, on a larger scale, multinationals living off public contracts, or lobbyists, correspondents, etc.

One of the myths about capitals is that who you know counts for more than what you know or what you do. For that and plenty of other reasons, many prefer New York to Washington, Shanghai to Beijing or, for that matter, Mumbai to New Delhi and Barcelona to Madrid. Cities that are self-made have a spirit of their own. For them, dynamism is not an option; it is a necessity, usually accompanied by other strengths such as innovation, openness, agility and *joie de vivre*. In other words, everything that makes a terrible bedfellow for bureaucracy, hierarchy and form-filling.

However, dynamism withers if it is not nurtured and if it cannot translate into power or political influence. Barcelona cannot afford to let the necessary debate on identity smother other urgent debates that shake advanced capitalist economies awake. The Catalan capital cannot just stand there gaping; it's neither in a *cul de sac* nor at a crossroads, nor does it have the economic clout or population size to make it an indisputable point on the world map. So Barcelona is not Delhi, but nor is it Mumbai. From a qualitative, if not a quantitative

perspective, it is even superior to Mumbai and many other emerging cities in most regards. And it can continue to be so, but it must choose its challenges more carefully. This need was already felt with the Universal Forum of Cultures of 2004, an unsatisfactory offshoot of the great events of 1888, 1929 and 1992 (two expos and the Olympics). A Barcelona with empty coffers can no longer resort to the same formula to reinvent itself.

Nevertheless, Barcelona has many things in its favour. Compared to an Indian city of its size (or ten times larger), the most obvious one is the political strength and budgetary powers of the municipal authorities. It is of no surprise to Indians, who live in a federal state, that a regional level of authority sits between the city and the nation state. To a citizen of India (or Pakistan) the differences between Catalans and Castilians are not that surprising; they are perfectly acceptable. Likewise, this citizen would easily understand political, educational, health-service, cultural and linguistic autonomy because India is organised in much the same way. Moving from state to state in India usually means moving to a different official language and even a different alphabet.

This hypothetical Indian visitor to our shores – let's call him Abhishek – would find that life can be very good in Barcelona because of the beauty and personality of this attractive city with its beaches and hills, history and modernity, great climate and even better cuisine, albeit (alas!) not spicy enough; attractive, too, because of perks in the form of public services and transport, public order and cleanliness, and civic, cultural and health facilities. However, there are no real skyscrapers, so your average Indian would look at the Barcelona skyline with some disappointment. In India, buildings are demolished indiscriminately in order to unfailingly build uglier buildings in their place. "Ancient" and "old" are synonyms, clearly inferior to "new" and "modern". Walls are brought down, but the mental walls of religion and caste remain.

As Abhishek strolls around the Eixample, he may notice that Barcelona has an official language that is not Spanish, but this won't surprise him much: rupee notes are written in sixteen languages and ten alphabets. He'd be disappointed that so few people speak good English. It's true that Catalan is much stronger in Barcelona than Kannada in Bangalore or

Previous page, left to right: a family originally from the Punjab, now settled in Badalona, walk through the Forum, April 2009; the Dance of the Swords at the Harvest Festival, a Sikh celebration staged in the Raval district on 13 April. This page, left to right: the Sikh Harvest Festival; and a group of young people from the Indo-Pakistan community play kabadi, the signature sport of the Punjab, in Espanya Industrial Park (March 2008).

© Eva Parey

Marathi in Mumbai (also official languages). Mumbai is happy to be the capital of Hindi communications and cinema (Bollywood). But New Delhi scrupulously respects the right of Tamils to live their lives in Tamil and of Bengalis to live in Bengali, for example.

Our friend has come to Barcelona because, although he only discovered at the last minute that the capital is a different city where he may not have to stop over if flight connections permit, Spain has never had so much visibility in India as it has in the last five years. If, despite the financial crisis, the Spain brand holds up, the Barcelona brand will continue to bubble up to the surface. Like tens of millions of other Indians, Abhishek has seen the film *Zindagi Na Milegi Dobara*, last year's big Bollywood hit, shot in Barcelona, the Empordà coast, Bunyol and Pamplona. Abhishek is delighted that, just like in the cinema, Barcelona is a showcase for the Mediterranean, with an appealing blend of *fiesta*, culture, shows and cuisine.

When I was living in Lisbon, the first thing that would surprise me on landing in Barcelona was the vitality and the noise. Over the years, that vivacity became more intense, accompanied by a wave of immigration almost always from warmer, more colourful climes with spicier food. Now the statistics are telling us that the trend has been reversed. So Abhishek will notice the diversity of ethnic groups and nationalities, but he won't be surprised by the lack of real integration, despite the "strange" discourse about the racial mix.

It's true that, for a couple of years now, coming back to Barcelona has been less and less uplifting, if not to say depressing. Last Christmas, the uncertainty and despondency on the city streets were palpable. We were never "the best city in the world", but nor are we about to pale into insignificance. Abhishek, who must have the memory of corruption and squandering surrounding the 2010 Commonwealth Games in Delhi still fresh in his mind, would be pleasantly surprised by the urban transformation that took place for the Olympic Games and 2004 Universal Forum of Cultures, and how it was integrated into the city.

In mid-2008 it felt like everyone was walking on tiptoes. And it's hard to cover much ground that way. When Zapatero said that we had overtaken Italy and would soon pass France, it looked like he was clamouring for the current internal

devaluation. It now seems that many educated young people who could stand on their own two feet have no choice but to pack up and leave for Germany or Canada. The Barcelona that turned its back on the sea for so long has now become an extension of the beach all the way up to the Gran Via, a place that destroys qualified jobs and creates McJobs for anyone who wants. At first glance, it appears that we are now Brazil (getting poorer but with football, beaches and the best *fiestas*), and that Brazil is what we once were. But don't worry; Brazil and Argentina are also starting to tiptoe. And the Indian government has its fingers crossed.

However, there is a fundamental and paradoxical difference between the Indian visitor and his Barcelona hosts. Some things are a matter of opinion; others are not. For example, life expectancy for a Catalan woman is 15 years more than for an Indian woman and she gets very many more years of schooling. But for the Indian, the future holds promise and he looks to it with the enthusiasm of one who is in no doubt that it will be better than the present. The citizen of Barcelona no longer does this.

Last summer in Mumbai, I was lucky enough to follow the Catalan human pyramid group, the Castellers de Vilafranca, with their local version, the govindas. It was fascinating to see how the same phenomenon had evolved independently in two very distant societies and sets of values. The govindas were all boys, poor but impassioned... their pyramids went up as fast as they fell down.

The Vilafranca group still manage to build their pyramids one-storey higher than the Indians, but what is really interesting is how they represented a completely different and, in my view, enviable society: a community of men and women, boys and girls, lads and lasses of different backgrounds, jobs and social classes – democracy in motion. The mayor was just one of the group, doing his bit, letting his neighbours literally walk all over him! In this India that is fragmented by so many different prejudices, that is literally political fiction. If our cohesiveness can stand up to the battering of this crisis and become stronger for it, Barcelona will continue upwards for a long time to come. It is the Indian model that must follow ours more closely. If instead we let our model be swallowed up by the depths of India, we will lose everything. ■

Barcelona wiki

Before the existence of the welfare state, people had support networks that took a variety of forms. Workers' cooperatives, parish or anarchist-run schools, mutual health societies, Catholic care homes, pawnshops, non-denominational or religious choral associations: in 19th-century Barcelona they all formed a social network that was gradually replaced by the welfare state. Social democracy provided citizens with a public health and school system and allocated a budget to the arts.

We are at a worrying crossroads. With each day that passes the so-called welfare state loses more layers. The old assumption that a provident superstructure funded by our taxes will come to our aid in times of need is fading. However, new forms of interaction and cooperation are emerging, often thanks to the immediate connectivity provided by information technology. Online social networks have pushed the internet out into the meeting places, opening up new channels of cooperation from wiki platforms.

The internet connects people who don't know each other but who could make up for shortfalls. This is about spreading reciprocity. And that is the purpose of BarcelonaActua, an online platform developed by Laia Serrano, which links up people with different needs, be they care- or arts-related. Cooperation strengthens relationships that already exist in the real world and creates new ones; relationships that are not relegated to the virtual world but translate into new, face-to-face

encounters, into exchanges and collaborations that bear fruit and broaden the network of people. This is the *raison d'être* of Lost & Found, a market for unused essential items, which opts for exchange in a world that will be increasingly governed by a reduction in irresponsible consumption, re-use of objects and recycling. Cultural activities will look for ever more imaginative channels, such as the Wikiartmap, Verkami and Fònics 2.0 initiatives, that work not because of financial strategies but thanks to the voluntary collaboration of their participants.

The "Barcelona wiki" section, coordinated and written by Ada Castells, maps out the new forms of collaboration that are emerging in the city thanks to the internet. Whilst the old structures collapse, new ones are created that are much lighter and more decentralised. There are undoubtedly many more that we haven't detected or that are germinating at this very moment. Nevertheless, we can be certain that the city's fabric will be rewoven with these invisible and somehow seamless layers.

The old distinction made by the 20th-century Catalan writer Josep Pla, who used to say that in this world we have friends, acquaintances and people we greet, remains totally relevant in the digital world, but it will also become much more dynamic over time. Someone you greet can quickly become an acquaintance and an acquaintance can turn into a friend. ■

© Albert Armengol

© BarcelonaActua

Free guided tour, courtesy of BarcelonaActua, of the exhibition "Ferran Adrià and El Bulli: Risk, Freedom and Creativity", at the Palau Robert until February 2013. Previous page: a book-exchange gathering organised by BarcelonaActua in a bar in Eixample in May.

Ada Castells
Journalist

BarcelonaActua: experiencing solidarity

If there's one benefit of wiki communities, it's that they can start up with a tiny budget and grow spectacularly in a very short time. It's all about having a good idea and carrying it through at the right moment. Economist Laia Serrano (born in Barcelona in 1973) had one: to set up a solidarity network in which the people of Barcelona could give their time, work, activities and objects they no longer used.

We've met up with her to hear her story. "It all started in late December 2010 when, on a RAC1 radio programme, the show's host Jordi Basté posed the question: what would we not be doing that Christmas because of the recession?" says Serrano. Lots of people rang in with moving stories about losing their jobs, about the lack of presents and about loneliness, until one woman rang offering someone her home. That made me think that we all have a latent sense of solidarity and when it's made easy for us, we bring it out. I could see that it would be a good idea to connect the new enlightened poor – in other words, all of us – through new technologies."

And that's how BarcelonaActua came about, officially launched on 30 October 2011. From the outset, Laia Serrano (who spent 11 years working in Codorniu's marketing department and four months as a volunteer in Cali, Colombia) was very clear that the keystone to all this was to link up the world of solidarity with the world of communications. Thus, she built the BarcelonaActua platform on three pillars: putting people with needs and people with something to offer in touch with each other; creating a community that is not only virtual but also face-to-face; and raising awareness of our social reality.

Since then, the platform has been creating contacts between people who have basic needs that must be covered, charitable people and lonely people, and every city has many of those. "We're all in the same boat and we can all go through any of these three situations at different times in our lives. There are no beneficiaries or volunteers; whoever gives now may receive tomorrow and vice versa," explains Serrano. And she has plenty of examples to illustrate this: "One girl donated a piano that ended up in a school in the Besòs district; it was really touching to see how happy the children were to get it. We were also contacted by a guy who helped out with homeless people and he got 42 sleeping bags and

15 blankets in record time, just as the cold snap arrived. People really want to help, but they must be asked for very specific things and it needs to be made easy for them."

Laia Serrano knows that the key is to generate trust, and this is one of the reasons behind the face-to-face meetings, such as the ones held in the Raval or when members met up to swap clothing in the garage of one of the BarcelonaActua activists, a widow who was alone and looking to meet other ladies like herself. "It has changed her life and now they're a tireless group of women," says Serrano. "I believe that proximity is essential for shifting the virtual world into the real world. That's why we've restricted ourselves to Barcelona. We've been in touch with the people at the Banc del Temps [Time Bank], who are even more on top of the issue of proximity because they are organised by district, so that way we can also spread their initiatives."

The website is very user-friendly and it takes just a few seconds to sign up. You then have to select your area of interest: work, leisure, household goods, clothing, teaching, company, advice, arts, electronics and others. Serrano believes that the arts area is very important because it helps members to get involved with a range of activities that they themselves suggest. The day this article was being penned, Agustí had discovered an Irish pub near the Sagrada Família where they had live music and he suggested a visit. Within a few days, he had willing companions. Meanwhile, Susanna was offering tablets to strengthen fingernails and hair "to someone who really needs it" and Jordi proposed swapping clothes for shoes, while Xavier looked for a cheap rental flat because he was out of a job.

Bearing all this in mind, of course, there is one question that must be asked of Laia Serrano: how do you earn a living? "I don't. We're in the initial stages. We've made it. And now we have to go and get funding, with all these successful experiences that we have behind us. There are Catalan companies out there that have strong links with Barcelona and that want to demonstrate their social responsibility." The platform's slogan is *Tots per tots a la ciutat* (All for all in the city). There's no doubt that through this network, this "all" that we all wish for is gradually becoming a reality. ■

Lost & Found

Lost & Found is a fair that promotes contact between people who don't know each other. Max Porta, one of the driving forces behind the project, together with his colleague Diego Albanell, explains that the idea flowered from conversations around the coffee machine: "We had seen similar initiatives outside Barcelona and we felt that the city lacked interactive public spaces where people could sell or swap household objects." It is a quarterly fair, providing private individuals with a space where they can display and sell domestic items, from clothes to books and anything else that could be given a new lease of life in someone else's hands. The purpose of Lost & Found is to give unused, basic objects a second chance; objects we don't want to throw away but that we'd be happy to know someone else is putting to good use.

If we look for similar types of markets in other countries, we can find the garage sales so popular in the US and in the Netherlands. Queen's Day in Amsterdam is one of the events that inspired this project: once a year, people stake out a piece of land and put their name on it and the next day they occupy the space for selling. With these different examples in mind, Porta and Albanell created their own model.

Lost & Found is an event that was born and has grown under the umbrella of social networks. The spirit of collaboration that permeates its modus operandi simply consists of translating relationships that began as virtual contacts into reality.

Eight events have already been held since 2007. It took time to hit on the right model, but in the end they did so thanks to the internet. "The internet helped a lot of people get in touch with us, because we couldn't create a conventional advertising campaign. The turning point came when we got on to Facebook, where we now have more than 5,000 friends and fans," explains Max Porta.

Dissemination through networks allowed them to expand their base of contacts. They began with 60 stalls the first year and they are predicting 350 for June of this year, and that's only because there simply is not room for more. The sale is held on the concourse of the Estació de França train station in winter and on the beach at Barceloneta in the summer. "People have to sign up to the website. You fill in a registration

form and reserve a market stall for 30 euros. Each stall is four square metres. There is self-selection. You have to offer something that sets you apart."

Lost & Found is a market for private individuals. Shops are not permitted. "Before allocating a stall, we ask for a description of the objects that will be brought. Arts and crafts are not permitted, because then we would be competing with the craft markets in the area. Otherwise, this would just be full of craft stalls," points out Diego Albanell.

However, Lost & Found is not just a newfangled version of a flea market. The project has several different facets to it. The first and most obvious is the market, held every three months to create a Sunday meeting place, with a party, music and dancing, widening the range of entertainment on offer in the city on a Sunday. The fun aspect is inseparable from the commercial side. The DJ group 2nd Hand DeeJays provides an eclectic repertoire of music: Jamaican, jazz, soul, styles that in some way are a musical reflection of the types of product found in the market.

One of the aims of Lost & Found is to promote a sustainable way of acquiring material goods. Its philosophy can be summarised as the three Rs: reuse objects, reduce consumption and recycle. Lost & Found has gradually forged its own identity, based on a vintage feel that is evident in its posters, designed by Guillem Pericay: they ooze a kind of festive humour. The founders of this quarterly get-together are very aware that vintage is cool and attracts people. They also know that vintage is still associated with glamour, but soon enough it will serve to disguise the poverty that may be just around the corner. We'll be recycling old things and calling them antique. ■

Wikiartmap: putting art on the map

Maite Oliva, the driving force behind Wikiartmap, tells us that it all began three years ago when she was curating a series of open-air photography exhibitions and realised that there was no tool for disseminating the creative work that is shown in public spaces. That tool is now the newly-launched Wikiartmap. But it is more than that. “It’s a global platform where people can advise and enter content to put on the map any information relating to art, creativity and historic and cultural heritage that is accessible and outdoors,” explains Oliva.

This young lady from Figueres has taken Wikipedia and Google as her reference points “because of their vision when creating new tools that other people can then use to develop other applications”. That is precisely what she has done, using Google maps and texts from the free online encyclopaedia.

Her project was always intended to be global. “If the tools allow it, why limit it? There were already maps for specific organisations, but this project wants to go much further, with an international reach and dynamic content.” The platform will soon be accessible in six languages: Catalan, Spanish, French, English, Italian and Portuguese.

Oliva is well aware that this is a collective effort and she emphasises that she and her team have only laid the first stone of a project that will grow through everyone’s contributions. “I think it will be useful for helping artists to spread their work. We also provide statistics that can be useful to various organisations and players on the arts scene. It will also help to spread heritage. All the tools can be freely used by any user.”

Wikiartmap is on social networks such as Facebook, Twitter and Google+, and it will also work on its own social network to allow users to share and follow content or to illustrate their own blogs with maps. Everyone is invited to take part in constructing this art dictionary: the developers point out that “it doesn’t have to be perfect; it’s about wanting to describe our cultural heritage that is there for everyone”. However, neutrality is advised, although we all know that in this domain “what is crucial for some is questionable for others”.

Oliva was always very clear about this aspect of free use of her project and she insists that “the authorities must support open content”. Wikiartmap is a tool that is operated under a Creative Commons licence and incorporates and

© Albert Armengol

A Wikiartmap user consults the service on his digital tablet in the area near CaixaForum. Previous page: a poster for this summer’s edition of the Lost & Found fair.

restructures existing content from Wikipedia and its Catalan language version, Viquipèdia. It also allows users to add new content, referencing them on the map and cross-referencing them. To make the tool a really good source of information, a mechanism has been created to review the content suggested by users.

Various categories have been created to help navigate all this information, and they give an idea of the project’s scale: architecture, sculpture, wallcovering, sketch, sound creation, festivals, urban exhibitions, etc. The contents are located on the map and the user can search by place, genre or keyword. The map always displays 100 entries ordered by popularity, never by any quality criteria. The information files open up on the map itself so that the user never loses the location.

To give an example: if you want to know where all of Gaudí’s works in Barcelona and its surrounding areas are, you can either click on the map, enter the architect’s surname or type in *modernisme*. The information that comes up will be pictures and texts that already exist online, but you will have come to it via a different route. In other words, this is not an encyclopaedia compiled for specialists; its basic purpose is to disseminate and provide access to these contents. Its dynamic structure also makes it a useful tool for finding out about the latest artistic events, even if they are ephemeral, like exhibitions or happenings.

The initiative was publicised this spring at the Santa Mònica Arts Centre in Barcelona and is supported by the Spanish Ministry of Culture, Girona Provincial Government, the Girona Costa Brava Tourist Board, Figueres Town Council and the Pyrenees-Mediterranean Euroregion. In order to continue to move forward it is working to secure the support of private partners who see opportunities in the tourism and arts industry. ■

Verkami: tailor-made creativity

In December 2010 the Sala family received the gift of a good idea: to create a platform to provide financial support for artistic creativity. Joan, a trained biologist, and his two sons – Jonàs, a physicist, and Adrià, an art historian – pooled their varied knowledge and rolled up their sleeves. They were united by one thing: all three are passionate about creativity.

And thus Verkami was born, inspired by the Kickstarter platform that was developed in the United States a year and a half previously. The Sala family's idea was to transport this initiative. "There was nothing similar in Europe or in South America, and it all started with our own desire to shoot a short film for which we needed funding," recalls the elder of the sons, Jonàs Sala.

At the time of writing, 280 projects have been funded, with a 72% success rate, and Verkami's home page proclaims an ambitious initiative: to fund the newspaper *El Pùblico* with 30,000 euros. A sum of 14,000 euros has already been secured with 25 days remaining for making donations. That is how it works: people pitch their project and have a 40-day deadline to get the money they need from user donations. The creator has to come up with a way of giving them something in return and this is where the most original ideas emerge: "One group

even offered to play at your wedding if you gave them a sum of money to fund their first record," says Jonàs Sala.

For the initiative to be successful, the elder of the Salas believes that it is essential to "know how to get your idea across and address your potential audience, bearing in mind that they are not moneyed people who do it for philanthropic reasons; they are consumers like us, who want to see works that interest them. People don't pay more for a DVD or for a book, especially if they haven't been made yet. You have to know how to convey trust and understand that, because you are cutting out the middlemen, you can offer your products at a better price." Another piece of good advice is to pay attention to the communication aspect and to use every possible channel, both social networking and blogs. "Crowd-funding is a good tool, but it demands a bit more from creators, and that is dissemination. Some of them are not used to it," says Sala.

Someone who is used to it is the poet *Silvia Bel*, who has just published her new book with funds secured through Verkami. She is full of praise for the experience. "I wanted to bring out my second book of poems accompanied by the music of Clara Peya, but including a CD in a book makes it

© Pere Virgili

Lleida-born musician Jordi Gasion launched the fourth Music Festival on Plaça del Comerç, Sant Andreu, in December 2011. This edition of the festival was funded via Verkami. On the left: poet Silvia Bel with the book she has published thanks to financial support received through Verkami.

The strength of micro patronage is that participants directly support the artists.

very expensive. The publishers couldn't cover the cost. In the end, I found a way: by putting it in QR codes. But of course the expensive part was the recording. And it was then that I decided to use Verkami to pay the whole multimedia part of the project. The whole experience was very enriching and it really made the project grow, above all because it was a way of beginning to disseminate the book. Day by day you can see how the donations from sponsors continue to grow – I call them my angels – and it is very stimulating to feel that they believe in it, are excited about it and want to support it.”

But Bel has also been very conscious of the work involved. “Getting people excited about a project like this also carries a great responsibility and commitment. I now feel like I'm engaged to be married to 80 little angels. It is they who have given me wings. They and the publishing house, whom I thank for the freedom and absolute trust they have given me to carry out the musical and videoclip part. I think I've put in nearly a hundred acknowledgements to different people in the book. I hope I haven't left anyone out!”

This poet now has direct experience of the world of crowd-funding and warns that “the Ministry of Culture wants to *regulate* micro patronage. I think they're mistaken. The

strength of micro patronage lies in the fact that whoever does it feels that they are directly helping the artist, without any middlemen or regulations to follow. I don't know how long this system will last. Obviously, people cannot and should not have to finance every project that comes up ad *infinitum*, especially because we pay taxes. All I hope is that it doesn't end up becoming a political tool. If we reach a ceiling, we'll find a way of turning it into something else! I think that artists have led the way.”

Because of this, the multimedia book *Fila india enfora* (Outside Single File), along with hundreds of other initiatives, is now a reality. ■

The Saló del Tinell was the rehearsal venue for a project focusing on music from the Spanish Renaissance and Italian Baroque, organised by Fònics. The concert took place on 11 February at Pedralbes Monastery.

© Fònics 2.0

Fònics 2.0: united by music

Fònics 2.0 describes itself as a dynamic music group that selects its performers through the internet. Its first project was to stage Britten's *A Ceremony of Carols*, a concert that was held on 20 February last year at the Palau Falguera in Sant Feliu de Llobregat, with a choir of 18 young women selected in auditions publicised on the internet. The initiative was developed by the current director of Fònics 2.0, Lluís Vilamajó, who works with his other team members, Alba Carbó, Mireia Font and Laia Santanach.

The platform secures the resources it needs for its projects through exchanges. Neither Fònics 2.0, nor the members of the organisation, nor the participating musicians get any financial gain from the activities. For example, for one project relating to the Spanish Renaissance and Italian Baroque, an agreement was reached with the Museu d'Història de Barcelona (Museum of History of Barcelona, or MUHBA) by which Fònics 2.0 would offer a concert in the museum if MUHBA provided a rehearsal space for the programme.

Santanach explains what prompted them to start up an initiative that has no equivalent anywhere else. "We wanted to make music in a group, but not just any old way. We wanted to work with people who were 100% involved, who would come to rehearsals with an in-depth knowledge of the repertoire and want to really engage with the group performance work. It is very difficult to create a group of musicians with this level of commitment; that's why we looked at different ways of achieving it. We decided to go for projects that use the internet to put out the call for musicians. The internet notification lets everyone know what is expected of them, what the repertoire is and the dates, so everyone can decide whether or not to take part. At the auditions, the director can see if the musicians have taken the commitment seriously and can observe their attitudes and aptitudes."

The cost of a wiki-based initiative does not tend to be very high, but it does require considerable drive and many hours. Santanach recalls how, once they had decided on the idea, the real work began of turning it into a reality. "It's normally a case of 'he who pays the piper calls the tune'. If you want free rein over the what, where, when and how, you are either wealthy and you pay for it yourself or you decide that no-one pays, which is what we've done. We work on a quid pro quo

basis and that gives us a lot of freedom." For Santanach, the most exciting project to date was the Britten one, because it was the first and they had no idea what response to expect. They got the pianist Josep Surinyac onboard and "more people signed up for the auditions than we expected; people of very high quality," he says. "Everyone got very involved in the process and the atmosphere was amazing. The musicians that took part valued the experience very highly and the concert was highly acclaimed by audiences."

This success was repeated with a project based on music of the Spanish Renaissance and Italian Baroque last February. "For me, it was a big step forward in two ways. Firstly, because of the collaboration and level of understanding with the people at MUHBA, who let us rehearse and give a concert in some of the city's most incredible spaces, like the medieval Saló del Tinell, the Picasso Museum and the Monastery of Pedralbes. Secondly, because of the huge number of people involved: from the 90 people who signed up for the auditions to cover 27 places, to all the private individuals who have offered spaces in which to carry out the projects, and the big audiences that have come to see us."

As with any project based on cooperation, there are many ways of getting involved. Santanach mentions that some people "loaned their dining rooms for small-group rehearsals". Others have helped with historical research, with photographs and with publicity. The performer explains that these exchanges and working with the people involved in the different projects have taught her a great deal about many different subjects.

The fact that Fònics 2.0 is an internet-based project is one of the key factors in its success: "Information technology allows a small group like ours to organise projects, coordinate them, put out a call for people, promote exchanges and develop word-of-mouth communication very quickly. Otherwise, we would have to invest much more time and energy in each project and it would take us a lot longer to get Fònics known by potential participants." We look forward to the next production. ■

Sergi Doria

Banys de mar

Paco Villar

Barcelona City Council

Barcelona 2011

214 pages

In 1989, Paco Villar began to delve into Barcelona's stories with his articles in *El Periódico* newspaper about the Casino de l'Arrabassada, l'Avinguda de la Llum, the Café de Marsella and its absinthe legend, and the old cafés. The journalistic seed yielded its fruits over a decade, in what has become a reference work: *Historia y leyenda del Barrio Chino* [History and Legend of Barcelona's Red-Light District]. A meticulous researcher, Villar spent another ten years on *La ciutat del cafés* (1750-1880) [The City of Cafés], the first instalment on the smoke-filled meeting places where city folk socialised.

In *Banys de mar* [Sea Bathing], our chronicler evokes the morning of 22 November 1990: machines demolished the Sant Miquel Baths, the last vestige of our spa heritage. The Sant Miquel Baths' competitors had all already "fallen". At Els Orientals baths, some 30 women clung to the railings, but the police unceremoniously removed them. It was not a good day for bathing: it looked like rain, and as machines razed El Astillero baths and two adjacent restaurants, the ensuing shower left silence, debris and puddles in its wake.

The battle for the beach had begun by the end of the 18th century, when hygienists did away with the puritanical decree which stated that sea bathing was

bad for our physical, and especially, moral health. Young indienne-trade workers, most of them from the Maresme area, began to take dips in the small cove known as l'Olla next to Passeig de la Lanterna and on Sant Bertran beach, from Santa Madrona to the foot of Montjuïc. This was the site where the first public baths were opened in 1800. Five years later, the governor of Barcelona, the Marquis of Vallesantoro, permitted women to bathe; limited, of course, to feet and ankles "and no other nudity, as this would lead to outrage".

The difficult balance between social rituals and the prevailing morality would govern bathing in a city that was growing ever more aware of its Mediterranean nature. Forced to choose between the Apollonian and the Dionysian, the citizens of Barcelona went for the latter. During the mid-19th century, magazines such as *Un Tros de Paper*, *Barcelona Cómica*, *Lo Nunci* or *La Tomasa* chose beach scenes for their front pages: plump bathers stuffed into textile garb and paraphernalia. The 1857 Municipal Bylaws regulated bathing customs, and la Barceloneta won out over Sant Bertran; extending the port and constructing the breakwater brought the demise of that primitive beach.

Water really flourished in the last three decades of the 19th century: Els

Orientals, La Deliciosa and El Astillero opened, and hygiene guides, such as Dr Bataller's, "to make the most of sea bathing", were all the rage. The 20th century saw the advent of sports – regattas, rowing, sailing, swimming – and the Club Natació Barcelona swimming club was founded in 1907. The end of the *belle époque* gave rise to functionality for women's bathing suits and the opening of the Sant Sebastià baths in 1928 saw the dream of having a worthy spa come true. The beach was a social reality, although in 1930 the prohibition of "La Reina dels Banys de Barcelona" (Barcelona's Queen of the Baths), sponsored by the *Imatges* weekly, put paid to Sant Sebastià's aspirations of emulating Deauville. In Josep Maria Planes' opinion, this thwarted undertaking did the city a great service: "It revealed how a grotesquely medieval minority continued to decide the fate of a capital city which had just organised an Exhibition that had garnered worldwide admiration." *Banys de mar*, by Paco Villar, gives us another take on the biography of a city which, while it perhaps once walked the tightrope between cosmopolitanism and tradition, now swings, in precarious balance, between its traditional roots and the politically correct progressivism promoted by the Barcelona tourist brand. ■

Sergi Doria

Barcelona balla

Ferran Aisa

Editorial Base and Barcelona City Council

Barcelona 2011

347 pages

A glance at the list of shows staged between the 1930s and 1980s clearly shows that Barcelona has always loved dancing. Ferran Aisa learnt the foxtrot, swing, boleros and boogie-boogie with his parents, both regulars at the Rialto in Ronda de Sant Pau, where his uncle Fernando was the maître d'. They also danced around the radio in the dining room at home. At the age of 15, the author of *Barcelona balla* (Barcelona Dances) got his first job in a company that set up sound systems for theatres and marquees used for dancing, while his second was in an agency that did bookkeeping for restaurants and cabarets. This was how he met Oriol Regàs, the brains behind Bocaccio, and Vicenta, the founder of El Molino. He recalls how, while he waited for them to prepare the bookkeeping papers, "I used to sip a soft drink at the bar, enjoying the evening's show in the famous music hall on Paral·lel."

Barcelona has been dancing ever since the 18th century in the Santa Creu theatre and in the city's small aristocratic palaces. In his *Calaix de sastre* [Catch-all] diary, the Baron of Maldà recalls the first waltz by Strauss ever performed in Barcelona for the Marchioness of Aguilar to dance to, and the Liceu held its first masked ball in February 1848. Popular festivities burst onto the scene

in La Patcada on carrer de les Tàpies. Societies organising public dances abounded, such as Romea, Odeón, La Fraternitat and Terpsícore. Montjuïc mountain was not merely a fearsome castle; soldiers chased maids at la Font Trobada fountain and El Gurugú leisure area, while in the Tívoli and Camps Elisis gardens the town band and Cors de Clavé choir performed Wagner's *Tannhäuser*. The 20th century belonged to Paral·lel: art nests, erotic shows and dancing cafes. Aisa does the rounds of "Barcelona's Broadway": Café Español, Arnau, El Molino, Olympia, Chicago, Las Delicias (subsequently Talía), Cádiz, Apolo, Nuevo Pabellón Soriano, Cómico and so on. The '20s and '30s brought the rhythm of jazz, Charlestons, foxtrots and tango; budding dancers learnt steps with taxi-girls and showed their moves in dance marathons.

Post-Civil War rigid national Catholic morality did not keep dancers down: orchestras reassembled and dance schools pressed on. Aisa notes that on 13 March 1939 the Demon's Jazz orchestra performed Hollywood musical hits at Barcelona's Teatre Circ: American swing versus "imperial" hymns. Dance halls abounded in the city again. On Sunday afternoons, crooners such as Antonio Machín, Jorge Sepúlveda and Rina Celi

helped revellers forget the dreary hardship of rationing. In the '50s, Carmen de Lirio opened Bolero, the first nightclub, and the Bikini discotheque opened on a scantily populated Avinguda Diagonal.

It is a graphically impressive book with occasional misprints, such as mutating the flamenco singer Angelillo into Angiolillo, Antonio Cánovas's murderer. Typos aside, Aisa's utmost documentary rigour shows that decades of Franco's dictatorship never managed to quash Barcelona's nightlife or dancing spirit. After the liberation of the '60s and the erotic and festive-tinged transition to democracy came a lull, when many venues for sentimental education were closed down. Decibel-heavy mega nightclubs and after-hours bars came to the fore: "Night-time recreational facilities often clashed with the authorities over noise, public order issues and the lack of soundproofing and safety in such venues," says Aisa. The historian concludes that very few dance halls remain and a great many discos have been revamped as concert halls, but the dance bug lives on in dance schools and in local fiestas organised on social media. There is still huge demand for concerts because, sooner or later, music makes you want to dance. ■

Marc Piquer

Vides privades de la Barcelona burgesa

Lluís Permanyer

Angle Editorial
Barcelona 2011
272 pages

In one of the over 200 photos in *Vides privades de la Barcelona burgesa* [Private Lives of Barcelona's Middle Class], renowned photographer Pau Audouard immortalises the chocolate industrialist, Antoni Amatller – himself an accomplished photographer – having lunch with his daughter Teresa, with one maid waiting on them and another looking on, in the lavish dining room of the house on Passeig de Gràcia, designed by Puig i Cadafalch, which bears the family name. A second photo shows the same characters being borne across the Egyptian desert on a pleasure trip which very few could afford.

Most of these photos, taken from private collections, reveal how wealthy families, regardless of how deeply committed they may have been politically and socially, lived out their lives (including their whims) with a very marked class consciousness. This schism was probably further accentuated when the walls were demolished: the mental distance already existing between them and those who toiled in hardship was compounded by a physical separation. It is true that the middle class had hardly borne the brunt of a stifling life in one of Europe's most densely populated and unhealthiest cities, but even so, it did all the groundwork, as it goes without saying, there was a lot to be gained. It knew that there would be 200,000 hectares to exploit or, in other words, a new city would be there to welcome it with open arms. The opportunity was far too good to be missed.

The outcome is basically what is explained, very pleasantly so, throughout this book, which uncovers certain aspects of private life, deeply rooted customs, the

odd eccentricity and some unexpected apparitions (or is the vision of Pau Casals with a cigar in one hand and a tennis racket in the other not an oddity?).

In another recent book, published for the 150th anniversary of the Cerdà Plan, Lluís Permanyer, Barcelona journalist, writer and chronicler, did not mince words in his appraisal of the role of the middle class during the selection process of the plan for Barcelona's Eixample district. As he tells us, the aforementioned class had received the engineer's proposal with utmost disdain, citing aesthetic and city planning needs, some verging on the absurd. However, their true concern lay in the fact that the egalitarianism championed by a utopian socialist like Cerdà, determined to prioritise the quality of life of all citizens, might impinge upon their speculation plans.

At the time when *Vides privades de la Barcelona burgesa* picks up, nobody was arguing against a reform which, while it utterly failed to take Cerdà's more visionary ideas into account, at least managed to preserve one of the territory's good things: it did not and never would resemble la Bonanova. A plethora of mansions and small palaces were built, albeit alongside modest rented housing, the occasional industry and numerous shops. Interaction between unequal citizens was therefore inevitable, and in all likelihood nurtured the desire for a place zealously reserved for friends and family: the house. This was greatly facilitated by the advent of a movement, *modernisme*, which spawned the construction of brand-new buildings, decorated according to the burgeoning trends. Perman-

yer cites the examples of the so-called gallery and the doorway.

If l'Eixample (like la Rambla), its avenues – particularly Passeig de Gràcia – and the pompous facades designed by renowned professionals, were ideal in that they afforded the middle class public exposure and enabled them to act as such (lapsing, if necessary, into the Spanish tongue in on-the-street conversations, or showing off the mistress at the opera), the private setting became the best possible scenario for acting out rituals which were obligatory for that class (hiring wet nurses, receiving guests in the living room or having a piano, which was not necessarily used) and their religious morality (sending auntie off to chaperone young lovers or inviting a poor person to Christmas dinner).

Hence, good breeding prevailed indoors, although certain concessions were made in many homes. For simple entertainment – as being rich did not spare one from boredom – the ladies and gentlemen staged plays suitable only for friends and family, and often organised fancy-dress balls or, more sporadically, spiritualism sessions.

However, rather than conjecture on what awaited them in the afterlife, their concern focused more on whether their status would be maintained on reaching that final destination. So much so that *La Vanguardia*, as Permanyer reminds us, became the daily newspaper “one had to die in”: for years, death notices, the larger the better, commanded the newspaper's front pages, relegating the real front-page news to the fifth or seventh pages. ■

Sebastià Alzamora

Inner insight

For the Magic Watermelon

The first few times, he didn't attach much importance to it. It had just happened that, instead of getting off at Fontana as he usually did, he had got off at the station before or one or two stations after. On these occasions, he mentally scolded himself for always having his head in the clouds. So engrossed, so lost in his thoughts, as Muriel had told him a thousand times. He started to get more concerned the day he looked up from some papers he was carrying and realised that he had arrived at Poble Sec station. So he had taken line 3 in the opposite direction! That constituted a major lapse of concentration. He alighted from the carriage, crossed over to the other side and started waiting for the next metro train, promising himself that from now on he would pay a little more attention to what he was doing.

But the very next day he really did get a shock when he opened his eyes (for once he had found a free seat and had half dozed off, rocked by the gentle jolts of the train) and found himself at Urquinaona station. Line 4? That was beyond the pale: where had he gone to take the metro? Seeing how scatterbrained he really was began to fill him with anxiety, and again he promised himself firmly that nothing like that would happen again. But it did, and in the following days he turned up at stations on line 2 (Sant Antoni: he had to get out onto the street and have a coffee at the Tres Tombs cafe to get over the shock), on line 4 (once he got to Joanic and a lady looked at him scornfully when he asked her if this was Fontana) and even on line 5, which he thought was a line that was not in operation. He never managed to get to his destination on time, and he had noticed the unequivocal looks of disapproval.

He was embarrassed about mentioning his problem, but in the end he decided to tell his friend Albert, the nihilist.

"It sounds like a case of disorientation," said Albert. "It probably has something to do with that thing with your eyes."

"My eyes?" he said. "What's wrong with my eyes?"

Albert looked at him in surprise, spreading his hands as though to say "Oh, come on!"

"What do you think is wrong?" he replied, incredulously. "They've turned inwards, that's what's wrong. The pupils go back into your eye sockets, so your eyes are left white, not looking at anything. It's a bit revolting and quite scary."

He remained silent. Albert sensed his despair.

"Had you really not realised? Had no-one ever told you?"

"So what can I do?" he finally asked, in a murmur.

Albert shrugged.

"I don't know," he sighed. "Try taking the bus. Or walk; it's much healthier."

He spent three days looking in the mirror, waiting for his eyes to turn inwards, but he didn't see anything unusual. He no longer knew what to think, so he consulted Alfred, who was not as close a friend as Albert, but who did have the advantage of not being a nihilist.

"Look, it was about time someone told you, man," pronounced Alfred, trying to keep his composure. "That thing you do with your eyes is unbelievable."

"But I don't do anything with them!" he protested.

"They go wide open and completely white, as though they'd been pricked with a pin," explained Alfred. "It's hideous, really!"

He swallowed and asked how long Alfred remembered his eyes doing that thing.

"Oh, I'd say I've always known you to do it," he answered with certainty. "Actually, I've more or less got used to it, but some people find it very hard to take. Why do you think Muriel left you?"

He tried to respond, but he felt overwhelmed and couldn't articulate a single word.

Alfred went on: "She loved you, she really did. Until one evening, I think it was around Christmas, she was crying at the bar of the club and she told me that she had tried to reason with you a thousand times about not turning your eyes inwards. And it had all been in vain. She said she just couldn't go on like this... I'm sorry, man."

There followed a frenetic series of consultations. He talked to Armand, to Abel, to Antonia and to Amanda. They all corroborated the white eyes phenomenon and someone called Eudald was even tactless enough to talk to him about eyeballs, a term that was really hard to swallow. Finally, tired of looking at himself in the mirror until he fell asleep without any conclusive evidence, he went to see his mother.

"Son, we've always loved you just the way you are," she said in a shaky voice. "But your poor father was always saddened by that thing with your eyes. Even when he was in the hospital bed, just before he died, he asked me..."

He left his parents' house depressed, and set off for the line 3 station to make his way to Fontana. He was not surprised when, after getting on the train, he found himself far from his intended destination, in the middle of Mar Bella beach. A group of children were playing ball and a gay couple were stretched out on the sand, undressed, under a sky covered in low cloud. And then he saw her. She was walking alone along the shoreline, with her trouser legs turned up and that white blouse she used to wear when she was in a really good mood.

"Muriel!" he called. "Muriel, it's me! Wait!"

Muriel stopped. He started to run towards her, but after a few steps he stumbled over a root and fell outstretched onto the sand. He got up, slightly embarrassed and started to shake out his clothes. When he looked up, she was standing right in front of him. She was lovelier than ever, with a smile on her lips that was like the sun in springtime, and she was looking intently into his eyes. ■

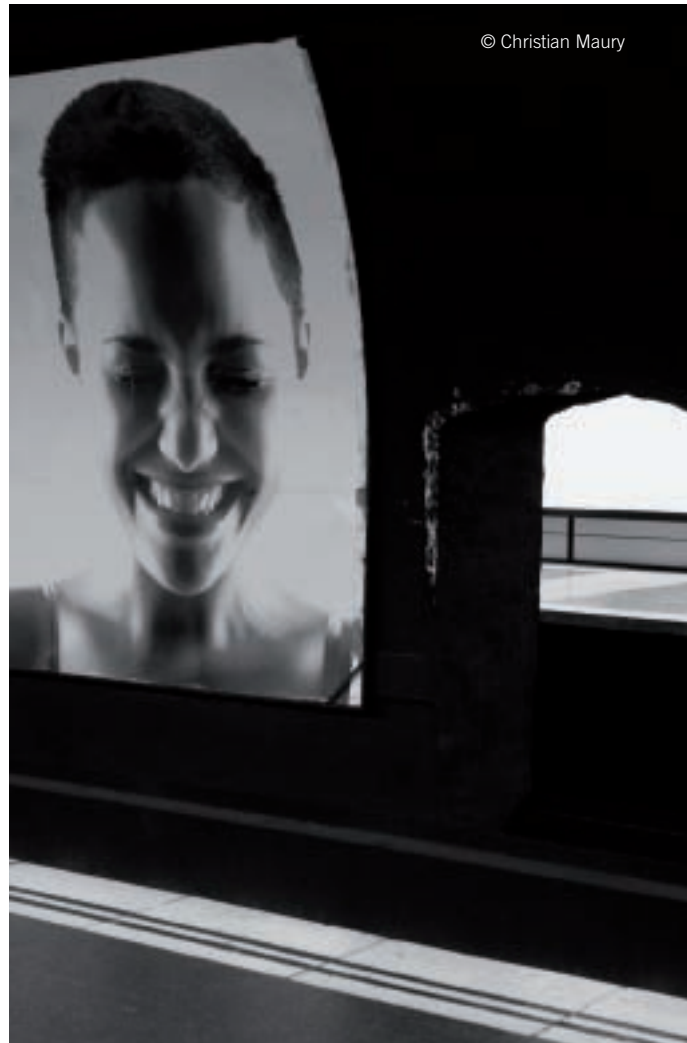
Pioneers in emotional education

Barcelona has unintentionally become one of the world's leading cities when it comes to emotional education. I say unintentionally because it has never explicitly set itself this goal, although it has given its support to many groups that have. For seven years, the University of Barcelona has been running a Master's course in emotional education. In 2007, the *Fundació per a l'Educació Emocional* was set up with responsibility for what are known as "emotional gyms" in the city. Other foundations, such as Àmbit, have been highlighting the importance of managing one's emotions correctly for even longer. Public media organisations have also taken a strong interest in the subject, with programmes such as *Bricolatge Emocional* (Emotional DIY) on TV3 and *L'Ofici de Viure* (The Job of Living) on Catalunya Ràdio, which I had the privilege to present.

The most recent initiative comes from the Children's and Adolescents' Health Observatory at Sant Joan de Déu Hospital. It has just published its latest Faros report entitled *Com educar les emocions?* (How does one teach emotions?) The report highlights the fact that in the West, when it comes to raising awareness of the importance of managing one's emotions properly, there is still much work to be done. Studies have been conducted, but only very few, mostly in the United States and Great Britain. And Catalonia has become one of the pioneers, despite the fact that only five per cent of schools include emotional intelligence on the syllabus. The Catalan Government is drawing up a National Plan on Values which will cover this and other topics.

As one of its promoters, Eduard Punset, says, it is all about "ending the systematic contempt for our most fundamental and universal emotions". The report by Sant Joan de Déu Hospital states that emotional education has a direct impact on the academic progress of children and young people and on their future. According to lecturer Juan Carlos Pérez-González, countries that promote emotional education create a domino effect on their citizens' levels of motivation, self-control and well-being.

The problem is that few people set a good example. "Much of the content in newspapers provides examples of emotional illiteracy," says Rafel Bisquerra, a lecturer and coordinator of the study. Bad anger management "is

floating in the atmosphere", as the writer, Josep Pla, would say. Verbal violence is practised without a second thought; verbal violence that can and does provoke physical violence, in many cases. And if there's one emotion that's floating in the atmosphere, it's fear: general fear of the future and of the present economic situation, of course. Nobody taught us, at school or anywhere else, that fear serves almost no purpose, except on the very few occasions when it works alongside caution.

If that were not enough, one of today's few well-known figures who does manage their emotions well, has resigned. Barça manager Pep Guardiola has left. Unintentionally, Guardiola was a great emotional educator. He respected his opponents, unlike the Madrid manager, Mourinho. He did not practise verbal violence; he is a likeable man in a society that will become ever more neurotic if it does not learn to manage its emotions.

We will get out of this financial crisis, as a country we may achieve independence, but the levels of happiness and unhappiness in the population will be the same as before the crisis if we do not move towards what philosopher Francesc Torralba calls "a new culture of the being"; a culture, as Erich Fromm said, based on "being" and not on "having"; a culture of self-knowledge. Two of its pillars would be emotional and values education, and meditation. ■

Jaume Cabré

“Cargué las pilas personales e intelectuales en Barcelona”

D. Sam Abrams

El día está nublado y amenaza lluvia. El fotógrafo Pere Virgili y yo subimos el último y empinado tramo de la calle Fogaroses, que nos dejará frente a la puerta de la casa de Jaume Cabré y Margarida Barba. Pese a haber atravesado el agitado centro de Terrassa a primera hora, llegamos con diez minutos de antelación a nuestra cita. Ya nos están esperando. Todo está a punto y preparado. En la casa hay un ambiente cálido, acogedor, silencioso y sereno. Nos ponemos enseguida a trabajar. Marga se asegura de que lo tenemos todo y se retira, sensiblemente emocionada y contenta, incluso después de tantos años. En primer lugar Pere hace fotos en el jardín. Jaume accede a las peticiones del fotógrafo. Entre foto y foto me explica que los fotógrafos alemanes son incansables. En el jardín se respira la paz densa de una mañana de niebla baja. Después subimos al estudio, en el primer piso, e iniciamos la conversación mientras el fotógrafo sigue con su trabajo. La conversación se apodera de todo.

© Pere Virgili

La última vez que te entrevisté fue en 1994. Lo recuerdo perfectamente. Era para la revista *Catalan Writing*, con el texto en inglés. A raíz del éxito de *Señoría* se comenzaba a buscar el modo de proyectar tu obra en el extranjero. Era una aportación modesta. Y ahora, después de casi veinte años, vuelvo y la situación es tan diferente... Autor de éxito, referente internacional de la literatura catalana, Premio de Honor de las Letras Catalanas...

Sí, sí, sí... ¿Ya hace tanto tiempo? [Sonríe, feliz, con esa sonrisa de quien está recordando y meditando.] Caramba...

Robert Louis Stevenson explicó que *La isla del tesoro* surgió de un mapa que había dibujado un día para entretenerse. Para él la narrativa siempre empezaba con la definición del escenario. En cambio, para Henry James, el inicio consistía en la definición de los personajes. Y tú, ¿por dónde empiezas: el escenario, los personajes u otra cosa?

Va como va. Cada caso es distinto. Depende de la novela que tenga entre manos. Recordarás que *Fray Junoy o la agonía de los sonidos* literalmente me la saqué de la manga. Vi en la imaginación una imagen muy precisa de una manga y un gesto. Y tiré del hilo. ¿Cómo era la manga? ¿A quién pertenecía? En cambio, en *Las voces del Pamano* fue algo completamente distinto. Todo empezó cuando sobre el terreno vi un edificio escolar. Luego lo trasladé a otro pueblo porque me iba mejor. En *Yo confieso* todo empezó a partir de un lugar simbólico, la Inquisición. Se me apareció el inquisidor Eimeric, que durante la redacción se me iba transformando en Rudolf Höss. De hecho, la novela empezó como una serie de cuentos... Tampoco fue exactamente así... Es que es tan complicado explicar cómo ocurrió todo; hace tanto tiempo... Lo que sabes es que todo tú eres un gran y constante tanteo.

A menudo te ocurre que la gente no recuerda que eres barcelonés, un autor de Barcelona. Has vivido tantos años en Matadepera... Antes habías vivido en Terrassa, y antes en Vila-real. Pero eres de Barcelona. ¿Cómo es tu Barcelona? ¿Qué significa para ti?

Efectivamente, cargué las pilas personales e intelectuales en Barcelona. Viví mis primeros veintisiete años en el Eixample, en un discreto piso situado en el chaflán de la calle València con la de Llúria. Cursé en mi barrio todos los estudios, como quien dice: el parvulario, primaria y secundaria, el "preu" [antiguo curso preuniversitario] y Filología, en la Universitat de Barcelona. En definitiva, hacía vida de barrio, la típica de aquella época, con visitas al Tibidabo y al rompeolas en los días de fiesta; y también hacíamos excursiones más lejos, con mis padres y los cinco hermanos apretujados en un Renault que bautizamos con el nombre de Kon-Tiki... Cuando me casé cambié de barrio y me fui a vivir al Guinardó.

En Barcelona descubriste algo que te resultaría totalmente esencial: la música. Creo que para ti la música siempre se asocia a la ciudad y a tus recuerdos personales de ella.

¡Ya lo creo que descubrí la música en Barcelona! En casa había un piano, que siempre estaba abierto. Mi madre tocaba y mi padre incluso componía. Toda la familia cantaba. Cualquier reunión familiar acababa con todos cantando. Recuerdo que, cuando algunos muchachos empezaban a rondar a mis

hermanas, mi padre estaba casi más interesado en la calidad y tesitura de su voz que en las cuestiones pragmáticas de cómo se ganaban la vida y qué planes de futuro tenían.

¿Qué cambios has visto en Barcelona a lo largo de los años?

Para que te hagas una idea, recuerdo cuando cubrieron la calle Aragón, y las casas negras por el humo de los trenes. Recuerdo los tranvías de la ciudad. Yo me movía en tranvía hasta que me compré una moto de tercera o cuarta mano. Recuerdo los adoquines y cómo dieron paso al asfalto. Y también recuerdo una ciudad muy autosuficiente, construida a partir de barrios autosuficientes. Luego, por razones sentimentales y laborales, empecé a conocer otras realidades más allá del barrio. Comencé a salir con una mujer del Poble-sec y descubrí una manera diferente de vivir en Barcelona. Frecuenté Verdum, Roquetes, el mundo del Besòs. Mientras tanto Barcelona se iba transformando en la gran ciudad que es ahora. Y yo me he ido alejando de ella cada vez más. En Castellón, en Vila-real, descubrí un país, el mío, mucho más amplio. Al volver de Castellón no quisimos vivir en Barcelona. La ciudad era demasiado grande. Preferíamos un lugar más pequeño, más abarcable, donde nuestros hijos, Martí y Clara, pudieran arraigar. En Terrassa y Matadepera conocí otro punto de vista sobre Barcelona. Ahora tengo una relación muy diferente con ella. Francamente, me aturde. Voy poco. La Rambla no es lo que era. Mi Barcelona, una parte de ella, aún está ahí, pero integrada en la gran Barcelona orgánica.

Ahora bien, sea cual sea tu relación con la ciudad siempre está muy presente en tu obra, directa o indirectamente. Por ejemplo, *Señoría* es Barcelona. En *La telaraña*, aunque situada en Feixes (Terrassa), los personajes principales están pendientes de las noticias de Barcelona por la Semana Trágica. Y en *Yo confieso* tiene también un papel destacado. Así es. ¡Poco más puedo añadir!

Y, con todo, existe la preocupación de que aún no se haya escrito la gran novela sobre Barcelona. ¿La gran novela sobre Barcelona es un cuento de Sergi Pàmies!

No creo que haya que hacer las cosas a la fuerza, sino solo cuando te salen. Yo siempre he hecho lo que me ha salido. No se puede escribir una obra de este tipo por imposición o autoimposición. Además, creo que ya existen grandes novelas sobre Barcelona. Antes me hablabas de *Vida privada*, de Josep Maria de Sagarra, que es una gran novela sobre Barcelona. Quizás es imposible escribir la gran novela porque es una ciudad muy atomizada. Sagarra habla de su Barcelona, la que él conocía y dominaba.

Una parte del gran retrato de la ciudad es obra de los poetas. Lo digo porque sé que eres un lector constante de poesía.

Es cierto. Hay poetas como Verdagué o Maragall o Comadira que han escrito poemas puntuales sobre Barcelona, poemas importantes, de magnitud, que han influido mucho. Y después hay otros como Joan Margarit y David Castillo que han trabajado la ciudad de un modo más sostenido, quizá más desde la cotidianidad, desde el día a día. Conozco mejor la obra de Margarit. Me parece que Castillo escribe desde un territorio más delimitado: el Carmel. Margarit ha ido trabajando la ciudad de un modo más orgánico, más transversal. Ahora bien, todo esto de escribir sobre la ciudad es algo que se hace,

en primer lugar, si te sale de dentro. Si te sale un poema puntual, como a Maragall o a Verdager, estupendo. Si te salen constantemente, como a Margarit, estupendo también. Tienes que hacer lo que no puedes dejar de hacer. Si me preguntan por qué escribo, suelo responder: “porque no puedo no hacerlo”. Pero uno escribe porque quiere: el arte es gratuito. No te puedes obligar ni te pueden obligar a hacer nada. ¡Ya resulta bastante difícil hacer lo que te sale!

Pero para ti los lugares son importantísimos. Siempre necesitas escribir desde un lugar concreto, conocido, plenamente asumido. El pensador Martin Heidegger distinguió el espacio y los lugares. El espacio era un término neutral, técnico, físico, mientras que el lugar era un espacio vivido, conocido, ya habitado por los hombres y las mujeres.

Estas preguntas me dan que pensar. Haces que racionalice cosas de las que no era del todo consciente. Sí, sí. En *Galcerán, el héroe de la guerra negra* y en *El hombre de Sau* este lugar es la Plana de Vic. Con mis padres y mis hermanos veraneé en Tona durante muchos años, y después, con mi familia, en Vilanova de Sau. En *Carn d’olla (Ropavieja)* es la otra Barcelona, los otros barrios que fui descubriendo cuando conocí a Marga: Poble-sec, Sant Antoni, Guinardó... En *Señoría* y en *La historia que Roc Pons no conocía* es mi Barcelona, la de mi infancia y juventud, aunque pueda no parecerlo porque las dos están situadas en el siglo XVIII; todos lleven peluca, pero están en la Barcelona que conozco. *La telaraña*, *Fray Junoy* y *El libro de preludios* forman el ciclo de Feixes, donde Feixes es Terrassa y el Vallès. En *La sombra del eunuco* el lugar vuelve a ser el Vallès, con Barcelona de trasfondo. En *Las voces del Pamano* es el Pallars, un lugar que he ido haciendo mío. Y en *Yo confieso*, donde voy recogiendo los papeles y poniendo un poco de orden en todo, me muevo por toda Europa pero partiendo siempre del Eixample barcelonés, el lugar en que nací. Soy barcelonés de nacimiento; pero, sobre todo, soy del Eixample.

Los lugares son espacios sociales, espacios de la memoria, que se cargan de significación cultural, política, ideológica e identitaria. ¿No tienes la impresión de que Barcelona no acaba de cumplir su función de capital de una nación; de que, en cierto modo, vive todavía del barcelonismo franquista del alcalde Porcioles, que la quiso separar del resto del territorio? En tu obra forma parte integral de una realidad mucho mayor. ¡Y que esto me lo tenga que decir un forastero!

Me gustaría hablar de la importancia de la ciudad en la literatura, y también de las ciudades literarias. Sé que has visitado muchas.

Todas las ciudades pueden ser literarias. Estuve una hora y media en Trieste. Iba de paso, con prisas, camino de Ljubliana, pero tenía que detenerme allí aunque solo fuera para tomar un café. Trieste tenía un no sé qué. Veía a Rilke, y a Magris, y a Svevo. A partir de mis lecturas me había hecho una idea que era fruto de la fantasía lectora. A través de la lectura construyes nuevos escenarios, nuevos lugares. Después, si vas, viene el contraste con la ciudad real y tienes que negociar el paso de lo ideal a la realidad. A veces no pasa nada porque no se han producido grandes cambios. El pueblo de Grasmere y la famosa región de los lagos, en Inglaterra, no son muy diferentes de los de la época del gran

Todas las ciudades pueden ser literarias. A través de la lectura construyes nuevos escenarios.

romántico William Wordsworth y su hermana Dorothy. Sin embargo, a veces hay una gran diferencia entre lo ideal y lo real. Se conservan algunos entornos que recuerdan a Aleksandr Pushkin, Nikolai Gogol y Fiodor Dostoyevski en San Petersburgo, pero el día a día de la ciudad no tiene nada que ver con su pasado literario.

A veces todo es *attrezzo* o una distorsión museística. Recuerdo una visita a la casa de Àngel Guimerà en El Vendrell. Me gustó mucho, pero lo fantástico fue encontrar un ejemplar de un libro mío sobre la mesa de trabajo del gran dramaturgo. ¡Ya me gustaría a mí, que Guimerà me hubiera leído! A veces, sobre todo ahora que viajo menos, pienso: ¿por qué he de visitar tal o cual ciudad si la tengo dentro? Si conozco Lisboa a través del mejor Saramago, el de *El año de la muerte de Ricardo Reis*, y de las novelas de Lobo Antunes, ¿por qué tengo que visitarla? Es un decir, claro está...

En toda tu obra transitas perfectamente por la separación entre lo ideal y lo real. Los lugares siempre tienen tres niveles de profundidad. Está el nivel de la memoria personal, el real y el de significación, más simbólico o conceptual.

Me reconozco en eso que acabas de decir. ¡Amén!

Siempre has tenido clara la presencia de tus lectores y les contagias tu interés por los lugares. En la presentación de *El libro de Feixes*, que recoge las tres obras que dedicaste al Vallès y a Terrassa, Manuel Royes, entonces alcalde de esta población, dijo que era más importante que una ciudad estuviese literaturizada que en un mapa de carreteras.

Agustí López, alcalde de Sort, me decía algo parecido a propósito de las novelas de María Barbal o de *Las voces del Pamano*. A ver: sí que tengo en cuenta a mis lectores. Pero no trabajo para el lector, sino para mí, porque, de otra forma, me muero. Lo que me planteo es si lo que estoy escribiendo interesa o no. Mi interés por las cosas tiene que pasar al lector. Intento apasionarle. Quiero que ese chopo de hojas amarillentas que veo tenga interés y apasionamiento; que el lector interiorice mi chopo, que lo haga suyo y que acabe con árboles interiores. Me documenté sobre los lugares, pero no quiero que el lector tenga la sensación de que ahora le estoy colocando la ficha número 159 de mi investigación. Quizás sería

mejor hablar de pasiones documentales. Es verdad que hay una cierta voluntad topográfica en mi obra. Unos lectores de Burdeos se apasionaron tanto con *Las voces del Pamano* que sintieron la necesidad de visitar el valle de Àssua. ¡Son muchos kilómetros! Y me consta que también lo han hecho muchos lectores alemanes.

La literatura patrimonializa los lugares. De algún modo los sacraliza. Y también creo que hace una llamada muy especial a los lectores para que vayan a visitar los lugares. Si lo hacen, siempre acabarán descubriendo algo nuevo del lugar que ha patrimonializado el autor. Tus novelas han movilizad

o a muchos lectores.

Mientras me decías esto me ha venido a la mente la imagen de Llorenç Soldevila y los itinerarios para visitar los paisajes literarios de Verdaguer, Maragall o Porcel que encontramos en su obra en curso *Geografia literària*. En el valle de Àssua hay una ruta del río Pamano que pasa por los escenarios de *Las voces del Pamano*. En Barcelona hay una ruta para visitar los rincones relacionados con la novela *Señoría*. A mí también me ha pasado lo que dices, en mi doble condición de lector y autor. Después de leer *Viaje a Armenia*, de Óssip Mandelstam, acudí enseguida a Google para intentar descubrir la isla de Sevan, Sukhum y otros lugares que cita el autor.

En tu obra los exteriores son tan importantes como los interiores.

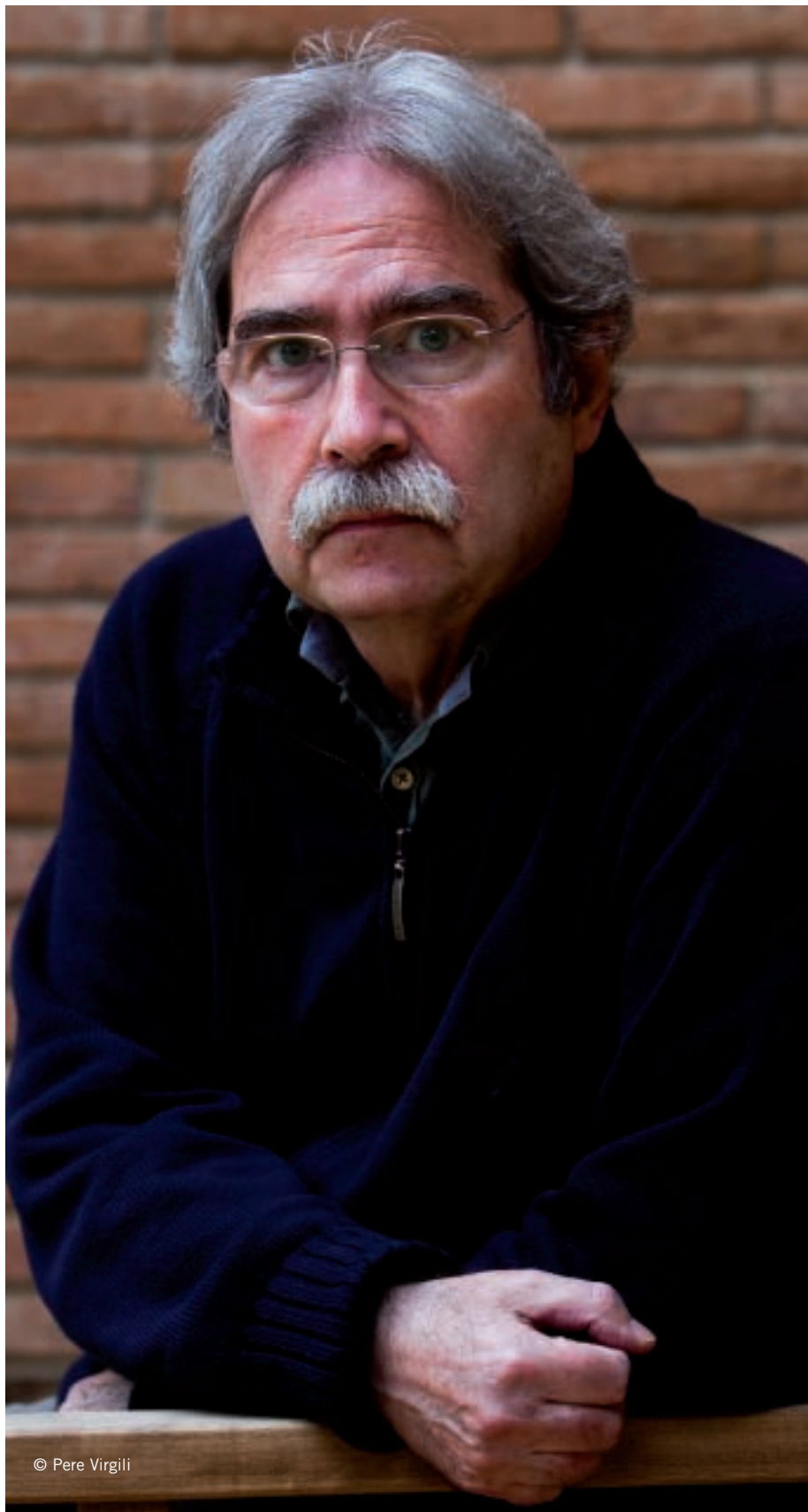
Tienes razón. Busco la proporción justa entre exteriores e interiores. En el fondo pretendo la totalidad bien repartida. Ya conoces la expresión “Dios está en todas partes”. El novelista es como un dios en su mundo narrativo e intenta estar presente en todas partes. ¡El novelista lo quiere todo!

Pero a veces hay que esforzarse mucho para conseguirlo. Recuerdo el trabajo que tuve para imaginarme el interior del monasterio de Sant Pere de Burgal en *Yo confieso*. Conocía el interior de otros pequeños monasterios de Cataluña, como, por ejemplo, Sant Pere de Casserres, pero no era lo mismo. Tenía que ser Sant Pere de Burgal, el refectorio de los monjes de Sant Pere de Burgal.

Lo fundamental es que todo lo que pongas en la novela tenga un sentido y una justificación clara, que sea necesario. Todos los detalles de exteriores e interiores tienen que estar ahí por alguna razón. La pintura puede ayudar: los paisajes de los siglos XVIII y XIX, los interiores tan detallistas de los primitivos flamencos. Cada elemento debe contribuir al conjunto y a la imagen final.

Creo que era Chéjov quien explicaba que, si en un cuento hablabas de un clavo en la pared, más valía que fuese un elemento necesario para el argumento, porque, en caso contrario, mejor no mencionarlo. Stefan Zweig se refería a su vez a las palabras necesarias: en una obra narrativa no podía haber palabras sobrantes. Las palabras nos tienen que remitir a las cosas del mundo, que tienen cuerpo y alma. Las palabras tienen que abarcar las dos realidades. El gato de *Las voces del Pamano* es un gato de verdad, pero también es mucho más. ¡No es una casualidad que la novela acabe con el gato!

Creo que en *Yo confieso* has intentado sintetizar lo mejor de lo mejor de la gran novela de los siglos XIX y XX. De la del XIX has tomado la gran escala y la complejidad argumental, y de

© Pere Virgili

la del XX, la precisión expresiva, la profundidad conceptual y el experimentalismo.

Tal era mi intención, pero no puedo decir si lo he conseguido o no; esto es algo que deben decidir los críticos y los lectores. La verdad es que tu comentario me da que pensar. ¡Pero sería mejor que volvieras mañana u otro día en busca de una respuesta! ■

Bernat Puigtbella. Director de *Barcelona Metròpolis*

Barcelona, la gran encantadora. Del diván al *coach*

“En nuestra ruin madera / hombre y ciudad resuenan”. (Carles Riba)

“Ciudades hechas así: / lentamente construidas / con piedras que fueron ayer vidas humanas: amores, sufrimientos que nadie recuerda”. (Narcís Comadira)

Barcelona no se ha quedado al margen de la globalización. Es una ciudad acogedora y permeable, lo que hace que nos lleguen reverberaciones de todas partes; es un sensor fiable de lo que pasa en el mundo. Pero también es verdad que Europa ha dejado de ser el ombligo del mundo. El centro geopolítico se va desplazando hacia Asia. El Mediterráneo, cuna de la civilización occidental, pronto podría quedar reducido en el nuevo mapamundi a un estatus periférico como, pongamos por caso, el de Alaska. Barcelona ha crecido gracias al impulso de grandes efemérides (Exposición Universal, Juegos Olímpicos, Fórum Universal de las Culturas) o al despliegue de proyectos urbanísticos de gran alcance (el Eixample, Vila Olímpica, 22@,

etc.). Ahora ya está urbanizada y equipada con buenos servicios, pero no es inmune a la crisis y necesita un nuevo modelo productivo que la haga sostenible. El turismo aporta todavía grandes ingresos, pero no impulsará el modelo que nos ha de asegurar un lugar en el mapa del capitalismo cognitivo. Vivimos tiempos convulsos. El mundo que hemos conocido muere antes de que haya nacido uno nuevo. La crisis no es coyuntural; responde más bien a un cambio sistémico y requerirá un esfuerzo prolongado por parte de todos.

Barcelona Metròpolis ha pivotado siempre sobre un cuaderno central que documenta de manera exhaustiva un aspecto de la vida en la ciudad. En esta nueva etapa estará dedicado a la transformación de Barcelona. En momentos de crisis hay que abrir el compás para abordar los problemas con perspectiva histórica y visión de futuro. Cartografiar, proyectar, argumentar, ilustrar y documentar el cambio de Barcelona en el mundo es a partir de ahora el sentido de esta revista. Y lo haremos con una mirada que recoja el pasado y que nos ayude a describir el presente y a ensayar caminos.

Barcelona, la gran encantadora, necesita redefinirse, reorientarse. Es el momento de tumbarse en el diván o de pedir hora al *coach*. Hemos pedido a escritores que hagan un ejercicio de prosopopeya, poniendo en boca de Barcelona un monólogo dramático sobre sus miedos y esperanzas, sus traumas y fantasías. La ciudad se tumba en el diván para explicarnos qué le (nos) pasa y dilucidar de dónde venimos, dónde estamos y adónde vamos. Al final de cada monólogo los propios autores se ponen en la piel de un *coach* que propone nuevos retos y actitudes para afrontar el futuro.

El historiador Enric Vila explora la Barcelona que se mide con orgullo y envidia con otras ciudades vecinas. Xavier Theros hace hablar a Barcelona desde la monumentalidad de sus piedras y rincones y nos recuerda que la historia está presente. Anna Punsoda, a la ciudad que se ha pensado a sí misma desde la filosofía. Jaume Radigales da voz a la ciudad melómana, tanto la del Liceu como la de la sala Razzmatazz. Àlex Gutiérrez, a la Barcelona que nos ha explicado el mundo desde la prensa, un sector amenazado que vive un cambio de modelo justo cuando proliferan las cabeceras en catalán. Cerramos el dossier con una exploración de la realidad lingüística de una ciudad cada día más plurilingüe, pero a la vez polarizada entre el catalán y el castellano. La selección, por fuerza parcelada, es suficiente para hacernos una idea de los síntomas y de la extrema agudeza del momento. ■

Nota “Gran encantadora”: traducción del catalán “*gran encisera*”, conocido y citadísimo epíteto que el poeta Joan Maragall dedicó a la ciudad en su *Nova oda a Barcelona*, de 1909.

Xavier Theros

Poeta y antropólogo. Cronista de la ciudad en el diario *El País*

Distraída y muy secreta

No sé si es por la edad o por los quebraderos de cabeza, que tengo cierta tendencia a dejar desperdigados trocitos de mí misma; como si temiera perderme, o no confiase en quien me gobierna. Nostálgica de la infancia, me he visto obligada a dejar un rastro de migas de pan. Para verme de verdad hay que levantar la mirada, buscarme detrás de un banco de piedra o atisbarme en un agujero. Soy torpe en los detalles, desconfiada y reservada. Y escondo mis tesoros con la avaricia de quien siempre peligra. No por casualidad los objetos encontrados más habitualmente por los arqueólogos que me hurgan son las balas de cañón, de todos los tamaños y las épocas. Con tanto estallido y tanta bomba tengo problemas de memoria. Demasiado a menudo me he dejado deslumbrar por los grandes proyectos. No he planificado mucho, he crecido a golpe de acontecimiento y deprisa y corriendo; me gusta cambiar de sopetón la decoración de casa. Si me paro me deprimó, me da un *spleen* de tortel de los domingos; ese gusto por la indiferencia tan catalán que aquí llamamos *seny*.

De pequeña era tan poca cosa que a duras penas fui conocida por unas murallas, ocultas durante siglos entre paredes medianeras. Yo vendía el agua que necesitaban las naves que viajaban de Empúries a Tarraco. Ahora exhibo un trozo de acueducto falso ante la catedral, para deleite de los turistas. Después salté los muros y me salieron un montón de villas nuevas, como un sarpullido adolescente: la del Pi, la del Mar y la de Sant Pere, por donde he dejado esparcidas fachadas góticas y marcas de cantero. Aún conservo la puerta del huerto de los templarios, y el hueco de una mezuzá judía en un portal del Call.

Aprovechando la abundancia del tráfico marítimo, estrené murallas para dar cabida a los nuevos vecinos. Y ya puestos, segura de enriquecerme construyendo casas para los emigrantes que me poblarían, también rodeé los huertos del Raval. Desgraciadamente, llegó la peste negra, y en lugar de crecer me adelgacé un tercio. De aquella pesadilla guardo pocos recuerdos, solo las iglesias más bellas que tengo: la del Pi, la del Mar y la catedral. Aquellas epidemias duraron más de un siglo, y al acabar llegaron los soldados como una plaga de langostas. Los segadores se alzaron, y en muchas

esquinas de piedra conservo marcas de los lugares en los que afilaban las bayonetas. Ya me resignaba a mi tamaño, recién acabada la Guerra de Sucesión, cuando me cortaron un pedazo para construir la Ciutadella. Me amputaron medio barrio de la Ribera; aún se me puede ver la cicatriz en una casa partida por la mitad del paseo del Born. Tengo la piel repleta de símbolos masónicos y tatuada con viejos vítores pintados con sangre de toro en los portales de los antiguos doctorados universitarios.

Ante la antigua isla de Maians, a costa de años de echar escombros, al fin me salió una península, que por semejanza bauticé como la Barceloneta. Lugar de marineros y tabernas que aún conserva su antiguo faro. Una vez libre de murallas me expandí por todos lados. Los militares me dieron permiso para poblar los Vinyars, una amplia zona de seguridad para sus cañones; y la llamé Eixample. Entonces di el estirón. Me hice mayor de repente. En poco tiempo ya me había extendido engullendo a todos los municipios del llano. Los pueblos que me rodeaban nunca me lo han perdonado, y siguen conservando cierta independencia en la actitud y en los modos. Si saben buscar entre los pliegues de mi vestido hallarán los casinos de cada lugar, aún con olor a pueblo.

Más tarde parcelé las huertas de Sant Bertran y apareció el Poble-sec, la avenida del Paral·lel y la Exposición del 29. ¡Hay que ver lo que salió de un campo de habas! Mi nostalgia juguetona hizo que el primer barrio de barracas me saliese en Montjuïc y se rodease de gallineros y tomateras. Otra guerra civil me hizo varias placitas y avenidas, y los urbanistas de la aviación italiana me dejaron una hilera sin casas en el Arc de Sant Agustí, de recuerdo. Hasta muchos años después no se encontraría por casualidad la plaza del Milicià Desconegut [miliciano desconocido], rotulada con alquitrán en la plaza de Sant Josep Oriol; o la última sirena de la defensa aérea, colgada en la azotea de Can Jorba. Por mucho que quisiera castigarme dejándome sin obra nueva en el centro, el dictador contribuyó a preservar de la especulación mis rincones antiguos y pude salvar mucho. Durante aquella posguerra tan larga acogí a casi un millón de nuevos vecinos, pese a no estar preparada. El Somorrostro, el Pekín, el Carmel o la Perona, lugares de mi geografía que se borraron a toda prisa para no avergonzar al régimen a ojos del mundo. Improvisando de mala manera, prevaleció como siempre el derecho a la ganancia; y me salieron montones de bloques de hormigón, sin ningún servicio básico. La política de verdad la llevaban a cabo las asociaciones de vecinos, mientras los *otros catalanes* se amontonaban en la Zona Franca. Y la Guineueta, Canyelles o Verdum iban emparentando con los municipios adyacentes, también repletos de emigrantes meridionales. Así me convertí en el centro de un área metropolitana de 4,5 millones de personas.

Las últimas tierras conquistadas en mi municipio me han hecho llegar al mar, en la Vila Olímpica. Otras me han tapado agujeros, como el Fórum, que oculta lo que fue el temido Camp de la Bota. Y las hay que se han planteado como un distrito tecnológico, así el 22@. A trompicones sigo en crecimiento; capeando con cierta indolencia la tentación de perder mi personalidad para convertirme en un lugar neutro e internacional. Siento la melancolía de quien espera un nuevo acontecimiento que me dé la excusa para ponerlo todo patas arriba. Mientras tanto mis barrios populares se alejan, y el centro se convierte en un escaparate monumental.

Siempre he sabido que las ciudades somos algo más que urbanismo y estadística. Estamos hechas de retazos de tiempos pretéritos, y dejamos un rastro de pequeños detalles que a veces no sabemos cómo explicar a nuestros hijos. Yo puedo enorgullecerme de tener una historia larga y densa. He sido capaz de conservar un montón de espacios en que leer las pasiones y los anhelos que han marcado mi vida. En otros lugares del mundo mis paredes estarían llenas de placas azules de metal recordando una casa natal o un detalle curioso. En cambio, a mí siempre me ha dado pereza recordar según qué cosas. Y muy a menudo lo he acabado haciendo obligada por la presión vecinal. Hay partes enteras de mi biografía que aún me duele mostrar, pero a otras les presto una atención excesiva. Me costó abrir los refugios de la Guerra Civil, y no dejo de darle vueltas a qué hago con los antiguos teatros del Paral·lel. Apenas hablo del pasado libertario, igual que nunca me gustó reconocer que fui un puerto norteamericano. Parece que me acabe de enterar de que hubo barrios de barracas, y veremos qué acabo haciendo con el castillo de Montjuïc. Gracias a Dios, soy de natural distraída y me voy dejando cosas por el camino.

Pese a que me esfuerzo aún me explico poco a los jóvenes. Gran parte de lo que soy está al margen de los circuitos turísticos. Es importante dar a conocer mis archivos documentales y fotográficos, muchos de ellos digitalizados en la red. Entre las carencias echo de menos en internet al *Diari de Barcelona*, decano de la prensa continental. Hay que potenciar los grupos de investigación local y difundir sus trabajos. Ser distraída me ha hecho secreta, pero no porque pretenda que solo los iniciados lean los mensajes de mis paredes.

Barcelona ha tenido tanto éxito vendiendo su imagen al mundo, que ha hecho de ello su principal fuente de ingresos. La presión del turismo en Ciutat Vella ha expulsado a muchos barceloneses hacia una serie de metástasis del centro como lo han sido Gràcia, el Born, el Poblenou y ahora el Poble-sec. Es perceptible una reactivación de la vida de barrio, con todo lo que tiene también de elemento nostálgico.

En los últimos años ha faltado una atención más exigente a la conservación de establecimientos públicos, tiendas y comercios centenarios de Ciutat Vella, que en muchos casos se han visto obligados a afrontar costosas adaptaciones o a cerrar. Al mismo tiempo, elementos privados tan vistosos como decoraciones de fachadas, relojes públicos o farolas ornamentales han desaparecido del paisaje tras una restauración del edificio que los acogía. La ciudad está llena de rótulos de viejos negocios esperando ser catalogados. Lo mismo puede decirse de la aparición de inscripciones de la Guerra Civil, o tapas de alcantarilla que aún conservan los escudos de los antiguos municipios independientes.

En una ciudad como esta la historia está por todas partes. Y en la labor de conservarla y darla a conocer deben estar implicados tanto los organismos públicos como los historiadores aficionados. El caso más evidente sería el de Valerie Powles (1950-2011), la vecina de Poble-sec que luchó por la supervivencia del refugio 307 o de El Molino. Igual que se hizo en tiempos de los primeros ayuntamientos democráticos con los centros cívicos, hoy se podría alejar el peligro de la despersonalización apostando por la historia local. Potenciando una percepción que entienda el pasado como una posibilidad de ocio, como un rasgo de identidad y como un valor añadido para vivir en un cierto lugar de la ciudad. ■

Enric Vila

Escritor. Profesor de la Facultad de Comunicación Blanquerna

Barcelona o el miedo al fracaso

PSICÓLOGO: ¡Hacia tiempo que no venías!

BARCELONA: Es que he pasado una época buenísima, en la que todo me salía bien. Allí donde iba era la reina del baile. Era como esos pintores abstractos a los que nadie entiende, pero a los que todo el mundo elogia y cuya obra colocan con una facilidad admirable —a un precio aún más admirable, a veces incomprensible. Creo que ninguna ciudad del mundo ha estado tan mimada como yo en estos últimos veinte años. Daba igual lo que hiciera, todo el mundo me reía las gracias. Supongo que he encarnado mejor que nadie las ilusiones que despertó la caída del muro de Berlín. ¿Recuerdas el *Amigos para siempre*, aquella canción que cantaban Josep Carreras y Sara Brightman y después también Los Manolos, un grupo que parecía de Córdoba pero que era del Poble-sec? Pues bien, la canción no fue solo el himno oficioso de mis olimpiadas, ha sido el himno de una época. Sí, sí, ya sé que el ataque a las Torres Gemelas se produjo en el 2001, pero no son los acontecimientos los que determinan el final de una época, sino las esperanzas y los miedos.

PSICÓLOGO: ¿Has visto la última edición del Global City Index? En el 2008 no aparecías, en el 2010 estabas en el lugar 26. Ahora estás en la posición 24 de la lista, por delante de Roma, de Ámsterdam y de otras capitales de estado. Y mientras tú vas subiendo, Madrid baja del 17 al 18. Creía que estarías contenta.

BARCELONA: Una parte de mí lo está, pero la otra está preocupada. Ahora que el mito del final de la historia ya no se lo cree ni Francis Fukuyama, me da miedo que la historia me vuelva a hundir. Estoy harta de ser una ciudad de primaveras. Desde el siglo XV estoy navegando contra el viento. A veces parece que el viento me hincha las velas, pero de repente me encuentro en medio de una tempestad y no reaparezco hasta años después, con los restos del naufragio, cuando todo el mundo ya me da por acabada. Recuerdo la primavera modernista, y enseguida el terrorismo y la dictadura de Primo de Rivera. Recuerdo la primavera republicana y el largo invierno franquista. Recuerdo el saqueo de Roma y la lección que dimos a los turcos en la batalla de Lepanto, pero también tengo en cuenta dónde instaló Felipe II la capi-

tal de España. Recuerdo la Guerra de los Segadores y cómo Madrid me impidió que diera el paso de la economía mercantil a la capitalista a la vez que Ámsterdam o Londres. Eso por no hablar de la derrota de 1714, cuando lo tenía todo a favor para convertirme en un foco de la Ilustración. O de Napoleón, que me dividió el país cuando apenas empezaba a recuperarme de la ocupación borbónica. Incluso recuerdo las pestes del siglo XIV, que me dejaron sin masa humana para consolidar un estado moderno, en el mejor momento de mi historia, de mi máxima expansión.

Conozco la historia y no me hace ninguna gracia ver que ha reanudado la marcha, porque siempre me la pega cuando las cosas me van bien. Seguro que mis amigas están frotándose las manos. París hace ochocientos años que me mira con recelo. Londres siempre ha traficado con mis debilidades. A Roma le da rabia que me tome la fe cristiana tan seriamente y Madrid, si pudiese, secaría el Mediterráneo. Estos últimos treinta años me han dejado hacer porque no tenían más remedio. ¿Recuerdas cuando Bill Clinton dijo que el mundo sería catalán o talibán? El mundo se me asemejaba y no podían maltratarme. Hemos vivido una época tremendamente liberal e individualista, pero, sobre todo, una época en que las grandes ciudades de Europa estaban escarmentadas por la historia. Mi éxito ha tenido más que ver con el contexto internacional que con mi fuerza objetiva. Mis amigas estaban tan jorobadas como yo, pero ellas al menos son capitales de estado. Yo soy una reina viuda; tengo carácter y encanto, pero no tengo poder. Estoy segura de que todas han pensado: “¡Habrás visto, tener que compartir el prestigio con una ciudad sin estado, sin ejército, que ni siquiera tiene una lengua propia de alcance internacional!” El mundo admira mi arquitectura, mis pintores, mi cocina, el Barça, pero casi nunca se acuerda de que el secreto de mi magia es Cataluña. Quizás es mejor así, porque cuando Cataluña me da demasiada personalidad todos corren a destruirla. Si aún estoy aquí es por la fuerza que me ha dado el recuerdo de mis libertades perdidas y porque me he mantenido ilegible a los ojos de la mayoría de los extranjeros. Los forasteros no relacionan mi gracia con mi historia y mis ambiciones. Ni siquiera mis ciudadanos son conscientes, en la mayoría de los casos, de que tengo una idea de civilización, como la pueda tener cualquier otra gran capital del mundo.

Por una parte se me trata como a una ciudad de segundo orden, pero por otra, doy miedo, porque yo, Barcelona, soy la heredera legítima de la antigua Roma. Entronco con la república romana, donde el jefe de estado era un *primus inter pares*. En mi casa los reyes han gobernado siempre por contrato. ¿Qué ciudad ha impuesto a sus reyes un juramento como este: “Nosotros, que somos tan buenos como vos, juramos a vuestra merced, que no sois mejor que nosotros, aceptarnos como rey y señor soberano, siempre que respetéis nuestras libertades y leyes. Y si no, no”?

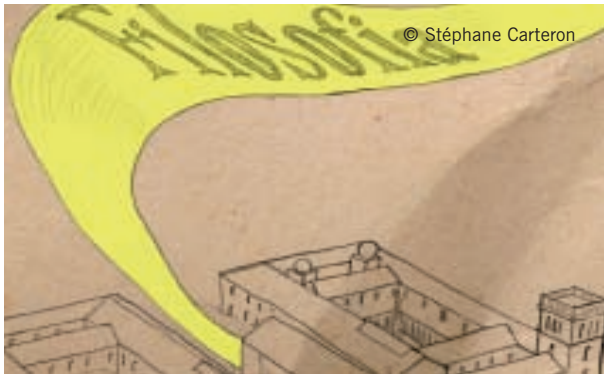
La historia no me ha dejado imponer mis ideales, pero eso no impide que atraviesen toda mi historia. Mis patronos son una mujer (santa Eulàlia) y un negro (san Cugat). Ramon Llull, que era hijo de una eminente familia barcelonesa, intentó conciliar a cristianos y musulmanes. La palabra “feudal” aquí siempre significó respeto por el pueblo bajo. Yo me inventé el feudalismo bien entendido. Cataluña fue el primer territorio europeo con una declaración escrita de derechos. Los Usatges, de 1076, se adelantaron cien años a la

Carta Magna de Inglaterra. En París las masas creyeron necesario abolir el feudalismo porque los franceses eran unos bestias, pero los catalanes, hasta la derrota de 1714, fueron el pueblo más libre de Europa.

No he sido nunca la ciudad más importante del mundo, ni he pretendido serlo. Cuando conquisté a los mallorquines les di un reino; cuando conquisté a los valencianos, también. Siempre me han parecido estúpidas esas ciudades que actúan como si en el mundo solo existieran ellas. La política necesita al otro para no caer en abusos. Con una ciudad o un país puedes comerciar o declararle la guerra, pero no quitarle lo que Dios le ha dado. Los discursos de ahora sobre las redes urbanas no me dicen nada de nuevo. Mis juristas del siglo XV ya afirmaban que Cataluña era un sistema de diez ciudades. Siempre me ha gustado formar parte de una entidad superior. Pero cuando va contra mis intereses lucho por desligarme de ella, igual que una persona se desvincularía de un club o de un partido que no la representase.

PSICÓLOGO: Vamos a ver: has nacido con una combinación de virtudes y de carencias muy humana, por eso la gente te quiere tanto. Naciste de cara al Mediterráneo, que es el mar más tratable de la Tierra. Tienes un clima y un entorno espléndidos. En este sentido, haces justicia a la frase de Voltaire “Cataluña no necesita a sus vecinos, pero sus vecinos sí que necesitan a Cataluña”. Eres un punto de confluencia ideal para todas las ciudades catalanas, pero desde un punto de vista ibérico o europeo tu situación geopolítica es secundaria. Génova, Valencia, Venecia, Constantinopla son puertos mediterráneos mejor situados. Tarragona permite una penetración más fácil al interior de la Península. Madrid, Roma, París y Londres están mejor situadas que tú para ser capitales de un gran Estado. Tú tienes la virtud de encontrarte en un lugar inmejorable para recoger las sinergias del territorio catalán, que es un territorio pobre en recursos naturales pero de clima agradable y, sobre todo, fácil de defender. La geopolítica ha mediatizado tu historia, y a la vez que te ha protegido y te ha mimado y te ha permitido hacerte una idea dulce de la vida, te ha impedido concretar tus grandes ideales y eso te ha ido metiendo la duda en el cuerpo.

Cuando los ejércitos masivos pasaron a determinar las guerras, perdiste tu imperio, porque tienes más ingenio que fuerza. Pero has sobrevivido y el euro te da la oportunidad de convertirte en la capital de una gran eurorregión. Si logras conectar la península con el eje urbano que va de Londres a Milán tendrás un papel en el mundo; solo hace falta que mejores tu actitud. Debes perder el miedo a fracasar, debes sacarte de encima el temor que te han dejado las derrotas del pasado. A veces has sido demasiado idealista, pero otras has caído en la trampa de tu propio pragmatismo. Desde Felipe V la política del Estado se ha basado en el convencimiento de que tus elites se podían comprar. Y no era exactamente así. A Prim le compraron con una faja de general y después, cuando ya no pudieron comprarle más, le liquidaron. A la burguesía catalana la compraron con títulos nobiliarios y, cuando el país fue demasiado lejos, montaron una guerra civil. Para conservar el poder has cedido cuando no podías ganar. Para no quedarte fuera del círculo de las grandes ciudades, has soportado todas las vejaciones. Pero ahora que tienes el éxito muy cerca, no deberías permitir que estas vejaciones se convirtieran en tus fantasmas en lugar de las razones de peso que te hagan salir adelante. ■

Anna Punsoda
Filósofa

Sufro, ergo soy

No es cortés ventilar las miserias de una dama, por eso me ahorro los detalles de la noche en que la filosofía catalana llegó a urgencias presa de un ataque de ansiedad. Con todo, y dado que es un tema de interés nacional, transcribo la conversación que al cabo de unos días mantuvo con un psicoanalista amigo mío, confiando en que serán discretos.

—Siéntese, señora, por favor. Acabo de leer el informe que me ha pasado el psiquiatra de guardia y estoy un poco sorprendido. ¿No ha recibido nunca asistencia psicológica?

—Perdón, doctor. Es que no me atrevía a salir de casa.

—No hay nada que perdonar, mujer. Póngase cómoda y explíqueme un poco qué le ocurre.

—Es que no sé cómo explicarlo. Hay días en los que sospecho que, que... no existo. Creo que no soy nada, o que no soy nada claro y distinto, quizás solo una serie de intentos siempre truncados. Todo el mundo sabe qué es la filosofía alemana o la francesa. Pero yo, ¿qué soy? ¿La filosofía que se ha hecho en Cataluña? ¿La de los Países Catalanes? ¿La de los territorios de la antigua Corona de Aragón de habla catalana? ¿Cuentan los catalanes exiliados? ¿Y los catalanes del siglo XIX que escribieron en castellano? ¿Puedo incluir a juristas, poetas, políticos divagando sobre su ideario?

—Cálmese, mujer, y exprésese tranquilamente. No hay prisa, ninguna filosofía es amiga de la prisa.

—Ya lo sé, aunque me ha costado mucho entenderlo y aceptarlo. Hasta hace unos treinta años, cuando veía que las filosofías extranjeras me llevaban tantos años de ventaja en la producción de obras y en el diálogo entre sus autores, incorporaba el estudio de sus corrientes como una loca. Llené las universidades catalanas de heideggerianos, hegelianos, marxistas, neopositivistas, estructuralistas... porque tocaba. Recibí todas estas filosofías de una manera asistemática y a menudo acrítica. Solo quería recuperar el tiempo perdido. *Être à la page*, comprenez-vous?

—Perfectamente. Pero deje de disculparse y explíquemelo en orden, por favor. ¿Cómo y cuándo empezó a filosofar?

—Durante muchos siglos, en Cataluña, igual que en todas partes, la discusión intelectual fue un lujo de la Iglesia. El primer núcleo activo que tuve fue el monasterio de Ripoll, erigido en tiempos de Wifredo el Velloso, aunque mis primeros años fuertes vinieron con Jaime I, tres siglos después. Lo digo por Ramon de Penyafort y Ramon Martí, dos frailes dominicos que eran sus consejeros, apologetas y estudiosos

de las escrituras y del derecho canónico, el primero dedicado a convertir a musulmanes y el segundo a judíos. Pero los consejeros de Jaime II fueron mucho más ambiciosos; estoy pensando en Arnau de Vilanova y sobre todo en Ramon Llull, a quien muchos consideran el fundador de la filosofía catalana. Llull tenía, pfff..., un proyecto faraónico, pretendía sistematizarlo todo. Quería explicar, por ejemplo, la fe a través de la razón: por eso a veces parece un místico y a veces un científico. Por su apologética de la fe, Menéndez Pelayo le consideró el origen de los místicos castellanos del siglo XVI. Y por su técnica que pretendía escrutar lo visible y lo invisible combinando unas nociones primeras, Leibniz lo señaló como la fuente de su *Ars magna*, que tituló así en honor a la lógica universal luliana. La fama de Llull se extendió como una mancha de aceite. De Pere Joan Llobet a Salvador Bové, del siglo XV al XX, ha sido el catalán más estudiado y el que más huella ha dejado entre mis pensadores.

—Perdone que la interrumpa, pero ¿todos sus filósofos eran cristianos? Es un dato importante.

—En absoluto. No sé si conoce a Hasday Cresques, el rabino de Barcelona que en 1397 escribió la *Refutación de los dogmas cristianos*. También discutió la lectura de Maimónides sobre Aristóteles y se dice que sin su tesis de la emanación no se puede entender a Spinoza. De todos modos, tenga en cuenta que entonces la teología era el marco en el que se estudiaban ámbitos que ahora son independientes, como por ejemplo la filosofía del lenguaje. Habrá que avanzar unos siglos para pensar al margen de Dios. De hecho, habrá que avanzar hasta Pedro III, que montó una especie de oficina literaria dentro de la cancellería real, donde tenía a escribanos traduciendo obras latinas al catalán. Este MIT, para entendernos, se consolidó en tiempos de Juan I y de Martín el Humano y es donde trabajó Bernat Metge, a quien muchos consideran el referente del humanismo catalán.

Durante los siglos XIV y XV también tuvimos a dos religiosos importantísimos: Francesc Eiximenis y Raimon Sibiuda, cuya *Teología natural* resulta una lectura muy original de las dos ciudades de san Agustín y de la escala de los seres de san Buenaventura. Quizás le suene: Montaigne la tradujo al francés y la discutió en el más largo de sus ensayos. La Inquisición prohibió la *Teología* de Sibiuda, seguramente porque señala al hombre como verdad primera y apela a su experiencia concreta para llegar a Dios. Supongo que debían sospechar que era averroísta pero más bien del lado de la razón, ya me entiende, que es un poco lo que le pasó a Joan Lluís Vives... ¿No tendrá un caramelo, doctor?

—Pues no, lo lamento. Por lo que veo, tiene unos orígenes sólidos y eso es fundamental, porque son los años en los que forjamos la personalidad, lo que facilita la recuperación.

—No lo sé, doctor. Piense que después vino un siglo muy complicado. En 1717 Felipe V hizo que se trasladaran todas las universidades del Principado a Cervera, y la de Barcelona no volvió a funcionar hasta el año 1838. Lo hizo para evitar disturbios, porque los profesores y los estudiantes de la capital habían sido un núcleo muy activo del austriacismo. Y fue una lástima, porque al final del siglo XVI su universidad tenía seis cátedras de Filosofía y era más receptiva al Renacimiento europeo, mientras que en Cervera básicamente se estudiaba tomismo y suarismo. Por allí, sin embargo, pasaron los nombres más destacados: Ramon Martí d'Eixalà, Manuel Milà i Fontanals y Jaume Balmes, claro. ¿No ha leído

El Criterio? Léalo. Sin él, por ejemplo, no puede explicarse el obispo Torras i Bages, que también es muy importante.

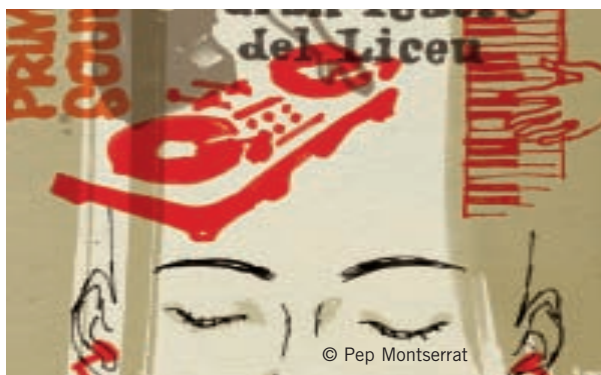
—Así pues, tuvo un siglo XIX muy beato, ¿no? ¿Guarda de él algún recuerdo doloroso?

—No, no. De hecho, durante aquellos años mis pensadores se dedicaron de lleno a reflexionar sobre qué éramos los catalanes como pueblo. Primero Martí d'Eixalà, después Xavier Llorens i Barba y Manuel Duran i Bas formaron lo que se conoce como la escuela filosófica catalana o la escuela del sentido común, de influencia escocesa. Llorens i Barba formuló la teoría del espíritu nacional, partiendo de una idea de la filosofía como expresión más alta de la conciencia colectiva. Según Alexandre Galí, sin su discurso inaugural del curso 1854-1855 en la Universitat de Barcelona, Prat de la Riba no habría formulado sus principios políticos tal como los formuló. Es nuestro Fichte, como si dijéramos.

—Pero escúcheme, ¿todo eso lo vivió en el entorno adecuado; quiero decir, en el marco de la universidad?

—No únicamente. Tenía facultad de Filosofía y Letras, pero hasta 1910 solo contó con una clase de Lógica Fundamental. Después se incorporaron Tomàs Carreras i Artau como profesor de Ética y Jaume Serra Húnter como profesor de Historia de la Filosofía, y en 1913 se inauguró la cátedra de Psicología Superior en aquellas famosas oposiciones que Cosme Parpal ganó a Eugeni d'Ors. El clima universitario era bastante gris, y aún lo habría sido más sin los seminarios de Serra Húnter. Xènius no se encontraba a gusto y creó un programa filosófico propio con un lenguaje inventado: la arbitrariedad, el hombre que trabaja y juega, las ideas como “trasuntos” y arquetipos... A veces hablaba de lo que no sabía, pero tenía talento, era ambicioso y su obra es exuberante. Durante unos años ocupó el trono de Joan Maragall, que no había hecho filosofía como tal, pero que elaboró un pensamiento cada vez más refinado. Su teoría del amor enlaza con la de Sibiuda. Y la “palabra viva”, de aires románticos, de la que creía que Francesc Pujols tomaría el relevo, es... ¿De qué se ríe? Si tiene que reírse de Pujols, me voy. ¿O es que cree que si alguien no escribe como Eduard Nicol y Josep Ferrater Móra ya no hace filosofía?

—Yo no me he reído, señora. Y relájese, que por hoy ya es suficiente. De cara a la próxima sesión le pediría en primer lugar que no se disculpara más: fuera complejos. Luego me gustaría que pensara qué autores cree que se han ignorado injustamente y cuáles otros se han inflado, si fuera el caso. Yo le garantizo a usted que existe, pero si aún no se conoce honestamente es porque la historia la ha ido interrumpiendo y la ha hecho estar siempre a la defensiva. Por eso se deja impresionar y todo lo que viene de fuera le parece mejor que lo que usted ha llevado a cabo o puede llevar a cabo. Y le querría pedir un tercer ejercicio: que me dijera con qué pensadores vivos podemos contar para hacerla crecer. Dígame qué pueden aportarle —hablo de oídas— Pere Lluís Font, Jordi Sales o Victòria Camps; cómo podemos optimizar *Enrahonar* o el nuevo *Journal of catalan intellectual history*. Su tarea pasa, por ejemplo, por obligarnos a repensar conceptos fosilizados, y por dar contenido a los clichés que ha hecho circular. Si quiere que otros la comprendan debería explicarse. Es decir, primero tendremos que ir recuperando su pasado sin obsesionarnos, y luego conseguir que se haga necesaria en estos tiempos nuestros tan... ¿posmodernos?, ¿hipermodernos?, ¿líquidos?, ¿hiperpolíticos? ■

Jaume Radigales

Profesor titular de la Universitat Ramon Llull. Crítico musical en Catalunya Música y *La Vanguardia*

Soy y seré melómana

Mi falda marítima tardó en traerme aires foráneos. Los primeros fueron los italianos, que, primero en el Palau Reial y después en el Teatre de la Santa Creu, me regalaron la ópera. Los “cruzados”, como los llamaba Pitarra —en referencia al Teatre Principal, antiguo Teatre de la Santa Creu—, y los liceístas andaban a la greña en aquellos buenos momentos para la lírica. Aunque pronto, sobre todo desde el Liceu, hubo mucha murga wagneriana, lo que permitió que me vistiese de gala con la arquitectura modernista, que a menudo citaba mitologías de las que Wagner había extraído no poco material. Esta vertiente sería también tuvo resonancias populares, empezando por un canto coral vivo desde Clavé y que con la “*casa dels cants*” (casa de los cantos, definición que Maragall dio del Palau de la Música Catalana) llegó a su punto culminante. Por no hablar de las primeras hornadas “canallas”, ya desde aquel Paral·lel en el que la Bella Dorita entonaba canciones de ambivalencia más que evidente; o de las primeras notas de jazz que pude oír en locales como el Rector's Club del Hotel Palace, con aquella orquesta a la que llamaban “de negros”... (¡bendita inocencia!).

También experimentaron sobre mis partes altas: en el Instituto Francés, por ejemplo, el Cercle Manuel de Falla compartía inquietudes con Dau al Set. Tuvimos suerte de contar con personas como ellos, que se esforzaban por traer los aires de verdadera modernidad de Francia o del centro de Europa, mientras que la programación del Palau de la Música era pobre y la del Liceu obedecía al buen oficio de un empresario que solo llenaba a base de *bohèmes* y *traviatas*... Claro que aquellos señoritos de Liceu y amante seguían frecuentando El Molino, donde la Bella Dorita encandilaba con su ingenuidad postiza, entonando aquellos dúos controlados con mano de hierro por el censor de turno.

Fui un poco de Xàtiva, de Verges, de Palma de Mallorca o del Poble-sec cuando llegaron Raimon, Lluís Llach, María del Mar Bonet o Joan Manuel Serrat, que se han aprovechado de mis calles y de mis plazas para instalarse a vivir en ellas mientras forjaban la llamada Nova Cançó en espacios como la Cova del Drac. Eran buenos chicos, muy diferentes de aquella gente de clase alta que tanto se divertían con los nuevos aires del rock anglosajón en aquella primera ronda

que me regalaron, la del General Mitre, a la altura de Muntaner: era la época de Boccaccio. Pero quien me definió con una etiqueta de la que me siento orgullosa fue la pandilla de aquel "rock layetano" que, repito, paseo no sin vanidad.

Y he aquí que ardió el Liceu. Y todo fueron llantos y lamentos ante sus humeantes escombros. Y decidieron que aquel Liceu de unos cuantos fuese de todos y para todos. Entretanto me hicieron el Auditori, aunque me colocaron en un lugar tan desangelado que aún hoy tengo que susurrarle al oído a algún taxista poco informado dónde se ubica el edificio que alguien ha dicho que es tan largo como el Titanic (¡Dios me libre de acabar como él!).

Todo esto era la resaca de una borrachera que en el fondo me ha salido muy cara: me lo pasé muy bien cuando encendieron la antorcha olímpica, pero luego ya no estuve para fóruns, porque preveía sus consecuencias: mucha oferta para tan poco cliente, aunque el Primavera Sound y el Sónar todavía me producen un placentero cosquilleo.

No obstante, veo demasiada inercia y bostezo en exceso ante una programación, la del Auditori, que parece previsible en exceso: procuro saltármela siempre que puedo y solo voy a actos protocolarios. La verdad es que a veces, mientras paseo por las inmediaciones del local, siempre veo a los mismos que van al Palau u ocasionalmente al Liceu. Tenemos los equipamientos que hay que tener, de acuerdo, pero son continentes sin contenido. Por no hablar de las gestiones nefastas de algunos (a veces propias de las peores épocas del gansterismo), empezando por el Palau de la Música, con aquel personaje que responde al nombre de Fèlix Millet ("Fèlix Bitllet" [billete], como se puede leer en la placa todavía ubicada frente al edificio de Domènech i Montaner). O la pésima gestión del Liceu... ¿Qué nos debe de estar pasando?

Mientras, y aparte de los festivales electrónicos y alternativos, me conformo con la movida de los jóvenes adolescentes (o de los adultos con actitud adolescente) que mantienen viva la llama del bailoteo en espacios como la Sala Apolo, el Be Cool, Razzmatazz o Luz de Gas. Claro que son muchachos que oyen pero no escuchan, y quizás no son conscientes de la realidad musical del momento.

Conste que no siento nostalgia, pero sí que algo se ha perdido. Acaso la ilusión por aprender cosas nuevas.

Presumo de haber dado al mundo muchos y buenos músicos y de haber acogido a otros. Esto seguirá si los que me tienen a su cuidado me hacen más atractiva musicalmente, lo que lograrán dotando al Auditori de una línea de programación que aúne tradición y modernidad, asumiendo los riesgos propios de todo equipamiento cultural. Será también el momento de ver saneado un Palau de la Música embrutecido desde la primera piedra hasta la última, para devolverle la dignidad que nunca debería haber perdido.

También espero que en el futuro habrá una interacción en las programaciones: sería muy interesante que la Filmoteca, el Centre de Cultura Contemporània o el MACBA se alineasen con el Palau, el Auditori o el Liceu a la hora de programar actividades, de modo que estuviesen vinculadas temáticamente a un programa u otro. Ahora que se lleva eso de la transversalidad, habría que conservarla para nuestros hijos o nietos, aunque solo fuera por aquello de que sean un poco más cultos, ricos, libres, despiertos y felices.

Todo ello, sin embargo, no se logrará si no cuidan un poco más mis centros de enseñanza musical. A la ESMUC le

hace falta un repaso a fondo, el Conservatori del Liceu tiene una nueva sede que muchos aún no saben ni dónde está y de mi querido conservatorio de la calle Bruc nadie parece acordarse. Los planes docentes de la música en los ciclos escolares dan ganas de llorar; hemos llegado a una situación que, de seguir así, conducirá a una educación paupérrima de nuestros futuros jóvenes.

Decía que he sido una ciudad de músicos o acogedora de músicos, y también de potencias comprometidas con la modernidad, el riesgo y la vanguardia. Prometo lavarme la cara más a menudo y no abrirme tantos agujeros en calles con problemas de circulación; pero, eso sí, a cambio devuélvanme la capacidad de asumir el riesgo y de mirar dos pasos más allá de jóvenes o no tan jóvenes creadores que vuelvan a reunirse en torno a festivales o jornadas de música realmente contemporánea, para seguir considerándome pionera y espejo de la creación musical dentro y fuera de las fronteras de este país del que quiero seguir siendo (y muy orgullosamente) *cap i casal*.

No le falta razón a la gran encantadora cuando reflexiona como lo hace a propósito de un presente que parece estancado y de un futuro totalmente incierto. Los tropiezos y las meteduras de pata que han situado a la música de Barcelona en una situación de callejón sin salida no se deben, en absoluto, ni a la falta de talento ni a los centros de enseñanza, que tienen por docentes a buenos profesionales de probada y contrastada solvencia. Ni tampoco a la falta de unos equipamientos que, al margen de algunos adefesios arquitectónicos, pueden dar cabida a muchas actividades y a un público numeroso. El problema es otro y es de tipo administrativo y político. Cuando determinados hombres encorbatados hacen chapuzas y meten mano donde no les corresponde, poniendo en práctica eso de "ni hacer ni dejar hacer", la música se detiene y se queda inexorablemente en un fatal compás de espera. Y quien dice la música dice, por supuesto, cualquier otra actividad artística o del ámbito que sea. Hay que dejar la música y la organización y la explotación de sus equipamientos en manos de técnicos o de artistas cualificados para la gestión. Sería conveniente –pero hay que hacerlo ya, antes de que sea demasiado tarde (o sea, antes de que marchen)– que los jóvenes músicos tuvieran aquí garantizado un puesto de trabajo estable o una posibilidad de promocionarse. Por otro lado, las programaciones ignoran sistemáticamente las creaciones de quienes salen, bien preparados, de los centros de enseñanza de las ciudades. No estaría de más encargarles periódicamente obras para estrenar junto a las grandes piezas de siempre.

Aparte de los equipamientos más emblemáticos, habría que reactivar la presencia de la música en los barrios; por ejemplo, en los recuperados patios interiores de las manzanas del Eixample, o en algunos parques y jardines (como se hizo en los años noventa) durante los meses del buen tiempo. Sacar a la música de sus lugares neurálgicos, trasladarla a la realidad cotidiana de los vecinos que no quieren o no pueden desplazarse a un gran auditorio o a un gran teatro, por cuestiones económicas o de comodidad. Ya sabemos que la capital catalana no ha sido ni será nunca Viena, Berlín, Londres o París, pero hay que hacer cuanto sea preciso para que nunca deje de ser lo que sí ha sido siempre: melómana. ■

Àlex Gutiérrez

Presidente de ESCACC (Fundació Espai Català de Cultura i Comunicació)

En la era de la información, los medios se tambalean

—Cuéntemelo todo desde el principio. Pero ya me ha dicho que su problema es económico, y yo cobro por horas.

—Efectivamente, mis bolsillos no son muy profundos. Como ciudad voy tirando, el turismo me mantiene erguida; intoxicada pero de pie. Es la prensa lo que me preocupa. La tengo en crisis: económica y de identidad. Teniendo en cuenta que el periodismo es un oficio para mayor gloria de la memoria a corto plazo, me parece coherente —y prudente— seguir su indicación y ahorrarme la mirada más remota. Al fin y al cabo estoy orgullosa del pasado; lo que me angustia es el futuro. Cierran cabeceras, los medios públicos se encogen, el precio del kilo de periodista está por los suelos...

—Tranquila, no se preocupe. Ya llegaremos a eso.

—De acuerdo. A ver, a la prensa le gusta quejarse, es parte sustancial de su actividad: el control democrático y todo eso que, al fin y al cabo, son inventos de anteaer. Porque hace cien años la mayoría de mis periódicos eran extensiones de los partidos políticos. Sí, ahora también los hay así, pero suelen guardar un poco más las formas, ¿no le parece?

—Céntrese, está divagando y eso no es propio de usted, si es la prensa la que habla por su boca.

—*Touché*. Le decía que me quejo por la situación económica por la que atraviesan mis periódicos y revistas —como los de medio mundo. Pero debo reconocer que el ejercicio del periodismo rara vez ha sido negocio. Muchas de las grandes plumas que recordamos de principios del siglo XX se ganaban el pan en otras ocupaciones y el periodismo era, para ellos, poco más que un *divertimento* o una manera de jugar sus cartas ideológicas. Esto lo explica muy bien Joan Puig Ferreter en *Servitud*, una novela en que desnuda las interioridades de *La Vanguardia*, mi periódico más veterano. Eso sí, cambió todos los nombres, por si acaso.

—No intente ironizar: se le escapa una mirada nostálgica.

—Sí, porque es entonces cuando nace la figura del periodista profesional, aunque sea todavía un oficio precario. Y es

también cuando se renueva profundamente la manera de explicar noticias. Se incorporan las fotografías, se ponen de moda los reportajes modernos, y los catalanes somos de los primeros en importar lo mejor del periodismo europeo y norteamericano. La revista *D'Ací i d'Allà* es una muestra de sensibilidad y vanguardia artística. O los reportajes intrépidos de Domènec de Bellmunt, un precursor del periodismo *gonzo*, capaz de infiltrarse en clínicas donde reclusan a chicas afectadas por enfermedades venéreas. *El Patufet* vendía 65.000 ejemplares semanales: nunca hemos igualado ese hito. ¡Incluso nos planteamos montar una televisión en Cataluña ya en los años treinta! Eduard Rifà, un pionero de la radio, removi6 cielo y tierra para impulsar una televisión inequívocamente catalana en la protohistoria del medio: parecía pura ciencia ficción. Pero no era ninguna utopía: el propio presidente Macià había apoyado la iniciativa, poco antes de ganar las elecciones que traerían la República.

—No había dinero pero el panorama era efervescente.

—Hasta que la guerra lo barrió todo. Aquí perdimos cuarenta años. Mientras el país se desintegraba entre la represión y el exilio, el mundo no paraba de girar. Y, claro, muchos de los escritores de la ciudad —los que no se fueron— se pasaron al castellano, aunque fuera con catalanismos soltados a propósito, como hacía Josep Pla. Barcelona sigue siendo la capital editorial del estado, y lo es por las empresas que editan en castellano. Al cabo de unos años, tímidamente y con *Serra d'Or* como punta de lanza, aparecen unas cuantas publicaciones y editoriales que mantienen vivo el catalán impreso, pero son siempre esfuerzos resistencialistas. Con la transición habrá una auténtica explosión de medios. Aparecen la mayoría de los periódicos en activo hoy en día. La prensa local y comarcal también florece y compra muchas de las cabeceras del régimen, las democratiza y las traduce al catalán. Fundamos una radio y una televisión públicas que se convierten en clamorosos éxitos de audiencia. La comunicación vive un par de décadas muy buenas y me ayuda a crecer. No hay normalidad, porque el mercado catalán compite con el castellano en inferioridad de condiciones tremenda, pero las estructuras son más o menos sólidas. Muchos medios tienen una vida corta, pero el saldo siempre es positivo: más cabeceras, más lectores.

—¿Qué ha sucedido entonces para que haya venido a parar a mi diván?

—Pues que han coincidido en muy poco tiempo tres crisis sobre mi prensa. Primero, la situación económica general. Hay una segunda crisis más específica: la caída de la publicidad. Es consecuencia de la primera, pero con la diferencia de que algún día la crisis general pasará, y en cambio nadie cree que se vuelva a facturar como una década atrás, cuando los periódicos ofrecían páginas y páginas de anuncios inmobiliarios y clasificados. Y luego hay una tercera crisis, la más aguda: la que cuestiona si en el futuro será posible vivir del periodismo o hacer negocio con él. Es una angustia que recorre medio mundo, pero eso no sirve de consuelo. Han cambiado las reglas de juego, el tablero, las piezas y el tapete. Estamos instalados en una paradoja muy curiosa: nos hallamos en la era de la información, pero los medios viven una de sus eras más críticas. Los lectores han migrado en masa a los soportes digitales, pero el negocio de la prensa todavía pasa fundamentalmente por la venta de ejemplares físicos y la publicidad insertada en las ediciones

en papel. Es más, nadie sabe a ciencia cierta cómo sacar tajada de las webs: se suda sangre para vender contenidos y los anuncios en la red se venden a precios de derribo.

—¿Y por qué cuesta tanto vender periódicos digitales?

—Porque la red ha abaratado el valor de la información.

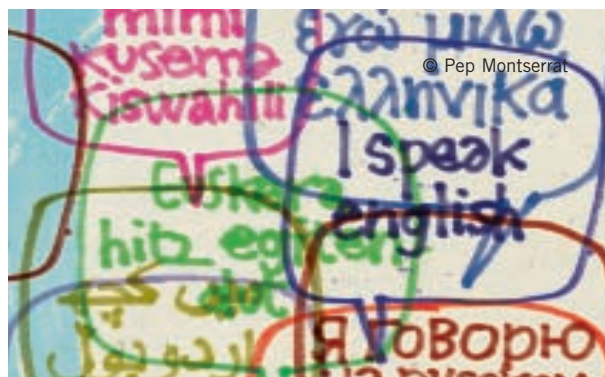
Los periódicos participaron alegremente en el proceso una década atrás, regalando en internet los mismos artículos por los que intentaban cobrar en papel. Se alimentaba así la noción de que se pagaba por el papel, no por la información. Letal. Además, hay tanta oferta informativa en internet, y tan inmediata, que cuesta crear contenidos vendibles. Ya sea porque otros —un medio, un blog, una web institucional— están ofreciendo algo similar gratis o porque, en el momento en que se publica una exclusiva, docenas de webs la repiten en pocos minutos, no siempre citando la fuente original. Publicar un tema te puede llegar a costar tres días, pero al cabo de cinco minutos ya ha perdido valor porque está en todas partes. Por no decir que, cada vez más, las noticias no se consumen dentro de los periódicos, sino que son compartidas entre los usuarios de las redes sociales, lo que hace más difícil que un medio haga valer su marca. “Lo he leído en el Facebook”, imagínese. Al final hacen negocio las redes sociales, los buscadores, los proveedores de internet, los fabricantes de móviles y tabletas digitales... Todo el mundo menos quien produce los contenidos.

—¿Cuántos periódicos se venden en Barcelona?

—Más de 250.000 cada día, sin contar los deportivos ni los económicos.

—Creo que no hay que precipitarse en dar por muerta la prensa en papel. Ciertamente, quedará como canal minoritario, pero su vigencia como soporte publicitario sigue siendo muy fuerte. Si la he entendido bien, son los medios los que están en crisis, más que el periodismo. Se le presenta el reto de una transición, y eso siempre es traumático. Por otro lado, ¿tiene sentido que en el país del que ejerce de capital haya una docena larga de facultades donde se imparten estudios de comunicación? ¿No han montado entre todas unas gigantes fábricas de futuros frustrados? Los medios tradicionales han pecado de inmovilistas, por lo que me cuenta. Quizás solo una pequeña fracción sabrá reconvertirse. Está atenta a las nuevas iniciativas. Ahora es el momento de tener ideas y de arriesgarse. Seguro que seguirán haciendo falta periodistas porque, al final, toda esta información que circula por la red hay que ordenarla. Probablemente tendremos menos medios globales y más cabeceras especializadas. La manera de obtener dinero también se diversificará: hay que buscar formas adaptadas a cada usuario y explorar nuevas vías de negocio. Tal vez tenga un superávit de periodistas, pero un déficit de empresarios o emprendedores.

—De hecho, otro de mis dramas es que junto a mí siempre tengo a la sociedad civil. Pero mi empresariado rara vez ha apostado por la cultura catalana, o por los medios con óptica centrada en Cataluña. Y los pocos que lo han hecho ha sido más por compromiso nacional que por apuesta empresarial. Es lo del huevo y la gallina. Los medios en catalán no suelen ser grandes negocios y, por lo tanto, el empresariado no apuesta por ellos. Y el hecho de que no inviertan conduce a que buena parte del sistema se cobije todavía bajo el paraguas del voluntarismo. En fin, lo dejo aquí, porque ya me ha recordado que cobra por hora y no voy precisamente sobrada de pasta. ■

Bernat Puigtobella

La bella encantadora, con la lengua fuera

—Bella encantadora, ya volvemos a encontrarnos. Ponte cómoda. ¿Quieres sentarte en la silla o en el diván? Hoy llegas resoplando, con la lengua afuera.

—La lengua, sí. Dicen que soy una ciudad políglota.

—¿Políglota? Decir que eres una ciudad políglota es una manera elegante de esconder la cabeza bajo el ala. Siéntate en el diván.

—En mis calles se habla amazig, suajili, italiano, francés, urdu, ruso, español, árabe, inglés... Mire si se hablan lenguas que incluso se habla catalán...

—Tienes el día bromista. ¿De dónde sale tanta ocurrencia?

—Hay gente que se queda maravillada. Para mí también es un pequeño milagro que después de tantos siglos, con la historia de prohibiciones y persecución que ha sufrido la lengua catalana, aún la oiga hablar en mis calles. Porque, aunque me gusta la fonética del kikongo o del ronga, del castellano o el inglés, la del catalán la aprecio especialmente porque es la lengua propia de la ciudad. Aquí hablamos muchas lenguas, pero el catalán lo hemos hablado siempre.

—¿Siempre?

—Desde que el latín se convirtió en un crisol de lenguas románicas. En la Edad Media Barcelona fue la capital de un reino que extendió su imperio por todo el Mediterráneo. Los reyes catalanes fueron unos de los primeros monarcas europeos en abandonar el latín para redactar sus crónicas reales y adoptar la lengua que hablaban sus súbditos. La cancillería real contribuyó a fijar un idioma que aún hoy compartimos catalanes, mallorquines y valencianos. El esplendor catalán fue precoz (quizás incluso prematuro), porque la Corona de Cataluña y Aragón tuvo su momento de gloria antes de la creación de los estados modernos, que son los que han acabado dibujando el mapa de Europa, ya sea con guerras, ya sea a golpe de romanticismo. Los franceses han sabido “civilizar” a bretones, occitanos y roselloneses. Los españoles no han acabado de “civilizar” a los catalanes...

Hace justamente un siglo, en 1912, Pompeu Fabra publicó la primera gramática catalana moderna. La escribió en castellano, para que la entendiese todo el mundo y no

pasase desapercibida a quienes la necesitaban y a quienes tenían que enterarse. Este esfuerzo por explicar al mundo que el catalán no es un simple dialecto los barceloneses lo han hecho siempre. Fíjese en los Juegos Olímpicos.

—Ahí está el meollo de la cuestión. Dime, entonces, ¿qué es lo que te preocupa?

—No quiero perder la serenidad. Oficialmente soy una ciudad bilingüe. Tengo una lengua propia, la catalana. Y otra que comparto con el resto de pueblos y ciudades del Estado español. Es un juego de equilibrios. Algunos me dicen que, si abrazara más el castellano (los españoles la llaman “la lengua común”), me entendería más gente, pero yo veo que hablando nuestra lengua aquí también me entiende todo el mundo. El catalán también es lengua común. ¿Por qué renunciar a él? Algunos quieren convertirlo en un problema y otros siempre se han agarrado a él como si fuera la solución...

—Quieres decir que unos han visto la lengua como la solución del problema y otros como un problema que hay que solucionar.

—Pensar que la lengua es un problema es tan peligroso como creer que es la solución. Hace treinta años que en Barcelona hablamos de normalización de la lengua catalana. Es relativamente fácil normalizar el uso institucional de la lengua, en el gobierno, en las escuelas, pero obviamente las personas no se pueden normalizar. Un bombero no se puede normalizar, un juez no se puede normalizar, un futbolista no se puede normalizar.

—¿Ese es el problema? ¿Bastaría con que Messi hablase catalán?

—En estos momentos me preocupan más la demografía y la gramática que la política lingüística. El catalán tiene que consolidar una masa crítica de hablantes para seguir conservando su espacio en la vida pública. En caso contrario corre el peligro de convertirse en una lengua oficial y residual. ¿Sabe qué sucede? Quien más, quien menos, todo el mundo entiende o conoce el catalán, pero los que lo saben hablar no quieren hablarlo siempre. Y muchos que lo hablan, queriendo o sin querer, no lo saben hablar lo bastante bien. O lo hablan a medias.

—¿Y qué es más importante: la cantidad o la calidad de los hablantes?

—Este es uno de mis dilemas. Desde hace décadas mis dirigentes han apostado por la cantidad. Actuaron con el convencimiento de que el catalán, que en principio parecía un obstáculo para la integración, podría ser precisamente la solución. Es cierto que hoy nadie puede trabajar en esta ciudad en un puesto de cierta responsabilidad, tanto si es en la Administración como en un medio de comunicación, sin entender el catalán. Visto así, la normalización ha sido un éxito, pero por el camino hemos sacrificado los pronombres átonos, hemos contaminado la sintaxis.

—Los catalanes tenemos el oído hipersensibilizado. ¿Qué es más importante para ti: la corrección lingüística o el atrevimiento?

—No me obligue a elegir. Alguien dijo que la principal amenaza para la supervivencia de una lengua no son los que no la hablan, sino aquellos que, siendo del país, la hablan mal.

—¿De quién es la lengua? ¿De quienes la conocen o de quienes solo la hablan?

—De quienes la aman. A mí me gustaría que todo el mundo entendiese que, por muy políglota que sea, el catalán es mi lengua propia. Me gustaría, por ejemplo, que en el cartapacio municipal el reglamento de uso de la lengua no se tuviera que impugnar ni discutir.

—Escucha, bella encantadora, ahora es el *coach* quien te habla. ¿Crees de verdad que un reglamento de uso, por sí solo, puede salvar la lengua catalana? La protección legal existe porque hay consenso, porque el pueblo soberanamente lo ha querido así. Tu lengua no la salvarán solo las leyes o los exámenes de catalán, sino el Amor. Ahora no es tan urgente conquistar la esfera pública, como preservar aquellos espacios en los que reina el afecto: más vale la caricia de un maestro que la sentencia del juez. Más vale ganar a la hora del patio que pulverizar las audiencias televisivas. Algunos creyeron que debíamos normalizar a los recién llegados, pero la normalización empieza por el catalanohablante, por el *homo fabra*, por decirlo en términos darwinianos. Los que lo hablan ven el catalán como un derecho, y a los que no lo hablan, en cambio, la lengua más bien les pesa como un deber. Debería ser precisamente al revés. Los que no saben demasiado catalán deberían verlo como un derecho. Y los que lo han hablado toda la vida y se llenan la boca de supervivencia deberían tomárselo como un deber.

Al catalán tienen que defenderlo tus ciudadanos, activamente, hablando y no solo hablando. Las lenguas son mercados y los catalanohablantes de Barcelona deben decidir, individual y colectivamente, en qué ciudad quieren vivir. Si el *homo fabra* hiciese huelga de ir al cine hasta que le ofreciesen películas dobladas o subtituladas en catalán, no habría sido necesario formular la ley del cine. Si el *homo fabra* comprase preferentemente productos etiquetados en catalán, los fabricantes lo notarían y obrarían en consecuencia. ¿Por qué Microsoft o Google ofrecen sus productos en catalán y en cambio cuesta encontrar una lata de guisantes etiCATada? Hay que crear mancha, tener presencia. Ser un mercado reconocible.

¿Sabes qué ocurre, bella encantadora? Hemos repartido certificaciones de nivel C como quien expide pasaportes de catalanidad. Y ahora nos encontramos con que muchos de tus ciudadanos han aprendido la lengua sin necesidad de sentirse catalanes. ¿Es catalán solo quien habla catalán? ¿Se puede aprender catalán sin sentirse catalán, por un puro mérito administrativo? La lengua va sola, vuela alto. Debemos procurar que no se mezcle con los sentimientos, no contagiarle males ni achaques. Es necesario que se abra caminos sin peajes identitarios. La lengua es el mayor patrimonio que los catalanes legarán a la humanidad. Ya no es solo nuestra. Y con los conciudadanos que no hablan la misma lengua, tanto si es porque no saben hacerlo como si es porque no les sale, nos entenderemos igual si hablamos el mismo lenguaje. El lenguaje del Respeto y del Amor. ■

Genís Sinca
Periodista y escritor

El extraño caso del doctor Robert, el alcalde indignado

La figura insólita de Bartomeu Robert i Yarzabal (Tampico, 1842 – Barcelona, 1902), el popular doctor Robert, dio un vuelco a la política barcelonesa durante los siete meses que estuvo al frente del Ayuntamiento, período que culminó con un cierre de cajas en el que el alcalde, indignado, incitó a los contribuyentes a dejar de pagar sus impuestos a Madrid.

El caso del doctor Robert es único y excepcional. Jamás un alcalde de Barcelona ha dejado en la ciudad una marca tan profunda y en tan poco tiempo. Se dedicó a la política únicamente los tres últimos años de su vida, pero, en tan solo siete meses como alcalde de Barcelona, aquel médico honesto, ponderado, pragmático, a quien sus alumnos de la facultad recordaban como “el profesor tranquilo”, cambió radicalmente el rumbo político y social de la ciudad.

Tras una carrera científica incuestionable de casi tres décadas, la figura del doctor Robert, catalán por parte de padre, mexicano de nacimiento y con raíces en Sitges, había llegado a ser popular en el mundo de la medicina. Se hizo médico siguiendo la tradición familiar, y después de una brillante trayectoria como facultativo y también como profesor, se erigió en renovador de la docencia y la práctica médicas en la Cataluña del último cuarto del siglo XIX. A la vez era un barcelonés comprometido, que pertenecía a numerosas entidades cívicas, culturales y científicas como miembro o directivo.

Pero el impacto del desastre colonial español de 1898 –la pérdida de las últimas colonias de ultramar del imperio–, con el consiguiente repliegue político del Estado español y su

reclusión definitiva en el territorio peninsular, le hizo descubrir el “catalanismo”. Una toma de conciencia política que le llevaría a convertirse en pionero atípico del catalanismo y, de resultas, a hacer pública su indignación contra el centralismo como alcalde de Barcelona.

Justo después del desastre militar, en noviembre de 1898, el ciudadano Robert tomó conciencia del endurecimiento centralista del Gobierno de Madrid. Fue uno de los firmantes del mensaje a la reina regente –suscrito por una serie de instituciones económicas y culturales representativas de Cataluña– en el que se reclamaba “una amplia descentralización administrativa”. Era, sin duda, una crítica inesperadamente severa al sistema central de Madrid, emitida por un grupo de ciudadanos que pedían también una regionalización del Estado. Con este único antecedente político, avalado por el prestigio profesional y la fama de honestidad cívica y de altruismo que había alcanzado a lo largo de tres décadas ejerciendo como médico, el doctor Robert fue nombrado alcalde, por real orden, el 14 de marzo de 1899. Un hecho inaudito en la historia de Barcelona, sobre todo porque era neófito en el mundo de la política. Una parte de la prensa madrileña, irritada, afirmó que el médico barcelonés era un “separatista”.

Para acabar de arreglarlo, el Gobierno central del presidente Silvela-Polavieja acababa de constituirse con el apoyo electoral del ministro de Gracia y Justicia, el prestigioso jurista barcelonés Manuel Duran i Bas, con la promesa de llevar adelante un proyecto regeneracionista y descentralizador. El doctor Robert tuvo en él un papel principal: su alcaldía solo duró siete meses, pero sería intensa y controvertida, inesperadamente movida. Cuando el nuevo alcalde se dio cuenta de los proyectos presupuestarios y fiscales discriminatorios del ministro de Hacienda, Fernández Villaverde, puso el grito en el cielo. Se indignó, no ya como alcalde, sino como ciudadano: las imposiciones de Madrid y la voluntad centralizadora le parecieron un ataque frontal a Barcelona.

El doctor Robert, sin experiencia ni perfil político definido, quedó enormemente decepcionado. De entrada no entendió nada. A los pocos días de haber jurado el cargo se marcó como objetivo luchar “por una cuestión moral” contra una voluntad centralizadora que consideraba del todo injusta y

© Ajuntament de Barcelona

por librar a Barcelona del caciquismo madrileño. Robert se indignó e hizo un llamamiento a los ciudadanos para que dejasen de pagar la contribución. En un abrir y cerrar de ojos puso el sistema patas arriba y logró que los contribuyentes barceloneses se declarasen en estado de rebelión. Un hecho histórico sin precedentes.

El llamamiento tuvo un éxito y una difusión inesperados. Se sumaron a él decenas de comerciantes, sobre todo tenderos, así como un grupo suficientemente nutrido de pequeños industriales que se comprometieron a dejar de pagar. La intransigencia del Ejecutivo de Madrid empujó a los indignados a una radicalización de posiciones que culminaría en septiembre de 1899 con una huelga fiscal y, sobre todo, con la negativa definitiva a pagar la contribución, tal como había propuesto el alcalde: el famoso *tancament de caixes* [cierres de cajas]. Este hecho convirtió al doctor Robert, de manera inesperada, en la figura política más popular de Cataluña.

En pleno conflicto –un trastorno político y social considerable, con comercios, tiendas y pequeñas industrias barcelonesas decididas a suspender el peaje contributivo a Madrid–, el doctor Robert, en lugar de de acobardarse, siguió dando apoyo incondicional a los gremios de la rebelión. Aquello aún era más insólito y sorprendente. Desde su despacho de la Alcaldía el primer ciudadano indignado intentaba frenar y obstaculizar con todo tipo de picarescas políticas y administrativas las medidas coercitivas y represivas del Gobierno central.

El tira y afloja del doctor Robert con Madrid llegó a un punto insostenible y, el 22 de octubre, presentó su dimisión por razones de dignidad civil y de coherencia. El carácter excepcional de este gesto provocó una ola de adhesiones y homenajes por toda la ciudad. Un apoyo ciudadano nunca visto antes que, junto con su propia experiencia fugaz como alcalde, le situó, de manera inesperada, en el mismísimo

centro de un movimiento catalanista que apenas empezaba a despuntar.

El portavoz de la famosa protesta barcelonesa, siguiendo el rastro reivindicativo iniciado con el cierre de cajas, fue elegido diputado por la Lliga Regionalista casi enseguida. Robert fue el diputado más votado de la circunscripción barcelonesa y la cabeza visible de un vuelco histórico, ya que su figura pionera encarnó la recuperación, mediante el sufragio popular, de unos derechos largamente secuestrados en Cataluña. El ex alcalde encabezaba el estreno político del catalanismo en el Parlamento español. En Madrid no salían de su asombro.

Dos días después de su toma de posesión, el 17 de julio de 1901, el doctor Robert pronunció su primer discurso de réplica al mensaje de la Corona. Los diputados españoles se conturbaron. Pero, al contrario de lo que se creía, su debut fue un éxito. La habilidad y la elegancia de su estilo oratorio y su didactismo, firme y conciliador al mismo tiempo, hicieron que se ganase el respeto del hemiciclo madrileño. El recién llegado, como quien no quiere la cosa, acababa de normalizar la presencia del catalanismo en la vida parlamentaria española.

En noviembre de 1901 le tocó encabezar el primer gran debate del siglo XX en torno al “problema catalán”. Didáctico, sereno, tranquilo, hizo una reivindicación sorprendente, la de un modelo autonómico de Estado, con una frase que dejó estupefacto al hemiciclo: el objetivo de este modelo era que “en Cataluña nos podamos gobernar nosotros mismos”.

Su muerte fulminante, de un ataque al corazón, el 10 de abril de 1902, acabó por convertir al doctor Robert en un mito, como pionero de una manera de hacer política pacífica, honesta y valiente, que le valió el reconocimiento definitivo de la sociedad y la construcción de un monumento espectacular, actualmente situado en la plaza Tetuan de Barcelona. ■

Arriba, Bartomeu Robert i Yarzabal en 1904, y la plaza de la Universitat en una imagen tomada entre 1929 y 1932, con el monumento que le dedicó la ciudad, obra de Josep Llimona. Las autoridades franquistas lo retiraron en 1940. Tras la muerte de Franco la obra se restauró y en 1979 ocupó su emplazamiento actual, en la plaza de Tetuan. En la página anterior, homenaje al doctor Robert, el pasado 14 de abril, con motivo del 110 aniversario de su muerte.

© Carles Rodríguez

© Carles Rodríguez

© Carles Rodríguez

Textos **Oriol Rodríguez**
Periodista

Aleix Saló, el trazo mordaz

Explican que incluso José Luis Rodríguez Zapatero, en la última época de su etapa al frente de la Moncloa, visitó YouTube para ver *Españistán. Este país se va a la mierda*, el vídeo de animación (también existe la versión en papel de título homónimo publicada por el editorial Glenat) con el que el caricaturista Aleix Saló (Ripollet, 1983) explicaba haciendo uso de un estilo corrosivo e hiriente el origen de la crisis económica que ya hace demasiado que nos afecta. Todo un fenómeno en la red que lo consagró como una de las grandes figuras emergentes dentro del mundo del cómic y la ilustración catalanes. Un éxito que el joven creador, torrente constante de ideas, solo considera como el punto de partida de otros muchos proyectos: “Me apasiona mi trabajo. En los últimos años he tenido tantos problemas económicos que muchas veces casi no tenía dinero ni para comer, pero no puedo hacer nada más que dibujar”.

Dice que la suya es una generación de catacaldos, personas con intereses e inquietudes muy diversos, y que quizás por eso no creció pensando que quería ser dibujante: “Pero soy de un pueblo, Ripollet, que, aunque con unas infraestructuras culturales inexistentes, cuenta con un colectivo de gente muy potente que, entre otras muchas cosas, edita un semanario”. Fue en aquella publicación local donde, con apenas quince años, empezó a publicar unas primeras viñetas en las que ya reflejaba su gusto por analizar la actualidad con cierto tono satírico. Unas tiras que durante aquellos primeros años fue combinando con los estudios de arquitectura. “¡Tardé seis años en acabar tres cursos! –confiesa el dibujante, establecido desde hace años en Barcelona–. Era una carrera que me encantaba, pero has de dedicarle todo el tiempo, aunque no sea más complicada que otros estudios. Entonces yo vivía en Sabadell, trabajaba en Ripollet y estudiaba en Sant Cugat. No pude con todo”.

Sin embargo tuvo un golpe de suerte y ganó el concurso de tira cómica de Carnet Jove, lo que le permitió publicar su primer libro y dedicarse exclusivamente a dibujar. Tiempo después llegaría este *Españistán*, que describe como el hijo de un estado de ánimo, “de los ratos que pasé leyendo webs como meneame.net o burbuja.info, que te permiten comprender lo que piensa la gente. El término ‘Españistán’, se usa en los foros de internet más críticos para referirse a la necesidad que hemos tenido de demostrar que somos un país rico del primer mundo, algo que no es cierto”.

Manteniendo este trazo mordaz, Saló ha vuelto a apuntar y a disparar con ironía y acidez contra los que considera los responsables de la crisis en su nueva obra, *Simiocracia. Crónica de la gran resaca económica* (Debolsillo). ¿El dibujante de los indignados? “Es una etiqueta inmerecida. Lo único que hago es documentarme y dibujar cómics sobre la situación económica. Es más, aunque simpatizo con el movimiento, no pisé ni un solo día la acampada del 15-M en la plaza Catalunya, sino que estaba en casa trabajando. Y es que yo no quiero luchar contra el sistema, sino lograr que las cosas mejoren”. ■

Mar Coll, cumpliendo promesas

Su carta de presentación dentro del mundo del celuloide, *Tres días con la familia*, cinta estrenada en 2010, la destacó como una de las grandes promesas del cine catalán. Una magnífica *opera prima* con la que la cineasta Mar Coll (Barcelona, 1981) se acostumbró a coleccionar críticas elogiosas y premios: el Gaudí a la mejor dirección, el Goya al mejor director novel y el Biznaga de plata a la mejor dirección en el Festival de Cine de Málaga... El amor por el séptimo arte se le despertó de muy pequeña, aunque, más que dirigir, lo que realmente deseaba entonces era situarse ante las cámaras y ser actriz: “No fue hasta unos años más tarde que me planteé seriamente dedicarme de una manera u otra a hacer películas. Lo veía como un trabajo no rutinario, en que cada día sería distinto y que me permitiría conocer a gente nueva continuamente. Un estilo de vida que me llenaría mucho más que ir a la oficina de nueve a tres”.

Surgida de aquella inagotable factoría de talento cinematográfico que es la ESCAC, fue al terminar el último curso de la carrera cuando se decidió a escribir un guión. Dio la casualidad que por aquella misma época la Escola Superior de Cinema i Audiovisuals de Catalunya estaba poniendo en marcha el proyecto Opera Prima para que directores principiantes pudiesen rodar su primer largometraje. Mar Coll se fue a México y durante un año estuvo trabajando en la historia. La escogieron a ella: “Tuve mucha suerte. Estaba en el lugar preciso y en el momento idóneo. Si no hubiese estado en la escuela y no hubiese surgido el proyecto Opera Prima me habría costado mucho más poder sacar adelante la película. Rodar puede llegar a ser una odisea, pero en mi caso solo tuve que presentar el guión”.

La película versa sobre la incomunicación familiar y tiene su punto de partida en una experiencia personal: “Cuando empezaba a buscar un tema murió mi abuelo. Me di cuenta de que podría ser un buen principio, ya que tenía la historia estructurada. La trama no era muy rocambolesca y era fácil de desarrollar, porque solo me tenía que centrar en los hechos vividos por una familia durante los tres días de vela. Tampoco es nada de nuevo; hay miles de películas con la trama basada en una boda o en un funeral”.

Eso sí, apunta que, aunque hay ciertas reminiscencias del entorno, los personajes y las situaciones que se narran en la película no son reales: “Quizás robé algún detalle de aquí o de allá, pero el objetivo no era realizar un retrato de mi familia, aunque sentían curiosidad –e incluso miedo– por lo que pudiera explicar”.

La directora barcelonesa trabaja actualmente en su segundo largometraje, *Geni*, un film que protagonizará la actriz Nora Navas, ganadora del Goya por su trabajo en *Pan negro*, y en el que también aparecerán otros rostros conocidos del mundo de la interpretación catalana, como Clara Segura y Àgata Roca. La película nos descubrirá la historia de una mujer casada que se enfrenta a unos cambios en su vida que alterarán las relaciones que mantiene con el entorno familiar y con las amistades. ■

Estimulantes Bankrobber

A Marçal Lladó (Girona, 1978) y Xavier Riembau (La Bisbal d'Empordà, 1975) se les recordará por haber creado la discográfica Bankrobber, uno de los sellos más estimulantes de la actual escena musical catalana. El sello, que acaba de celebrar su décimo aniversario, ha sido refugio de artistas como Mazoni, Sanjosex, El Petit de Cal Eril, Guillamino, Els Surfing Sirles, Le Petit Ramon...

Se conocieron en el local de ensayo del Red Orange, grupo en que militaban un tal Jaume Pla –que poco después pasaría a liderar a aquellos creadores de melodías exquisitas que eran Holland Park, y años más tarde se daría a conocer bajo el alias de Mazoni– y Miquel Abras, que también acabaría haciendo carrera musical. En aquel local de ensayo de La Bisbal d'Empordà nació la historia de Bankrobber. Tiempo después fue manager de Holland Park, y como nadie les quería sacar el disco se decidió a buscar a una persona de confianza que apreciase el grupo para montar la discográfica. Evidentemente fue Marçal: “Me dijo que sí, pero con la condición de que primero teníamos que buscar a alguien serio que se ocupase de las finanzas [ríe]. El elegido fue Jordi Pi, un amigo de Barcelona que había estudiado empresariales además de ser muy fan de Holland Park”.

El equipo fundacional se completó con Ramon Ponsatí para la parte gráfica y de diseño. “Todos procedemos de ámbitos distintos, pero compartimos una afición que es la música –explica Marçal–. Xavier se dedicaba al management de grupos, yo soy periodista y Jordi dominaba más la gestión empresarial –un ámbito que teníamos que asumir si queríamos que el proyecto tuviese futuro–, mientras que Ramon se encargó de la estética y la imagen”.

Al principio sus objetivos eran muy a corto plazo, pero sabían que debían ir más allá de aquella primera referencia de Holland Park y localizar a más grupos. Incorporaron a la familia a El Chico con la Espina en el Costado, después se quedaron alucinados con Guillamino, y más tarde vendrían Sanjosex, Espaldamaceta, Mazoni, Le Petit Ramon y otros.

Desde hace unos meses se han instalado en un local de Gràcia, con una sala diáfana para acoger las presentaciones de artistas y obras. Hoy en día no hay medio que deje de reseñar los discos con su sello, pero no fue siempre así. “Al principio teníamos la sensación de predicar en el desierto –recuerda Xavier–. Al concierto de presentación del sello solo vino un periodista”. El salto lo dieron cuando lograron que Guillamino presentase su primer disco en Sónar. El legendario locutor de radio británico John Peel estaba presente; le entregaron una copia del álbum y Peel lo pinchó en su programa cuando volvió a Inglá.

En un tiempo de crisis global, que se agudiza si nos referimos a la industria discográfica, tienen claro cuál es el secreto de su éxito: “El objetivo siempre ha sido editar buenos discos con la música que creemos que vale la pena y que, por los motivos que sea, no llega a los medios o no tiene las vías de difusión apropiadas. Tenemos una fórmula bien definida de crecimiento en paralelo con el artista”. ■

Jordi Joan Baños
Periodista y escritor. Corresponsal
de *La Vanguardia* en Nueva Delhi

Barcelona vista desde Nueva Delhi

De vez en cuando, en la India, alguien me pregunta si Barcelona es la capital de España. Como no quiero desengañarles, siempre les digo que sí y ponen cara de “ya me lo imaginaba”. El hecho es que la pulsión de capital asoma la cabeza periódicamente desde la Edad Media. Otra cosa es que la Barcelona contemporánea sepa de qué quiere ser capital. Algunos indios, sin embargo, lo tienen claro.

Cuando se vive en Nueva Delhi se hace evidente que Barcelona no juega en la misma liga, ni tiene por qué: no hay poder central ni organismos beneficiarios (o parasitarios) de su calor, como embajadas o multinacionales que vivan de adjudicaciones, grupos de presión, corresponsalías, etc. Una de las distorsiones que genera la capitalidad es que cuentan más las relaciones que lo que se hace o se sabe hacer. Por esta y otras razones, son multitud los que prefieren Nueva York a Washington, Shangai a Pekín, Bombay a Nueva Delhi o Barcelona a Madrid. Porque las ciudades que se han hecho a sí mismas tienen un temple especial. Para ellas, el dinamismo no es una opción, sino una necesidad que suele ir acompañada de otras virtudes como la innovación, la apertura, la ligereza y la alegría de vivir: todo aquello que casa mal con burocracia, jerarquía y formularios.

Ahora bien, el dinamismo se agosta si no se riega o si no logra traducirse en poder o influencia política. Barcelona no puede permitirse que el necesario debate identitario entierre otros debates urgentes que sacuden las economías capitalistas avanzadas. La capital catalana no puede dormirse, porque no está en un callejón sin salida pero tampoco es un cruce de caminos, y no tiene un peso económico ni una masa de población que la conviertan en un dato incontrovertible del mapamundi.

Así pues, Barcelona no es Delhi, pero tampoco Bombay. Aunque, según criterios cualitativos, no cuantitativos, Barcelona sea incluso superior a Bombay –y a muchas otras ciudades emergentes– en la mayoría de parámetros. Y puede seguir siéndolo, aunque deba elegir con más cuidado los retos que se plantea. Algo que ya se vio con el Fórum 2004, un corolario insatisfactorio de los grandes acontecimientos de 1888, 1929 y 1992. Una Barcelona con las arcas vacías ya no puede recurrir a la misma fórmula para reinventarse.

En cualquier caso, Barcelona disfruta de no pocas ventajas. Con respecto a una ciudad india de su tamaño (o diez veces mayor), la más notoria es la fortaleza política y presupuestaria del poder municipal. El hecho de que exista una administración autonómica situada entre la ciudad y el Estado central no es nada sorprendente para los indios, que viven en un estado federal. A un ciudadano de la India o de Pakistán las diferencias entre catalanes y castellanos no le impresionan mucho, pero las acepta de buen grado. Asimismo, la autonomía política, educativa, sanitaria, cultural y lingüística la entenderá perfectamente, porque la India también está organizada así. Cambiar de estado en la India acostumbra a suponer un cambio de lengua oficial e incluso de alfabeto.

Este visitante indio hipotético, al que llamaremos Abhishek, encontrará que en Barcelona se puede vivir muy bien: por la belleza y la personalidad de una ciudad agraciada con playa y montaña, historia y modernidad, buen clima y mejor gastronomía –aunque, ¡es una pena!, no lo suficientemente condimentada– y agraciada, también, por el salario indirecto que suponen los servicios y transportes públicos, el mantenimiento del orden y la limpieza o los equipamientos cívicos, culturales y sanitarios.

La existencia de aceras transitables –que en la India solo es una sospecha– convierten a la ciudad europea en un continuo urbano: Barcelona es un ejemplo superlativo. Sin embargo, no hay auténticos rascacielos, por lo que el indio medio verá el *skyline* barcelonés con cierta decepción. El hecho es que en la India se derruye indiscriminadamente, para construir encima, indefectiblemente, un edificio más feo. Antiguo y viejo son sinónimos, claramente inferiores a nuevo y moderno. Los muros se derriban, pero las paredes mentales de religión y de casta se mantienen.

En la página anterior y en esta, de izquierda a derecha: una familia originaria del Punjab afincada en Badalona en una visita al Fórum, abril de 2009; danza de las espadas del Festival de la Cosecha, celebración sij que tiene lugar en el Raval sobre el 13 de abril, y un grupo de jóvenes de la comunidad indopaquistani haciendo entreno de kabdi, un deporte emblemático del Punjab, en el parque de la Espanya Industrial (marzo de 2008).

© Eva Parey

Abhishek quizás verá que en Barcelona hay una lengua oficial al margen del castellano, lo que tampoco le impresionará: en los billetes de rupia figuran dieciséis lenguas y diez alfabetos. Lo que lamentará es que tan pocos hablen bien el inglés. Hay que decir que el catalán es mucho más fuerte en Barcelona que el canarés en Bangalore o el marati en Bombay –también oficiales–, ciudad esta última que no tiene reparos en ser la capital de los medios de comunicación y del cine en hindi (Bollywood). Eso sí, Nueva Delhi respeta escrupulosamente el derecho de los tamiles a vivir en tamil o de los bengalíes a vivir en bengalí, por poner dos ejemplos.

Nuestro amigo ha venido a Barcelona porque, a pesar de haber descubierto a última hora que la capital es otra ciudad, España no había tenido nunca tanta visibilidad en la India como en los últimos cinco años. Y si, a pesar de la crisis, la marca España aguanta, la marca Barcelona sube como la espuma. Como millones de indios, Abhishek ha visto la película *Zindagi Na Milegi Dobara*, el gran éxito de Bollywood del año pasado, que fue filmada entre Barcelona, la costa ampurdanesa, Bunyol y Pamplona. Abhishek está encantado de que Barcelona sea un gran escaparate del Mediterráneo, que combina fiesta, cultura, espectáculo y gastronomía.

Cuando yo vivía en Lisboa, lo primero que me sorprendía al aterrizar en Barcelona era la vitalidad y el ruido. Con los años esta vivacidad fue subiendo de tono, de la mano de la inmigración de países casi siempre más cálidos, más coloridos y de comida más picante. Ahora las estadísticas dicen que la tendencia se ha invertido. A Abhishek le llamará la atención la diversidad de etnias y nacionalidades, pero no le sorprenderá la falta de integración real.

Es cierto que volver a Barcelona es cada vez menos estimulante. Durante las pasadas Navidades la incertidumbre y el desánimo eran palpables. Pero ni antes éramos “la mejor ciudad del mundo” ni ahora estamos a las puertas de la insignificancia. Abhishek, que tendrá fresco el recuerdo de corrupción y despilfarro de los Juegos de la Commonwealth 2010 en Delhi, quedará sorprendido por las transformaciones urbanas vinculadas a los Juegos Olímpicos y al Fórum 2004, y por su integración en la ciudad.

A mediados de 2008 se tenía la sensación de que todo el mundo iba de puntillas. Y así cuesta mucho de avanzar.

Cuando Zapatero dijo que ya habíamos pasado por delante de Italia y que pronto adelantáramos a Francia, parecía que pidiese a gritos la actual devaluación interna.

Ahora parece que muchos jóvenes formados no tienen más alternativa que irse a Alemania o a Canadá. La Barcelona que daba la espalda a la playa se ha convertido en una prolongación de la playa hasta la Gran Vía, que destruye empleo cualificado y crea *Mac jobs* para el primero que venga. Parece que Brasil seamos nosotros (empobreciéndonos, pero con fútbol, playa y fiesta de la mejor calidad) y que Brasil sea lo que nosotros habíamos sido. Pero no se preocupen, Brasil y Argentina también empiezan a ir de puntillas. Y el Gobierno indio cruza los dedos.

Pero entre el visitante indio y sus anfitriones barceloneses existe una diferencia fundamental, que además es paradójica. Porque hay cosas opinables y cosas que no lo son. Por ejemplo, la esperanza de vida de una catalana es quince años superior a la de una india (y los años de escolaridad de una multiplican los de la otra). Ahora bien, para el indio el futuro cotiza al alza y ve el mañana con la ilusión de quien no duda que será mejor que el presente. El barcelonés ya no.

El verano pasado tuve la suerte de presenciar en Bombay la exhibición de los Castellers de Vilafranca, que actuaban junto a grupos locales (*govindas*). Era interesantísimo comprobar cómo un mismo fenómeno se había desarrollado en consonancia con unas sociedades y unos valores completamente diferentes. Los *govindas* eran todos chicos, pobres y entusiastas, y sus castillos crecían tan rápidamente como se desmoronaban. Los de Vilafranca, que aún logran levantar castillos un piso más arriba que los indios, formaban una piña de hombres y mujeres, niños y niñas, chicos y chicas, de diferentes procedencias, oficios y clases sociales –democracia en movimiento. El alcalde era uno más entre ellos, dejando que sus vecinos le pasasen literalmente por encima. En la India fragmentada por mil prejuicios esto es política-ficción. Si nuestra cohesión aguanta el embate de la crisis e incluso se refuerza, Barcelona seguirá encaramándose, cada vez más alto, durante mucho tiempo. Es el modelo indio el que se debe acercar al nuestro, pero si en vez de esto dejamos que nuestro modelo se hunda hasta las profundidades de la India, lo perderemos todo. ■

Barcelona wiki

Antes del estado del bienestar la gente establecía lazos de cooperación que tomaban diversas formas organizativas. Las cooperativas obreras, las escuelas parroquiales o anarquistas, las mutuas sanitarias o los asilos católicos, los montes de piedad, las asociaciones corales laicas o confesionales constituyen en el siglo XIX una red de socialización que gradualmente fue sustituida por el estado del bienestar. La socialdemocracia procura a los ciudadanos una sanidad y una escuela públicas, y dedica un presupuesto a la cultura.

Nos encontramos en una encrucijada inquietante. Cada día que pasa el llamado estado del bienestar va perdiendo más y más capas. Se va desvaneciendo el viejo supuesto de que una superestructura providente sufragada con nuestros impuestos vendrá a protegernos en caso de necesidad. Por otro lado, emergen nuevas formas de relación y cooperación, en gran parte gracias a la intensa conectividad que aportan las nuevas tecnologías. Con el impulso de las redes sociales, internet desemboca en el ágora y abre nuevas vías de cooperación en plataformas wiki.

Internet conecta a personas que no se conocen pero que podrían compensar carencias complementarias. Se trata de ampliar la mutualidad. Este es el propósito de BarcelonaActua, impulsada por Laia Serrano, que pone en contacto a gente con necesidades diferentes, sean asistenciales o culturales. La cooperación refuerza relaciones preexistentes en el

mundo físico y crea otras nuevas, relaciones que se traducen en nuevos encuentros reales, en intercambios y colaboraciones que fructifican y amplían la red de personas. Esta es la razón de ser de Lost & Found, un mercado de objetos inútiles de primera necesidad que apuesta por el intercambio en un mundo en el que cada día más se impondrá la reducción del consumo irresponsable. La actividad cultural demandará cada día más fórmulas imaginativas, como Wikiartmap, Verkami o Fònic 2.0, que no pasen por estrategias de financiación, sino por la colaboración desinteresada de quienes participan en ellas.

El dossier "Barcelona wiki", que ha coordinado y escrito Ada Castells, nos presenta un mapa de las nuevas formas de colaboración que emergen en la ciudad gracias a internet. Mientras viejas estructuras se desmoronan, nacen otras nuevas, mucho más ligeras y descentralizadas. Seguramente hay muchas otras que no hemos detectado o que afloran en este momento. Pero tenemos la certeza de que el tejido de la ciudad se reconstruirá en estas capas invisibles y, en cierto modo, inconsútiles. El viejo distinguo de Josep Pla según el cual en el mundo tenemos amigos, conocidos y saludados, se mantiene plenamente vigente en el mundo digital, pero seguro que con el paso del tiempo se hará también mucho más dinámico. Un saludado puede convertirse rápidamente en un conocido, y un conocido en un amigo. ■

© Albert Armengol

Visita guiada organizada por BarcelonaActua a la exposición “Ferran Adrià y el Bulli. Riesgo, libertad y creatividad”, que se puede ver en el Palau Robert hasta febrero de 2013. En la página anterior, encuentro de intercambio de libros convocado por BarcelonaActua en un bar del Eixample barcelonés el mes de mayo pasado.

Ada Castells
Periodista

BarcelonaActua: una experiencia solidaria

Si una ventaja tienen las comunidades wiki es que se pueden poner en marcha con muy poco presupuesto y crecen espectacularmente en poco tiempo. La base es tener una buena idea y llevarla a cabo en el momento oportuno. La economista Laia Serrano (Barcelona, 1973) tuvo una: montar una red solidaria donde los barceloneses pudieran ofrecer tiempo, trabajo, actividades y objetos que ya no utilizaban.

Hemos quedado con ella para que nos lo explique: “Todo empezó a finales de diciembre de 2010, cuando, en el programa de RAC1, Jordi Basté lanzó la pregunta de qué dejaríamos de hacer aquella Navidad a causa de la crisis. Mucha gente llamaba con historias impactantes relacionadas con la pérdida de empleo, con la falta de regalos y con la soledad, hasta que una mujer llamó y ofreció su casa. Esto me hizo pensar que todos tenemos un fondo de solidaridad latente y, cuando nos ponen las cosas fáciles, nos animamos a sacarlo a la luz. Entendí que era una buena idea unir a los nuevos pobres ilustrados –o sea, a todos nosotros– a través de las nuevas tecnologías”.

Así surgió BarcelonaActua, con un lanzamiento oficial que tuvo lugar el 30 de octubre del año pasado. Desde el primer momento, Laia Serrano, que estuvo trabajando once años en el departamento de marketing de Codorniu y durante cuatro meses hizo de cooperante en Cali, tuvo muy claro que la clave era unir el mundo social con la comunicación. Así, basó la plataforma BarcelonaActua en tres pilares: poner en contacto personas con necesidades y ofrecimientos; crear comunidad no solo virtual, sino también presencial, y sensibilizar sobre la realidad social de nuestro entorno.

Desde entonces la plataforma pone en contacto a personas que tienen necesidades básicas por cubrir, a gente solidaria y también a personas que se sienten solas, que en las ciudades abundan. “Todos estamos en el mismo barco y podemos pasar por cualquiera de estas situaciones en momentos diferentes de nuestra vida. No hay beneficiarios ni voluntarios; quien ahora da puede recibir mañana, y al revés”, explica Serrano. Y tiene un montón de ejemplos para ilustrarlo: “Una chica dio un piano que fue a parar a un instituto del Besòs; fue muy emotivo ver la ilusión que les hizo a los niños. También se puso en contacto con nosotros un chico que tenía controladas a muchas personas sin techo y consiguió 42 sacos

de dormir y 15 mantas a contrarreloj, porque ya llegaba la ola de frío. La gente tiene muchas ganas de ayudar; pero hay que pedir cosas concretas y ponérselo muy fácil”.

Laia Serrano tiene muy claro que la clave es generar confianza y en gran parte eso explica el porqué de los encuentros presenciales, como los que se llevaron a cabo en el Raval o cuando los inscritos en la plataforma quedaron para intercambiar ropa en el garaje de una de las activistas de BarcelonaActua, una viuda que se había quedado sola y buscaba la posibilidad de encontrar otras señoras como ella. “Ahora le ha cambiado la vida y son un grupo de mujeres que no paran – comenta Serrano-. La proximidad es fundamental para la traslación del mundo virtual al mundo real, por eso nos hemos limitado a Barcelona. Hemos entrado en contacto con la gente del Banco del Tiempo, que aún lo tienen mejor desde el punto de vista de la proximidad, porque se organizan por barrios, y así nosotros también podemos difundir sus iniciativas”.

El sitio web es muy accesible y registrarse es cuestión de segundos. Después uno tiene que elegir el apartado en el que quiere actuar: trabajo, ocio, menaje, ropa, formación, acompañamiento, asesoría, cultura, electrónica y otros. Serrano considera que el apartado cultural es muy importante porque ayuda a poner en contacto a la gente de la plataforma con diversas actividades que ellos mismos proponen. El día en que realizábamos este reportaje Agustí había descubierto un pub irlandés cerca de la Sagrada Família donde tocaban música en directo y proponía ir. En pocos días ya había gente que se animaba. Mientras, Susanna ofrecía pastillas para fortalecer las uñas y los cabellos “a alguien que las necesite de verdad”, y Jordi proponía cambiar ropa por zapatos, a la vez que Xavier buscaba un piso de alquiler barato porque se encontraba en paro.

Con este panorama, la pregunta a Laia Serrano es inevitable: ¿cómo te ganas la vida? “No me la gano. Ahora estamos en la primera fase. Lo hemos hecho. Y ahora tenemos que ir a buscar financiación, con estas experiencias exitosas con las que contamos. Hay empresas catalanas con una fuerte vinculación a Barcelona que quieren mostrar su responsabilidad social”. El lema de la plataforma es “Todos por todos en la ciudad”. Seguro que, a través de la red, este “todos” tan deseado se siente cada vez más real. ■

Lost & Found

Lost & Found es una feria que propicia el encuentro entre gente que no se conoce. Max Porta, uno de sus impulsores junto con Diego Albanell, explica que el proyecto germinó en conversaciones junto a la máquina del café: “Habíamos visto iniciativas similares fuera y nos parecía que en Barcelona faltaban espacios interactivos, populares, donde la gente pudiera vender o intercambiar objetos de casa”. La feria, de periodicidad trimestral, facilita a los particulares un espacio donde exhibir y vender objetos domésticos, desde ropa hasta libros, pasando por cualquier cosa prescindible que pueda tener una segunda vida en manos de otra persona. El sentido de Lost & Found es dar una segunda oportunidad a objetos de primera necesidad inútiles, objetos que lamentaríamos tirar, pero que nos alegraría saber que alguien más los aprovecha.

Si buscamos mercados equivalentes en otros países encontramos referentes en el *garage sale* americano y también en Holanda. El Día de la Reina de Ámsterdam es uno de los acontecimientos que les han servido de inspiración. En Ámsterdam, una vez al año, la gente marca el suelo con su nombre y a la mañana siguiente ocupa el sitio para vender. A partir de estos referentes se ha construido un modelo propio.

Lost & Found es un acontecimiento que ha nacido y crecido bajo el paraguas de las redes sociales. El espíritu de colaboración que impregna su *modus operandi* no es más que la traducción de unas relaciones que previamente se han establecido de forma virtual.

Ya se han celebrado ocho ediciones desde 2007. Costó encontrar el modelo, y se encontró finalmente gracias a la red. “La red hizo que mucha gente se pusiera en contacto con nosotros, porque no podíamos llevar a cabo una campaña de comunicación convencional. Hubo un punto de inflexión en el momento en que entramos en Facebook, donde ya tenemos más de 5.000 amigos y fans”, explica Max Porta. La divulgación en las redes permitió ampliar la base. Empezaron con 60 puestos el primer año y en la edición de junio de este año se prevé que haya 350, y si no hay más es porque no caben. El mercado se celebra en los vestíbulos de la Estació de França en invierno, y en la playa de la Barceloneta en verano.

“La gente tiene que inscribirse en nuestra web. Rellenas un formulario de suscripción y reservas un puesto en el

mercado por 30 euros. Cada puesto ocupa cuatro metros cuadrados. Hay una autoselección. Tienes que ofrecer algo que te diferencie”.

Lost & Found es un mercado para particulares. No está permitido que acudan tiendas. “Antes de asignar un puesto pedimos una descripción de los objetos que se traerán. La artesanía no está permitida porque entraríamos en competencia con los mercados de artesanía de la zona. De lo contrario esto se llenaría de ferias de artesanos”, explica Diego Albanell.

Pero Lost & Found no es una simple versión 2.0. del rastro. El proyecto tiene diversas ramas. La primera, y la más evidente, es el mercado, que se celebra cada tres meses con la voluntad de generar un punto de encuentro en domingo, donde haya música, baile, fiesta: potenciar la oferta lúdica de la ciudad los domingos. La vertiente lúdica es indisoluble de la parte comercial. El colectivo de disc-jockeys 2nd Hand DeeJays pincha música muy ecléctica, música jamaicana, jazz, soul, estilos que de alguna manera reflejan el mismo tipo de producto que podemos encontrar en el mercado pero en el ámbito musical.

Uno de los lemas de Lost & Found es potenciar una manera sostenible de adquirir bienes materiales. Su ideario se resume en las tres erres: reutilizar objetos, reducir el consumo, reciclar. Lost & Found ha ido adquiriendo una identidad basada en la estética *vintage*, patente en unos carteles –diseñados por Guillem Pericay– que exudan un humor festivo. Los fundadores son conscientes de que el *vintage* es *cool* y resulta atractivo. Saben también que todavía se asocia al *glamour*, pero que pronto servirá para disimular la pobreza. Reciclaremos cosas viejas y diremos que son antiguas. ■

Wikiartmap: el arte situado en el mundo

Maite Oliva, la impulsora de Wikiartmap, explica que todo empezó hace tres años, cuando comisariaba un ciclo de exposiciones de fotografías en la calle y se dio cuenta de que no había ninguna herramienta para difundir la creación que se lleva a cabo en el espacio público. Esto, y más, es la recién estrenada Wikiartmap: “Es una plataforma mundial en que la gente puede ser consultora e introductora de contenidos para situar en el mapa información sobre el arte, la creación y el patrimonio histórico y cultural que se genera al aire libre”, explica. La joven de Figueres ha tenido como referentes la Wikipedia y Google, “por su visión a la hora de generar herramientas que terceras personas pueden utilizar para desarrollar otras aplicaciones”. Es lo que ella ha hecho utilizando la cartografía de Google y los textos generados en la enciclopedia de libre acceso.

Su proyecto siempre ha tenido vocación mundial. “Si las herramientas lo permiten, ¿por qué limitarse? Ya había mapas de entidades en concreto, pero este proyecto quiere ir más allá, con alcance internacional y contenidos dinámicos”. Pronto la plataforma se podrá ofrecer en seis idiomas: catalán, castellano, francés, inglés, italiano y portugués. Oliva sabe que es un trabajo colectivo y subraya que su equipo y ella se han limitado a poner una primera piedra del proyecto que irá creciendo con las aportaciones de todo el mundo. “Creo que será útil para facilitar a los artistas la difusión de su obra. También ofreceremos estadísticas que les pueden ir bien a muchas entidades y a los agentes culturales. Y servirá, asimismo, para la difusión patrimonial. Todas las herramientas son de libre uso para cualquier usuario”.

Wikiartmap está integrado en redes sociales como Facebook, Twitter y Google+, y trabajará con una red social propia para permitir al usuario compartir y seguir contenidos o ilustrar con mapas sus propios blogs. Se invita a todo el mundo a participar en la construcción de este diccionario del arte: sus promotores especifican que “no se requiere la perfección, sino solo la voluntad de describir un patrimonio que es de todos y para todos”.

Eso sí, se aboga por la neutralidad, aunque ya se sabe que en este campo “lo que para unos es imprescindible para otros es cuestionable”.

© Albert Armengol

Un usuario del Wikiartmap consulta el servicio en su tableta digital en los alrededores del CaixaForum. En la página anterior, cartel de la edición de este verano de la feria Lost & Found.

Oliva tenía muy claro este aspecto de la libertad de uso de su proyecto, e insiste en que “las administraciones deben apostar por los contenidos abiertos”. Wikiartmap es una herramienta que funciona bajo la licencia de Creative Commons e incorpora y estructura los contenidos ya existentes tanto en Wikipedia como en Wikipèdia. También permite a los usuarios introducir contenidos referenciándolos en el mapa y relacionándolos con otros. Para que la herramienta sea en verdad una buena fuente de información se ha creado una estructura que revisa los contenidos sugeridos por los usuarios.

Y para moverse entre tanta información, se han puesto a punto diversas categorías que dan una idea de la magnitud de la iniciativa: arquitectura, escultura, *wallcovering*, *sketch*, creación sonora, festivales, exposiciones urbanas... Los contenidos se localizan sobre el mapa y el usuario puede buscarlos por la población, por la materia o por una palabra clave. El mapa siempre muestra cien entradas de contenido, ordenadas por popularidad, nunca por un criterio de calidad. Las fichas de información se abren sobre el mapa para que el usuario no pierda en ningún momento la localización.

Un ejemplo: si uno quiere saber dónde están situadas todas las obras de Gaudí que hay en Barcelona y a sus alrededores, puede clicar en el mapa, puede entrar por el apellido del arquitecto o puede referirse al Modernismo. La información que le aparecerá será la que ya se encuentra disponible en la red, tanto en imágenes como en entradas de texto, pero el interesado habrá llegado de otra manera. Es decir, esta no es una enciclopedia pensada para especialistas, sino que tiene una vocación básicamente divulgativa, para facilitar el acceso del usuario a estos contenidos. Su condición dinámica también la convierte en una herramienta útil para conocer las últimas creaciones artísticas, aunque sean efímeras, como exposiciones o *happenings*.

La iniciativa, que se dio a conocer esta primavera en el Arts Santa Mònica, ha contado con el apoyo del Ministerio de Cultura, la Diputación de Girona, el Patronato de Turismo Girona Costa Brava, el Ayuntamiento de Figueres y la Euroregión Pirineos-Mediterráneo, y para salir adelante confía en el apoyo de socios privados que le vean salida en ámbitos como el turismo y la promoción cultural. ■

Verkami: creatividad a medida

En diciembre de 2010 a la familia Sala le cayó el regalo de una buena idea: crear una plataforma para dar apoyo económico a la creación cultural. Joan, biólogo de formación, y sus dos hijos, Jonàs, físico, y Adrià, historiador del arte, reunieron sus diferentes conocimientos para poner manos a la obra. Algo les unía: ser ellos mismos unos apasionados de la creatividad.

Así surgió Verkami, inspirada en la plataforma Kickstarter, impulsada desde Estados Unidos hacía un año y medio. La idea de la familia Sala era transportar esta iniciativa: “No existía ningún lugar similar ni en Europa ni en Sudamérica, y todo empezó por nuestra propia necesidad de rodar un corto que necesitábamos financiar”, recuerda el hijo mayor, Jonàs Sala.

En el momento de escribir estas líneas ya se habían financiado 280 proyectos, lo que representaba un 72% de éxito, y en la página principal de Verkami lucía una iniciativa ambiciosa: financiar el diario *El Público* con 30.000 euros. Cuando todavía quedaban veinticinco días para hacer donaciones ya se habían logrado casi 14.000. Y es que así es como funciona el invento: los promotores proponen su proyecto y tienen un tiempo límite de cuarenta días para lograr el dinero que necesitan a través de donaciones de los usuarios. El creador se las tiene que ingeniar para darles algo a cambio y aquí es donde surgen las ideas más curiosas: “Un grupo incluso se ofrecía a tocar en tu boda si les dabas una cantidad de dinero para financiar su primer disco”, comenta Jonàs Sala.

Para que la iniciativa llegue a buen puerto, el mayor de los Sala cree que es básico “saber transmitir tu idea y dirigirte a tu público potencial, teniendo en cuenta que no son gente con dinero que lo hacen por filantropía, sino consumidores como nosotros, que quieren que surjan obras que les interesan. La gente no paga más dinero por un DVD o por un libro, y menos si aún no están hechos. Hay que saber transmitir confianza y entender que, puesto que estás eliminando intermediarios, puedes ofrecer los productos a mejor precio”. Otro buen consejo es cuidar la comunicación y utilizar todos los canales de difusión posibles, tanto en redes sociales como en blogs. “El *crowdfunding* es una buena herramienta, pero requiere un trabajo extra por parte de los creadores, y es este de la difusión. Hay quienes no están acostumbrados”, comenta Sala.

Quien sí que está acostumbrada es la poeta Sílvia Bel, que acaba de editar su nuevo libro gracias a la financiación lograda a través de Verkami. Valora muy positivamente esta experiencia: “Yo quería sacar el segundo libro de poemas acompañado con las músicas de Clara Peya, pero incluir un soporte de CD en un libro encarecía mucho el proyecto; la editorial no lo podía asumir. Al final encontré la manera: ponerlo en código QR. Pero, claro, lo que era caro era la grabación. Y entonces decidí hacer un Verkami para pagar toda la parte multimedia del libro. La experiencia ha sido muy enriquecedora y ha hecho crecer muchísimo el proyecto. Primero porque ha sido una manera de empezar a hacer difusión del libro. Día a día ves como crecen las aportaciones de los mecenas –en mi caso, angelitos– y es muy estimulante sentir que la gente cree y apuesta por una ilusión”.

Bel, sin embargo, ha sido muy consciente del enorme trabajo que esto suponía: “Animar a la gente para que coopere en un proyecto así comporta una gran responsabilidad y un compromiso. Ahora me siento como si estuviese prometida con ochenta angelitos. Ellos son los que me han puesto las alas. Ellos y también la editorial, a quien agradezco la libertad y la confianza absoluta que me han dado para llevar a cabo esta parte musical y videoclipera. Me parece que en los créditos del libro he añadido como cien agradecimientos a diferentes personas. ¡Espero no dejarme a nadie!”.

La poeta ya tiene ahora experiencia directa de este mundo del *crowdfunding* y advierte: “El Ministerio de Cultura quiere regular los micromecenazgos. Creo que se equivocan. La fuerza del micromecenazgo reside en el hecho de que quien participa siente que ayuda directamente al artista, sin intermediarios ni cánones de por medio. No sé cuánto tiempo durará este sistema. Está claro que la gente no puede (ni tendría que...) financiar *in aeternum* todos los proyectos que surjan (sobre todo porque pagamos impuestos). Espero que no se acabe instrumentalizando políticamente y, si tocamos techo, ya encontraremos la manera de volverlo a transformar. Creo que los creadores hemos abierto camino”.

Gracias a ello, el libro multimedia *Fila Índia enfora*, entre varios cientos de iniciativas, ya es una realidad. ■

El Saló del Tinell acogió los ensayos del proyecto sobre la música del Renacimiento español y del Barroco italiano, organizado por Fònics. El concierto tuvo lugar el 11 de febrero en el monasterio de Pedralbes. A la izquierda, la poeta Sílvia Bel con el libro que ha editado gracias al apoyo económico obtenido a través de Verkami.

Fònics 2.0: unidos para la música

Fònics 2.0 se define como una formación musical dinámica que selecciona a los intérpretes a través de internet. Su primera iniciativa fue el montaje de *A Ceremony of Carols*, de Britten, concierto que se celebró el 20 de febrero del año pasado en el Palau Falguera de Sant Feliu de Llobregat, con un coro de dieciocho chicas que se habían seleccionado en audiciones convocadas desde la red. Toda la operación fue impulsada por el actual director de Fònics 2.0, Lluís Vilamajó, que trabaja con un equipo formado por Alba Carbó, Mireia Font y Laia Santanach.

La plataforma consigue los recursos que necesita para los proyectos a partir de intercambios. Ni Fònics 2.0, ni los miembros de la organización, ni los músicos participantes se lucran económicamente con estas actividades. Por ejemplo, para un proyecto sobre el Renacimiento español y el Barroco italiano se acordó un intercambio con el Museu d'Història de Barcelona (MUHBA) según el cual Fònics 2.0 ofrecía un concierto en el museo a cambio de que el MUHBA cediese los espacios necesarios para ensayar el programa.

Santanach nos explica qué les movió a poner en marcha una iniciativa que no tiene equivalente en ninguna otra parte: “Teníamos ganas de hacer música en grupo, pero no de cualquier manera. Queríamos trabajar con gente que se implicara al máximo, que llegara a los ensayos con gran conocimiento del repertorio y con ganas de profundizar en el trabajo de interpretación en grupo. Es muy difícil crear un grupo de músicos en el que el grado de implicación sea parecido, y por eso estuvimos buscando fórmulas para conseguirlo. Nos decidimos por los proyectos convocados por Internet: en las convocatorias todo el mundo sabe qué se espera de él, qué repertorio se presentará y en qué fechas, de forma que cada cual puede decidir si le interesa tomar parte. A través de las audiciones el director puede ver si los músicos se han tomado el compromiso en serio y observar sus actitudes y aptitudes”.

El coste de una iniciativa wiki no suele ser muy alto, pero requiere mucho empuje y muchas horas. Una vez valorada la idea, quedaba la parte más difícil: hacerla realidad. “Si quieres decidir libremente sobre el repertorio, las fechas, la manera, etc., o eres rico y te lo pagas tú o decides que no paga nadie, que es lo que hemos hecho nosotros. Funcionamos por intercambios y eso nos da mucha libertad”, explica

Santanach. Para ella la iniciativa más emocionante ha sido hasta ahora la dedicada a Britten, porque fue la primera y no se imaginaban qué respuesta conseguiría. A las audiciones del proyecto –para el que contaron con la colaboración del pianista Josep Surinyac– “se apuntó más gente de la que esperábamos, gente de un gran nivel. Todo el mundo se implicó y el ambiente fue fantástico. Los músicos participantes valoraron muy positivamente el trabajo desarrollado y el propio concierto, que fue todo un éxito de público”.

El final feliz se ha repetido con el proyecto sobre el Renacimiento español y el Barroco italiano, del pasado mes de febrero: “Ha sido un paso adelante importante por dos motivos. En primer lugar, por la colaboración y el buen entendimiento que ha habido con el MUHBA, que nos ha permitido ensayar y dar el concierto en espacios increíbles de la ciudad como, por ejemplo, el Saló del Tinell, el Museu Picasso o el monasterio de Pedralbes. En segundo lugar, por la cantidad enorme de gente involucrada: las noventa personas que se apuntaron a las audiciones para cubrir las 27 plazas disponibles, los particulares que han ofrecido espacios en los que llevar a cabo los proyectos y el numeroso público asistente a los conciertos”.

Como en todo proyecto basado en la colaboración, hay muchas oportunidades de ofrecer su ayuda. Santanach comenta que hay gente que “ha cedido el comedor de su casa para hacer ensayos de grupos pequeños”. También hay quien ha colaborado con la documentación histórica, con las fotografías o con la difusión. La intérprete explica que con este intercambio, trabajando con las personas implicadas en los diferentes proyectos, ha aprendido mucho sobre temas muy diversos.

Una de las razones fundamentales del éxito de Fònics 2.0 es su carácter de proyecto en red: “Las nuevas tecnologías permiten a un equipo pequeño como el nuestro organizar proyectos, coordinarlos, convocar a la gente, promover intercambios y hacer boca a boca de una manera muy ágil. De otro modo habría que invertir en cada proyecto una cantidad sustancialmente mayor de tiempo y de energía, pero sería muy inferior la velocidad con que Fònics se daría a conocer entre los posibles participantes”. Ahora solo falta que vuelva a sonar. ■

Sergi Doria

Baños de mar

Paco Villar

Ayuntamiento de Barcelona

Barcelona, 2011

214 páginas

Paco Villar comenzó en 1989 a indagar en las historias de Barcelona con sus reportajes de *El Periódico* sobre el casino de l'Arrabassada, la Avenida de la Luz, el Café de Marsella y su leyenda de absentia, o los viejos cafés. La simiente periodística fructificó durante una década en una obra de referencia: *Historia y leyenda del Barrio Chino*. Investigador concienzudo, Villar dedicó otros diez años a *La ciudad de los cafés (1750-1880)*, primera entrega sobre las humeantes ágoras de la socialización ciudadana.

Nuestro cronista evoca en *Baños de mar* la mañana del 22 de noviembre de 1990: la piqueta pulverizó los baños de Sant Miquel, último refugio de la memoria balnearia. Antes de los baños de Sant Miquel habían “caído” sus antiguos competidores. En los Orientales, una treintena de mujeres se aferraron a las rejas, pero la policía las desalojó sin contemplaciones... No era un día propicio para el baño. Amenazaba lluvia y mientras las máquinas arrasaban El Astillero y los dos restaurantes contiguos, sobrevino un aguacero que dejó tras de sí un paisaje de silencio y cascotes encharcados.

La batalla por la playa había comenzado a finales del siglo XVIII, cuando los higienistas rompieron con el *diktat* puritano de que los baños de agua de mar

eran perniciosos para la salud física y, sobre todo, moral. Los jóvenes trabajadores de las indianas, la mayoría oriundos del Maresme, empezaron a bañarse en la pequeña cala de L'Olla junto al paseo de la Llanterna y en la playa de Sant Bertran, desde Santa Madrona hasta la falda de Montjuic. Ese fue el enclave, en 1800, del primer establecimiento público. Cinco años después, el gobernador de Barcelona, marqués de Vallesantoro, autorizaba el baño a las mujeres, limitado a los pies y tobillos, “sin que se les permita otra desnudez por el escándalo que ocasionarían”.

El problemático equilibrio entre rito social y moral dominante regirá los baños de una ciudad cada vez más consciente de su condición mediterránea. Entre lo apolíneo y lo dionisiaco, los barceloneses optan por lo segundo. A mediados del siglo XIX, revistas como *Un Tros de Paper*, *Barcelona Cómica*, *Lo Nunci* o *La Tomasa* ilustran portadas con escenas de playa: orondas bañistas embutidas en una parafernalia textil. Las ordenanzas municipales de 1857 contemplan los hábitos balnearios y la Barceloneta se impone a Sant Bertran: la ampliación del puerto y la construcción de la escollera acaban con aquella primitiva playa.

El último tercio del XIX es la eclosión acuática: abren los Orientales, La Deli-

ciosa o El Astillero y se popularizan las guías higienistas, como la del doctor Bataller, “para tomar con provecho los baños de mar”. El nuevo siglo supone el despliegue deportivo –regatas, remo, vela, natación– y la fundación en 1907 del Club Natació Barcelona. El fin de la *belle époque* da alas a la funcionalidad del maillot femenino, y la inauguración en 1928 de los baños de Sant Sebastià hace realidad la vieja aspiración de contar con un centro balneario de categoría. La playa era una realidad social aunque, en 1930, la prohibición de “La Reina dels Banyes de Barcelona” que patrocinaba el semanario *Imatges* truncaba la proyección de la playa de Sant Sebastià en Deauville. Para Josep Maria Planes, el concurso nonato había prestado un gran servicio: “Exponer a la luz del día cómo una minoría grotescamente medieval regía todavía los destinos de una capital que acababa de hacer una Exposición que había suscitado la admiración mundial”. Los *Baños de mar*, de Paco Villar, aportan una faceta más a la biografía de una ciudad que, si ayer transitaba cual funámbulo entre el cosmopolitismo y la tradición, hoy posee un movimiento pendular que discurre en precario equilibrio entre señas de identidad y ese progresismo políticamente correcto que promociona la turística marca Barcelona. ■

Sergi Doria

Barcelona balla

Ferran Aisa

Editorial Base y Ayuntamiento de Barcelona

Barcelona, 2011

347 páginas

Un repaso a la cartelera de espectáculos de los años treinta a los ochenta del siglo XX permite constatar que en Barcelona siempre se bailó mucho. Ferran Aisa conoció el fox-trot, el swing, los boleros y el bugui-bugui con unos padres asiduos del Rialto de la ronda de Sant Pau, donde trabajaba de *maître* su tío Fernando. Bailaban también en el comedor de casa, en torno a la radio. A los quince años, el autor de *Barcelona balla* tuvo su primer trabajo en una empresa de megafonía para teatros y entoldados y el segundo en una gestoría que llevaba la contabilidad de restaurantes y cabarets.

Así conoció a Oriol Regàs, cerebro de Bocaccio, y a doña Vicenta, alma de El Molino: mientras le preparaban la documentación, recuerda, “esperaba en la barra del bar tomando un refresco y disfrutaba del espectáculo molinero que se hacía cada tarde en el famoso *music hall* del Paralelo”.

“Barcelona balla” desde el siglo XVIII en el teatro de la Santa Creu y los aristocráticos palacetes. En su *Calaix de sastre*, el barón de Maldà anota el primer vals de Strauss que se escucha en Barcelona para que lo dance la marquesa de Aguilera y recoge que el Liceu celebra su primer baile de máscaras en febrero de 1848. La fiesta popular eclosiona en La Patcada de la calle

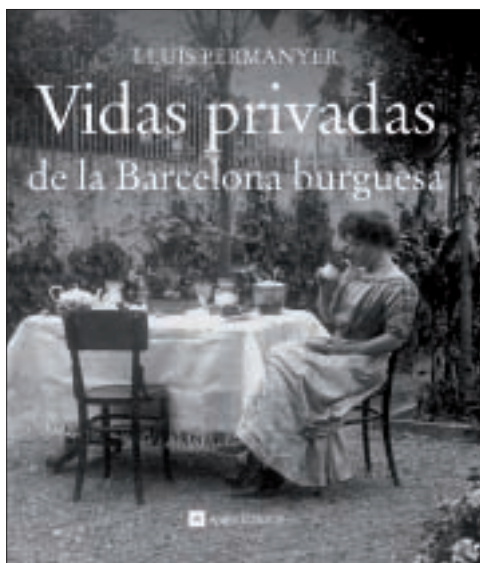
Tàpies. Proliferan las sociedades recreativas que promueven bailes públicos: Romea, Odeón, La Fraternitat, Terpsícore... La montaña de Montjuïc no solo es un castillo temible; en la Font Trobada y El Gurugú los soldados *empaïten* a las criadas, mientras en los jardines de Tívoli y de los Campos Elíseos la orquestina burguesa se conjuga con los Coros de Clavé entonando el *Tannhäuser* wagneriano. El siglo XX es del Paral·lel, los nidos de arte, los espectáculos “psicalípticos” y los cafés-cantantes. Aisa recorre las direcciones del “Broadway barcelonés”: Café Español, Arnau, El Molino, Olympia, Chicago, Las Delicias (luego Talía), Cádiz, Apolo, Nuevo Pabellón Soriano, Cómic... Los años veinte y treinta suenan a jazz, charleston, fox-trot, tango; se aprenden con *taxi-girls* y se ponen a prueba en concursos de resistencia.

Tras la Guerra Civil, la férrea moral nacional-católica no acaba con las ganas de bailar: se recomponen orquestas y funcionan academias a distancia. Aisa señala que ya el 13 de marzo de 1939 la orquesta Demon's Jazz toca en el Teatre Circ Barcelonès temas de musicales de Hollywood. El swing americano plantando cara a los himnos “imperiales”. La cartelera volvía a estar repleta de salas de baile. Vocalistas como Antonio Machín, Jorge Sepúlveda o Rina Celi ayudaban a olvidar, cualquier tarde de

domingo, las penurias del racionamiento. En los años cincuenta, Carmen de Lirio inaugura en Bolero el primer *nightclub* y la discoteca Bikini abre puertas en una Diagonal todavía deshabitada.

Un libro de opulencia gráfica con alguna errata, como la que convierte al cantaor Angelillo en Angiolillo, el asesino de Cánovas. Deslices tipográficos aparte, Aisa demuestra con rigor documental que las décadas de franquismo no apagaron la Barcelona de la noche y el baile. A la liberación sesentera y la erótico-festiva transición democrática siguió un marasmo que fue bajando las persianas de muchos locales asociados a educaciones sentimentales. Se impusieron las macrodiscotecas con demasiados decibelios y los *afterhours*: “Las salas de ocio nocturno entraron en conflicto con la Administración a menudo por problemas de ruido, orden público y falta de insonorización o de seguridad de los locales”, apunta Aisa.

El historiador concluye que quedan muy pocas salas de baile, y gran parte de las discotecas se han reciclado en salas de conciertos, pero la afición por el baile sigue viva en academias y fiestas coordinadas a través de las redes sociales. Hay mucha demanda de conciertos. Porque la música en vivo, tarde o temprano, impulsa a mover el esqueleto. ■

Marc Piquer

Vidas privadas de la Barcelona burguesa

Lluís Permanyer

Angle Editorial
Barcelona, 2011
272 páginas

En una de las más de doscientas instantáneas reunidas en *Vidas privadas de la Barcelona burguesa*, el famoso retratista Pau Audouard muestra al industrial del chocolate y también excelente fotógrafo Antoni Amatller comiendo con su hija Teresa, mientras una doncella les sirve y otra contempla la escena, en el suntuoso comedor de la casa del Passeig de Gràcia que lleva el nombre de la familia y la firma de Puig i Cadafalch. En una segunda foto los mismos protagonistas son transportados por el desierto egipcio durante un viaje de placer que solo ellos y unos pocos podían permitirse.

Las imágenes, rescatadas de archivos particulares, nos revelan cómo la gente de buena familia, por más que se implicase política y socialmente en el día a día, vivía su propia cotidianidad con un fuerte sentido de clase. Probablemente esto se acentuó aún más con la demolición de las murallas: si ya había una distancia mental con respecto a quienes pasaban penurias, ahora se sumaría una distancia física. La burguesía no era quien más había sufrido la asfixia de residir en una de las ciudades más densas y a la vez insalubres de Europa; con todo, tiró del carro, interesada, cómo no, en sacar réditos. Tenía ante sí 200.000 hectáreas o, lo que es lo mismo, una nueva ciudad que la recibiría con los brazos abiertos. Era una oportunidad demasiado tentadora para dejarla escapar.

El resultado se explica en este volumen, amable de principio a fin, y que nos descubre intimidades, costumbres muy arraigadas, algunas excentricidades y presencias inesperadas (¡no me digan

que ver a Pau Casals con un puro en una mano y una raqueta en la otra no es una rareza!).

En otro libro reciente, publicado con motivo del 150 aniversario del Plan Cerdà, Lluís Permanyer no se había mordido la lengua a la hora de juzgar el papel que desempeñó la burguesía durante el proceso de selección del proyecto para el Eixample. Había recibido la propuesta del ingeniero con absoluto menosprecio, aduciendo razones estéticas y urbanísticas que rozaban en algunos casos el absurdo. Pero, en realidad, lo que más le preocupaba era que el igualitarismo que propugnaba un socialista utópico como Ildefons Cerdà, decidido a priorizar la calidad de vida de los ciudadanos sin distinciones, pusiese en peligro sus ansias especuladoras.

Cuando *Vidas privadas de la Barcelona burguesa* toma el relevo, ya nadie discute una reforma que, pese a no haber tenido en cuenta las ideas más visionarias de Cerdà, por lo menos había sabido preservar una de las bondades del territorio: aquello no era ni sería nunca la Bonanova. Se construyeron mansiones y palacetes junto a modestas viviendas de alquiler, algunas industrias y numerosos comercios. La interacción entre ciudadanos desiguales era inevitable, lo que alimentó, sin duda, los deseos de presumir de un espacio celosamente reservado a amigos y parientes: la casa. A ello contribuyó el Modernismo, que daba pie a hacer gala de los flamantes edificios decorados según la tendencia emergente. Permanyer pone como ejemplo la tribuna o mirador, un invento arquitectónico perfecto para observar y

ser observado, y la portería o vestíbulo, cargado de detalles hasta la desmesura y, qué coincidencia, último espacio en el que se permitía al intruso curiosear.

Si el Eixample (como la Rambla), sus avenidas y las pomposas fachadas firmadas por afamados profesionales fueron idóneos para que la burguesía se proyectase públicamente y actuase como tal (si era preciso, pasando al castellano en conversaciones de calle, o luciendo a la amante en la ópera), el ámbito privado pasaría a ser al mismo tiempo el mejor escenario para poner en práctica los rituales propios de sus obligaciones de clase (contratar nodrizas, recibir visitas en el salón o tener un piano, que no quería decir tocarlo) y su moral religiosa (enviar a la tía de carabina para tener controlados a los hijos o invitar a un pobre a comer a casa el día de Navidad).

De puertas adentro, imperaban, pues, las formas, aunque en muchos hogares se concedían licencias. Por simple diversión los señores y las señoras se prestaban a actuar en representaciones teatrales solo aptas para la familia y las amistades, y organizaban a menudo bailes de disfraces o sesiones de espiritismo. Pero más que saber qué encontrarían en el más allá, lo que les preocupaba era si conservarían el estatus. Tanto es así que *La Vanguardia*, como recuerda Permanyer, se convirtió en el diario "en el que estaba obligado morirse": las esquelas, cuanto más grandes mejor, pasaron a ocupar durante años las primeras páginas del rotativo, relegando a la quinta o a la séptima las verdaderas noticias de portada. ■

© Oscar Julve

Sebastià Alzamora

La visión interior

Para la Sandía Mágica

Las primeras veces no le dio demasiada importancia. Le había sucedido que, en lugar de apearse en Fontana como de costumbre, lo había hecho una estación antes (en Diagonal) o una o dos después (en Lesseps o en Vallcarca). Entonces se recriminaba andar siempre tan distraído. Tan absorto, tan enfrascado, como le había dicho mil veces Muriel.

Empezó a preocuparse el día en que, al levantar la mirada de unos papeles que llevaba consigo, descubrió que había llegado a la estación de Poble Sec. Así pues, ¡había cogido la línea 3 en sentido contrario! Se trataba, sin duda, de una distracción de gran calibre, porque requería situarse en el andén equivocado. Descendió del vagón, pasó al otro lado y se puso a esperar el metro siguiente, mientras se hacía el firme propósito de prestar un poco más de atención a sus acciones.

Pero solo un día más tarde, al abrir los ojos (insólitamente había encontrado un asiento libre y se había entredormido, mecido por las sacudidas del tren) y hallarse en la parada de Urquinaona, se asustó de verdad. ¿Línea 4? Esta vez ya era demasiado, ¿dónde había ido a coger el metro? Se angustió al constatar hasta qué punto iba despistado por la vida, y se prometió que no le volvería a ocurrir. Pero la situación se fue repitiendo, y en días sucesivos apareció en estaciones de la línea 2 (Sant Antoni: tuvo que salir a la calle y tomarse un café en Els Tres Tombs para reponerse), de la misma línea 4 (una vez llegó hasta Joanic, y una señora le miró con malos ojos cuando le preguntó si no era Fontana) e incluso de la 5, una línea que creía que ya estaba fuera de servicio. Nunca lograba llegar a su destino a una hora razonable y ya había notado inequívocas miradas de desaprobación.

Le daba cierta vergüenza hablar de su problema, pero al final se decidió a comentarlo con su amigo Albert, el nihilista.

–Parece un caso de desubicación –opinó Albert–. Seguro que se relaciona con lo de tus ojos.

–¿Los ojos? –preguntó–. ¿Qué les pasa a mis ojos?

Albert le miró con gesto de sorpresa y extendiendo las palmas de las manos, como diciendo: “Pero, hombre...”

–¿Y qué te va a pasar? –replicó con incredulidad–. Pues que se te giran hacia dentro, eso es lo que te pasa.

Se hizo un silencio. Al cabo de unos segundos, haciéndose cargo de la situación, Albert remató:

–Es muy desagradable. Las pupilas se te meten en las

cuencas y los ojos se te quedan en blanco, sin mirar a ninguna parte. Da angustia y un poco de miedo.

Él seguía sin pronunciar palabra. Albert advirtió su desolación.

–¿Pero de verdad que no te habías dado cuenta? ¿Nadie te lo había comentado aún?

–¿Y qué puedo hacer? –interrogó por fin, con un murmullo.

Albert se encogió de hombros.

–No lo sé –suspiró–. Prueba a coger el autobús. O camina, que es muy sano.

Se pasó tres días mirándose al espejo esperando que los ojos se le volvieran hacia dentro, pero no apreció nada raro. No sabía qué pensar y quiso consultar a Alfred, que no era tan amigo suyo como Albert, pero al menos tenía la ventaja de no ser nihilista.

–Pues mira, ya era hora de que alguien te lo dijese, chico –sentenció Alfred, intentando fingir aplomo–. Eso que haces con los ojos es tremendo.

–¡Pero si no hago nada! –protestó.

–Se te quedan abiertos de par en par y completamente blancos, como si te los hubieran pinchado con un alfiler –precisó Alfred–. En serio, impresiona.

Tragó saliva y quiso saber desde cuándo recordaba Alfred lo de sus ojos.

–Oh, diría que te he conocido siempre así –respondió sin vacilación–. Yo, hasta cierto punto, he podido acostumbrarme, pero hay a quien le resulta muy difícil de soportar. ¿Por qué crees que te dejó Muriel?

Quiso responder, pero sintió que se ahogaba y le fue imposible articular palabra. Alfred continuó:

–Ella te quería, ya lo creo que te quería. Hasta que una tarde me explicó, llorando en la barra del casinet, que mil veces había intentado hacerte entrar en razón para que no volvieres los ojos hacia dentro. Y que todo había sido en vano. Dijo que no podía continuar así... Lo siento, chico.

Siguió una ronda frenética de consultas. Todos le corroboraron el fenómeno de los ojos en blanco, y uno a quien llamaban Eudald incluso tuvo la poca delicadeza de hablarle de globos oculares. Por fin, harto de observarse en el espejo, se decidió a visitar a su madre.

–Hijo mío, siempre te quisimos tal como eras –declaró con voz temblorosa–. Pero a tu pobre padre le ponía muy triste lo de tus ojos. Incluso en la cama del hospital, justo antes de morir, me pidió...

No pudo acabar: se interrumpió con un llanto discreto y amargo. Salió deprimido de casa de sus padres y se fue a buscar la línea 3 para encaminarse a Fontana. Al bajar se encontró en la playa de la Mar Bella. Había un grupo de niños jugando a pelota y un par de homosexuales tumbados sobre la arena, desnudos bajo un cielo de nubes bajas. Entonces la descubrió. Caminaba sola por la orilla, con las perneras remangadas y aquella blusa blanca que solía ponerse en sus momentos de mejor humor.

–¡Muriel! –gritó–. ¡Muriel, soy yo! ¡Espérame!

Muriel se detuvo. Él salió corriendo a su encuentro, pero a los pocos pasos tropezó con una raíz y cayó sobre la arena cuan largo era. Se incorporó un poco avergonzado y empezó a sacudirse la ropa. Entonces la descubrió ante sí. Estaba más guapa que nunca, con una sonrisa como un sol de primavera, y le miraba fijamente a los ojos. ■

Gaspar Hernández
Periodista y escritor

Pioneros en educación emocional

Sin pretenderlo, Barcelona se ha convertido en una de las ciudades pioneras del mundo en lo que a la educación emocional se refiere. Y digo sin pretenderlo porque la ciudad nunca ha hecho explícito este objetivo, si bien ha dado apoyo a numerosos colectivos que sí lo han hecho. Ya hace siete años que la Universitat de Barcelona lleva a cabo el Máster de Educación Emocional. En el año 2007 se creó la Fundación para la Educación Emocional, responsable de los denominados gimnasios emocionales en la ciudad. Otras fundaciones, como Àmbit, hace más años que divulgan la importancia de gestionar correctamente las emociones. También los medios de comunicación públicos han apostado fuerte por estos contenidos, a través del programa *Bricolatge emocional*, en TV3, y *L'ofici de viure*, en Catalunya Ràdio, que he tenido y tengo el privilegio de presentar.

La iniciativa más reciente proviene del Observatorio de Salud de la Infancia y la Adolescencia del Hospital Sant Joan de Déu. Acaba de publicar el último informe Faros, titulado *¿Cómo educar las emociones?* Del informe se desprende que en el mundo occidental, en lo que se refiere a la sensibilización sobre la importancia de la gestión, por así decir, correcta de las emociones, aún hay mucho trabajo por hacer. Se han realizado estudios, pero con cuentagotas, la mayoría en Estados Unidos y Gran Bretaña. Y Cataluña se ha convertido en uno de los países pioneros en la materia, a pesar de que solo el cinco por ciento de las escuelas incluyen la inteligencia emocional en su currículo. El Gobierno de la Generalitat está elaborando el Plan Nacional de Valores que, entre otras cuestiones, se ocupará del tema.

Se trata, como dice el divulgador Eduard Punset, “de acabar con el menosprecio sistemático hacia nuestras emociones básicas y universales”. Del informe del Hospital Sant Joan de Déu se desprende que la educación emocional influye directamente en el progreso académico de niños y jóvenes. Y en su futuro: según el profesor Juan Carlos Pérez-González, los países que promueven la educación emocional generan un efecto dominó sobre los niveles de motivación, autocontrol y bienestar de los ciudadanos.

El problema es que poca gente predica con el ejemplo. “Muchas de las informaciones que transmiten los diarios son ejemplos de analfabetismo emocional”, afirma el profesor

© Christian Maury

Rafel Bisquerra, coordinador del estudio. Flota en la atmósfera -como diría el escritor Josep Pla- una mala gestión de la ira. Se practica la violencia verbal a diestro y siniestro. Una violencia verbal que puede provocar y provoca en muchos casos violencia física. Y si alguna emoción flota en la atmósfera, es la del miedo. El miedo generalizado al futuro. Y al presente económico, claro está. Nadie nos enseñó, ni en la escuela ni en ninguna otra parte, que el miedo no sirve prácticamente para nada; que solo en contadas ocasiones es amigo de la prudencia.

Por si eso fuera poco, uno de los pocos protagonistas de la actualidad que gestionan bien las emociones, el entrenador del Barça, Pep Guardiola, ha dejado su cargo. Guardiola, sin pretenderlo, ha sido un gran divulgador emocional. Ha respetado al adversario, a diferencia de lo que ha hecho el entrenador del Madrid, Mourinho. No ha practicado la violencia verbal. Un hombre afable en una sociedad que cada vez estará más neurotizada si no aprende a gestionar las emociones.

Saldremos de la crisis, como país quizás lograremos la independencia, pero los niveles de felicidad y de infelicidad de la población serán los mismos que antes de la crisis si no nos encaminamos hacia lo que el filósofo Francesc Torralba denomina “una nueva cultura del ser”. Una cultura, como decía Erich Fromm, basada en el “ser” y no en el “tener”. La cultura del autoconocimiento. Dos de sus pilares serían la educación emocional -y de los valores- y la meditación. ■